

**Національна академія наук України
Інститут регіональних досліджень**

НАДІЯ МІКУЛА

**ЄВРОРЕГІОНИ:
ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Львів-2003

Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.

У монографії на основі аналізу діяльності єврорегіонів на внутрішніх та зовнішніх кордонах ЄС, кордонах країн Центрально-Східної і Північної Європи та України дається оцінка перспективам розвитку таких міжтериторіальних утворень за участі у них областей України. Пропонуються методичні підходи щодо формування транскордонної статистики та оцінки ефективності функціонування єврорегіонів.

Для наукових працівників, аспірантів, викладачів ВУЗів, керівників державних органів влади та органів місцевого самоврядування, митниць, всіх, хто займається питаннями регіональної політики та транскордонного співробітництва

Рецензенти:

Мокій А.І. – доктор економічних наук, професор

Козоріз М.А. – доктор економічних наук, професор

ISBN 966-02-2880-5

Рекомендовано до друку Вченою радою Інституту регіональних досліджень НАН України.

© Мікула Н.А., 2003.

Вступ.....5

Розділ 1 Транскордонне співробітництво та єврорегіони8

Розділ 2 Ініціативи та програми Європейського Союзу для підтримки розвитку транскордонного співробітництва.....24
 Ініціатива INTERREG (1990-1999)24
 INTERREG III (2000-06)27
 PHARE CBC29
 PHARE Credo31
 CADSES32
 TACIS CBC34
 CARDS та MEDA37
 LACE38
 2004-2006: "Програми розвитку сусідських відносин"40
 Після 2006: "Новий інструмент розвитку сусідських стосунків"41

Розділ 3 Єврорегіони на внутрішніх кордонах ЄС.....43
 "Єврегiо" (D / NL).....43
 "Регіо Паміна" (D / F).....46
 Єврегiо "Рейн-Ваал" (NL / D).....49
 "Кент – Норд-Пас-де-Кале" (UK / F)50
 Асоціація "Екстрамадура-Алентежіу" (E / P)53
 Висновки55

Розділ 4 Єврорегіони на зовнішніх кордонах ЄС56
 "Регіо" (F / D / CH)56
 Єврорегіон "Про Європа Віадрина" (D / PL)57
 Єврорегіон "Шпрее-Найсе-Бобер" (D / PL).....63
 Єврорегіон "Найсе-Ниса-Ніса" (D / PL / CZ)66
 Єврорегіон "Померанія" (D / PL / S).....70
 "Західний Ниугат – Паннонія Єврегiо" (A / H).....76
 Єврорегіон "Балтика" (S / RUS / PL / LT / LV / DK)77
 Єврорегіон "Крушногір'я / Ерцгебірге" (CZ / D).....80
 Єврорегіон "Ельба / Лаба" (D / CZ)82
 Єврорегіон "Нестос-Места" (GR / BG).....86
 Єврорегіон "Карелія" (F / RU).....88
 Висновки90

Розділ 5 Єврорегіони країн Східної Європи, Балтії та СНД.....	91
Єврорегіон "Дунай-Марош-Тиса" (HU / RO / YU)	92
Єврорегіон "Бескиди" (PL / CZ / SK)	93
Єврорегіон "Прадєд" (CZ / PL)	96
Єврорегіон "Сілезія" (PL / CZ)	100
Єврорегіон "Тешинська Сілезія" (PL / CZ).....	102
Єврорегіон "Глаценсіс" (PL / CZ).....	104
Єврорегіон "Немунас-Німен-Неман" (LT / PL / BY)	108
Єврорегіон "Татри" (PL / SK)	112
Висновки	114
 Розділ 6 Єврорегіони за участю областей України	116
Асоціація "Карпатський єврорегіон"	116
Єврорегіон "Буг".....	133
Єврорегіон "Нижній Дунай".....	144
Єврорегіон "Верхній Прут"	149
Висновки	157
 Розділ 7 Перспективи розвитку єврорегіонів в Україні.....	158
Обґрунтування доцільності створення єврорегіону "Сян"	163
 Розділ 8 Основні методичні підходи до оцінки діяльності єврорегіонів.....	173
Джерела статистичної інформації для прикордонних та транскордонних регіонів	174
Загальні статистичні дані.....	178
Висновки	184
 Висновки	185
 Додатки	189
Додаток 1 Статут Міжрегіональної Організації "Карпатський єврорегіон".....	189
Додаток 2 Статут Транскордонного Об'єднання "Єврорегіон Буг".....	199
Додаток 3 Статут Єврорегіону "Нижній Дунай"	205
Додаток 4 Статут Єврорегіону "Верхній Прут".....	214

ВСТУП

Транскордонне співробітництво відіграє важливу роль для прикордонних територій України, які стали об'єктом регіональної політики ЄС. Узагальнення досвіду транскордонної співпраці країн – членів ЄС і їх сусідів – важлива база для реалізації стратегії України щодо вступу до ЄС.

Динаміка розвитку єврорегіональної співпраці свідчить про значну її активізацію, пов'язану, передусім, з реалізацією загальноєвропейської мети – розмивання кордонів між країнами – членами Європейського Союзу і вирівнювання диспропорцій розвитку периферійних та центральних регіонів у кожній з держав.

За роки, що минули з моменту здобуття Україною незалежності, стратегічний курс на інтеграцію до Європейського Союзу став визначальним чинником суспільно-політичних перетворень у державі. Європейський вибір втілює в собі прагнення української нації повернутися до європейської сім'ї народів. Нині європейський вибір здійснюється в Україні на основі Стратегії та Програми інтеграції до Європейського Союзу.

У Посланні Президента України до Верховної Ради "Європейський вибір" стверджується, що завдання створення реальних передумов для набуття Україною повноправного членства в ЄС повинно стати "стрижнем стратегії економічного та соціального розвитку на найближчі десять років". На виконання цього завдання мають бути спрямовані всі інституційні перетворення, політика економічних, соціальних та гуманітарних реформ¹.

Європейська Рада у жовтні 2002 року схвалила документ "Ініціатива щодо нових сусідів", у якому були визначені деякі принципи бачення нових відносин з країнами, що матимуть спільний кордон з ЄС:

- розширення дає важливу можливість розвинути відносини з новими сусідами ЄС на основі спільних політичних та економічних цінностей;
- існує потреба у формулюванні амбіційного, довгострокового та інтегрованого підходу щодо кожної з трьох країн – України, Молдови, Білорусі з метою сприяння демократичним та економічним реформам, сталому розвитку та торгівлі для забезпечення більшої стабільності і добробуту на нових кордонах ЄС та за їхніми межами;
- Ініціатива має ґрунтуватися на диференційованому підході з урахуванням особливостей політичної та економічної ситуації в кожній з цих трьох країн, їх потенціалу та цілей;
- розвиток відносин між цими країнами залежатиме від подальшої імплементації реформ, їхнього поважання міжнародних зобов'язань і спільних цінностей демократії, верховенства права та прав людини;

¹ Послання Президента України до Верховної Ради "Європейський вибір". Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки"

- ЄС заохочує подальший розвиток **транскордонного співробітництва**, зокрема, боротьбу проти організованої злочинності та нелегальної міграції і регіональне співробітництво з країнами-сусідами в Східній Європі і між ними;
- досвід ініціативи буде вивчений Європейською Радою для можливого використання окремих його елементів у відносинах з партнерами в інших прикордонних регіонах.

Регіональна інтеграція, а саме співпраця суміжних територій сусідніх держав, отримала значну підтримку з боку ЄС як в методичному так і у фінансовому планах. Велику зацікавленість у цих процесах виявили країни Центрально-Східної Європи – Угорщини, Чехії, Словаччини, Польщі тощо, які побачили реальну можливість через транскордонне співробітництво прискорити входження у ЄС та зменшити негативні чинники, що при цьому виникають.

Комісар з питань розширення Європи Гюнтер Ферхойген зауважив, що *"Розширення відкриває нові можливості для Євросоюзу щодо інтенсифікації існуючого рівня співробітництва із його сусідами, сприяння розвитку стабільності, процвітання і безпеки поза новими кордонами Союзу. Досвід, який набули нові члени Євросоюзу зараз вони можуть розділити із своїми сусідами, поза зовнішніми кордонами ЄС"*².

Розвиток транскордонного співробітництва при збереженні специфіки самобутності і індивідуальності кожної зі сторін в значній мірі дозволяє успішно вирішувати локальні проблеми, максимально використовуючи національний потенціал і поступово згладжуючи рецидиви периферійності у соціально-економічному розвитку окремих територіально-адміністративних одиниць на благо їх населення і держав у цілому, сприяючи зусиллям ЄС з реалізації завдання переходу від "Європи країн – до Європи регіонів". Транскордонне співробітництво, передусім, направлене на подолання негативних наслідків наявності кордонів між державами та відіграє важливу роль як інструмент зменшення негативних наслідків, що виникають у зв'язку з розширенням ЄС.

Основною організаційною формою транскордонного співробітництва є **єврорегіони**, практика функціонування яких в останні роки показала свою ефективність у справі ліквідації бар'єрів для вільного руху людей, товарів, послуг, капіталів. Сьогодні у Європі налічується понад 180 єврорегіонів і їх кількість продовжує зростати.

З середини 80-х років проявляється значна зацікавленість вчених до проблематики транскордонного співробітництва. Наукові дослідження проблем транскордонного співробітництва здійснюють багато вітчизняних науковців: О. Амоша, П. Беленький, Б.Буркінський, З.Бройде, О.Вишняков, С.Гакман, М. Долішній, В. Євдокименко, Є.Кіш, М.Лендшел, Н.Луцишин,

П.Луцишин, Ю.Макогон, А.Мельник, А.Мокій, В.Пила, С.Писаренко, І.Студенніков та з інших країн: з Польщі – П.Еберхардт, Р.Федан, Т.Коморніцкі, Т.Лієвські, З.Макела, М.Ростішевські А., Стасяк, З.Зьоло; з Болгарії – Б.Борісов, М.Ілієва, з Росії – С.Романов, В.Білчак, Л.Вардомський, Й.Зверев, із Словаччини – П.Кузьмшин, Ю.Тей та інші.

Проблематика більшості досліджень стосується конкретних прикордонних територій та діяльності єврорегіонів, ефективність яких є досить різною. Зрозуміло, що на даний час у транскордонних регіонах виникає безліч спільних проблем у екологічній, транспортній, економічній, культурно-освітній, соціальній та інших сферах, для вирішення яких необхідно об'єднувати зусилля. Виникають також питання методологічного плану щодо організації транскордонного співробітництва, передусім, у формі єврорегіонів. Потреба отримання відповіді на питання: "Як, яким чином найкраще об'єднатися для вирішення проблем, враховуючи, що вони виникають на територіях суміжних незалежних держав?" стало передумовою узагальнення досвіду єврорегіональної співпраці в країнах ЄС, Центральної та Східної Європи, Балтії та СНД, викладеного у цій книзі.

При аналізі використані матеріали Асамблеї європейських регіонів, Європейської Комісії, інформація, розміщена на веб-сторінках єврорегіонів, публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, інформація обласних державних адміністрацій України тощо.

Автор висловлює щирі подяку всім приватним особам та організаціям, що сприяли в отриманні необхідної в роботі інформації, передусім, Оксані Вовк, члену української делегації у Конгресі місцевих та регіональних органів влади Європи (м.Київ), Оксані Музичук, директору Агентства регіонального розвитку та європейської інтеграції (м.Львів), Зіновію Бройде, директору ДНТЦ "Екоресурс" (м.Чернівці), Сергію Гакману, докторанту (м.Чернівці), Ігорю Студенникову, експерту інституту Схід-Захід (м.Одеса), Володимирі Демченко, зав. сектора ІРД НАН України.

Автор висловлює глибоку вдячність професору, доктору економічних наук Петру Юхимовичу Беленькому за творче спілкування та наукові консультації.

Особливу подяку автор висловлює академіку НАН України Мар'яну Івановичу Долішньому, директору Інституту регіональних досліджень НАН України, за творчу підтримку та надання можливості опублікування цієї книжки.

² http://europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm

РОЗДІЛ 1

ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ТА ЄВРОРЕГІОНИ

Глобалізація стала невід’ємним фактом сучасного життя, який впливає на політичну, економічну, соціальну і культурну сфери і викликає реакцію на загальноєвропейському, національному та регіональному рівнях. Міжнародна торгівля позитивно впливає на положення тих регіонів, які приймають в ній участь, створює умови для прискореного росту доходів, однак викликає негативне відношення з боку найслабших регіонів, що може призвести до збільшення розриву між найбільш багатими та бідними регіонами. Щоб запобігти негативному впливу глобалізації, Рада Європи рекомендує всім державам – членам визнати все зростаючу роль регіонів у вирішенні економічних проблем розвитку держави, сприяти політиці регіоналізації, яка повинна бути направлена на розширення повноважень регіонів, на представлення їм необхідних важелів та засобів стимулювання економічного розвитку та партнерства з іншими регіонами, з тим, щоб вони могли швидше адаптуватися до нових соціально-економічних умов, що сформувалися внаслідок глобалізації.

Для України, особливо для її регіонів, процеси міжрегіональної інтеграції нові, і необхідно певний час, щоб і на державному, і на регіональному рівнях усвідомили їх важливість, і забезпечили організаційно-правові, фінансові та кадрові можливості для активізації участі регіонів у міжрегіональному та транскордонному співробітництві з метою стимулювання економічної співпраці, більш ефективному використанню природно-ресурсного потенціалу території та підвищення доходів населення. Перші кроки у цьому напрямку є – в прийнятій Концепції державної регіональної політики³ визначається, що "стимулювання розвитку транскордонних та міжрегіональних економічних зв’язків на основі виробничої кооперації та інтеграції, створення відповідних промислово-фінансових груп, інших сучасних форм господарювання, – є одним із стратегічних напрямків регіональної політики держави, а також "передбачається розроблення пропозицій щодо законодавчого розширення можливостей місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для розвитку транскордонного та міжрегіонального економічного співробітництва та щодо впорядкування такого співробітництва".

Потрібно визнати, що в процесі становлення ринкових відносин в Україні з’явилися нові функції в управлінні обласним господарством – **міжнародна міжтериторіальна діяльність**. Ця діяльність розвивається не

лише в сфері зовнішньоекономічних відносин, а у всіх аспектах життя – культурному, науково-освітньому, екологічному тощо і всі вони стають предметом співпраці згідно укладених міжтериторіальних та транскордонних угод.

Але існуючі підходи до цих процесів та практика їх реалізації ще не знайшли системного втілення, не вироблені адекватні механізми їх ефективного розвитку. Так, в дослідницькій роботі та на практиці ще не усталилася міжнародна термінологія, не визначені відповідні принципи регіоналізації, не створена відповідна законодавча та нормативна бази, не визначені чітко державні, регіональні та місцеві органи, які повинні здійснювати управління міжтериторіальною та транскордонною співпрацею, їх структура та функції.

З підписанням "Протоколу № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або органами влади, який стосується міжтериторіального співробітництва"⁴ в основному було завершено введення понятійного апарату для цієї сфери діяльності.

Тому коротко наведемо ці визначення та порівняємо їх з окремими термінами, що використовуються в Україні.

Якщо прослідкувати історію появи понятійного апарату, то першим був введений термін "транскордонне співробітництво" у 106 Мадридській Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва⁵ (Рамкова Конвенція, 1980).

В Конвенції **транскордонне співробітництво визначається як "...будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або органами влади, що знаходяться під юрисдикцією двох або декількох договірних сторін, а також укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей"**.

В цьому ж документі уточнюються поняття: територіальні общини або органи влади як... *громади або органи, які здійснюють місцеві та регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави*.

Створення Асамблеї Європейських регіонів визначило поняття **region**. В ст. 2, розділу 2 Статуту Асамблеї визначається, що **"region, в принципі, визначає органи місцевої влади на рівні, який знаходиться безпосередньо після центрального уряду та мають політичне право**

3 Концепція державної регіональної політики / Указ Президента України № 341 / 2001 від 25 травня 2001 року

4 Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва 5.05.1998. Страсбург

5 Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. 35 с

представництва, втілюване обраною регіональною асамблеєю". В цьому ж Статуті визначається міжрегіональне співробітництво, під яким **розуміють будь-які зв'язки, встановлені між регіонами, що належать до різних держав.**

Однак, як виявилось, необхідно було удосконалити категорійний апарат поняттям міжтериторіального співробітництва, яке було введено Протоколом №2 до Рамкової конвенції (1998). Це пов'язано з тим, що у міжнародні відносини можуть вступати, в залежності від національного законодавства, не лише регіони, які знаходяться безпосередньо після центрального уряду, а й інші територіальні утворення та органи самоуправління нижчих рівнів і не обов'язково сусідні території (транскордонне співробітництво).

"Міжтериторіальне співробітництво" означає будь-яку взаємо узгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами та органами влади двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва між сусідніми органами влади, включаючи укладання між територіальними общинами та органами влади інших держав угод про співробітництво⁶

Таким чином, найбільш широким поняттям є міжтериторіальне співробітництво, яке визначає право будь-якого територіального органу влади співпрацювати з будь-якими відповідними територіальними органами влади інших держав (для України – АРК, області, райони, селищні ради, міста).

Міжрегіональне співробітництво окреслює правові рамки територій, що стоять на другому після центрального рівня (для України – це області та Автономна республіка Крим, м. Київ та Севастополь, для Швейцарії – кантони, для Австрії, Німеччини – землі, Польщі – воєводства тощо).

Транскордонне співробітництво чітко означає співпрацю суміжних територій сусідніх держав, тобто визначальним є наявність кордону між співпрацюючими територіями. Не можна говорити про транскордонне співробітництво не сусідніх держав.⁷ На наш погляд, є деякі розбіжності у трактуванні ст. 1 Додаткового протоколу до Європейської рамкової конвенції, з читання якої робляться висновки про не обов'язковість

наявності кордону для транскордонного співробітництва⁸. Однак, у преамбулі до Протоколу № 2 до цієї ж Конвенції чітко вказується на те, що співробітництво транскордонне здійснюється між органами влади сусідніх територій, а між іноземними органами влади, які не є сусідами – міжтериторіальне.

Таким чином, поняття "міжтериторіальне" та "міжрегіональне" можна вживати як ідентичні, якщо визначитися з поняттям регіон. В науковій літературі воно є багатозначним і спроби уніфікувати цей термін не вдаються. Фактично, вживаючи термін регіон, чітко окреслюється значення в якому воно використовується в конкретному матеріалі. Якщо ж під територією розуміти різного рівня адміністративно-територіальні одиниці держави, включаючи й 2-й рівень безпосередньо після державного (тобто, в даному випадку – регіон), то поняття міжтериторіального буде включати і міжрегіональне співробітництво.

Розглядати ж транскордонне співробітництво доцільно окремо, передусім тому, що в умовах транскордонного співробітництва, проблем, які виникають та які необхідно вирішувати, є набагато більше, ніж тих, які виникають в стосунках територій (регіонів) різних держав. Часто ці проблеми носять об'єктивний характер – не залежний від людини: перенос забруднень на суміжні території, спільні водні ресурси тощо.

Реалізуючи програму інтеграції у ЄС, Україна повинна використовувати вже вживану термінологію у Європі. Так, протягом значного періоду в Україні вживався термін "*прикордонне*" співробітництво і лише в останні 10 років став вживатися термін "*транскордонне*". Тому доцільно було б дещо визначитися і з цими термінами.

За своєю суттю співпрацю сусідніх територій визначають обидва терміни. Перший термін є більш звичним в Україні, він використовувався в умовах, коли кордон був достатньо закритий для широкого обміну. Не було мови також про створення транскордонних об'єднань (єврорегіонів) та реалізації проектів для вирішення спільних проблем суміжних територій ні на міждержавному, ні на міжрегіональному рівнях. Об'єктами досліджень були прикордонні території кожної з суміжних держав зокрема, і не розглядалися спільні проблеми. Термін "*прикордонне співробітництво*" почав вживатися у 70-х роках минулого століття для означення культурних відносин та політичних акцій між сусідніми регіонами по обидві сторони кордону та для означення прикордонної торгівлі, що отримала розвиток у 1973-75 рр. на основі безпосередніх угод між обласними спілками споживчої кооперації України та кооперативними організаціями Угорщини, Чехословаччини, Польщі та Румунії, а з 1980 р. і між органами державної

6 Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва. 5.05.1998. Страсбург

7 Прим. Не слід плутати можливість функціонування міжнародних організацій та об'єднань (наприклад, Асамблея прикордонних регіонів), метою діяльності яких, між іншим, є вирішення транскордонних проблем. Як центральні органи влади держав, так і окремі міжнародні організації забезпечують транскордонне співробітництво, яке реалізують територіальні органи влади та громади.

8 Гакман С. Єврорегіон "Верхній Прут" у контексті транскордонного співробітництва України, Республіки Молдова та Румунії // Вісник держкомнаціміграції України. Щоквартальний інформаційний журнал – 2002. – № 2. – С. 122-131

торгівлі прикордонних областей цих країн⁹. Проте, на даний час, взаємні відносини прикордонних територій відбуваються в значно більшій кількості сфер і, часто, незалежно від волі та бажань людини та відміченого нею кордону – в атмосфері, по воді тощо ("trans" в перекл. "пере", переносити, переміщати тощо). Тобто категорія "транскордонне" більше відповідає суті того, що відбувається на прикордонних територіях.

На сучасному етапі за об'єкт дослідження часто береться до уваги не прикордонна область – адміністративно-територіальна одиниця однієї держави, розташована безпосереднього вздовж державного кордону, а транскордонний регіон – територія, яка охоплює суміжні прикордонні адміністративно-територіальні одиниці сусідніх держав. Таким чином, можна зазначити, що *транскордонне співробітництво* більш широке поняття, яке охоплює всі вище наведені моменти.

Тому для визначення транскордонної та прикордонної співпраці, на наш погляд, доцільно розширити звичне в Україні поняття прикордонної співпраці до суті поняття транскордонної, яке більше використовується в світі та вживати їх в подальшому як тотожні, якщо інше не буде вказане.

Зрозуміло, що запропонована ієрархічність понять, як і більшість інших у різних галузях знань, є певною мірою, умовною. Але така домовленість щодо змістовності та вживаності термінів дозволяє науковцям та практикам говорити та дискутувати на одній мові і внести єдине трактування у законодавчі та нормативні документи.

Транскордонне співробітництво – це, інакше кажучи, специфічна сфера зовнішньоекономічної, політичної, екологічної, культурно-освітньої та інших видів міжнародної діяльності, яка здійснюється на *регіональному рівні*, і яка, охоплюючи всі загальні їхні форми, відрізняється необхідністю та можливостями більш активного їх використання, а також низкою особливостей, а саме – наявністю кордону і необхідністю його облаштування, спільним використанням природних ресурсів і, відповідно, спільним вирішенням проблем екологічної безпеки, більш широким взаємним спілкуванням населення сусідніх держав та особистими зв'язками людей, значно вищим навантаженням на інфраструктуру (дороги, зв'язок, сферу обслуговування, придорожню інфраструктуру).

Транскордонне співробітництво спрямоване на подолання негативних аспектів існування кордонів та наслідків, які виникли на прикордонних територіях через їх розташування на національних окраїнах держав і має на меті покращення умов життя населення. Серед головних цілей такої співпраці є:

– подолання існуючих стереотипів та упереджень по обидві сторони

кордону;

- усунення політичних та адміністративних бар'єрів між сусідніми народами;
- створення господарської, соціальної та культурної інфраструктури, за умови формування спільних органів, господарюючих суб'єктів, осередків і тощо¹⁰.

Знання та розуміння сусіда є так само важливими, як і формування довіри.

Різноманітність проблем та потенційних можливостей розвитку по обидві сторони кордону на просторах Європи призводить до того, що *транскордонне співробітництво стає неминучим, бо служить втіленню в життя принципів міжнародного права в чітко визначеному регіональному аспекті*¹¹.

Організаційні форми транскордонного співробітництва

Найпростішою формою транскордонного співробітництва є **прямі контакти** між територіальними громадами – містами, селищами, які, здебільшого, носять неформальний характер та спрямовані на спільні дії у випадку виникнення надзвичайних ситуацій. **Співпраця на неформальній основі** можлива завдяки відсутності взаємних фінансових зобов'язань.

Співпраця формується **на договірній основі**, якщо з'являються довгострокові відносини між територіальними громадами або органами влади та у випадку виникнення взаємних зобов'язань в наданні послуг, продукції, інформації, а також з появою фінансових зобов'язань. В цьому випадку можна виділити дві форми співпраці: безпосередньо **за укладеними транскордонними угодами** або шляхом формування **органу транскордонного співробітництва**.

Співпраця безпосередньо за укладеними угодами передбачає періодичні зустрічі сторін, формування *спільних комітетів та робочих груп* з метою координації та об'єднання зусиль для вирішення спільних проблем. Фінансування діяльності учасників спільних комітетів та робочих груп можуть здійснюватися кожною стороною окремо, або шляхом об'єднання коштів на окремому спільному рахунку.

Угода про транскордонне співробітництво може передбачати **створення органу транскордонного співробітництва**¹² (наприклад, єврорегіону, єврегіо, структурного підрозділу органів влади тощо).

Орган транскордонного співробітництва виконує завдання, покладені на нього територіальними громадами або органами влади, у відповідності до

⁹ Будкін В.С. Прикордонне співробітництво в системі адаптації економіки України до європейського господарського простору /Проблеми співробітництва прикордонних територій України і Польщі. Бюл.№ 3. – Варшава-Київ - 1993. –С.169-179.

¹⁰ Mochnaczewski P. 1996: Cele i zadania współpracy transgranicznej i międzyregionalnej ze szczególnym uwzględnieniem wschodnich sąsiadów Polski. W: Regiony, euroregiony, rozwój regionalny. Red. M. Bałtowski, seria "Euroregion Bug" T. IV. Norbertinum, Lublin.

¹¹ Хартія європейських прикордонних регіонів

¹² Додатковий протокол до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами та органами влади від 9.11.1995 р.

цілей його діяльності та у спосіб, передбачений національним законодавством:

а) діяльність органу транскордонного співробітництва регулюється його статутом та законодавством держави, на території якої розташована його штаб-квартира.

б) орган транскордонного співробітництва:

- не має права вживати заходи, які можуть зашкодити правам і свободам окремих осіб;
- фінансується з місцевих та регіональних бюджетів і не має права встановлювати збори фіскального характеру; однак може отримувати прибуток від послуг, наданих ним територіальним громадам або властям, користувачам або третім сторонам;
- повинен складати річний кошторис та балансовий звіт, які затверджуються аудитором, незалежним від суб'єктів транскордонного співробітництва.
- повинен враховувати у своїй діяльності інтереси держав, регіони яких беруть участь у транскордонному співробітництві;
- підлягає нагляду, передбаченому у законодавстві держави, на території якої розташована його штаб-квартира¹³;
- задовольняє запити про надання інформації, зроблені органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади адміністративно-територіальних одиниць, які задіяні у транскордонному співробітництві; Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України, Міністерством закордонних справ України та, в разі необхідності, – іншими центральними органами виконавчої влади України та іноземних держав, регіони яких є суб'єктами транскордонного співробітництва¹⁴.

Будь-які спори, котрі виникають у зв'язку із діяльністю органу транскордонного співробітництва, передаються на розгляд судам, яким вони підпорядковані за національним або міжнародним правом.

Таким чином, **єврорегіони** – це одна з організаційних форм транскордонних відносин, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів – на базі спеціальних розширених повноважень на міжнародне співробітництво – місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології. Єврорегіони можуть створюватися як юридична або не юридична особа, мають свою організаційну структуру та визначені джерела фінансування.

Формування **єврорегіонів** передбачає також можливість створення організаційної структури та системи фінансування у формі міжнародних міжрегіональних асоціацій, об'єднань, консорціумів тощо згідно чинного законодавства України.

У проекті закону України "Про транскордонне співробітництво" передбачається, що договір про створення єврорегіонів, статут та зміни до них повинні погоджуватися Міністерством закордонних справ, Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції України.

В той же час таке погодження в багатьох країнах відсутнє. Так, засади функціонування єврорегіонів у Польщі регулюють власні статuti та положення. Їх функціонування залежить значною мірою від засад інституціалізації транскордонних контактів, які зумовлені наступним:

- ступенем зовнішньої та внутрішньої відкритості територій, які співпрацюють у межах єврорегіону (мова йде про спроможність до внутрішньої регіональної трансформації і до ефективного впливу на середовище);
- величиною та глибиною проникнення транскордонної співпраці, яка є результатом багатогранних контактів інституцій, організацій, а також мешканців;
- активністю прикордонної смуги, і зокрема, рівнем проникливості кордону.

Для координації і вдосконалення діяльності, пов'язаної із транскордонною співпрацею Польщі, в Раді Міністрів утворено Департамент Транскордонної Співпраці. Транскордонна співпраця є процесом, в якому регіони або територіальні уряди прикладають свої зусилля з метою спільного розв'язання певних проблем. Відносини територіальних органів влади з центральними носять координуючий, узгоджувальний характер¹⁵.

В Україні діяльність єврорегіонів також визначається власними статутними документами.

Статут повинен містити предмет та цілі діяльності; склад учасників, назву єврорегіону, функції і місцезнаходження представництв, порядок призначення органів управління, зобов'язання учасників та їх внесок у спільний капітал; джерела фінансування діяльності; склад і порядок роботи робочих органів; правила щодо регулювання фондів та рахунків, порядок фінансування реалізації спільних проектів; порядок виходу та виключення зі складу учасників, умови ліквідації.

З 2002 року в Україні розпочала діяльність Міжвідомча комісія з питань

¹³ Там же, ст.4

¹⁴ Проект Закону України "Про транскордонне співробітництво".

¹⁵ Skrzydło A. 1995: Euroregiony z udziałem podmiotów polskich jako forma współpracy transgranicznej. Sprawy Międzynarodowe Nr 3. Warszawa

розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів.¹⁶ Питання координації покладено на Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції.

Функціонування єврорегіонів як форми транскордонного співробітництва характеризується наступними особливостями¹⁷:

- створення єврорегіону не призводить до виникнення нового адміністративно-територіального утворення зі статусом юридичної особи;
- правове регулювання на території кожного з членів єврорегіону здійснюється відповідно до чинного законодавства держави, у склад якої він входить;
- організаційна структура єврорегіону виконує координаційні функції і не має владних повноважень, а також не може підмінювати органи влади, що діють на території кожного з його членів;
- у політичному сенсі єврорегіони не діють супроти національних інтересів держави; не є наднаціональним утворенням;
- у своїй діяльності єврорегіони не підмінюють зовнішньополітичні функції держав, прикордонні території яких є членами єврорегіонів;
- необхідною умовою ефективного функціонування єврорегіонів є наявність чітко визначених спільних інтересів їх членів, зокрема, у розв'язанні таких проблем:
 - зміцнення взаємної довіри та безпеки;
 - вироблення спільної стратегії охорони довкілля, використання спільних водних ресурсів;
 - вироблення спільної стратегії просторового розвитку транскордонного регіону;
 - спільного використання енергетичних ресурсів;
 - узгодження розвитку прикордонної інфраструктури;
 - розвитку спільної підприємницької та інформаційної інфраструктури;
 - ефективного використання людських ресурсів шляхом взаємного визнання їх професійної кваліфікації, створення єдиного ринку праці;
 - підтримки спільних місцевих ініціатив органів місцевого самоврядування, громадських організацій.

В окремих випадках відносини між територіальними органами влади можуть бути оформлені іншими типами договорів, а саме, наприклад, договором про поставки товарів або надання послуг. Такий договір можна використовувати для торгівлі, оренди, концесій на надання комунальних

послуг, на здійснення громадських робіт тощо.

Початок створення єврорегіонів у Європі поклав випадок. Як розповідають, в одній з європейських країн трапилася аварія за декілька кілометрів від кордону. До найближчої лікарні, розташованої у сусідній державі, було декілька хвилин їзди, а до своєї лікарні – понад дві години. Перевезти за кордон і лікувати не було можливостей – не були врегульовані питання дії медичної страховки у сусідній державі, і ніхто на себе не міг взяти питання їх термінового вирішення. Постраждалий по дорозі до вітчизняної лікарні помер, хоча, у випадку отримання своєчасної допомоги за кордоном, людину можна було б врятувати. Для вирішення такого роду питань не було потрібно домовленостей на державному рівні – достатньо, щоб про це домовились між собою територіальні органи влади або / і місцеві громадські організації сусідніх держав. Так започаткували свою діяльність єврорегіони.

На сучасному етапі в Європі налічується, за різними джерелами, від 120 до 183 єврорегіони, однак деякі з них лише задекларували своє створення. Нами приводяться дані щодо функціонування єврорегіонів на 2000 рік, з тих, які тим чи іншим чином, для реалізації спільних проектів скористалися фінансовою допомогою ЄС або подали заявки на це (табл. 1.1). Як видно з даних табл. 1.1 більшість єврорегіонів створена в 90-х роках минулого століття і активно продовжується їх формування в перші роки 21-століття (рис.1.1., 1.2.).

Цьому є декілька пояснень.

1. Минулий період виявив позитивні та негативні сторони функціонування єврорегіонів та надав можливість зробити висновки щодо подальшого їх розвитку. Ефективна діяльність єврорегіонів спостерігалася лише у випадках наявності **спільних проблем**, для вирішення яких доцільно було об'єднувати зусилля. Це, в подальшому, визначило коло питань, які лягли в основу формування та діяльності єврорегіонів.

2. Для більшості країн співпраця між територіальними органами влади – новий вид міжнародних відносин. Перші роки, можна сказати, проходив етап становлення цього виду діяльності, формувалася і відпрацьовувалася організаційно-фінансовий та інформаційний механізм забезпечення транскордонної співпраці, проходила її інституціалізація, кадрове забезпечення.

3. Удосконалювалася законодавча та нормативно-методична база щодо транскордонної співпраці на європейському та національному рівнях.

4. Удосконалювалися механізми фінансової допомоги ЄС щодо транскордонної співпраці, яка, передусім, надавалася проектам, які, у тому числі, реалізували **стратегічні напрямки** розвитку транскордонного регіону. Це зумовило необхідність мати спільну концепцію розвитку суміжних територій – транскордонного регіону, яка б базувалась на відповідних регіональних стратегіях розвитку, враховувала загальноєвропейські та національні пріоритети.

¹⁶ Постанова КМУ "Деякі питання розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів" № 587 від 29.04.2002 р.

¹⁷ Студенніков І. Транскордонне співробітництво як крок до визначення концепції регіональної політики // На шляху до Європи. Український досвід євро регіонів. / За ред. Максименка С. –К.: Логос. –С. 94-95

Таблиця 1.1

Єврорегіони Європи			
№	Назва	Рік заснування	Кордон
1.	"Єврегио"	1958	D / NL
2.	"Регіо"	1960	F / D / CH
3.	Єврегио „Рейн-Ваал”	1963 / 1993	D / NL
4.	Рада Орісанд /Комісія Орісанд	1964/1994	DK / S
5.	Бенего	1967	B / NL
6.	Рада Норд-Калотте	1971	S / FIN / N
7.	Рада Кваркен	1972	FIN / S
8.	Єврегио „Маас-Рейн”	1976 / 1991	D / NL / B
9.	Емс-Долларт-Регіон	1977 / 1997	D / NL
10.	Мітскандія	1977	FIN / S / N
11.	Сторстромс Амт / Крейз Остольштейн-Любек	1977	DK / D
12.	Ісландс / Архіпелаго Кооперейшн- Скаргаден	1978	S / FIN
13.	Кооперейшн АРКО	1978	S / N
14.	Єврегио-Рейн-Маас-Норд	1978	D / NL
15.	Зукунфт-СаарМозель-Авенір	1979	D / F
16.	Борнхольм-Саусістен Скане	1980	DK / S
17.	Оестфольд / Богусльон / Дальсланд	1980	S / N
18.	Бенілюкс-Мідденгебед	1984	B / NL
19.	Торнедальсрадет	1987	FIN / N / S
20.	"Кент-Норд-Пас-де-Кале"	1987	UK / F
21.	"Регіо Паміна"	1988	D / F
22.	Єврегио "Шельдемонд"	1989	B / NL
23.	Єврегио "СаарЛорЛюксРейн"	1989	D / F / LUX
24.	Центральна територія Бенілюкс	1990	B / NL
25.	Інтеррегіон "Нова Ганза"	1991	D / NL
26.	Єврорегіон "Найсе / Ниса / Ніса"	1991	D / PL / CZ
27.	Єврорегіон "Ельба / Лаба"	1992	D / CZ
28.	Єврорегіон "Ерцгебірге"	1992	D / CZ
29.	Асоціація "Екстрамадура-Алентежіо"	1992	E / P
30.	Єврорегіон "Шпрее-Нейсе-Бобер"	1993	D / PL
31.	Єврорегіон "Про Європа Віадріна"	1993	D / PL
32.	Єврегио "Егрінсіс"	1993	D / CZ
33.	Єврегио "Байерішер Валд / Сумава- Мюхлвертел-Бюхмервальд"	1993	A / D / CZ
34.	Єврорегіон "Померанія"	1993 / 95	D / PL / S

Продовження табл. 1.1

№	Назва	Рік заснування	Кордон
35.	"Карпатський Єврорегіон"	1993	H / UKR / PL / SK / RO
36.	Інн-Зальцах-Єврегио	1994	D / A
37.	Регіо "Боденсі"	1994	A / CH / D
38.	Регіо "Трірхена"	1995	D / F / CH
39.	Єврорегіон "Верхній Рейн"		D / F / CH
40.	Єврегио "Зальцбург-Берчтесгаденер- Ленд-Траунштейн"	1995	D / A
41.	Естонія-Фінніш 3+3 Регіональна кооперація	1995	EST / FIN / RF
42.	Єврорегіон "Буг"	1995	PL / UKR / BY
43.	Єврорегіон "Ерцгебірге / Крушногір'я"	1995	D / CZ
44.	Єврорегіон "Глаценсіс"	1996	CZ / PL
45.	Єврорегіон "Татри"	1996	PL / SK
46.	Рада з кооперації прикордонних регіонів Віру-Аликсне-Псков	1996	EST / LV / RF
47.	Єврегио "Віа Саліна"	1997	D / A
48.	Єврорегіон "Дунай-Марош-Тиса"	1997	H / RO / YU
49.	Регіон "Соундержіленд-Щлезвіг"	1997	DK / D
50.	Єврорегіон "Прадед-Прадзяд"	1997	CZ / PL
51.	Єврорегіон "Нестос-Места"	1997	GR / BUL
52.	Єврорегіон "Сілезія"	1998	CZ / PL
53.	Єврорегіон "Тешинская Сілезія"	1998	CZ / PL
54.	Єврегио "Іннтал"	1998	D / A
55.	Єврегио "Цугпітце-Веттерстейн- Карвендел"	1998	D / A
56.	"Західний Ниугат- Паннонія Єврегио"	1998	A / H
57.	Міді-Піренеес, Ланкведос-Роусіліонб Каталонія	1998	E / F
58.	Єврорегіон "Немунас-Німен-Неман"	1998	LT / PL / BY
59.	Єврорегіон "Балтика"	1998	PL / S / LT / LIT / LV / DK / RF
60.	Єврорегіон "Нижній Дунай"	1998	RO / MOL / UKR
61.	Єврорегіон "Східний Дунай"		RO / BG
62.	Єврорегіон "Південний Дунай"		RO / BG
63.	Єврорегіон "Дунай 21-го століття"		RO / BG / BiH
64.	Центре	1999	D / F
65.	Єврегио "Ваттенінселн"	1999	D / DK / NL
66.	Єврегио "Тіроль"		I / A

Продовження табл. 1.1

№	Назва	Рік заснування	Кордон
67	Єврегіо Гельсінкі-Таллінн	1999	EST / FIN
68	Єврорегіон "Саулс"	1999	LT / LV / RF
69	Єврорегіон "Карелія"	2000	FIN / RF
70	Єврорегіон Країна озер- Езару Земе	2000	LT / LV / BY
71	Єврорегіон "Вальдвертел-Будовіце-Южні Чехи"		A / CZ
72	Єврорегіон "Венвертель-Шудмахрен-Южні Морава-Загоре"		A / CZ / SK
73	Єврорегіон "Біле-Біле Карпати"		SK / CZ
74	Єврорегіон "Бескиди"	2000	PL / SK / SLO
75	Єврорегіон "Істра"		HR / SLO
76	Єврорегіон "Вагус-Данувіс-Іролія"		SK / H
77	Єврорегіон "Іпельскі-Іполі"		SK / H
78	Єврорегіон "Неоградієнсіс"		SK / H
79	Єврорегіон "Сайо-Ріма-Слана-Рімава"		SK / H
80	Єврорегіон "Кошіце-Мішкольц"		SK / H
81	Єврорегіон "Хайду-Біхар / Біхор"		H / RO
82	Єврорегіон "Дунай-Драва-Сава"		H / HV / BiH
83	Єврорегіон "Верхній Прут"	2000	RO / MD / UKR
84	Єврорегіон "Середній Прут"		MOL / RO
85	Єврорегіон "Нетвек Поліс-Кент"		GR / TR

Джерело: Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / PHARE / AEBR / EC. – P.35.

5. Єврорегіони відігравали важливу роль своєрідних полігонів для відпрацювання механізмів та інструментів інтеграційних процесів. Досвід створення внутрішніх єврорегіонів між країнами-членами ЄС був перенесений на зовнішні кордони ЄС, далі на кордони країн Центральної та Східної Європи, з країнами – майбутніми членами ЄС та західними кордонами країн СНД. Можна очікувати розповсюдження цього досвіду далі на Схід – в країни СНД, на їх інші кордони.

Для аналізу діяльності і виявлення специфічних особливостей єврорегіонів, розглянемо три групи єврорегіонів:

I – єврорегіони всередині ЄС.

До цієї групи відносяться єврорегіони, які створені на внутрішніх кордонах країн-членів ЄС. Це найстаріші регіони з великим досвідом роботи, Єврегіо, Маас-Рейн тощо. Членами цих єврорегіонів є територіальні органи влади і різноманітні громадські організації. Всередині країн-членів ЄС рівень компетенції територіальних органів влади по обидва боки

Рис. 1.1. Розміщення єврорегіонів станом на 1996 рік

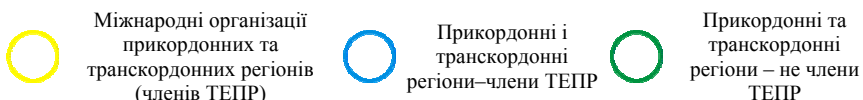

Рис. 1.2. Єврорегіони у Європі станом на 2002 рік

кордону дуже наблизений, існують подібні умови проживання населення, є спільна законодавча база й можливості її розвитку. Фінансова допомога для реалізації спільних програм та проектів в цих єврорегіонах здійснювалася програмами INTERREG / INTERREG.

II – єврорегіони між країнами –членами ЄС і їх сусідами – не членами.

До цієї групи відносяться єврорегіони, створені на зовнішніх кордонах ЄС – єврорегіони на кордоні Німеччини та Польщі і Чехії, Австрії та Угорщини, а також Словаччини, Фінляндії та Росії тощо. Для неї вже характерні різний рівень компетенції територіальних органів влади,

економічного розвитку, життя населення, відсутня спільна законодавча база. Фінансова допомога тут забезпечувалася програми INTERREG / PHARE CBC та INTERREG / TACIS CBC

III – єврорегіони між постсоціалістичними державами.

До третьої групи можна віднести єврорегіони, створені країнами Східної Європи – на кордонах між Польщею та Чехією і Словаччиною, Україною та Білорусією, Угорщиною та Україною тощо. Хоча рівень економічного розвитку та життя населення тут дуже схожий, однак характерною особливістю цієї групи є низький рівень компетенції регіональних та місцевих органів влади, не достатній для самостійного, без втручання держави, вирішення багатьох питань. Фінансова допомога тут забезпечувалася за програмами PHARE CBC / PHARE CBC та PHARE CBC / TACIS CBC.

РОЗДІЛ 2

ІНІЦІАТИВИ ТА ПРОГРАМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДЛЯ ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

ЄС формує свою стратегію регіонального розвитку так, щоб вона базувалася на наявних можливостях і, за допомогою якої можна було б посилити конкурентоспроможність регіонів та паралельно ліквідувати їх відсталість. Особливо це стосується підтримки прикордонних регіонів, які в кожній державі були периферійними і менш розвинуті ніж центральні. Щоб нівелювати цю різницю, ЄС у своїй регіональній політиці приділяє значну увагу прикордонним регіонам з тим, щоб згладити різницю рівня життя населення як між регіонами всередині однієї держави, так і між прикордонними регіонами сусідніх держав ЄС.

З 1990 Європейський Союз здійснює фінансову підтримку транскордонного співробітництва шляхом використання ряду ініціатив, програм та проектів, а саме: INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, MEDA, CARDS, LACE.

INTERREG є найбільшою програмою громадських (місцевих) ініціатив (Community Initiative) ЄС щодо підтримки розвитку прикордонних регіонів країн – членів ЄС і деяких приморських територій. В період з 2000-2006 роки ця програма стала відома як INTERREG III, що забезпечує три напрями співробітництва:

Напрямок А. Транскордонне співробітництво.

Напрямок В. Транснаціональне співробітництво.

Напрямок С. Міжрегіональне співробітництво.

PHARE CBC – програма підтримки транскордонного співробітництва прикордонних територій країн Центральної Європи, які межують з ЄС і яка почала діяти з 1994 року.

Іншими фінансовими інструментами ЄС стали програми **TACIS CBC** (охоплює прикордонні регіони Росії, України, Білорусії та Молдови), **MEDA** (для віддалених прикордонних регіонів країн не членів ЄС); **CARDS** (нова програма для західних Балканських країн), **LACE** (проект Асамблеї європейських прикордонних регіонів, мета якого проводити роз'яснювальну та інформаційно-рекламну роботу позитивної практики транскордонного співробітництва).

Ініціатива INTERREG (1990-1999)

В рамках програми INTERREG I (1990-1993) з Структурних фондів ЄС були підтримані 31 операційна програма на суму 1 082 млн. євро в різних сферах, а саме: транспорт і комунікації (45%), охорона довкілля (10%),

економіка та туризм (28%), розвиток сільських територій (6%), освіта та інші сфери (11%) (рис. 2.1).

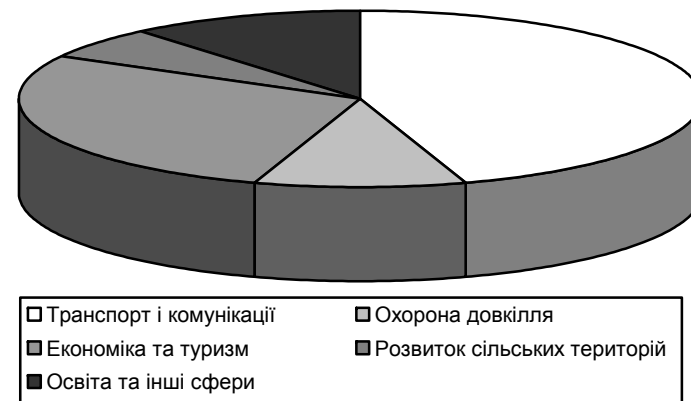

Рис. 2.1. Видатки з INTERREG I за сферами діяльності

Завдячуючи успіхам програми INTERREG I, Рада Європи в Единбурзі визначила транскордонне співробітництво як пріоритетний напрямок місцевих ініціатив на 1994-1999 рр. – INTERREG II, яка охоплювала наступні напрями:

INTERREG IIA як основний напрямок підтримки транскордонного співробітництва з загальною сумою 2.562 млн. євро (табл.2.1).

Таблиця 2.1

Розподіл фінансів за програмою INTERREG IIA

Прикордонні регіони	Регіони за цілями 1 / 6	Інші регіони	Разом
Внутрішні	1 065	600	1665
Зовнішні	795	105	900
Разом (млн. євро)	1 860	705	2 565

INTERREG IIB призначена для завершення розбудови енергомереж, на що виділялось 550 млн. євро.

INTERREG IIC розпочалася у 1996 р. і призначалась для транснаціональної співпраці в сфері просторового планування і інших сфер, що забезпечувалося коштами у сумі 413 млн. євро.

В цілому було затверджено 59 операційних програм у INTERREG IIA і забезпечена їх реалізація коштами у сумі 2.6 млн. євро – найбільша допомога в рамках місцевих ініціатив. З врахуванням співфінансування (національні, регіональні, локальні та приватні фонди), на транскордонне співробітництво на внутрішніх та зовнішніх кордонах ЄС було витрачено €4 млрд. З 1990 року було освоєно €6,5 млрд. в рамках ініціативи

INTERREG і реалізовано декілька тисяч транскордонних проектів.

Програма INTERREG від початку охоплювала всі внутрішні і зовнішні кордони ЄС, включаючи нових членів: Австрію, Швецію та Фінляндію. Операційні програми були розподілені наступним чином: 35 програм реалізувалось на внутрішніх кордонах, 24 – на зовнішніх (країни Центральної Європи, Росія, Норвегія, Швейцарія, Кіпр, Марокко). Другим чинником, який визначав би важливість розповсюдження INTERREG ІІА був сильний акцент на транскордонне співробітництво вздовж морських кордонів. 16 операційних програм в INTERREG ІІА порівняно з 4 у INTERREG І. Більшість програм (11) були реалізовані на внутрішніх кордонах ЄС. Новими територіями, які скористалися з програми INTERREG ІІ порівняно з INTERREG І стали нові східні території об'єднаної Німеччини¹⁸ та приморські території: ірландсько-британське прикордоння (Walla), французько-британське (East-Sussex–Haute-Normandy), іспансько-марокканське, грецько-італійське і французько-італійське (Corsica-Livonia).

Цілі і пріоритети

Метою програми INTERREG є пропаганда і підтримка транскордонної співпраці на внутрішніх та зовнішніх кордонах ЄС з метою піднесення рівня життя на цих територіях і їх повноцінної соціально-економічної інтеграції.

До конкретних цілей відносяться:

- допомога прикордонним територіям у розв'язанні конкретних проблем, які виникли в процесі розвитку у зв'язку з їх периферійним розміщенням в національних державах та в цілому у ЄС.
- стимулювання створення і розвитку структур співпраці поза внутрішніми кордонами, а також, у відповідних випадках – надання цим структурам ширших повноважень у рамках ЄС у контексті формування єдиного європейського ринку.
- допомога в адаптації територій, котрі лежать за зовнішніми кордонами ЄС до їх нової ролі, тобто регіонів, об'єднаних спільним ринком.
- використання нових можливостей співпраці з третіми країнами, на територіях, котрі лежать за зовнішніми кордонами ЄС.

В контексті розвитку діяльності програма INTERREG ІІ виділяє наступні категорії:

- спільне планування і реалізація транскордонних програм
- підтримка заходів щодо вільної передачі інформації поза кордонами і між прикордонними регіонами, між громадськими інституціями, приватними підприємствами та товариствами;
- створення спільних інституційних та адміністративних структур для

підтримки та пропаганди транскордонної співпраці.

INTERREG III (2000-06)

Серед запланованих бюджетних витрат із структурних фондів ЄС на період 2000-2006 рр. Програма INTERREG (INTERREG III)¹⁹ є найбільшою громадською ініціативою з загальним обсягом фінансування у 4 875 млн. євро

INTERREG III охоплює три напрямки:

- напрямок А: транскордонне співробітництво – продовження програм INTERREG І і ІІА;
- напрямок В: транснаціональне співробітництво – розвиток програми INTERREG ІІС;
- напрямок С: міжрегіональне співробітництво – новий напрям, який узгоджується з розширеним варіантом у сфері, що підтримуються програмами RECITE Ecos-Ouverture.

Конкретні цілі за трьома напрямками полягають у наступному:

напрямок А: транскордонне співробітництво між органами місцевої влади суміжних прикордонних територій, спрямоване на підтримку інтегрованого регіонального розвитку, передусім на зовнішніх кордонах ЄС.

напрямок В: транснаціональне співробітництво – між національними, регіональними та місцевими органами влади для їх активізації у напрямку підвищення рівня інтеграції шляхом створення великих угруповань європейських регіонів, з метою розбудови гармонізованого та збалансованого суспільства і поліпшення територіальної інтеграції з кандидатами в ЄС і їх сусідніми країнами.

напрямок С: міжрегіональне співробітництво – призначене на впровадження ефективної політики та механізмів для регіонального розвитку і згуртування для створення мереж

Головними засадами для трьох напрямків INTERREG III є:

- узгодження транскордонних / транснаціональних стратегій та програм розвитку;
- партнерство і "висхідний принцип";
- доповнюваність з головними напрямками діяльності структурних фондів;
- підвищення інтеграції у напрямку реалізації громадських ініціатив;
- ефективна координація INTERREG III з іншими зовнішньополітичними інструментами з метою їх взаємного підсилення.

¹⁸ Прим. Не були включені до програми INTERREG І, бо вона була прийнята до об'єднання Німеччини

¹⁹ Community Initiative INTERREG III B (2000 – 2006). PROGRAMME COMPLEMENT Draft. Approved by the Monitoring Committee April 12, 2002; Der neue Programmplanungszeitraum 2000-2006: methodische Arbeitspapiere. Arbeitspapier Nr 8 a. Die Halbzeitbewertung der Strukturfondsinterventionen – INTERREG III. Brüssel, 21.05.2002. Kommission der Europäischen Gemeinschaften.

Пріоритетні теми проєктів для INTERREG III:

А. Транскордонна співпраця

1. Сприяння міському, сільському та прибережному розвитку.
2. Перспективне підприємництво і розвиток малих фірм (включаючи туристичну сферу) та місцеві ініціативи зі створення нових робочих місць.
3. Сприяння об'єднанню ринку праці та соціальної інфраструктури.
4. Розподіл гуманітарних ресурсів та обладнання для досліджень, технологічного розвитку, освіти, культури, комунікацій та охорони здоров'я
5. Перспективні проєкти в сфері охорони довкілля, підвищення рівня ефективності використання енергії та впровадження енергозберігаючих технологій.
6. Підвищення якості транспорту (особливі критерії впровадження більш зручних форм транспорту), інформаційних та комунікаційних мереж системи сервісного обслуговування, водних та енергетичних систем.
7. Розвиток співпраці в законодавчій та адміністративній сферах для сприяння економічному розвитку та соціальному єднанню.
8. Підвищення гуманітарного та інституціонального потенціалу транскордонного співробітництва для сприяння економічному розвитку і соціальному єднанню.

Б. Транснаціональна співпраця (повинна використовувати досвід Interreg II C і враховувати пріоритети загальної регіональної політики ЄС).

1. Розробка оперативних стратегій розвитку ЄС-простору на транснаціональному рівні, включаючи співпрацю між містами, а також між містом і регіоном (областю, територією) з метою сприяння поліцентричному позитивному розвитку.
2. Сприяння створенню ефективних та екологічних мереж сполучення та поліпшеного доступу до інформаційного суспільства.
3. Підтримка охорони навколишнього середовища, збереження природних ресурсів.
4. Сприяння інтеграції територій побережжя та острівних територій з метою кращого постачання споживчими товарами.
5. Сприяння інтегрованому співробітництву між прикордонними регіонами за допомогою коопераційних програм.
6. Краща економічна інтеграція та співробітництво між регіонами.
7. Налагодження зв'язків та співпраці країн – членів ЄС з іншими країнами (в т.ч. з Україною).

С. Міжрегіональна співпраця

1. Співпраця на рівні малого та середнього бізнесу.
2. Співпраця на державному рівні.
3. Створення суспільно необхідних локальних та регіональних інституцій.
4. Охорона навколишнього середовища тощо.

Розподіл фінансування за напрямками відбувається наступним чином: на напрям А виділяється від 50 до 80 відсотків; на напрям С – 6%, решта – на напрям В.

За напрямком А можливі два типи програм:

- перший тип охоплює єдиною програмою весь кордон, містить декілька суб-програм регіонального рівня у випадку більш протяжного кордону (напр. Іспанія / Португалія, Німеччина / Польща);
- другий тип програм може бути представлений програмами регіонального рівня для частини кордону (єврорегіони або подібного рівня) як це вже зроблено за програмами INTERREG I і ІІА для D / NL, NL / B, D / F, F / UK, багатьох скандинавських та інших кордонів.

PHARE CBC

Програма PHARE CBC (транскордонне співробітництво) була ініційована у 1994 році з метою сприяння розвитку транскордонного співробітництва між регіонами країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) і ЄС. Передусім, це були прикордонні регіони країн ЦСЄ, які межують з прикордонними регіонами країн-членів ЄС. Протягом 1994-99 років програмою PHARE CBC було охоплено 15 національних кордонів і освоєно 1 млрд. євро, додатково до коштів, що передбачалися на програму INTERREG ІІА. Програма PHARE CBC підтримувала переважно проєкти в сфері розвитку інфраструктури (транспорт і охорона довкілля) і розвиток економіки. Декілька програм були розраховані на підтримку малих, "людина-людина" проєктів та інших мікро-проєктів.

Перше Положення щодо PHARE CBC було впроваджене у 1994 році і, в деякій мірі, відтворювало інструментарій INTERREG та застосовувалось для прикордонних територій країн Центрально-Східної Європи, суміжних з країнами-членами ЄС. Таке наближення між програмами INTERREG та PHARE CBC було досягнуто лише в обмеженій мірі. У 1998 році Комісією були розроблені і впроваджені нові інструменти реалізації PHARE CBC, що включали наступні заходи:

- сприяти розвитку співпраці прикордонних регіонів в країнах Центральної та Східної Європи з їх сусідами – асоційованими та країнами-членами ЄС і, таким чином, допомогти їм подолати специфічні проблеми розвитку, які можуть виникнути у зв'язку з їх периферійним розташуванням і ситуацією у внутрішній, національній економіці, інтересами місцевого населення і у спосіб, сумісний з захистом навколишнього середовища.
- підтримувати створення та розвиток мережі співпраці по обидві сторони кордону, наведення зв'язків між ними та розширення загальної мережі кооперації.

У 1998 році PHARE CBC були розроблені ключові критерії

транскордонного співробітництва щодо кордонів країн Центрально-Східної Європи, які залишаються чинними на даний час, зокрема:

- розширення географічної прийнятності Програми шляхом включення прикордонних територій країн Центрально-Східної Європи суміжних між собою та з десятима країнами –кандидатами Центрально-Східної Європи.
- зміна методів, опираючись на пріоритети PHARE CBC, викладених у таблиці, поданій нижче.
- введення нового планування та інструментів впровадження:
 - загальні програмні документи (ЗПД);
 - спільні комітети співпраці;
 - загальні фонди малих проектів.

Пріоритети PHARE CBC:

1. Послаблення адміністративних та інституціональних перепон для вільного перетину кордону особами, товарами та послугами, дотримуючись при цьому відповідних заходів безпеки.

2. Підвищення якості інфраструктури в забезпеченні індивідуальних комунікаційних послуг і запасів місцевих вод, газу, електропостачання, забезпечення постачання через кордон, досягнення загального ефекту енергозабезпечення в прикордонному просторі сусідніх держав.

3. Охорона довкілля і як приклад – управління відходами, прийняття дій щодо запобігання забрудненню, можливість якого посилюється близькістю зовнішніх кордонів.

4. Заходи щодо розвитку сільського простору та аграрного сектора, особлива увага до проектів з можливостями використання транскордонної кооперації.

5. Заходи в сфері енергетики та транспорту, призначення яких доповнювати трансєвропейські мережі, відповідно з орієнтацією на адаптацію, визначеною Комісією.

6. Дії, пов'язані з правосуддям, домашніми справами, соціальною політикою.

7. Сприяння розвитку виробничої кооперації, підприємництва, фінансових зв'язків, і кооперації між інституціями, що представляють бізнесові кола, (ТПП, виставкові центри тощо).

8. Підтримка підприємств малого та середнього бізнесу, трансферт технологій, формування сервісної інфраструктури.

9. Заходи, спрямовані на підвищення рівня зайнятості, перекваліфікацію кадрів.

10. Розвиток місцевої економіки, включаючи туризм.

11. Підтримка в сфері охорони здоров'я, особливо, використання ресурсів і потенціалу прикордонних територій.

12. Розвиток потужностей та ресурсів для інформаційного та комунікаційного забезпечення між прикордонними регіонами, включаючи

підтримку прикордонних радіо та телевізійного мовлень, газет та інших засобів масової інформації.

13. Культурний обмін.

14. Місцева зайнятість, освіта і тренінг-програми.

Програми PHARE CBC на 1999 та 2000 роки були зроблені, спираючись на нове Положення, але вони не мали користі із-за дублювання дій з програмою INTERREG. У нових планах Структурних Фондів ЄС на 2000-2006 рр. PHARE CBC узгоджена з напрямком А INTERREG.

Транскордонна стратегія та ЗПД готувалися протягом більшої частини 2000 року, особливо після опублікування Керівних принципів для INTERREG III у квітні 2000 року і по деяких напрямках підготовка ще продовжується. Після 2000 року у всіх прикордонних ЄС і ЦСЄ регіонах були введені нові загальні програмні документи, затверджені відповідно правил Структурних Фондів і прийнятих процедур зі сторони ЄС і, відповідно, до PHARE CBC зі сторони країн ЦСЄ. Подібне наближення продовжується на ЦСЄ / ЦСЄ кордонах, на яких можуть бути реалізовані проекти PHARE CBC, і ЗПД вже розроблені або в стадії розробки. Навіть, якщо загальні правила та процедури будуть прийнятні, формальне фінансове схвалення повинно бути зроблене для обох сторін окремо.

На період 2004-2006, буде розширено географічну сферу програм PHARE CBC, з тим, щоб додатково охоплювати і зовнішні кордони Болгарії і Румунії.

PHARE CREDO

Програма PHARE CREDO була розроблена у 1996 році для підтримки та сприяння розвитку транскордонного співробітництва на кордонах "Схід-Схід", що включає країни ЦСЄ / ЦСЄ та ЦСЄ / СНД, і спрямована на підтримку спільних проектів, корисних для населення по обидві сторони державного кордону. Гранти для реалізації проектів транскордонного співробітництва можуть надаватися як бенефіціантам у прикордонних регіонах країн ЦСЄ, так і проектам, що здійснюються регіонами, розташованими на спільному кордоні між країною ЦСЄ і країною СНД.

Пріоритетом PHARE CREDO є сприяння розвитку добросусідства і соціальної стабільності у прикордонних регіонах, підтримка транскордонного співробітництва, яке сприяє економічному та соціальному розвитку та децентралізації у країнах ЦСЄ.

Прийнятними є багатосторонні проекти щодо економічного розвитку, соціально-культурної співпраці, міського та регіонального обслуговування, людських ресурсів, довкілля і місцевого та регіонального управління.

Бенефіціантами можуть бути регіональні громадські, приватні та не прибуткові організації.

Програма PHARE CREDO створила особливо сприятливі умови для розвитку транскордонної співпраці у багатьох прикордонних регіонах, підтримуючи реалізацію проектів по обидві сторони кордону. Проте, вона була негативно сприйнята у багатьох прикордонних регіонах через їх комплексність, бюрократичні процедури та менеджмент, відносно малі розміри робочого бюджету та затримки у впровадженні, а також нестачу програмних підходів подібно до INTERREG та PHARE. Таким чином, Європейська Комісія вирішила замінити PHARE CREDO на кордонах країн-кандидатів на розширення дії програми PHARE CBC.

CADSES

У 1996 р. ЄС вирішила розвинути ініціативу INTERREG II у бік транскордонного співробітництва та енергетики, започаткувавши INTERREG II C – заходи для Центрального, Адріатичного, Дунайського, Південно-Східного Європейського простору (CADSES)²⁰. Ця частина ініціативи INTERREG поширюється і на Україну (табл.2.2). Слід зазначити, що Одеська область має певний досвід подання проектів для участі у програмі INTERREG II C. У 1997 р. її було включено, як партнера, до транснаціонального проекту № 97.013 / A Urban Technology Network²¹.

Програма CADSES підтримує та розвиває такі пріоритети співробітництва:

- розбудова ефективних та екологічно безпечних транспортних мереж;
- оптимальний перехід до інформаційного суспільства;
- сприяння використанню сучасних інформаційних та комунікаційних технологій, в тому числі підтримка малих та середніх підприємств у використанні інновацій;
- розвиток телематики та сприяння переходу до знань та інновацій, особливо в таких сферах як електронні засоби зв'язку, освіта, наукові дослідження та телеробота;
- охорона довкілля, ефективне використання природних, особливо, водних ресурсів;
- розвиток стратегій міжнародного співробітництва міст, регіонів та держав.

Ці пріоритети згруповані у чотири групи:

- напрямок 1: Розвиток економічної та соціальної співпраці.
- напрямок 2: Розвиток оптимальних транспортних мереж та переходу до інформаційного суспільства.

²⁰ EU-Gemeinschaftsinitiative Interreg III B (2000 – 2006). Mitteleuropäischer, Adriatischer, Donau- und Südosteuropäischer Raum (CADSES). Programm, Stand: Dezember 2001.

²¹ Студенніков І. Транскордонне співробітництво – як крок до визначення концепції регіональної політики // На шляху до Європи. Український досвід єврорегіонів. / за ред Максименка С. –К.: Логос. – С.99

- напрямок 3: Підтримка та менеджмент ландшафтів, природного та культурного рівнів.
- напрямок 4: Охорона навколишнього середовища, менеджмент ресурсів, попередження ризиків.

Територіальний простір програми INTERREG III B CADSES є найбільшим та найскладнішим в Європі. Він складається з 18 країн, з яких чотири є країнами-членами ЄС (регіони Німеччини, Італії, Греції і Австрії) та 14 інших країн.

Регіони-учасники мають такі особливості:

- містять значний економічний та соціальний дисбаланс;

Таблиця 2.2

INTERREG III B CADSES: країни та регіони-учасники

Країна	Територія
Країни-члени ЄС	
Австрія	Salzburg, Tirol, Vorarlberg
Греція	вся країна
Італія	Pulgia, Molise, Abruzzi, Marche, Friuli-Venezia Giulia, Veneto, Emilia-Romagna, Lombardia, Trentino-Alto Adige, Umbria
Німеччина	Baden-Württemberg, Bayern, Mecklenburg-Vorpommern, Sachsen, Sachsen-Anhalt, Brandenburg, Thüringen
Країни-кандидати в члени ЄС	
Болгарія	вся країна
Польща	вся країна
Румунія	вся країна
Словаччина	вся країна
Словенія	вся країна
Чехія	вся країна
Угорщина	вся країна
Інші країни	
Албанія	вся країна
Боснія-Герцеговина	вся країна
Югославія	вся країна
Македонія	вся країна
Молдавія	північна частина
Україна	Одеська область, Закарпатська область, Львівська область, Тернопільська область, Івано-Франківська область, Чернівецька область
Хорватія	вся країна

- знаходяться в процесі інтеграції в Європейський Союз та економічних змін;
 - включають країни з високим рівнем політичної нестабільності.
- Фінансування програми INTERREG III CADSES розпочалося в 2001 році. Існує можливість співфінансування проектів (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Обсяги фінансування програми CADSES (2000-2006)

Напрямки фінансування / рік	Призначені кошти, млн.євро*			
	ЄФРР	національні	приватні	разом
Напрямки 1-4	119,7	97,0	4,4	221,1
У т.ч. на 2004 р	20,5	16,6	0,8	37,8
Технічна допомога 1	6,4	5,2	0	11,6
У т.ч. на 2004 р.	1,1	0,9	0	2,0
Технічна допомога 2	2,6	2,1	0	4,7
У т.ч. на 2004 р.	0,4	0,4	0	0,8
Разом	128,7	104,3	4,4	237,4
У т.ч. на 2004 р.	22,0	17,9	0,8	40,7

Джерело: Європейська Комісія, № програми: CCI 2001 RG 16 0 PC 008

ЄФРР – європейський фонд регіонального розвитку

національні кошти формують центральні, регіональні, комунальні та інші громадські кошти

технічна допомога 1 – кошти для проведення заходів, управління та контролю

технічна допомога 2 – кошти на інші поточні витрати

TACIS CBC

Програма прикордонного співробітництва, спрямована на створення можливостей для місцевих і регіональних структур західних прикордонних регіонів Росії, Білорусі, України та Молдови, які б дозволяли їм започаткувати спільні проекти зі своїми партнерами з ЄС або ЦСЄ. Програма TACIS CBC була ініційована у 1996 р. і має свій окремий бюджет. Бюджет програми TACIS CBC у 1996-1998 роках становив по 30 млн. євро щорічно, у 1999 р. - 20 млн. євро. Основна увага програми TACIS CBC приділялась налагодженню прикордонної співпраці, полегшенню перетину кордонів, розбудові прикордонної інфраструктури, охороні довкілля.

TACIS CBC є частиною Регіональної програми TACIS, яка є головним інструментом ЄС щодо сприяння проведенню економічних реформ та перебудови Нових Незалежних Держав – Вірменії, Азербайджану, Білорусі,

Грузії, Казахстану, Киргизії, Молдови, Російської Федерації, Туркменістану, України, Узбекистану та Монголії

Програма TACIS CBC, передусім, служить для:

- допомоги прикордонним регіонам у подоланні їхніх специфічних проблем розвитку, які породжені їхньою відносною ізоляцією від центрів;
- заохочення розширення / формування мережі транскордонних зв'язків по обидві сторони кордону, наприклад, полегшення перетину кордону;
- прискорення процесу трансформації у державах-партнерах через співпрацю з прикордонними регіонами ЄС та ЦСЄ;
- зменшення транскордонних забруднень та шкоди навколишньому середовищу.

Однак, програмі TACIS CBC не вистачає програмного підходу, механізмів та інструментів регіональної специфіки або інших урядових домовленостей стосовно поєднання з INTERREG III A та PHARE CBC. Основною проблемою і надалі залишається координація всіх програм.

У 1996 році Європейська Комісія запровадила новий механізм фінансування проектів – Програму TACIS сприяння малим та мікро проектам з прикордонного співробітництва (TACIS CBC SPF-MPF) з метою підтримки проектів малих форм співпраці між місцевими та регіональними органами влади на західних кордонах СНД. Метою програми є підтримка діалогу та співпраці між громадами, що проживають по обидві сторони кордону, а також сприяння вирівнюванню життєвих рівнів населення прикордонних територій.

Підтримка надається у формі грантів, які не перевищують 200 000 євро. Протягом 1996-2001 років програма TACIS CBC SPF-MPF забезпечила впровадження 178 проектів, сукупною вартістю 25.4 млн. євро.

Цілі та пріоритети Програми.

Основною метою Програми малих проектів з прикордонної співпраці (TACIS CBC SPF) є сприяння співпраці між регіонами, містами та місцевими органами влади в прикордонних територіях СНД (Росії, Білорусі, України та Молдови) та країн-кандидатів, а також країн ЄС.

Основні цілі:

- заохочення та підтримка прикордонного співробітництва серед місцевих та регіональних органів влади прикордонних територій;
- підтримка проектів малих форм співпраці, котрі впроваджуються місцевими та регіональними органами влади на прикордонних територіях спільно з іншими партнерами;
- покращення координації між TACIS CBC SPF, INTERREG, PHARE з метою отримання більше інтегрованих проектів на західних кордонах Росії, України, Молдови, Білорусії.

Оскільки Програма приділяє значну увагу транскордонному компоненту у проектах, а також досягненню ними стійкої співпраці, важливо, щоб ці

* крім країн – не членів і не кандидатів в члени ЄС (в т.ч. Україна), які відносяться до простору Interreg III CADSES; суми коштів цих країн ще остаточно не визначені.

проекти були скоординовані з іншими джерелами фінансування, такими як INTERREG та PHARE CBC. Таким чином, пріоритет надається програмам, у яких прослідковується чіткий зв'язок із проектами, фінансованими у рамках INTERREG або PHARE.

Підтримка в рамках Програми сприяння малим проектам з прикордонного співробітництва TACIS зосереджується у тих сферах / галузях співробітництва, в яких регіони, міста та місцеві органи влади мають досвід та володіють компетенцією (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Пріоритети програми TACIS CBC SPF

Адміністративні реформи	Місцевий економічний розвиток	Соціальні програми	Ефективне використання довкілля та енергоресурсів
Управління структурами місцевого та регіонального самоврядування Процедури прийняття рішень на місцевому та регіональному рівнях	Підтримка малого та середнього підприємництва	Соціальні проблеми міста та політика у галузі охорони здоров'я	Захист довкілля та покращення екології
Місцева та регіональна демократія Залучення громадськості до процесів прийняття рішень	Економічне планування та промислова конверсія Економічний розвиток з секторальним аспектом	Інтеграція національних меншин та людей з вадами розвитку	Стратегія утилізації та переробки відходів
Фінанси і бюджетування	Стратегії розвитку та туризму	Молодіжна політика	Транспорт та управління дорожнім рухом
Співробітництво / координація між місцевими та регіональними органами влади	Стратегія подолання безробіття	Освіта	Ефективне енергозабезпечення та контроль за використанням енергії
Стосунки з громадою (наприклад, інформаційне забезпечення)	Диверсифікація сільського господарства	Боротьба та запобігання контрабанді людьми та людськими органами	Використання альтернативних джерел енергії

На 2002 рік загальне фінансування складає 6,7 млн. євро.

На початку вересня 2003 року Європейська Комісія затвердила Регіональну Програму Дій TACIS 2003 року із загальним бюджетом 36.5 мільйонів євро²². В 2003 році пріоритетами TACIS на регіональному рівні будуть три напрями прикордонного співробітництва: захист навколишнього середовища (8 млн. євро), сприяння інвестуванню інфраструктурних мереж (17.5 млн. євро), і боротьба із злочинністю (11 млн. євро).

Інвестування інфраструктури (17,5 млн. євро)

ЄС надаватиме допомогу із метою сприяння інвестиціям до трьох ключових секторів: транспортного, енергетичного та інформаційних технологій. ЄС фінансуватиме проведення експертних досліджень і надання висококваліфікованої консультативної допомоги. Ці роботи координуватимуться із заходами найбільших донорів, зокрема – Європейським Банком Реконструкції і Розвитку, а також Всесвітнім Банком.

Навколишнє середовище (8 млн. євро)

Найбільша увага в цьому контексті приділятиметься питанням води. ЄС надаватиме допомогу із метою вдосконалення системи управління водним господарством басейнів чотирьох річок в цьому регіоні, започаткує необхідну установу для інвестування до сектору управління водним господарством. Дана установка сприятиме визначенню найбільших інвестиційних проектів у водному секторі.

Боротьба із злочинністю (11 млн. євро)

Ключовим питанням в контексті боротьби із злочинністю є ефективність прикордонного менеджменту. Головну увагу ЄС приділятиме питанням вдосконалення управління міграційними потоками між Російською Федерацією і Білорусією. Також головним питанням є боротьба із незаконним перевезенням людей. ЄС також надаватиме допомогу в питаннях, пов'язаних із наданням притулку і біженцями.

CARDS та MEDA

У грудні 2000 року ЄС затвердила нове Положення щодо допомоги західним Балканським країнам (відоме як CARDS), що охоплює Албанію, Боснію, Герцеговину, Хорватію, Югославію та Македонію.

Метою CARDS, між іншим, є підтримка та сприяння розвитку тісніших стосунків між регіонами своїх країн, з регіонами країн – членів ЄС та країн-кандидатів до вступу до ЄС в координації з іншими механізмами для транскордонного, транснаціонального та регіонального міжнародного співробітництва з країнами – не членами ЄС. Це означає, що програми PHARE CBC для Албанії / Греції, Македонії / Греції будуть виконані з

допомогою нових програм CARDS, які можуть бути розширені для, наприклад, Хорватії / Словенії, Хорватії / Угорщини, Болгарії / Югославії та Болгарії / Румунії.

ЄС також внесла поправки, які покращують інструментарій **MEDA** (фінансування і технічна допомога Середземноморським країнам – не членам ЄС). Не дивлячись на те, що є сфера підтримки ЄС для транскордонних дій під **MEDA**, тут немає програмних урядових або інших підходів, еквівалентних таким самим в INTERREG та PHARE CBC. Такі підходи потрібні для координації на кордонах Іспанія / Марокко, Гібралтар / Марокко, Греція / Кіпр, Греція / Туреччина.

LACE

Взаємодопомога та співпраця європейських прикордонних регіонів (LACE) є проектом Асоціації європейських прикордонних регіонів, який був розпочатий у 1990 році з метою узгодження відповідності впровадження INTERREG і мав діяти як європейський спостерігач транскордонного співробітництва. LACE-TAP проект (технічна допомога і пропаганда транскордонної співпраці) охоплював період реалізації INTERREG ІІА (1999-2001).

Основні досягнення LACE проектів²³ охоплюють реалізацію наступних заходів:

- Налагоджені зв'язки між професіоналами, залученими у транскордонне співробітництво (INTERREG та PHARE CBC), що дозволяє обмін ноу-хау і досвідом.
- Створені веб-сторінки з публікаціями LACE, особливостями та характеристиками прикордонних регіонів, інформацією про програми та проекти.
- Семінари, конференції, стажування, що організовуються у прикордонних регіонах і створюють ідеальні умови для дискусій щодо співпраці, такі як дебати політиків і обговорення аспектів транскордонної співпраці, включаючи транскордонні програми та структури.
- Публікації, що були підготовлені та видані, включаючи технічні публікації, такі як Практичне керівництво, інформаційні листи, кольорові журнали, адресовані широкому загалу (під LACE-TAP) та LACE- PHARE CBC новини.
- Забезпечення консультативної підтримки Європейської Комісії та прикордонних регіонів, включаючи звіти спеціалістів (наприклад, Державні аспекти транскордонного співробітництва, Дискусійний листок про майбутнє прибережної співпраці, дослідження фінансового

проекування);

- Офіси LACE розміщені у 10 прикордонних регіонах країн-членів ЄС під наглядом LACE-TAP і 6 інформаційних пунктів в прикордонних регіонах країн ЦСЄ з використанням LACE-PHARE CBC, що були створені для збору інформації про програми, проекти, стратегії тощо, розповсюдження інформації про успішний досвід, допомоги у організації стажувань, семінарів, конференцій, підтримки транскордонних зв'язків.
- Створено Науковий Технічний Комітет, який включає наукових експертів з університетів і дослідних центрів, спеціалістів із стратегічних, політичних питань. Видаються публікації Комітету.

У квітні 2000 року Комісія доручила АСПР реалізацію Регіонального положення будівельних ініціатив за програмою TACIS CBC. Ці положення розповсюджуються на західні регіони Росії, Білорусі, України, Молдови. Вони включають положення про довго- та коротко-термінову технічну допомогу, оцінюючи звіти прикордонних регіонів, тренінг-семінари та навчальні візити.

Таким чином, ЄС має достатньо ефективну систему фінансової допомоги прикордонним регіонам власних країн, країн – кандидатів та країн – майбутніх сусідів ЄС.

Сьогодні Європейська Комісія пропонує значні кроки щодо активізації заходів на зовнішніх кордонах ЄС після розширення. Це дозволить значно інтенсифікувати співпрацю по всій протяжності кордонів із Росією, Україною, Білоруссю і Молдовою, країнами Західно-балканського і середземноморського регіону, що становлять майже 10000 км. В період з 2004 по 2006 роки, підвищиться рівень узгодженості існуючих інструментів прикордонного співробітництва таких як INTERREG, PHARE-CBC, TACIS-CBC, CARDS і MEDA, шляхом створення "Сусідських програм", що заплановано на 2004 рік. Це є серйозним кроком в напрямку підвищення якості реалізації спільних проектів на зовнішніх кордонах ЄС, оскільки Європейська Комісія передбачає переасигнування для цих цілей 955 мільйонів євро. На період після 2007 року, Комісія визначила ряд варіантів, включаючи створення єдиного Нового інструменту розвитку партнерських відносин на подальші фінансові перспективи.

Прийнятий документ "Прокладаючи шлях до нових інструментів розвитку сусідських відносин"²⁴ є продовженням Послання Європейської Комісії від березня 2003 року "Розширена Європа – Сусідні країни: Нова структура відносин з нашими східними та південними сусідами"²⁵. Цей документ визначає чотири ключових завдання прикордонного

²³ <http://www.lace.aebr-ageg.de>

²⁴ Прокладаючи шлях до нових інструментів розвитку сусідських відносин // IP / 03 / 922. – Брюссель, 01.07.03

²⁵ http://europa.eu.int / comm / external_relations / we / intro / index.htm

співробітництва:

- сприяння економічному та соціальному розвитку прикордонних територій;
- спільна робота по вирішенню таких загальних питань, як охорона навколишнього середовища, охорона здоров'я та боротьба із організованою злочинністю;
- сприяння розвитку ефективних і безпечних кордонів;
- сприяння місцевим заходами на основі між-особистих зв'язків.

Комісар з питань регіональної політики Мішель Барн'є зазначив, що *"сприяння регіональному розвитку прикордонних територій є ключовим елементом для підвищення рівня стабільності і процвітання по обидва боки зовнішніх кордонів Союзу. В цьому контексті пропозиції Комісії надають можливості для розбудови на зовнішніх кордонах Союзу, на засадах досвіду, отриманого в ході реалізації ініціативи Європейської спільноти INTERREG а також дозволяють зробити значний крок вперед щодо узгодження наших зусиль в прикордонних регіонах"*²⁶.

Комісар з питань зовнішніх зв'язків Кріс Паттен *"в контексті ініціативи Розширена Європа, Послання пропонує громадянам Європи і сусідніх країн інструменти для підвищення рівня співробітництва, створення більш тісних сусідських стосунків і безпеки вздовж кордонів Євросоюзу. Новий підхід передбачає віддати всю відповідальність з питань співробітництва на зовнішніх кордонах тим, хто в цьому найбільш зацікавлений – людям, що мешкають на цих територіях"*²⁷.

Враховуючи короткострокові ускладнення в узгодженні існуючих фінансових інструментів (INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, CARDS і MEDA), Комісія пропонує прийняти підхід, що полягає з двох етапів²⁸.

2004-2006: "Програми розвитку сусідських відносин"

На період 2004-2006 років, як перший етап, будуть засновуватись нові Сусідські програми. Базуючись на засадах існуючого законодавства, ці програми надаватимуть нові підходи для вирішення проблем, які можуть виникати під час реалізації проектів прикордонного співробітництва після розширення ЄС. Вони базуватимуться на існуючих програмах INTERREG по зовнішнім кордонам ЄС (а у випадку Болгарії / Румунії – програмах прикордонного співробітництва PHARE).

Протягом першого етапу Комісія передбачає, що буде можливо запропонувати загальний бюджет для фінансування цих програм на рівні 955 млн. євро на період 2004-06, в межах існуючих інструментів і фінансових планів, з яких 700 млн. євро – за рахунок програм INTERREG,

75 млн. – TACIS, 45 млн. – CARDS, 45 млн. – MEDA, і 90 млн. – PHARE. Необхідно забезпечити достатнє фінансування для цих програм, з тим, щоб забезпечити можливість реального впливу і відчутності результатів реалізації цих програм. В межах існуючих фінансових планів, сьогоднішній рівень фінансування буде частково переорієнтовано на прикордонні регіони і розвиток прикордонного співробітництва.

Окрім іншого Сусідські програми включатимуть наступні ключові характеристики:

- програми дозволять асигнування коштів по обидві сторони кордону;
- визначені для програми пріоритети враховуватимуть завдання і заходи необхідні по обидва боки від кордону, а також цілі і завдання Послання "Розширена Європа";
- правила, що будуть застосовуватись до управління програмами і структурними комітетами забезпечуватимуть найбільш збалансоване представництво з обох боків кордону, і включатиме відповідне представлення Комісії, єдину процедуру подання заявки і спільну, із залученням обох сторін, процедуру прийняття рішень щодо вибору проектів.
- положення, що застосовуються для управління існуючими інструментами, будуть відповідним чином змінені, з урахуванням потреб Сусідських програм.

Після 2006:

"Новий інструмент розвитку сусідських стосунків"

Другий етап, після 2006 року, передбачає створення **Нового інструменту розвитку сусідських стосунків**, що буде застосовуватись до всіх напрямків, що охоплюються програмами співпраці Європейського Союзу в прикордонних регіонах. Такий інструмент дозволить розробляти спільні заходи з прикордонного співробітництва і заходи в межах програм регіонального розвитку навколо зовнішніх кордонів ЄС після розширення. Цей інструмент дозволить поєднати як задачі, що стоять перед зовнішньою політикою, так і економічний і соціальний розвиток.

Таке поєднання різних питань забезпечить логічне продовження співробітництва на регіональному і місцевому рівнях, що було засновано в межах програм прикордонного співробітництва INTERREG і PHARE, наприклад, коли до сфери співробітництва будуть включатися можливі більш масштабні цілі.

Окрім цього, цей інструмент дозволить вирішувати проблеми, що виникнуть на стадії практичної реалізації, що можливо залишаться навіть після виконання описаних вище заходів, включаючи обмеження щодо того, куди і як витрачаються бюджетні кошти.

Подальшого опрацювання до визначення остаточної позиції з боку

²⁶ http://europa.eu.int / comm / dgs / regional_policy / index_en.htm

²⁷ Там само.

²⁸ http://europa.eu.int / comm / enlargement / index_en.html

Комісії вимагають деякі законодавчі і бюджетні положення. Це опрацювання вже виконується і триватиме до другої половини 2003 року. В результаті Комісія планує представити основні напрямки для майбутніх фінансових планів до кінця 2003 року. В світлі цих напрямків і третього звіту з об'єднання Комісія розробить нові деталізовані пропозиції щодо Нового інструменту з розвитку сусідських стосунків на період після 2006 року.

РОЗДІЛ 3 ЄВРОРЕГІОНИ НА ВНУТРІШНІХ КОРДОНАХ ЄС

Інституція єврорегіонів у Західній Європі є перевіреним інструментом розв'язання міжнаціональних конфліктів, а також стимулювання розвитку та реструктуризації економічних структур у відсталих периферійних прикордонних територіях²⁹. Єврорегіони відіграють важливу роль базового майданчика у процесах європейської інтеграції, на якому відпрацьовуються всі механізми та інструменти інтеграції, досліджуються її позитивні та негативні впливи на життєдіяльність території з тим, щоб в подальшому застосовувати отримані результати під час інтеграції країн. Так відбувалося у 60-70-х роках у Західній, Північній та Південній Європі, так відбувається, з кінця минулого століття, у країнах Центрально-Східної Європи на зовнішніх кордонах ЄС і країнах, що вступають до ЄС і так повинно відбуватися на нових зовнішніх кордонах ЄС. Як буде показано далі, ідея європейської інтеграції є одним із пріоритетних напрямків діяльності єврорегіонів країн Центрально-Східної Європи.

Розглянемо декілька прикладів організації транскордонної співпраці на внутрішніх кордонах Європейського Союзу між територіальними органами влади, а також вплив ініціативи INTERREG на її ефективність. У Західній Європі у 60-70-х роках міжнародні асоціації транскордонної співпраці здебільшого називалися єврегіо і лише наприкінці століття ширше почав вживатися термін єврорегіон (див. табл. 1.1). Можливо, це було наслідком того, що перший єврорегіон мав назву "Єврегіо", і, лише поширення єврорегіональної співпраці на схід, більш чітко визначило назву "єврорегіон" як організаційної форми транскордонного співробітництва.

"Єврегіо" (D / NL)

Одним з найстаріших є єврорегіон "Єврегіо" (1958), в який входять прикордонні території Нідерландів та Німеччини. Засновниками єврорегіону як організації виступили 3 асоціації праці – дві нідерландські та одна німецька. На даний час Асамблея членів включає 128 учасників: міста, округи і муніципалітети, які збираються один раз на рік.³⁰ Єврорегіон охоплює територію 6,8 тис. км² з населенням 1,8 млн. мешканців (950 тис. – голландців та 850 тис. – німців).

Найвищим органом управління є **Рада "Єврегіо"**. Ця парламентська асамблея представлена 60 членами – 29 з Нідерландів та 31 – з Німеччини. З другого боку – виконавчі комітети, які репрезентують адміністративні

29 A-Miszczyk Idea euroregionov i przyklady jej realiyacji w Europe Zachodniej i w Polsce // w serii "Euroregion Bug", red. Bałtowski, t. 4: Lublin, 1996. – s.129-139.

30 Practical Guide to Cross-border Cooperation. European Commission. Third Edition. – 2000. – 216 p.

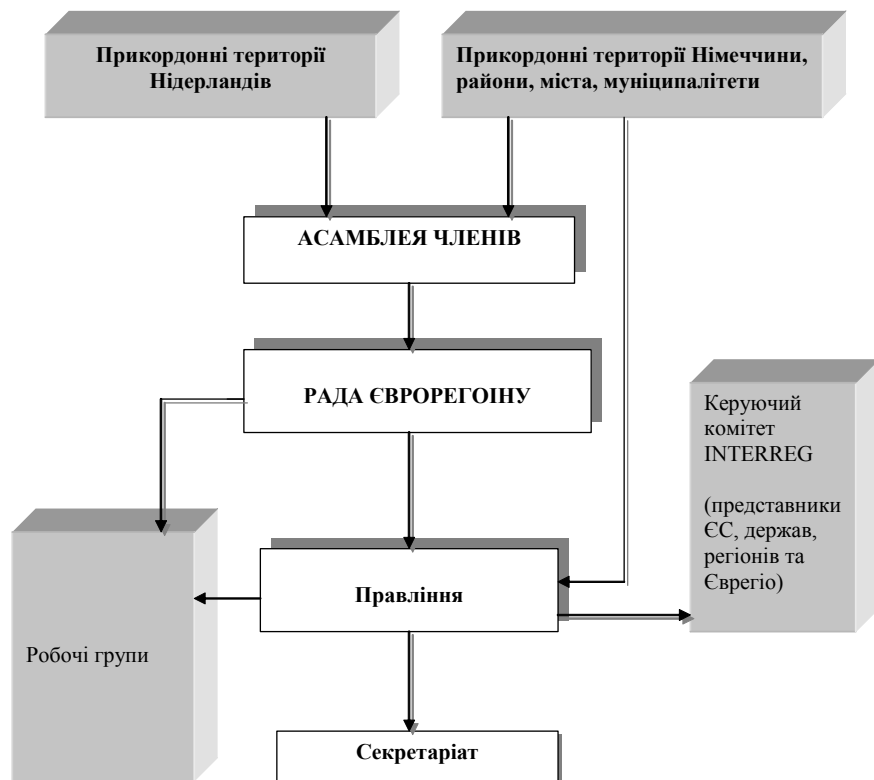

Рис. 3.1. Організаційна структура єврорегіону "Єврегіо"

органи трьох асоціацій в "Єврегіо" (організаційна структура представлена на рис. 3.1).

Виконавчим органом єврорегіону є **Правління**, яке здійснює всю поточну роботу, включаючи реалізацію рішень Асамблеї членів, підготовку та розповсюдження рішень Ради "Єврегіо".

Робочі групи єврорегіону працюють у сферах територіального планування, економіки, транспортних перевезень, ринку праці, сільського господарства, охорони навколишнього середовища, культури, охорони здоров'я, взаємодопомоги у випадку стихійних лих та запобігання катастроф, обговорення спільних, в тому числі спірних, проблем. Робочі групи також здійснюють технічний супровід програм та проектів, що реалізуються у транскордонному регіоні, включаючи і ті, що фінансуються за програмою INTERREG. У кожен робочу групу входять представники громадського та приватного секторів, бізнесу, соціальних груп з обох

сторін.

Секретаріат виконує щоденну адміністративну роботу у транскордонному регіоні (інформування та повідомлення), здійснює загальне забезпечення поінформованості суспільства про діяльність єврорегіону, координацію та забезпечення діяльності робочих груп та всіх органів "Єврегіо". Він також допомагає розвивати проектні ідеї, реалізувати їх та здійснює пошук партнерів.

Вся робота у єврорегіоні ведеться відповідно до концепції розвитку транскордонного регіону, перша з яких була прийнята у 1972 році, з використанням фондів ЄС і бюджету "Єврегіо", який формувався шляхом самооподаткування населення по 1 DM щорічно³¹ (на даний час по 1 євро).

Стратегія розвитку транскордонного регіону розроблялася "Єврегіо" відповідно до цілей і критеріїв INTERREG I, II і IIIA. Для реалізації ініціативи INTERREG щоразу підписувалася угода між єврорегіоном та національними урядами, регіональними органами влади з кожної сторони кордону. За цією угодою "Єврегіо" передавалася компетенція щодо реалізації програми INTERREG у всіх сферах. Проектні пропозиції, які передавалися до секретаріату, оцінювалися відповідно до всіх критеріїв та вимог ЄС щодо транскордонних проектів та пріоритетів національного розвитку, а також відповідно до вимог співфінансування і затверджувалися Правлінням та Радою "Єврегіо". "Єврегіо" також є членом наглядового та моніторингового комітету INTERREG з правом голосу.

Керівники місцевих проектів відповідають за їх реалізацію при технічному сприянні секретаріату та робочих груп "Єврегіо". Технічний супровід та фінансовий менеджмент забезпечує Інвестбанк Північної Рейн-Вестфалії, якому передані права управління фінансами з фондів ЄС та з центральних національних урядів, що зосереджені на єдиному банківському рахунку для всієї програми, а також безпосередньо укладає угоди з партнерами по проекту.

Як зауважують фахівці, структура "Єврегіо" є хорошим прикладом високо децентралізованої та інтегрованої структури, котра базується на принципах горизонтального та вертикального партнерства з погляду планування та реалізації транскордонних програм, а значить програми INTERREG. "Єврегіо" охоплює всі сфери транскордонної співпраці.

Діяльність єврорегіону "Єврегіо" пов'язана з розробкою та впровадженням нових технологій, завдяки яким здійснена реструктуризація промисловості цього регіону (традиційні підприємства текстильної промисловості поступилися високоточним технологіям та електроніці), а також з успішним розв'язанням міжнаціональних конфліктів на німецько-голландському кордоні.

31 A-Miszczuk Idea euroregionov i przyklady jej realiyacji w Europe Zachodniej i w Polsce // w serii "Euroregion Bug", red. Bałtowski, t. 4: Lublin, 1996. – s.129-139

"Регіо Паміна" (D / F)

"Паміна" об'єднує частину німецьких територій – Палатинат – Надренія, землі Рейнланд-Пфальц, Баден-Віртенберг, а також французький регіон Ельзас і була створена як еластична інтегрована структура для керівництва програмою INTERREG у 1988 році підписанням спільної декларації представників усіх партнерських регіонів на регіональному та державному рівнях. Основним органом є транскордонний секретаріат, в якому зайнятий персонал, який є вихідцем з кожного партнерського регіону на німецько-французькому кордоні. Узгоджена концепція розвитку цих регіонів була розвинута у стратегічний план розвитку транскордонного регіону.

Реформа структури була зроблена після десятирічної діяльності "Паміни" створенням цільової Асоціації "Регіо Паміна". Метою цього було намагання підвищити ефективність транскордонної співпраці переходом з неформальних відносин до співпраці на постійних засадах юридичних осіб (рис.3.2).

Рис. 3.2. Організаційна структура "Регіо Паміна"

Адміністративний комітет створений у 1988 році для відслідковування реалізації концепції розвитку. В його склад входять представники всіх регіональних органів влади прикордонних територій. Комітет відповідає за ведення загальної цілеспрямованої політики розвитку і спроможний приймати рішення.

Секретаріат розміщений у місцевості Лаутенбург (Франція) у 1991 році, виконує різноманітні завдання, опрацьовує і розповсюджує інформацію про партнерські регіони, діє також як координатор різних заходів по обидві сторони кордону.

Робоча група створена для підготовки рішень адміністративному комітету і займається технічними питаннями підготовки і реалізації проектів.

Адміністративний комітет і робоча група діють як контролюючий орган секретаріату і фінансуються спільно партнерами.

Асоціація "Регіо Паміна" заснована відповідно з угодою про кооперацію від 18 квітня 1997 року і складається з 10 муніципально / регіональних структур з кожного з трьох субрегіонів "Паміни". Обов'язки асоціації включають обмін інформацією, проведення консультацій з усіх транскордонних питань, особливо територіального планування, транспорту, економіки, узгодження планів і заходів, адаптація узгодженої позиції та ініціатива спільних заходів.

Операційна програма для INTERREG I була опрацьована робочою групою та затверджена Адміністративним комітетом. Для реалізації програми був створений моніторинговий комітет, в склад якого увійшли представники центрального рівня (відповідні структури з обох сторін: федеральне міністерство економіки, Бонн і ДАТАР з Парижа), а також представники ЄС. Моніторинговий комітет засідає двічі на рік, затверджує проекти та здійснює повний контроль в сфері суттєвих змін щодо реалізації програми. Робоча група забезпечує роботу комітету, проводячи оцінку та відбір проектів, що надходять для отримання фінансування з коштів INTERREG (рис.3.3).

Місцеві керівники проектів відповідальні за їх реалізацію, а технічна допомога та загальна координація здійснюється через тематичні робочі групи, в склад яких входять представники зацікавлених партнерів регіонального та місцевого рівнів.

Крім розповсюдження інформації у регіоні секретаріат забезпечує і підтримує контакти з керівниками проектів, консультуючи їх, якщо це необхідно, з питань щодо реалізації проектів. Всі пропозиції щодо реалізації проектів подаються безпосередньо Секретаріату місцевими організаціями, де проводиться їх оцінка з погляду відповідності національним, регіональним та транскордонним критеріям, перед їх представленням робочій групі і моніторинговому комітету для остаточного затвердження.

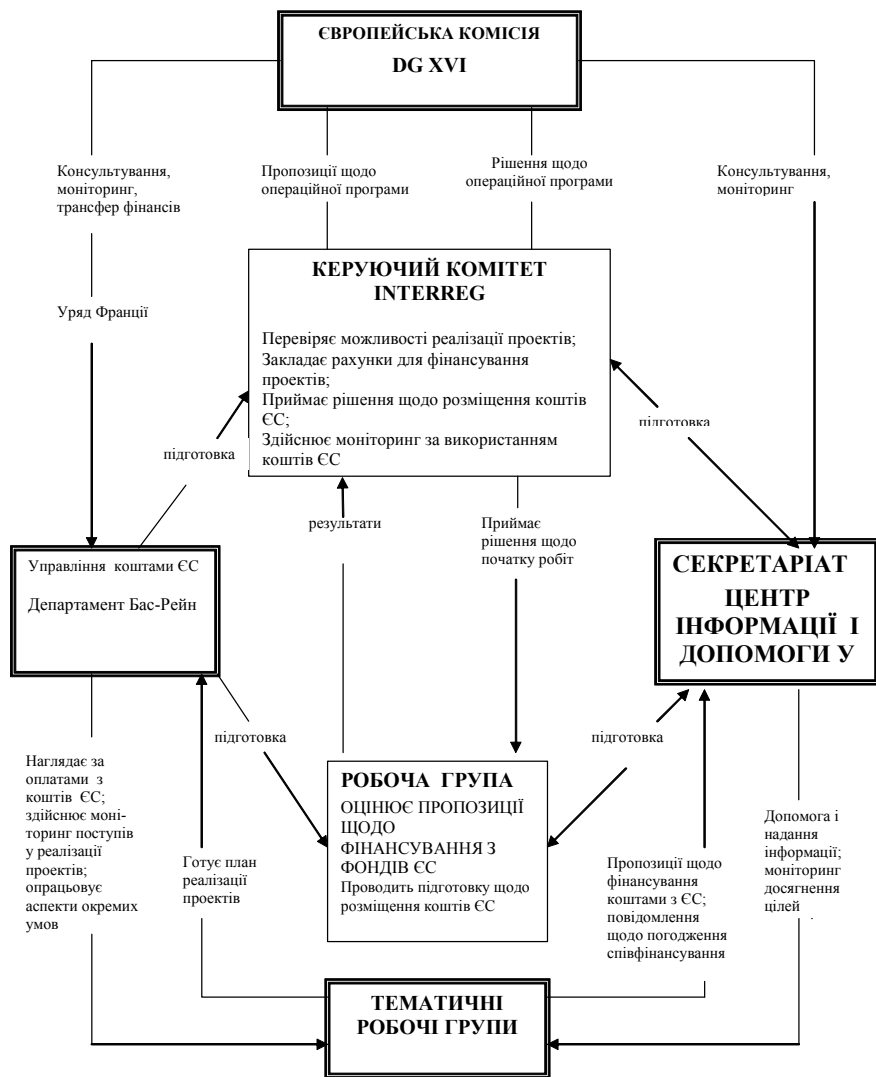

Рис. 3.3. Схема, що пояснює управління євро регіоном "Паміна" програмою INTERREG

"Паміна" відкрила спільний банківський рахунок з департаментом Бас Рейн (Нижній Рейн), на який надходять кошти з ЄС. Співфінансування коштами з центральних та регіональних бюджетів здійснюється безпосередньо керівникам проєктів.

"Паміна" встановила прямі контакти між центральними та регіональними органами влади обох сторін і є структурою з високим рівнем прозорості. Секретаріат успішно здійснює свої завдання, пов'язані з підготовкою та розповсюдженням інформації щодо транскордонного співробітництва, а також забезпечує і полегшує контакти між різними партнерами транскордонного регіону.

Єв регіо "Рейн-Ваал" (NL / D)

Єв регіо "Рейн-Ваал" заснований у 1963 році на підставі Голландсько-Німецької угоди і на даний час налічує 54 члени: асоціації і територіальні органи влади регіонального рівня, що діють на засадах публічного права (рис.3.4).

Рис. 3.4. Організаційна структура Єв регіо "Рейн-Ваал"

Рада єврегіо – найвищий орган управління, офіційно представляє всіх членів організації. Члени Ради обираються на чотири роки і одночасно є членами виконавчого комітету.

У **виконавчий комітет** входить сім осіб, які пропорційно представляють німецьку та голландську сторони. Основна діяльність виконавчого комітету пов'язана з підготовкою і поданням рішень у Раду єврегіо.

Поточну роботу виконує **секретаріат**, організовує засідання Ради, виконавчого комітету і робочих груп, а також організовує транскордонну співпрацю, спільні заходи і проекти, готує і представляє необхідну інформацію членам єврегіону і всім зацікавленим у тому числі, за кордон.

За призначенням і завданнями програми INTERREG єврегіо "Рейн-Баал" є координатором діяльності громадських організацій в межах транскордонного регіону, а також здійснює виконання поточних функцій секретаріату моніторингового комітету для "Єврегіо", єврегіо "Рейн-Маас-Норд" і "Рейн-Баал".

Відповідно до критеріїв програми INTERREG і визначених термінів, секретаріат єврегіо готує проекти, узгоджені з програмою територіального розвитку, які подаються у виконавчий комітет. Виконавчий комітет готує для Ради єврегіо пропозиції щодо проектів, які можуть отримати фінансову допомогу в рамках INTERREG. Секретаріат представляє рекомендовані Радою єврегіо "Рейн-Баал" проекти у Керівний комітет INTERREG, який приймає кінцеве рішення щодо їх фінансування. Секретаріат координує виконання проектів в інтересах своїх регіонів.

Сильні транскордонні структури, незалежні громадські організації, за фінансовою допомогою в рамках програми INTERREG підвищили інтенсивність транскордонної співпраці у німецько-голландському прикордонні.

"Кент – Норд-Пас-де-Кале" (UK / F)

Співпраця між прикордонними територіями Великої Британії – графством Кент та регіоном Норд-Пас-де-Кале Франції здійснюється за угодою, підписаною у 1987 році відповідними територіальними радами. Створена при цьому структура є менш інтегрована щодо вирішення питань планування і реалізації програм і не має назви ні єврегіо, ні єврегіон.

Організаційна структура транскордонного співробітництва Кент / Норд-Пас-де-Кале включає³² (рис.3.5):

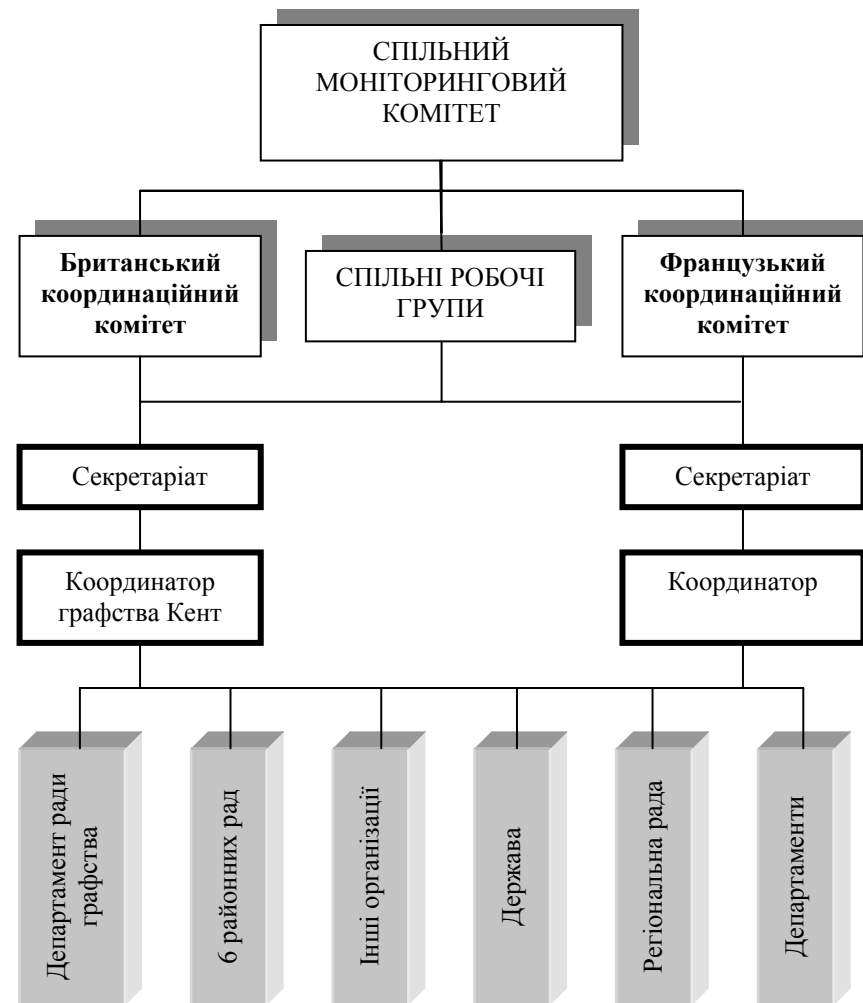

Рис. 3.5. Організаційна структура "Кент – Норд-Пас-де-Кале"

Спільний постійний комітет – орган, який відповідає за промоцію співпраці, спільну діяльність, інформацію та консультації. Складається з трьох членів, обраних з обох територій.

Постійний секретаріат – створений для забезпечення діяльності Постійного Комітету, складається з експертів та технічних працівників, призначених двома керівниками рад.

Технічні робочі групи – численні групи, які готують для Постійного

32 Praktyczny Przewodnik Wspolpracy Transgranicznej. Wyd. drugie 1997: European Commission / Association of European Border Regions s. B. 22-23.

Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC. P.216, p. B2- 64.

www.kent.gov.uk

комітету конкретну інформацію щодо різних спільних проблем. До їх складу входять експерти та технічні працівники, що призначаються Комітетом.

Створений у рамках ініціативи INTERREG **спільний моніторинговий комітет** відповідає за планування та реалізацію програми. У його склад входять представники відповідних урядових структур, регіональних та місцевих адміністрацій, постійного секретаріату та офіційні представники ЄС. Моніторинговий комітет підтверджує (гарантує) загальну відповідність проекту з пріоритетами, цілями та стратегією, узгодженими з критеріями ініціативи, законодавчими нормами та рекомендаціями структурних фондів ЄС. Комітет розглядає та затверджує індивідуальні проекти, запропоновані до співфінансування і здійснює загальний контроль та координацію ініціативи INTERREG.

Координаційні комітети – створені у обох партнерських регіонах. До їх складу входять представники відповідних урядових структур, місцевих органів влади, відповідних інституцій та організацій. Засідання комітету відбувається щонайменше двічі на рік, і формально затверджує, оцінює та здійснює нагляд за процесом реалізації проектів, фінансованих з джерел INTERREG, забезпечуючи відповідність проектів з політикою та цілями ініціативи.

Спільний секретаріат стосовно ініціативи INTERREG – утворений в рамках відповідних урядових інституцій. Функціонує під контролем та наглядом обох вище названих комітетів. До основних завдань секретаріату відноситься загальна адміністративно-фінансова діяльність, приймання та розгляд пропозицій, а також підтвердження їх відповідності цілям ініціативи, представлення комітетам проектів та подальший моніторинг за їх реалізацією.

Спільна технічна група – складається з представників та експертів органів місцевого самоврядування з Французької та Британської сторін, зустрічі відбуваються 4 рази на рік. Група розглядає проекти, рекомендовані обома сторонами і готує їх для спільного моніторингового комітету. Значна участь урядових структур (у т.ч. функціонування секретаріату в рамках відповідних урядових структур) свідчить про прагматичний підхід, який забезпечує узгодження зі стратегічними пріоритетами на державному рівні і дозволяє забезпечити нагляд щодо виконання вимог на регіональному рівні. Ця структура у меншій мірі характеризується висловом "горизонтальне та вертикальне партнерство", що частково можна пояснити характерними рисами території (морський кордон, хоча з 1994 року має "фізичне сполучення" через тунель), а також досить високим рівнем централізації адміністративної структури обох держав.

Асоціація "Екстрамадура-Алентежіо" (Е / Р)

Асоціація Екстрамадура-Алентежіо заснована у 1992 році регіональними адміністраціями прикордонних областей Іспанії та Португалії. Координаційний комітет регіону Алентежіо є децентралізована структура міністерства планування Португалії, в той же час – Джунта де Екстрамадура є органом місцевого самоврядування автономної області Екстрамадура Іспанії з широкими повноваженнями в сфері політики. Функціонування Асоціації базується на установчих угодах про співпрацю, укладених між регіональними адміністраціями та затвердженими центральними урядами сторін. Ці угоди охоплюють:

- неформальні умови, які обумовлюють інституціональне забезпечення співпраці;
- директиви, що окреслюють спосіб, у який заплановані проекти стають предметом спільної зацікавленості обох сторін.

Компетенція регіональних адміністрацій сторін різна.

В організаційну структуру Асоціації входять: одна постійна робоча група, 11 тематичних комітетів та бюро транскордонних ініціатив (рис.3.6).

Постійна робоча група є керівним органом, який управляє діяльністю Асоціації в рамках угоди про співпрацю. До неї входять представники обох сторін; члени групи з Іспанії часто виконують політичні функції в регіоні Джунта де Екстрамадура. Засідання робочої групи відбуваються регулярно, за попередніми запрошеннями у них можуть взяти участь представники інших груп та товариств. Голова Асоціації обирається на два роки і є виконавцем політичних представників обох регіонів.

У **тематичні комітети** входять політики та чиновники, які працюють у сферах, що визначені пріоритетними в угоді про співпрацю, а саме: сільське господарство, туризм, наука та освіта, інфраструктура, промисловість, довкілля, охорона здоров'я, національна спадщина, молодь і спорт, культура, університети. Діяльність тематичних комітетів координується постійною робочою групою.

Бюро транскордонних ініціатив відіграє істотну роль у сприянні діяльності Асоціації. Асоціація на основі раніше опрацьованих та запланованих до реалізації проектів, у яких зацікавлені обидві сторони, розробила програму транскордонної співпраці. Включені проекти були затверджені вищими органами влади і найбільше відповідають критеріям ініціативи INTERREG. За короткий термін діяльності Асоціації найбільш значним проектом був проект створення бюро транскордонних ініціатив.

Діяльність Асоціації направлена на сприяння органам місцевої адміністрації по обидві сторони щодо розробки стратегії транскордонного співробітництва, що найбільшим чином відповідає критеріям та положенням ініціативи INTERREG.

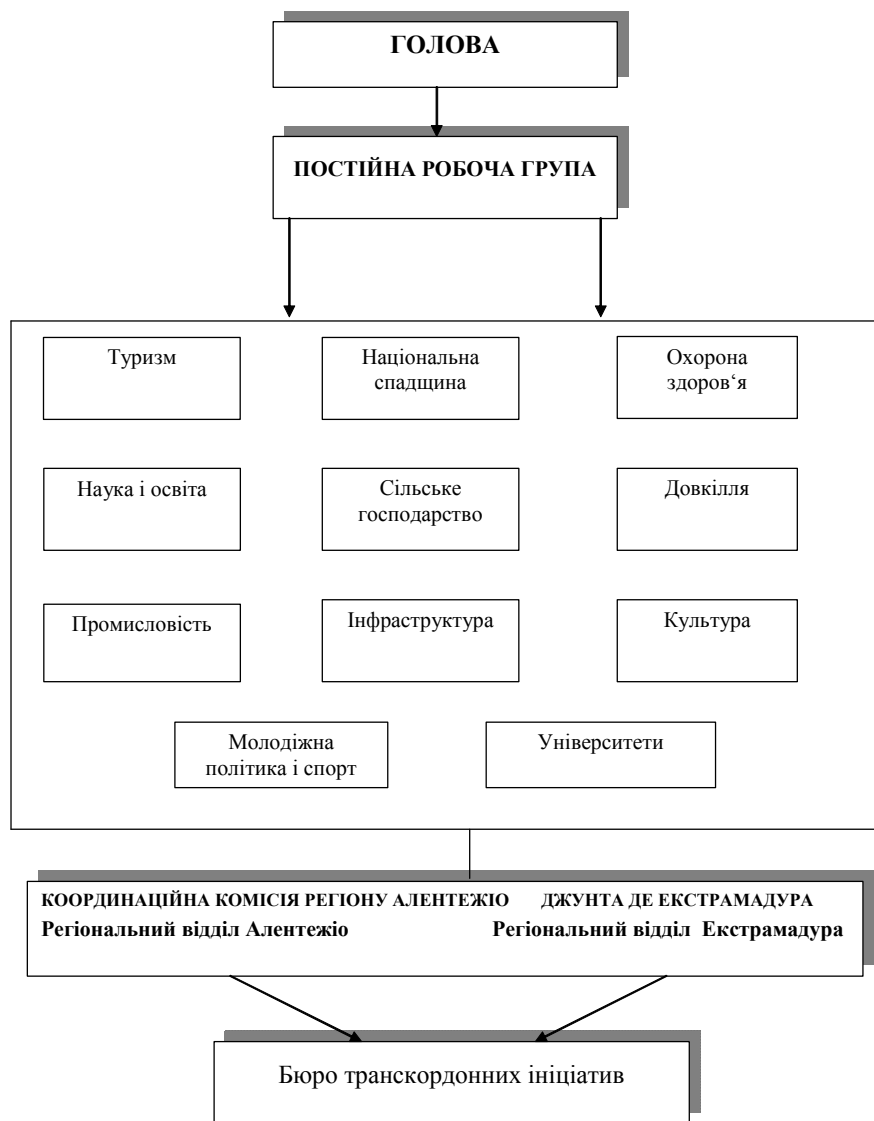

Рис. 3.6. Організаційна структура Асоціації Джунта де Екстрамадура – Координаційний комітет регіону Алентежіо (Е / Р)

Ефективність функціонування єврорегіонів різна і залежить від ідеї та мети створення того чи іншого єврорегіону. Німецькі експерти вважають,

що більш високого рівня розвитку прикордонного співробітництва досягли так звані "великі регіони", що складаються з більш великих територіальних одиниць – "Верхній Рейн" (Німеччина-Швейцарія – Франція і "Саар – Лор – Люкс" (Німеччина – Люксембург – Франція), у який, наприклад, входить весь Люксембург, прикордонні райони Лотарингії, Рейнланд-Пфальца, земля Саар, до багатьох проектів підключена бельгійська Валонія, яка приймає участь і у міжрегіональній парламентській Раді. Економічні зв'язки, які склалися десятиріччями у цьому "великому регіоні" настільки тісно переплетені, що за визначенням керівництва ЄС, він є самим вірцевим європейським регіоном. Свідченням тому – хоча б обсяги щоденно циркулюючої через кордон робочої сили — понад 80 000 осіб.

Висновки

1. Інституціалізація транскордонної співпраці фактично розпочалася у кінці 80-х років і була зумовлена, передусім, необхідністю врахування положень та критеріїв ініціативи INTERREG.

2. Організаційні структури єврорегіонів I-ої групи можуть досить суттєво відрізнитися – від звичної схеми: рада – правління – секретаріат – робочі групи ("Єврегіо", "Паміна") до повністю паралельних структур в прикордонних регіонах по обидві сторони кордону з окремими спільними підрозділами ("Кент-Норд-Пас-де-Кале"). Але всім єврорегіонам властива наявність *спільного моніторингового комітету* до складу якого входять представники центральних, регіональних та муніципальних органів влади від усіх сторін та представники ЄС.

3. Асоціації транскордонної співпраці, єврорегіони, єврегіо формувалися представниками місцевих органів влади територій та міст, громадськими організаціями і охоплювали невеликі прикордонні території суміжних держав.

4. Серед основних напрямків співпраці перевага надавалася економіці, територіальному плануванню, розбудові інфраструктури, туризму, охороні довкілля, розвитку соціальної сфери, збереженню національної спадщини.

5. Процедура відбору проектів для отримання фінансової допомоги вимагала наявності спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням загальноєвропейських, національних та регіональних пріоритетів.

РОЗДІЛ 4

ЄВРОРЕГІОНИ НА ЗОВНІШНІХ КОРДОНАХ ЄС

Аналіз діяльності існуючих міжрегіональних транскордонних співтовариств у Європі в цілому показує тенденцію до активного їх збільшення. Комісія ЄС надає, через свої програми, істотну допомогу у вирішенні питань, пов'язаних з поступовим запланованим розмиванням внутрішніх європейських кордонів і зникненням економічних бар'єрів. Розвиток цього напрямку в процесі загальноєвропейської інтеграції видається дуже актуальним. Багато країн східної Європи побачили у ньому реальну можливість для прискорення свого входження в існуючі європейські структури, використовуючи багатий практичний досвід держав – членів Євросоюзу. Особливо це помітно у країнах Центрально-Східної Європи, які готуються до вступу у ЄС. Польща на сьогодні створила 15, Чехія -16, Угорщина -9, Словаччина -10, Румунія – 9 єврорегіонів. Таким чином, на зовнішніх кордонах ЄС було створено і успішно функціонують ряд єврорегіонів, окремі з яких будуть розглянуті далі.

"Perio" (F / D / CH)

Другим єврорегіоном з багатим досвідом транскордонної співпраці є німецько-французько-швейцарський єврорегіон Perio, створений на початку 60-х років минулого століття. Зі швейцарської сторони учасниками єврорегіону є 2 кантони та 7 повітів, із французької сторони: 2 департаменти і 1 повіт, з німецької – 5 округів. На території єврорегіону проживає 2.1 млн. мешканців, з них 580 тис. – швейцарців, 770 тис. – французів, 750 тис. – німців³³.

Найвищим органом управління "Perio" є Міжнародна німецько-французько-швейцарська комісія і два підпорядковані їй комітети, а саме: Тристоронній міжрегіональний комітет (F / D / CH) і Двосторонній міжрегіональний комітет (F / D). В рамках цих комітетів функціонують 7 робочих груп, які займаються проблемами в сфері регіональної політики в транспорті, охорони довкілля, економіки, культури, залізниці, просторового облаштування та фінансових трансфер.

У єврорегіоні "Perio" існує різний правничий статус для його учасників. Швейцарська частина (Perio Басілієнсіс) є Асоціацією приватною, що підлягає цивільному праву, французька частина – (Регіон Верхнього Рейну) відповідно французького права – місцевою асоціацією, а німецька (Фрайбургер Регіон Гесельшафт) – має відносно німецького законодавства

статус об'єднання.

Найбільш успішним проектом єврорегіону "Perio" є спільне інвестування у інфраструктуру, а саме, будівництво спільного аеропорту. Крім того, були успішно вирішені конфліктні ситуації на німецько-французькому кордоні, які виникли внаслідок II Світової війни.

Даний єврорегіон включений у цю групу, бо Швейцарія не є країною – членом ЄС. Однак, рівень життя населення на прикордонних територіях "Perio" майже однаковий, і спільні проблеми, в основному, виникають щодо розбудови інфраструктури та охорони довкілля.

Прикордонні території, які входять у наступні єврорегіони на польсько-німецькому кордоні – периферійні у кожній із країн, із відомими структурними проблемами, з ВВП на душу населення нижчим від середньо-національного та рівнем безробіття, вищим, ніж в середньому по країнах. До особливостей цих єврорегіонів слід віднести вигідне транспортно-географічне розміщення на перетині важливих трансєвропейських магістралей Схід-Захід (зокрема Париж-Берлін-Варшава-Москва) та Північ-Південь (в тому числі і водний шлях по Одеру).

Єврорегіон "Про Європа Віадрина" (D / PL)

Єврорегіон "Про Європа Віадрина"³⁴ є одним з чотирьох перших єврорегіонів, створених у 90-х роках на німецько-польському кордоні і охоплює з польської сторони 26 гмін Любуського і 4 гміни Західнопоморського воєводств. Польська частина єврорегіону складає 2% площі Польщі, тут проживає 1.2% населення. Щільність населення становить 62 особи на км², що майже вдвічі менша від середньої щільності по країні. Це характерно для прикордонних територій.

З німецької сторони єврорегіон охоплює райони Маркіш-Одерланд, Одер-Шпрее і міста – Франкфурт на Одері та Айзенгюттенштадт, що складає 15.3% площі та 17.6% населення Землі Брандербург³⁴ (табл.4.1).

В грудні 1993 р. засновники, голови трьох об'єднань – Об'єднання любуських громад (8 громад), Об'єднання горшувських громад (10) – з польської сторони, та об'єднання "Середній Одер" (6) – з німецької, підписали угоду про створення єврорегіону "Про Європа Віадрина".

Організаційна структура єврорегіону представлена на рис. 4.1. і охоплює:

Раді єврорегіону – найвищий орган єврорегіону, що складається із членів об'єднань обох сторін.

Завдання Ради:

– визначення напрямів діяльності;

33 Regiony transgraniczne w Europie: struktura, lokalizacja, cele, 1993, "Materiały i Studia BSE", nr 66.

34 Euroregion "PRO Europa Viadrina" – Koncepcja 2000. – P. 47

Praktyczny Przewodnik Współpracy Transgranicznej. Wyd- drugie 1997: European Commission / Association of European Border Regions

Таблиця 4.1

Загальна характеристика євро регіону "Про Європа Відріна"

	Площа, км ²	Населення на 30.9.1998 р.	Щільність населення, осіб / км ²
Німецька сторона:	4 518	454 444	101
В т.ч. повіт сільський Маркіш- Одерланд	2 128	181 650	85
Повіт сільський Одер-Шпрее	2 242	196 379	88
Франкфурт на Одері	148	77 415	518
Польська сторона:	6 406	399 421	62
В т.ч.: Горжув Влкл.	77	125 973	1 636
Меджижец	316	26 038	82
Дебно	319	21 378	67
Слубіце	185	19 772	107
Разом:	10 936	853 865	78

- вибори Президії євро регіону;
- вирішення питань управління;
- затвердження проектів;

Президії, яку Рада обирає із свого складу. Президія є органом для прийняття рішень між зборами Ради.

Завдання Президії:

- зовнішні контакти євро регіону;
- скликання зборів Ради;
- впровадження рішень Ради;
- керівництво секретаріатом;
- надання пропозицій щодо ТКС державним установам;

Секретаріату, що складається з двох представництв (бюро) з польської та німецької сторін, веде поточну роботу та координує роботу робочих груп, яких є три: економіка; туризм; менеджмент проектів.

Всі органи євро регіону працюють на паритетних засадах. Здійснюється постійний обмін інформацією, думками, проводяться щомісячні засідання робочих груп.

При створенні євро регіонів були концептуально визначені рамки їх діяльності та чітко структуровані цілі.

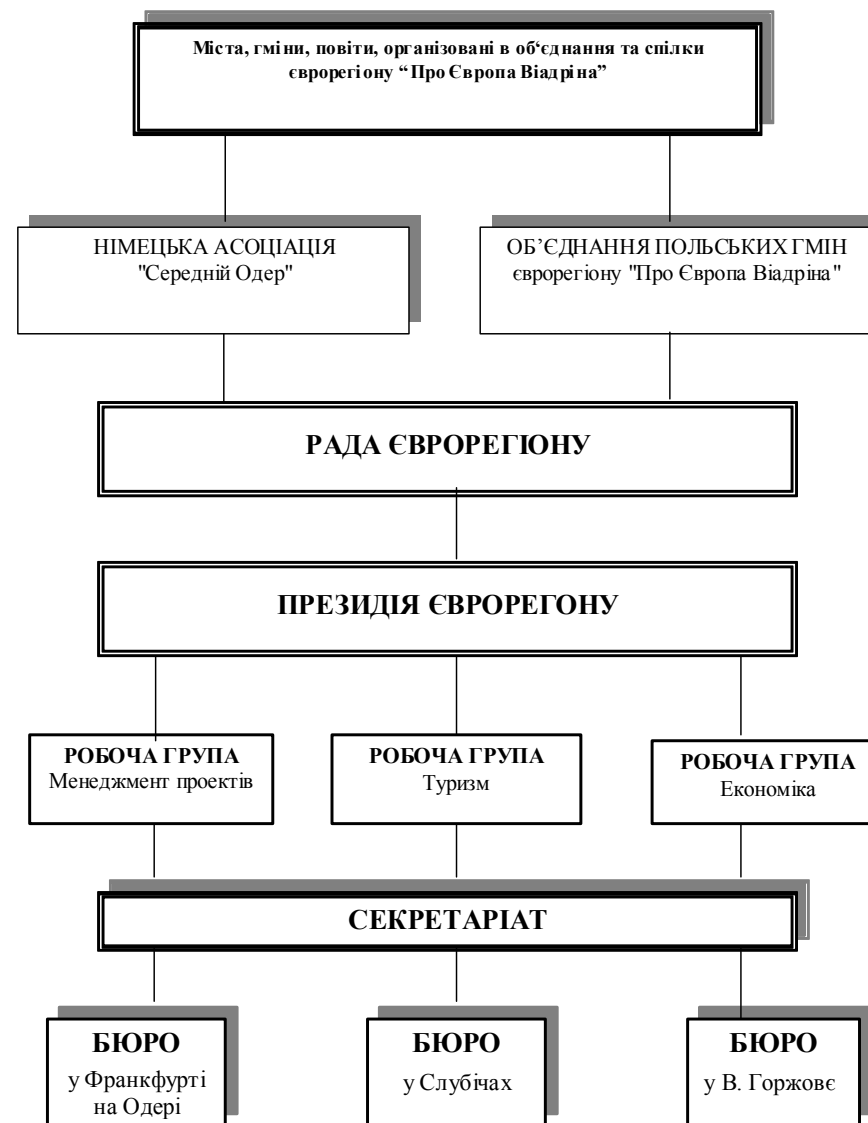

Рис. 4.1. Організаційна структура євро регіону "Про Європа Відріна"

Основна мета створення євро регіону "Про Європа Відріна" передбачає зростання рівня життя населення і підвищення господарського потенціалу

шляхом створення транскордонного, інтегрованого господарського регіону (табл. 4.2). Умови життя в єврореґіоні повинні вирівнятися, а підвищення господарського потенціалу повинно призвести до зменшення диспропорцій в добробуті та до створення умов для гармонічного розвитку цілого регіону.

Фінансування проєктів, які реалізувалися в єврореґіоні здійснювалося за рахунок програм INTERREG та PHARE CBC. В таблицях 4.3 та 4.4 наведені дані щодо фінансування протягом 1995-1999 років. Слід зауважити, що фінансування з цих джерел здійснюється за умови співфінансування з боку приймаючої сторони, тобто за участю коштів з державних, місцевих бюджетів та інших джерел. В програмі INTERREG II частка фінансування ЄС – 75% (із 3-х структурних фондів – EFRE, ESF, EAGFL), частка фінансування федеральної землі – 5%, та 20% – це власні кошти. Таким чином, на територію в трохи більше 10 тис. км² з населенням 854 тис. осіб, щорічно витрачалося 23,6 млн. євро (26,9 євро на одного мешканця).

Кошти витрачалися переважно на розбудову інфраструктури (майже 47%), на охорону довкілля (13,5%), на діяльність з метою підвищення зайнятості (24,5%). З німецької сторони підтримано 94 проєкти. Серед інших – розбудова інфраструктури водних шляхів: зокрема, створено логістичні концепції гаваней на Одері та концепції розвитку водного туризму. Наступний пріоритет – охорона довкілля (очисні споруди, каналізація), попередження екологічної шкоди та катастроф, співпраця рятувальних служб тощо.

Одним із найважливіших із реалізованих проєктів в цей період – створення спільного освітнього закладу, Колегіуму Полонікум в Слубіце. Ця єдина в своєму роді навчальна та дослідницька установа, заснована Познанським університетом та Університетом Віадрина в Франкфурті на Одері. З обох програм було профінансовано формування структури управління, навчально-методичне забезпечення, працю викладачів, створення бібліотеки, гуртожитків, розробку навчальних курсів, тощо.

Є спеціальний фонд підтримки малих проєктів, який склав 270 тис. євро. Це, в основному, спільні заходи – виставки, рекламні брошури, заходи для розбудови контактів, взаємного ознайомлення тощо (всього – 319 проєктів).

Після 5-ти років діяльності єврореґіону, враховуючи соціально-економічні та політичні зміни за цей період, та закінчення програми INTERREG II, постала необхідність підготовки нової концепції його функціонування. З часу заснування з'явилась мережа транскордонних контактів і здійснено чимало проєктів. Всі члени єврореґіону налагодили двосторонні контакти із партнерськими громадами, районами чи інституціями. За цей період змінився склад членів єврореґіону. Наприклад, якщо в 1993 р. було 24 члени єврореґіону "Про Європа Віадрина", об'єднані в три спілки, то в 1999р. – вже 46 членів та 2 об'єднання: одне – польських громад (29), друге – німецьких (17, серед яких – представники економічних спілок, громадських організацій, науково-освітніх закладів). З польської сторони додалося 9 нових членів внаслідок територіальних змін.

Таблиця 4.2

Мета та цілі створення єврореґіону "Про Європа Віадрина"

Головна мета					
Зростання рівня життя населення і підвищення господарського потенціалу шляхом створення транскордонного, інтегрованого господарського регіону.					
Основні цілі					
Підвищення господарського потенціалу і зменшення безробіття за умови збереження довкілля і ландшафту			Підтримка добросусідських стосунків		
Господарська кооперація	Інфраструктура	Розвиток регіону і комунального господарства	Охорона довкілля	Підвищення рівня регіональної компетенції	Підтримка ідей європейської інтеграції
КОНКРЕТНІ ЦІЛІ					
1. Впровадження засад інтегрованого розвитку для просторового облаштування території	6. Створення регіональної і транскордонної мережі сполучень	9. Розвиток туризму	16. Споруди забезпечення і очищення щодо охорони довкілля	19. Підтримка польсько-німецьких зустрічей і контактів в сфері освіти, культури, спорту, а також в соціальній сфері	23. Зустрічі і діяльність з метою пропаганди євроінтеграційних ідей
2. Підтримка транскордонної кооперації підприємств	7. Збільшення пропускної здатності пунктів перепуску через кордон	10. Розвиток сільських територій	17. Транскордонна охорона навколишнього середовища і запобігання катастроф	20. Створення спільних польсько-німецьких інституцій	24. Співробітництво
3. Створення кореспондуючих між собою промислових територій	8. Створення сучасної транскордонної телекомунікаційної мережі	11. Створення і розвиток професійного регіонального маркетингу	18. Поетапне впровадження європейських норм до охорони довкілля	21. Створення професійного маркетингу у сфері реклами	25. Співпраця з іншими євро-регіонами
4. Підтримка інновацій і нових технологій		12. Розвиток транскордонного територіального планування		22. Розбудова структур єврореґіону	26. Використання можливостей допомоги ЄС
5. Створення спільних польсько-німецьких підприємств		13. Підвищення кваліфікації працюючих			
		14. Спільний розвиток міст і їх поновлення			
		15. Розвиток спільних структур у науково-дослідній сфері			

Таблиця 4.3

Фінансування німецької сторони за програмами сприяння ЄС

	Пріоритети і сфери	INTERREG (млн. DM)
	Пріоритет 1	
1	Транспорт	15,647
2	Інфраструктура, територіальне облаштування	9,190
3	Охорона навколишнього середовища	13,767
	Пріоритет 2	
1	Інвестиції	10,209
2	Економічна співпраця	6,479
3	Торгівля, маркетинг	1,574
	Пріоритет 3	
1	Вирівнювання доходів на селі	6,474
	Пріоритет 4	
1	Технічна допомога	1,495
	Пріоритет 5	
1	Підвищення кваліфікації / діяльність з метою підвищення зайнятості	26,029
2	Освіта, культура	3,594
	Разом	94,458 (або 45 млн. євро)

Таблиця 4.4

Фінансування польської сторони за програмами сприяння ЄС

	Сфери	PHARE CBC, млн. євро
1	Транспорт	40,500
2	Охорона навколишнього середовища	9,338
3	Комунальна інфраструктура	2,650
4	Розвиток економіки	1,525
5	Сільське господарство:	
	– трудові ресурси	16,500
	– Фонд малих проектів	2,515
	Разом	73,028

Нові концепції повинні були врахувати новий адміністративно-територіальний поділ Польщі, її входження в ЄС та виконати дві функції: проаналізувати сучасну ситуацію в євро регіоні та бути провідною ниткою для майбутньої діяльності. Вони стали також основою для одержання

коштів з програми INTERREG III.

Відповідно до нової ситуації, було кориговано цілі, пріоритети та напрями діяльності. Основна ціль – подальший розвиток трансграничного співробітництва в рамках євро регіонів.

1. Економічна кооперація та підтримка малих та середніх підприємств:
 - підтримка трансграничних економічних зв'язків;
 - підтримка інновацій, досліджень та технологій;
2. Розвиток інфраструктури;
 - покращання трансграничної логістики та транспортної інфраструктури;
 - покращання технічної та комунальної інфраструктури;
3. Довкілля:
 - захист довкілля;
 - трансграничне попередження катастроф;
 - утримання природного потенціалу;
4. Розвиток сільського господарства та сільського простору:
 - комплексне відновлення сіл та альтернативи зайнятості;
 - розвиток агротуризму та туристичної інфраструктури;
 - підтримка трансграничної сільськогосподарської кооперації;
5. Кваліфікація та зайнятість:
 - підготовка та перепідготовка кадрів, адаптована до вимог ринку;
 - підтримка освітніх та наукових закладів;
6. Кооперація:
 - євро регіональна співпраця;
 - співпраця на регіональному та місцевому рівні;
 - трансгранична співпраця установ сфери науки, освіти та культури.

Євро регіон "Шпрее-Найсе-Бобер" (D / PL)

Євро регіон "Шпрее-Найсе-Бобер" був заснований у вересні 1993 р. підписанням Угоди між німецьким об'єднанням місцевих громад та інституцій, та спілкою польських місцевих громад. Територія євро регіону охоплює територію району Шпрее-Найсе (3 муніципальних співтовариства і міста Коттбус і Айзенхюттенштадт) федеральної землі Бранденбург. З польської сторони – 18 гмін і міст воєводства Зельона Гура. Загальна територія – 10,5 тис. км² на час створення (табл. 4.5).

Основними індустриальними і комерційними центрами регіону є м. Коттбус (ФРН) і Зельона Гура (Польща). Сільське господарство розвинуто слабо, хоча значну частину території євро регіону займають ліси. З німецької сторони найбільш великими промисловими підприємствами є відкриті шахти з видобутку бурого вугілля і, як наслідок, ряд ТЭЦ. У польській частині домінує текстильна та деревообробна промисловість. Регіон славиться своїми чудовими умовами для розвитку туризму. Існуюча інфраструктура, однак, недостатньо розвинута і вимагає інвестицій.

Таблиця 4.5

Загальна характеристика євро регіону "Шпрее-Найсе-Бобер"

	Німецька сторона	Польська сторона	Разом
Площа, км ²	1812	8862	10674
Населення: тис. осіб	274	678	952
Щільність населення, осіб / км ²	151	76	
Рівень безробіття, %	21,8	15,6	

Організаційна структура євро регіону представлена на рисунку 4.2.

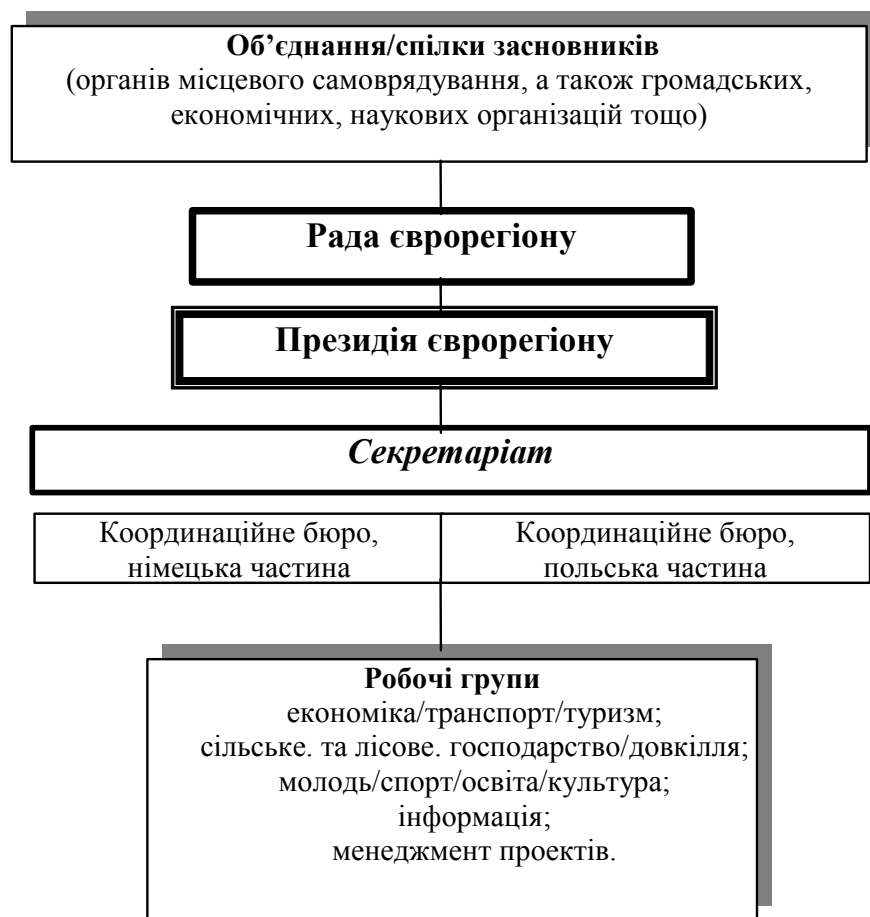

Рис. 4.2. Організаційна структура євро регіону "Шпрее-Найсе-Бобер"

Рада євро регіону є найвищим органом євро регіону і складається із членів об'єднань обох сторін.

Завдання Ради :

- визначення напрямів діяльності;
- вибори Президії євро регіону;
- вирішення питань управління;
- затвердження проектів;

Рада обирає із свого складу Президію. Президія є органом для прийняття рішень між зборами Ради.

Завдання Президії:

- зовнішні контакти євро регіону;
- скликання зборів Ради;
- впровадження рішень Ради;
- керівництво секретаріатом;
- надання пропозицій щодо ТКС державним установам;

Секретаріат складається з двох представництв (бюро) з польської та німецької сторін, веде поточну роботу та координує роботу робочих груп. Всі органи євро регіону працюють на паритетних засадах. Здійснюється постійний обмін інформацією, думками, проводяться щомісячні засідання робочих груп.

Обсяги фінансування німецької сторони євро регіону за програмою INTERREG II протягом 1994-99 рр. подані у табл. 4.6.

Таблиця 4.6

Фінансування німецької сторони протягом 1994-99 рр.

Пріоритети і сфери	INTERREG (млн. DM)
Пріоритет 1: транспорт, інфраструктура, просторове планування та довкілля	27,1
Пріоритет 2: інвестиції, економічна співпраця, торгівля, маркетинг	8,4
Пріоритет 3: диверсифікація прибутків та покращення виробничої структури в сільській місцевості	6,7
Пріоритет 4 Технічна допомога	1,5
Пріоритет 5 Людські ресурси	
Підвищення кваліфікації	1,5
Освіта, культура	2,6
Підтримка малих проектів	0,2
Разом	48

Єврорегіон "Найсе-Ниса-Ніса" (D / PL / CZ)

Єврорегіон "Найсе-Ниса-Ніса" ("Ніса", ERN) – це регіон, який охоплює території трьох держав, які знаходяться в центрі Європи. Ці території мають багато спільних інтересів, що сформовані подібним устроєм життя, віковою історією і проблемами, які з цього усього виникають. Територіальна особливість положення ERN полягає в тому, що він знаходиться на кордоні між країнами-членами ЄС і Центрально-Східною Європою. Тобто це є той регіон, де формуються стосунки Схід-Захід в їх новому, європейському значенні.

ERN створився як результат ініціативи місцевих органів влади, які на зустрічі 23-25 травня 1991 р. у м. Ціттау домовилися про спільні дії (табл. 4.7).

Таблиця 4.7

Площа території та кількість населення єврорегіону "Ніса".

		чеська	польська	німецька	разом
Площа	кв. км	1866	4378	5250	11494
	%	16.2	38.1	45.7	100
Кількість населення	тис. осіб	320	520	736	1576
	%	20.3	33.0	46.7	100
Щільність населення, осіб / км ²		171	119	168	148
Кількість населених пунктів		108	43	333	484
в т.ч. міст		22	25	28	75

Основним пунктом, з яким усі погодилися, це констатація того, що прикордонні території у всіх країнах є менш розвинуті, ніж території у середині країни, і переконалися, що безпосередня праця людей та установ в прикордонних територіях сусідніх держав призведе до розв'язання багатьох проблем.

В юридичному плані ERN створили три комунальні об'єднання міст і гмін, які досягли порозуміння у питанні необхідності тимчасової співпраці, та створили з цією метою організаційну структуру, а також узгодили функціонування спільних установ.

Найвищим органом ERN є Рада або Президія, члени якої були обрані на місцевих конференціях, де були репрезентовані обранці міст і гмін усіх територій ERN (Рис. 4.3).

Виконавчим органом є Секретаріат, в якому кожна зі сторін репрезентує один представник. Члени Секретаріату регулярно зустрічаються і спільно працюють в координаційному бюро, штаб якого знаходиться в м. Ціттау. Діяльністю секретаріату керує Президія або Рада.

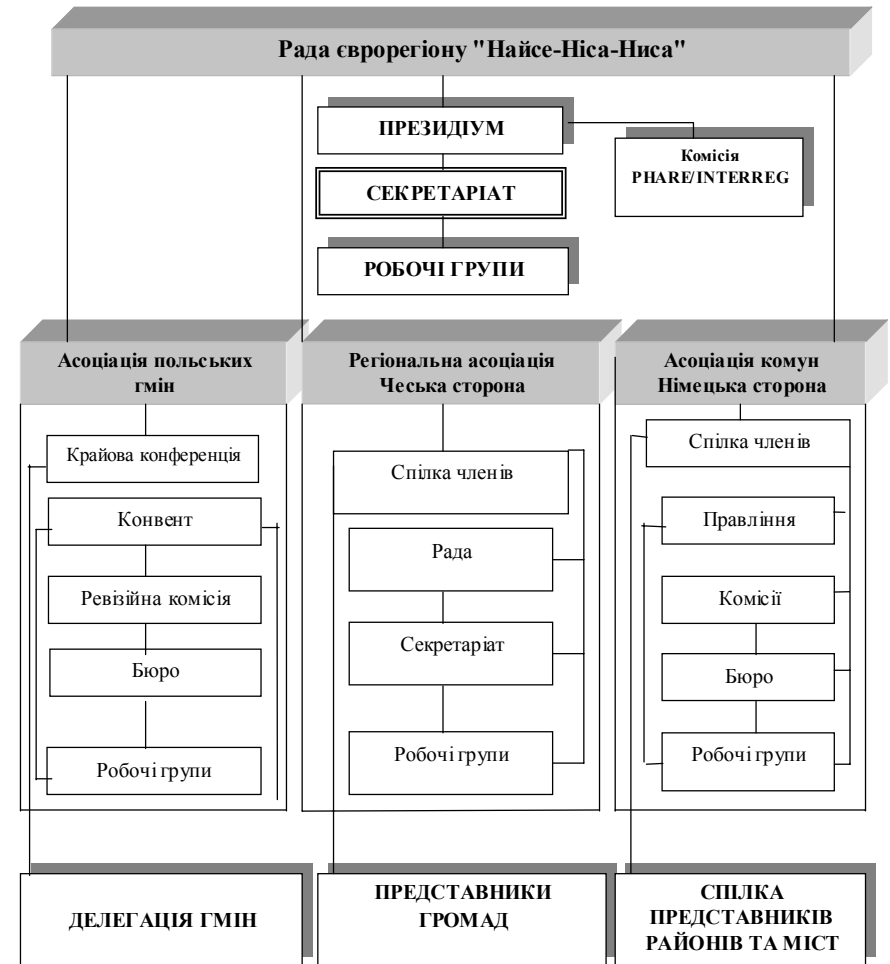

Рис. 4.3. Організаційна структура єврорегіону Єврорегіон "Найсе-Ниса-Ніса"

Конкретні проблеми вирішує робоча група, діяльність якої координує Секретаріат ERN. На основі аналізу спільних соціально-економічних та політичних проблем ERN окреслили цілі і довготермінові завдання. Під час переговорів на Президії, Раді, Секретаріаті або робочій групі розробляються механізми реалізації цих завдань.

Робота всіх органів ERN опирається на три принципи: троїстий паритет, консенсус і ротацію.

Спільними рисами господарств прикордонних територій є:

- невластива структура господарства, де переважають великі промислові підприємства і комбінати; низький рівень продуктивності праці і інноваційної діяльності; недостатня маркетингова політика та логістика;
- руйнування та втрата східноєвропейських ринків;
- високий рівень індустріалізації та сильне знищення довкілля;
- високий потенціал кваліфікованої робочої сили, та при цьому брак досвідчених спеціалістів для роботи в умовах ринкової економіки;
- високий рівень безробіття;
- забезпеченість вищими навчальними закладами в усіх частинах євро регіону;
- винятково добрі умови для розвитку туризму при необхідності великих інвестицій в т.ч. в підвищення кваліфікації кадрів.

Однак між трьома частинами євро регіону існують специфічні риси, притаманні кожній частині (табл. 4.8).

Таблиця 4.8

Специфічні риси національних складових євро регіону "Ніса"

Німецька частина	Чеська частина	Польська частина
<ul style="list-style-type: none"> - високий, порівняно з останніми, рівень зарплати відносно досягнутої продуктивності; - великий вплив профспілок; - не врегульовані питання власності землі; - велика різниця в рівні господарювання в порівнянні з цілою Саксонією; - розвинута банківська і фінансово-кредитна система; - відносно добре розвинута громадська адміністрація та органи самоуправління 	<ul style="list-style-type: none"> - дуже низький рівень заробітної плати; - занадто великий сектор державного виробництва, роздрібна торгівля переважно приватна; - часткова приватизація готелів та сфери харчування; - слабо функціонуюча банківська і фінансово-кредитна система; - низька продуктивність праці (близько 50%) у порівнянні з Заходом; - збиткове землеробство і овочівництво; 	<ul style="list-style-type: none"> - також низький рівень заробітної плати; - переважає виробництво скла та виробів з нього; - в окремих випадках не врегульоване питання власності; - часто відсутня допомога під час створення нових фірм; - низька продуктивність; - ще достатньо великий державний сектор; - труднощі в трансфері ноу-хау;

Цілі євро регіону "Ніса"

1. Усунення негативного впливу наявності закритих кордонів. Співпраця та вільні контакти вимагають відкритих кордонів, і в зв'язку з цим, відкриття нових пунктів перепуску.

2. Підвищення рівня життя мешканців євро регіону "Ніса". Вирішальним фактором соціально-економічного розвитку регіону є розбудова інфраструктури, насамперед – комунікаційної, та мережі телекомунікацій.

3. Покращання стану навколишнього середовища, насамперед, очищення повітря, води і землі. З цим пов'язана також реструктуризація місцевої енергетики, що базується на використанні бурого вугілля.

4. Науково-технічна співпраця, а також співпраця між всіма навчальними закладами та освітніми центрами.

5. Проведення реструктуризації економіки регіону в напрямку інтенсифікації розвитку туризму як найважливішої галузі господарства.

6. Сприяння розвитку культурної співпраці.

Пріоритетні завдання євро регіону "Ніса".

1. Розробка регіонального плану господарського розвитку євро регіону "Ніса".

2. Збільшення пропускної спроможності кордонів, враховуючи розвиток регіональних та міжрегіональних зв'язків в т.ч. розвиток туризму.

3. Розробка спільної екологічної програми євро регіону "Ніса".

4. Створення спільної інформаційно-комунікаційної системи, яка б об'єднала всі частини євро регіону "Ніса"

Діяльність частин євро регіону неоднорідна. Співпраця між чехами та німцями набагато випередила співпрацю з поляками, що пояснюється деяким запізненням у розумінні необхідності проведення досліджень та вирішення проблем транскордонної співпраці в Польщі. Можна сказати, що в цих питаннях Україна так само відстає від Польщі, як Польща від Чехії та Німеччини.

Наведемо проекти, що були реалізовані за спільною ініціативою торгово-промислових палат Чехії та Німеччини і проекти, які планується реалізувати в польсько-німецькому прикордонні.

Чесько-німецькі:

- створення необхідних умов для розвитку економіки на базі підприємств середньої величини, допомога під час створення організацій самоуправління в господарстві та можливій вільній економічній зоні, транскордонний проект розвитку туризму, допомога і консультування під час створення підприємств та їх функціонування;
- навчання і підвищення кваліфікації кадрів та керівного персоналу;
- сприяння трансферу технологій для малих та середніх підприємств, співпраця вищих навчальних закладів в євро регіоні, організація технологічно-промислових центрів, взаємодія в охороні довкілля, спільні дослідження в сфері текстильного виробництва;

– кооперація між підприємствами в Саксонії та Чехії, взаємне відкриття ринків збуту на товари з сусідньої держави, біржа співпраці (партнери), спільні підприємства, забезпечення подальшого розвитку текстильного виробництва та пошиття одягу в єврорегіоні.

Крім цих проектів, ініційованих місцевими підприємствами та організаціями, уряд Саксонії представив ряд проектів, що фінансуються ЄС.

Серед них в сфері "економіка і транспорт" – наприклад, транскордонний обмін електроенергією, поромне сполучення, побудова пішохідних мостів; в сфері "охорона довкілля" – будівництво очисних споруд та очищення атмосфери від викидів двигунів внутрішнього згорання; в сфері "освіта і туризм" – спільна підготовка та перепідготовка кадрів.

Основні цілі та завдання, які необхідно реалізувати в польсько-німецькому прикордонні представлені в табл. 4.9 і 4.10³⁵.

Єврорегіон досить добре розвинутий у промисловому відношенні. У той же час всупереч попереднім прогнозам сільське господарство відіграє відносно незначну роль. Перспективним, однак, представляється розвиток туризму, базою для якого є достатньо розвинута інфраструктура з польської сторони.

Особливе значення цього єврорегіону у ракурсі його стратегічного, особливо в транспортному значенні, розташування на шляху з Південної Європи в Скандинавію.

Єврорегіон "Померанія" (D / PL / S)

У грудні 1995 р. була підписана угода про створення **єврорегіону "Померанія"**. У його склад з німецької сторони входили 4 райони і 2 міста землі Мекленбург-Передпомеранія, 2 райони землі Бранденбург, об'єднаних у Комунальну спілку, а з польської – Цільовий союз польських гмін і міст (всього 54) Західного Помор'я і м. Щецин. Територія єврорегіону в цілому складала 17 тис. кв. км із населенням близько 1,5 млн. чол.

Перед підписанням угоди було розглянуто питання участі м. Щецина у структурі єврорегіону. Щецин, який не входить до складу Цільового союзу польських гмін та міст Західного Помор'я "Померанія", уклав окрему угоду про участь у єврорегіоні. За угодою Щецину належала половина польських голосів у Раді єврорегіону та 25% всіх голосів у єврорегіональних структурах.

35 Evroregion "Nysa". Trzy lata doswiadczen. Biuletyn nr 7. Warszawa, grudzien 1994.

Forster H. Mozliwosci wspolpracy transgranicznej na przykladzie "Euroregionu Nysy" // Polska I Niemcy. pod red. E.Buchhofera, Krarow, 1995. wyd.I.

Таблиця 4.9

Цілі і можливості реалізації концепції економічного розвитку на німецько-польській прикордонній території

Цілі	Можливості реалізації і механізми		Аспекти транскордонні
підвищення життєвого рівня	покращання сфери послуг; покращання екологічної ситуації приміських територій (території, що охороняються і рекреаційні); покращання умов проживання.	краще розміщення об'єктів сфери обслуговування; легша доступність пунктів пропуску через транспортні комунікації поселень для індивідуального транспорту. раціональна структура забудови, планування урбаністичне; збереження цінних будівельних споруд; охорона історичних пам'яток; покращання комунальної інфраструктури (забезпечення води, каналізація, очисні споруди, вивіз сміття); покращання пасажирських перевезень; охорона рекреаційних територій; охорона водойм і рік; організація очищення промислових відходів; ремонт міського житлового фонду; підтримка розвитку будівництва житла.	покращання перетину кордону (додаткові пункти пропуску) відокремлення руху товарів від пасажирського, руху транзитного від місцевого; транскордонні проекти в сфері інфраструктури (усунення сміття, очисні споруди) транскордонна угода щодо екологічної політики; транскордонне комунікаційне сполучення, єдиний розклад їзди та тарифи; транскордонна охорона навіколишніх зелених насаджень та уможливлення доступу до них; спільні домовленості щодо екологічної політики та розвитку промисловості; координація в очищенні відходів.
покращання на ринку праці (ріст кількості робочих місць в містах з метою вирівнювання благ в сільському господарстві та традиційних галузях)	створення умов раціонального розміщення виробництв; сприяння розвитку туризму; проведення структурних перетворень в промисловості та сільському господарстві	розвиток транспортних сполучень між населеними пунктами; підтримка дослідницьких та сервісних інституцій в промисловості, покращання умов життя населення, екологічних та відпочинкових; підтримка розвитку туристичних осередків, покращання екологічної ситуації; створення додаткових освітніх закладів та дослідницьких центрів; підтримка інноваційних послуг	регулювання транскордонного транзитного руху транскордонна реклама та інформація, спільні відпочинкові траси, спільні заходи, спільні дослідницькі центри та освітні заклади спільна інформаційно-рекламна кампанія і створення нових дослідницьких установ.

Таблиця 4.10

Заплановані проекти в сфері транспортної інфраструктури на польсько-німецькому прикордонні

Заплановані заходи	Їх оцінка з т.з. територіального господарського комплексу
Сполучення автостради A20 з Любека з автострадою A11	Включення прикордонних регіонів Меклембургії-Пшемпожа, а також балтійських портів до міжнародної мережі доріг. Збільшиться доступність цих регіонів.
Модернізація автостради A11 Берлін-Щецин	Збільшення можливості контактів між Берліном з найважливішим польським містом в прикордонному районі-Щецином. В зв'язку з чим необхідно електрифікувати залізницю Пассов-Щецин.
Автострада північ-південь: Щецин-польська прикордонна зона-Прага	Завдяки цьому сполученню збільшиться цінність прикордонних територій, також настане розвантаження комунікацій в містах. Відбудеться зниження руху транспорту в напрямку північ-південь територією Німеччини, особливо автостради A20 з Любеку.
Покращання сполучення Берлін-Познань-Варшава	Побудова запланованої польської автостради та відкриття швидкісного залізничного сполучення Берлін-Варшава значно скоротить час проїзду по цій трасі.
Покращання сполучення Котбус-Зельона Гура через Губін	Зростання руху між двома великими містами, а одночасно зростання цінності району Губіна. Модернізація локальної мережі доріг та залізниць.
Сполучення Котбус-Легніца-Вроцлав	На цьому відрізку планується розбудова швидкісної автостради як транзитної траси між Берліном і Вроцлавом. Важливе також залізничне сполучення як альтернатива для лінії Вроцлав-Згоржелец-Дрезден-Берлін, оскільки це сполучення коротше.
Розбудова автостради A40 Дрезден-Будзішин - Легніца-Вроцлав	Розбудова цієї автостради має велике значення для периферійно розташованого регіону. Завдяки цьому Гьорлітц отримає краще сполучення в західному напрямку. Додатково покращання сполучення можна досягнути модернізацією залізниць та побудовою аеродромів в Будзішині і Ротенбургу. Ротенбург має шанс стати вузловим пунктом транскордонних вантажних перевезень.

У передмові угоди про створення євро регіону вказується на відкритість для вступу шведських та датських районів або їх об'єднань.

На конференції з економічних проблем "Померанії", що відбулася в Грайфсвальді в травні 1996 р. відзначалося, що його діяльність виправдовує себе для подальшого розвитку цих територій. Хоча в матеріалах Комісії ЄС, підготованих до конференції, вказувалося на те, що в прикордонних з Польщею регіонах колишньої НДР найнижчі показники росту національного доходу на душу населення (майже в 2,5 рази нижче, ніж у "західних" землях). Комісія прийняла рішення про економічну підтримку прикордонних районів цих територій (63 млн. євро). Відповідно до цього розробляються проекти із залучення капіталів з Північної Європи (Швеція, Данія). За рахунок виділених коштів у польському Щецині здійснюється будівництво станції обслуговування пасажирських поїздів для міжнародних сполучень. Відбувається реконструкція двох прикордонних аеропортів (Голєнів і Хойне), а також ведеться будівництво польсько-німецької поромної переправи. Розвивається і торгове співробітництво.

У 1998 р. була підписана угода про приєднання до євро регіону шведського Союзу комун Сканії (Південна Швеція, 33 комуни, територія 11 тис. кв. км, населення близько 1 млн. чол.), після чого загальна територія євро регіону склала 41000 км² з населенням 3,5 млн. осіб³⁶.

У лютому 2000 року на черговому засіданні Ради євро регіону була прийнята "Транскордонна концепція розвитку і діяльності євро регіону "Померанія" на 2000-2006 рр."

Основною метою діяльності євро регіону "Померанія" є здійснення спільних заходів для рівномірного та зрівноваженого розвитку регіону, а також зближення мешканців та інституцій по обидві сторони кордону.

Ця мета повинна бути досягнута за рахунок:

- підвищення рівня життя населення у регіоні шляхом спільного сприяння інвестиційній діяльності, реалізації програм у сфері економіки, професійної підготовки кадрів та програм, направлених на ліквідацію безробіття;
- підтримки ідеї євроінтеграції та міжнародного порозуміння народів;
- співпраці та обміну спеціалістами, науковцями, молодіжними групами, культурного обміну, передусім, у формах, що сприяють взаємному знайомству мешканців суміжних прикордонних регіонів;
- поліпшення стану навколишнього природного середовища, сільського господарства та лісництва;
- розбудови та пристосування інфраструктури до потреб регіонального та прикордонного руху;

36 Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC. – P. 71-72.

<http://www.pomerania.net>

- розвитку економічної співпраці, обміну ноу-хау і трансферу технологій;
- створення комплексної інформаційної системи з метою обміну даними у євро регіоні;
- розвитку скоординованого транскордонного просторового планування;
- співпраці в умовах ліквідації пожеж, аварій та наслідків катастроф;
- сприяння вирішенню проблем, пов'язаних з перетином кордону.

Організаційна структура включає: Раду, Президію, Секретаріат та Робочі групи, які формуються Президією євро регіону (Рис.4.4).

Рада складається з 36 членів, по 12 від польської, німецької та шведської сторін (з польської сторони по 6 членів від Цільового союзу і від міста Щецина). Каденція членів відповідає каденції органів, що їх делегують. Рада обирає **Президію** євро регіону та окреслює напрямки діяльності євро регіону. Президію представляють 6 членів, по 2 від кожної сторони. Президія обирає Президента євро регіону, по черзі від польської, німецької та шведської сторін. До завдань Президії належить: представлення євро регіону за його межами, виконання ухвал Ради, керівництво діяльністю євро регіону, скликання Робочих груп і Секретаріату.

Секретаріат є органом, створеним для поточної роботи у євро регіоні і є спільним для всіх сторін. Штаб-квартира євро регіону та постійного спільного секретаріату знаходиться у м. Щецині.

Євро регіон "Померанія" формально є наймолодшим на польсько-німецькому кордоні, і першим, учасником якого є регіони Швеції, хоча й з ними немає сухопутного кордону. На території євро регіону функціонує 5 автомобільних пунктів перепуску, 4 пішоходно-велосипедних, 8 морських, 3 річкових, 1 залізничний та 1 повітряний.

Євро регіон значно сприяє розширенню та зміцненню зв'язків між мешканцями, полегшує доступ регіонів та населення до фондів ЄС, сприяє реалізації транскордонних проектів.

Прикордонні регіони Австрії також стали учасниками євро регіонів. Зокрема, з метою розвитку туризму та виробничої кооперації, створено євро регіон "Мюльфіртель (Верхня Австрія) – Чеські Будейовіці, Чеський Крумілов, Прахатіце (Південна Чехія)".

Нижня Австрія є учасником євро регіону "Вайнфіртель-Південна Богемія – Західна Словаччина" (A / CZ / SK)³⁷, створеного 1997 року. Завдання цього євро регіону: поглиблення трьохсторонніх контактів між недержавними та державними інституціями, розбудова трьохстороннього біосферного заповідника, розвиток транскордонних національних парків, ревіталізація та сталий розвиток транскордонних лісів, екологічні дослідження та природоохоронні заходи, охорона пам'яток старовини

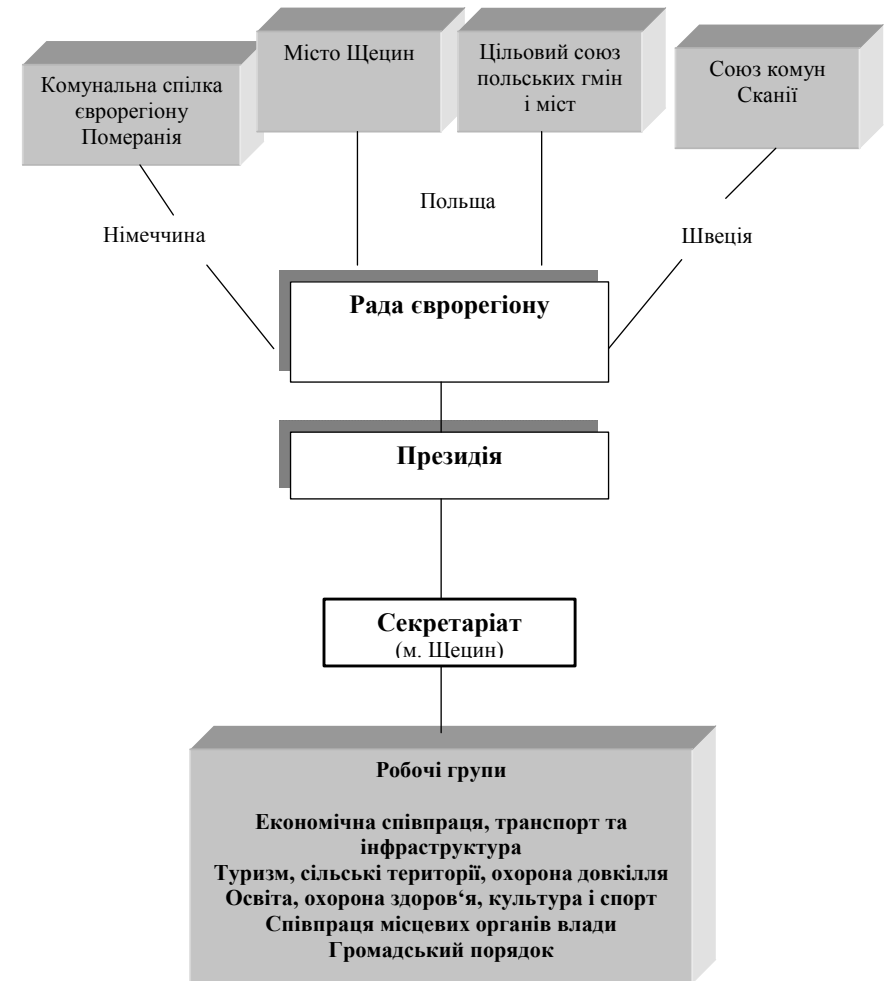

Рис. 4.4. Організаційна структура євро регіону "Померанія"

тощо. В рамках цього євро регіону у 1998 р. була створена спеціальна установа "EUROREGIO Service" – для інформації, консультацій та супроводу транскордонних проектів, а також фонд підтримки малих проектів.

На період 2000-2006р. в рамках програми INTERREG III для Австрії передбачено фінансування з ЄС в сумі 183 млн. євро. Всього в рамках

³⁷ <http://www.EUREGIO-weinviertel.org>

INTERREG III, LEADER+, URBAN, EQUAL Австрія одержить 358 млн. євро³⁸.

"Західний Ниугат – Паннонія Єврегіо" (А / Н)

У 1998 р. створено "Західний Ниугат – Паннонія Єврегіо", куди увійшли угорські області Дьєр-Мошон-Шопрон, Ваш та австрійська земля Бургенланд. Участь в одному євро регіоні з країною – членом ЄС повинна полегшити угорським областям доступ до європейських програм розвитку і, отже, до джерел фінансування, а також, у кінцевому рахунку, створити необхідні передумови для вступу Угорщини в ЄС. Крім того, для цієї країни цінний досвід австрійського Бургенланда, що не дуже давно був відсталою периферією Австрії, але за короткий термін з допомогою субсидій ЄС переборов існуючий розрив у соціально-економічному розвитку.

Першочерговими задачами учасники "Західний Ниугат – Паннонія Єврегіо" визнали розвиток взаємодії в сфері економіки, поживлення туризму, охорони навколишнього середовища, збереження загальної культурної спадщини, тощо. Сторони домовилися упорядкувати приплив угорської робочої сили в сусідню австрійську провінцію, де працювало близько 7 тис. угорських громадян.

Організаційна структура єврегіо включає³⁹:

Правління єврегіо проводить гнучку політику в щоденній роботі, що здатна швидко реагувати на коротко-термінові тенденції розвитку. Правління складається з представників партнерів і приймає рішення між загальними конференціями (що приймають політичні рішення) щодо спільних проектів, включаючи питання забезпечення їх фінансування.

Рада єврегіо найважливіший орган, в обов'язки якого входить створення політичних та економічних умов для оптимального функціонування окремих інституцій у транскордонному регіоні. Рада вирішує основні питання щодо умов ефективної реалізації спільних транскордонних проектів для всієї території, включаючи фінансові умови.

Секретаріат є основною координуючою структурою єврегіо і складається з керівного органу чотирьох секретарів – по одному від кожного партнера- регіону- вся його робота полягає в узгодженні загальних інтересів сторін на постійній основі.

Робочі групи своєю діяльністю охоплюють економічні та соціально-політичні відносини, в результаті чого займають центральне місце у

євро регіональній структурі. Вони не лише опрацьовують питання розвитку транскордонного регіону, а й приймають активну участь у підготовці пропозицій для отримання фінансової допомоги в рамках спільних програм та проектів ЄС.

Створено вісім робочих груп, по дві на кожного партнера за наступними напрямками:

- регіональне планування, розвиток міських та сільських територій, транспорт та інформація;
- туризм, культура та загальна культурна спадщина;
- бізнес;
- збереження довкілля, природоохоронні заходи та запобігання забруднення вод;
- суспільна безпека та запобігання стихійним лихам;
- здоров'я та соціальний захист;
- освіта та молодь;
- зайнятість населення.

Євро регіон "Балтика" (S / RUS / PL / LT / LV / DK)

Євро регіон "Балтика" створений за участю прикордонних територій Швеції, Росії, Польщі, Литви, Латвії та Данії у 1998 році підписанням угоди у м. Мальборку. Протягом 1998-2002рр. склад учасників дещо змінився після адміністративної реформи у Польщі учасниками євро регіону є два воєводства: Поморське та Вармінсько-Мазурське, а гміна Постоміно стала учасником євро регіону Померанія. Латвія також розширила склад своїх учасників – регіон Лієпая розширився до великого регіону Курляндський.

На даний час є 6 країн – учасників євро регіону Балтика: Польща (воєводства Поморське та Вармінсько-Мазурське), Російська Федерація (Калінінградська область), Латвія (Курляндський регіон), Литва (Клайпедський регіон), Швеція (Кронoberг, Кальмар і Блекінге), Данія (графство Борнхольм). Загальна територія євро регіону – 236,9 тис. км², населення – 5 942 тис. осіб.

Основною метою створення євро регіону Балтика є поліпшення умов життя мешканців євро регіону шляхом інтенсифікації розвитку економіки (промисловість, сільське господарство, транспорт, комунікації), територіального планування, охорони довкілля, комунальної сфери, розвитку культури і охорони культурного середовища, розвиток прикордонної інфраструктури, створення умов для розвитку співпраці у сфері науки, освіти, туризму, охорони здоров'я, соціального забезпечення, вивчення мови сусідів та розвитку засобів масової інформації.

У статутних документах зазначається, що ця організація створена з метою поліпшення умов співпраці над спільними проектами та реалізації їх за допомогою діючих у регіоні ініціатив Європейського Союзу.

38 Демченко В. Транскордонне співробітництво Австрії та країн Центрально-Східної Європи в 90-і роки // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Транскордонне співробітництво, ринкова інфраструктура та фінансово-інвестиційна діяльність. (Зб.наук.праць) Вип.6 / ІРД НАНУ. – Львів, 2002. – С. 114-127.

39 Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC. – P.78-79.

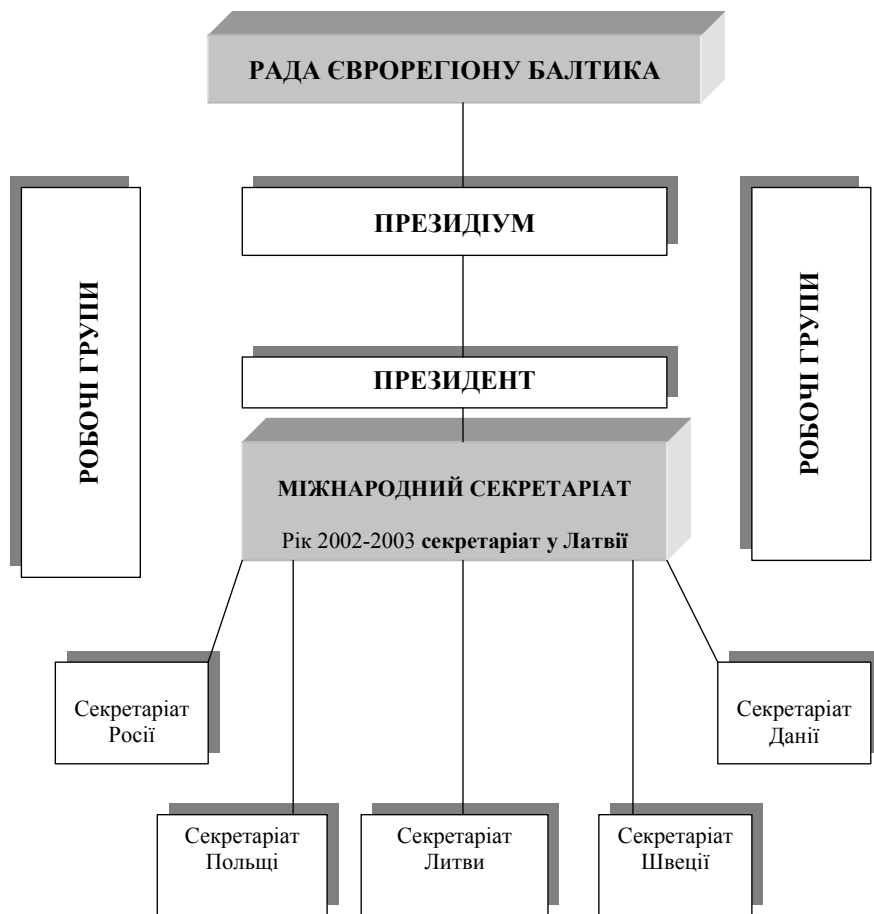

Рис. 4.5. Організаційна структура євро регіону "Балтика"

Організаційна структура євро регіону "Балтика" подібна до інших євро регіонів (рис. 4.5).

Найвищим органом є **Рада євро регіону**. До її складу може ввійти по 8 осіб, що представляють кожного учасника. На даний час членами Ради є 33 особи (по 8 від Польщі, Росії, Швеції, від Литви – 5 осіб, від Латвії – 3, від Данії – 1). Між засіданнями Ради євро регіоном керує **Президія**, у склад якого входить 6 осіб, по одному представнику від сторони. Роботою Ради та Президії керує **Президент**, який обирається на річну каденцію.

У 2002-2003 році Президент є від Латвії, а віце-президент – від Данії, який стане президентом на наступний термін.

Адміністративну структуру євро регіону представляють **національні секретаріати**. Секретаріат країни, президент якої керує євро регіоном, бере на себе роль координатора і виконує обов'язки Міжнародного секретаріату євро регіону Балтика.

У євро регіоні працюють робочі групи, у тому числі – постійні спільні з питань: охорони довкілля і екології; територіального (просторового) планування та розвитку економіки; соціального забезпечення та транспорту. Крім того, додатково працює **спеціальна група** щодо опрацювання проектів у рамках програми INTERREG ІІІВ – Seagull DevERB.

Кожна із сторін, яка входить у євро регіон самостійно приймає рішення щодо внутрішньої структури та засад співпраці. Наприклад, з польської сторони учасниками є 5 структур, а саме: Спілка гмін РП євро регіону Балтика, воєводи та маршалки з Поморського та Вармінсько-Мазурського воєводств. Важливим елементом є Спілка гмін євро регіону балтика, яка охоплює на даний час 85 міських та сільських гмін з територій двох воєводств та великі міста: Гданськ, Гдиня, Ель благ, Ольштин, Сопот, Старогард, Щитно, Мальборк тощо. Найвищим органом управління Спілки є Загальні збори (відбулося 8 засідань), активно працює Бюро у складі 9 осіб. Для адміністративного, фінансового та інформаційного забезпечення створений секретаріат у складі 4 осіб, які виконують також координуючу роль міжнародного секретаріату у випадку президентства з польської сторони. У Спілці працюють чотири постійні робочі групи (туризму, соціального забезпечення, транспорту та просторового планування). Представники цих груп одночасно працюють у міжнародних спільних робочих групах євро регіону Балтика, що дає можливість створення кращого інформаційного забезпечення.

Програма і пріоритети. На початку діяльності євро регіону основним завданням було створення мережі співпрацюючих між собою партнерів, організацій, інституцій. Потрібно було ідентифікувати існуючі контакти, нав'язати найтісніші зв'язки між людьми, які відповідають за євро регіональну співпрацю.

З 2001 року розпочалася нова фаза співпраці – було визнано необхідність розробки довготривалої стратегії розвитку цілого євро регіону Балтика, стратегії, яка б опиралася на вже існуючі у країнах –учасниках регіональні стратегії.

Вибір пріоритетів базується на реальних можливостях впливу на будь-які заходи, що намічаються у рамках транскордонної співпраці щодо розвитку регіонів –учасників. Важливу роль відіграють пріоритети, визначені у програмах ЄС.

Окреслено п'ять стратегічних напрямів розвитку (пріоритетів), що будуть визначати одну з засад довготривалої стратегії розвитку євро регіону Балтика.

Пріоритет 1. Розвиток контактів.
 Пріоритет 2. Розбудова і модернізація комунікаційної інфраструктури.
 Пріоритет 3. Розвиток туризму.
 Пріоритет 4. Охорона і збереження довкілля.
 Пріоритет 5. Поліпшення безпеки і протидія проявам патологій у суспільстві.

Єврорегіон "Крушногір'я / Ерцгебірге" (CZ / D)

Єврорегіон Крушногір'я / Ерцгебірге охоплює прикордонні території північно-західної частини Чехії та Південної Саксонії, Німеччини. Він був заснований у 1995 році. З чеського боку в нього входять території районів Мост, Хомутов, Лоуні і Тепліце. Адміністрація єврорегіону знаходиться у м. Мост (табл. 4.11).

Таблиця 4.11

Характеристика єврорегіону Крушногір'я / Ерцгебірге

Показники	Чеська частина	Німецька частина	Разом
Площа, км ²	3 090	2 248	5 338
Чисельність населення, осіб	447 480	447 296	894 776

Зміст роботи чеської частини єврорегіону є у діяльності загальних спеціальних комісій, які засновані загальними зборами єврорегіону. У них розробляються пропозиції, які є основою для прийняття рішень радою, збираються пропозиції про співробітництво і спільні проекти. Комісії одночасно розглядають пропозиції, які надходять від громадян, різних об'єднань, товариств, організацій, органів державної влади та місцевого самоврядування. Окрім того, комісії передають Раді єврорегіону рекомендації на розгляд та прийняття рішень (рис. 4.6).

Рада єврорегіону формує **спеціально орієнтовані комісії** з питань: охорони довкілля; економіки; кризового менеджменту; транспорту і прикордонного співробітництва; соціальної співпраці.

Вони працюють у чесько-німецькому складі, засідання проходять по чергово, то у Німеччині, то у Чехії.

Пріоритетними завданнями єврорегіону є підтримка діяльності, яка направлена на входження Чехії до європейських структур та підготовка до вступу до ЄС.

Згідно плану розвитку на 2000-2006 роки пріоритетним завданням для єврорегіону є підтримка розвитку підприємництва, і тим самим, зниження безробіття. Наступним завданням є підвищення пропускну здатності кордону. Особливе місце займають питання охорони довкілля. Всі ці пріоритети включені у методику оцінки малих та інфраструктурних проектів PHARE. Як результат успішної діяльності єврорегіону можна

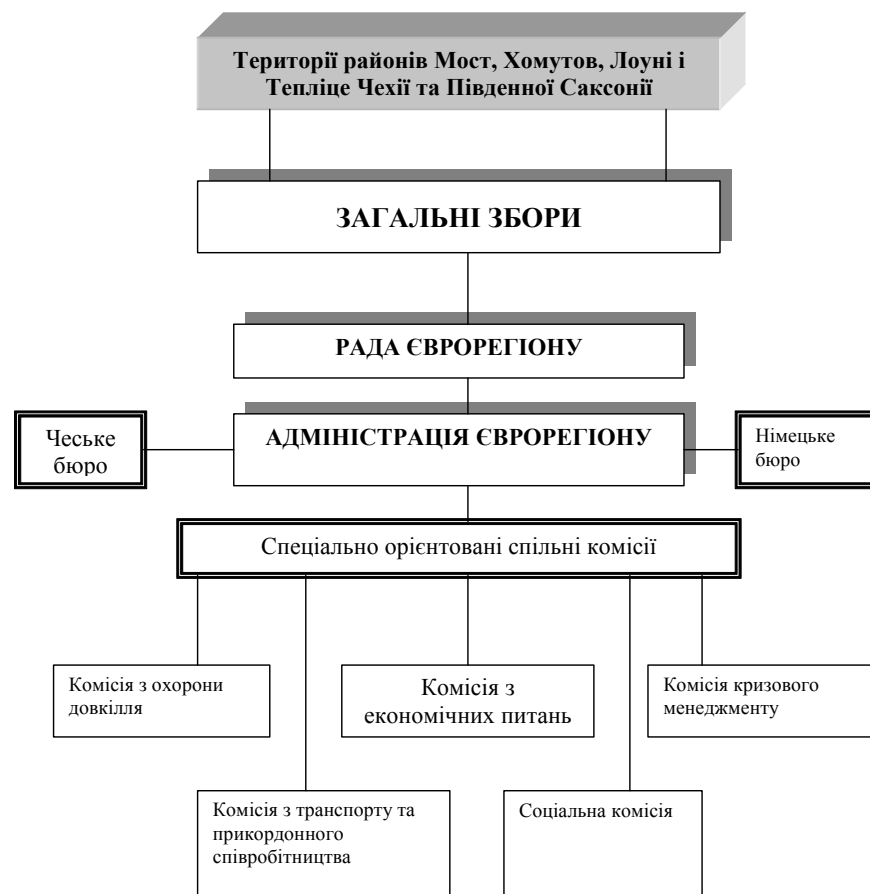

Рис. 4.6. Організаційна структура єврорегіону "Крушногір'я / Ерцгебірге"

відзначити велику кількість створених і успішно функціонуючих спільних чесько-німецьких підприємств. Цьому сприяли укладені угоди Єврорегіоном "Крушногір'я" про співробітництво з районними економічними палатами, що діють на його території, з обласною економічною палатою і профспілковими організаціями. Крім того, він постійно співпрацює з бюро працевлаштування у підготовці спільних проектів.

Важливе значення для регіону має відкриття нових кордонних контрольно-перепускних пунктів для автомобілів, перевезень товарів та обміну послугами. Подальшою метою є будівництво швидкісної магістралі

Прага – Хомутов – Хемніц, а також підвищення пропускної здатності у прикордонному пункті Гора Св.Севастіана для обслуговування міжнародних перевезень вантажів. У 2001 році тут було завершено великий проект вартістю 2 млн. євро з будівництва автодороги Кржимов – Гора Св.Севастіана.

В сфері охорони довкілля також реалізовано проект "Екологічні заходи на річці Огрже (Егер)", вартістю 2 млн. євро.

До реалізованих заходів у інших сферах можна віднести організацію театральних вистав, конференцій, ділових зустрічей та семінарів, художніх виставок, видавництво спеціальних публікацій, а також проведення контактних днів для тих, хто зацікавлений у прикордонному співробітництві.

Єврорегіон "Ельба / Лаба" (D / CZ)

Єврорегіон "Ельба / Лаба" є прикордонним добровільним об'єднанням, що виникло у 1992 році в м. Усті на Лабі за ініціативою обласних муніципальних об'єднань, а саме Муніципального об'єднання Єврорегіону Верхнє Полаб'є / Східне Крушногір'я та Єврорегіону Лаба (табл.4.12). Членами цих об'єднань з чеської сторони є міста та населені пункти районів Усті-на-Лабі, Тепліце, Літомержце та частини району Дечин. З німецької сторони – це місто Дрезден, район Майсен, Саксонська Швейцарія та Вайссерітцкрайс⁴⁰.

Таблиця 4.12

Характеристика Єврорегіону Ельба / Лаба

Показник	Чеська сторона	Німецька сторона	Разом
Площа, км ²	2 888	2 659	5 547
Чисельність населення, тис.	496	908	1 404

Організаційна структура єврорегіону включає наступні органи (рис 4.7.):

РАДА: найвищий політичний орган, що обирається, з правом прийняття рішень. Рада обговорює та приймає рішення щодо стратегічних напрямів транскордонної співпраці. У засіданнях Ради приймають участь представники регіональних та центральних органів влади Чеської Республіки, Німеччини та Європейського парламенту.

ПРЕЗИДИУМ: у його склад входять два Голови об'єднань з обох сторін; два заступника Голів; два інші обрані члени та два директора-менеджера з

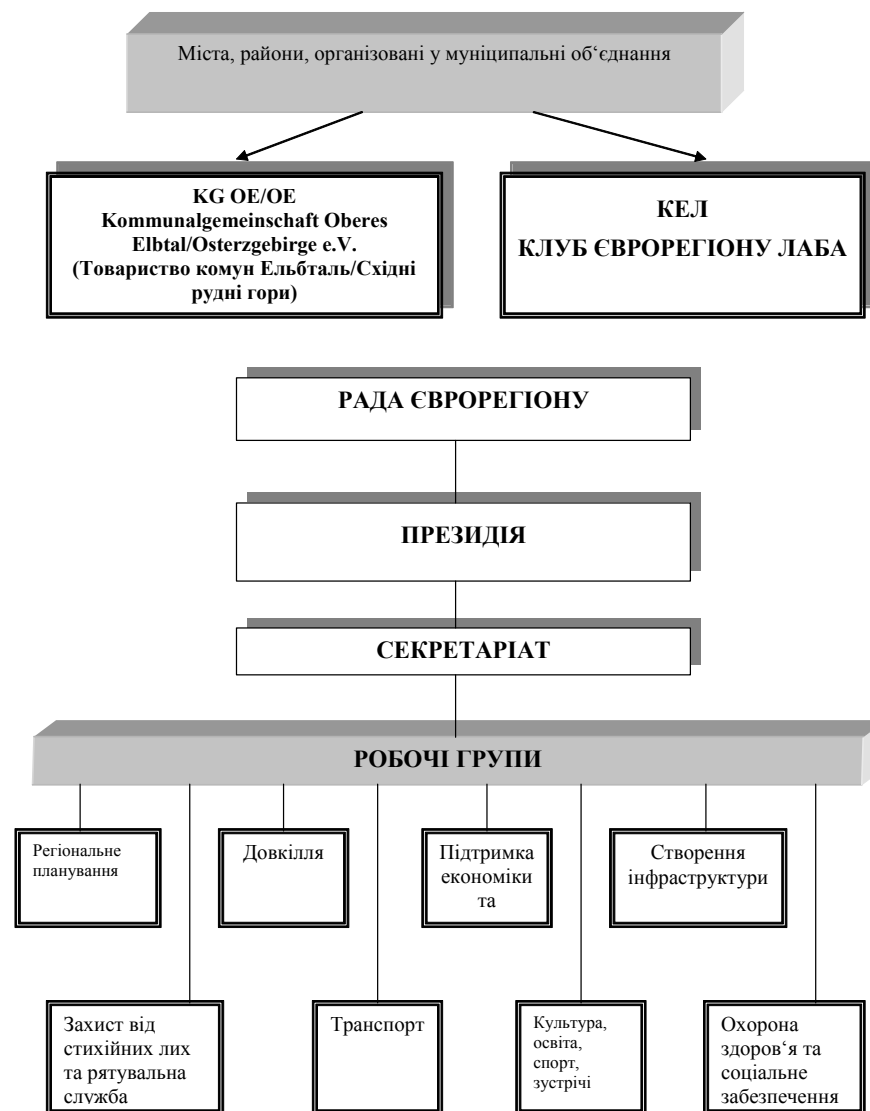

Рис. 4.7. Організаційна структура Єврорегіону "Ельба-Лаба"

обох об'єднань. Президіям здійснює загальне (стратегічне) керівництво діяльністю єврорегіону, а також представляє раду на робочому рівні.

СЕКРЕТАРІАТ: складається з двох окремих бюро по дві сторони

40 Єврорегіон Ельба / Лаба // Чеська торгівля і підприємництво. – 2002. – № 9-10 – С. 25-27.

www.mpo.cz/gc/index.htm

<http://www.euroregion-labe.cz>

Praktyczny Przewodnik Wspolpracy Transgranicznej. Wyd- drugie 1997: European Commission / Association of European Border Regions; Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / PHARE / AEBR / EC. – P.216

кордону, керованих директорами, які призначені відповідними об'єднаннями. Секретаріат веде всі організаційно-технічні справи та координує роботу тематичних робочих груп.

РОБОЧІ ГРУПИ. На установчій конференції були висунуті цілі та завдання, для виконання яких було створено сім робочих груп, що займалися проблемами співробітництва у наступних сферах:

- регіональне планування;
- довкілля;
- підтримка економіки та туризму;
- створення інфраструктури;
- захист від стихійних лих та рятувальна служба;
- транспорт;
- культура, освіта, спорт, зустрічі;
- охорона здоров'я, соціальне забезпечення.

Наступними пріоритетами є підтримка окремих проектів міст та населених пунктів, що відповідають стратегії розвитку регіону, підтримка на муніципальному рівні всіх зусиль і заходів, що ведуть до інтеграції Чеської республіки до ЄС, а також представлення регіональних інтересів у відповідних установах та інститутах, включаючи підтримку зусиль у рамках підписаних важливих міждержавних угод про регіональне та муніципальне транскордонне співробітництво.

Протягом 1994-2002 р. на чеській стороні єврорегіону було реалізовано 400 проектів загальною вартістю 600 млн. крон (коло 20 млн. дол. США). Пріоритетом чеських партнерів надалі залишається охорона довкілля. Більша частина коштів була інвестована на очисні станції стічних вод (Дечин, Усті-на-Лабі, Літомержице) і на газифікацію. Не малі кошти були направлені на підтримку розвитку людських ресурсів, наприклад, створення інтегрованої рятувальної служби у м. Тепліце. Однак, переважаючу групу становили проекти типу "people to people" з Фонду малих проектів PHARE CBC. В цю групу проектів також включені проекти на підтримку туризму – наприклад, велотраса Усті-на-Лабі – Лібоховани, науковий шахтарський маршрут Крупка – Дуби тощо. У 2002 році з Загального фонду малих проектів на єврорегіон Лаба було виділено 34 млн. крон (біля 1.1 млн. дол. США).

З німецької сторони підтримка транскордонного співробітництва здійснювалась за програмою INTERREG. У рамках цієї ініціативи було реалізовано біля 600 проектів, загальною вартістю 105 млн. євро. Підтримка ЄС в цілому склала 50 млн. євро.

Найважливішими проектами у єврорегіоні Лаба є наступні: двомовна гімназія у Пірні, науковий шахтарський маршрут Алтенберг, коопераційна мережа "інноваційна технологія виробництва кераміки" у Майсені, Дні чеської культури у Дрездені та Саксоно-Чеський фестиваль.

До спільних проектів відносяться Культурно-спортивний календар

Єврорегіону "Ельба / Лаба", Каталог культурних та спортивних об'єктів, Олімпіада дітей та молоді Єврорегіону "Ельба / Лаба".

За ініціативою єврорегіону Лаба у 1998 році була створена Агенція регіонального розвитку Єврорегіону "Ельба / Лаба" (APPCEL). Цю ініціативу підтримали також представники районних економічних палат і бюро з працевлаштування районів Дечин, Усті-на-Лабі, Літомержице, Тепліце, університету ім. Я. Пуркіне в Усті-на-Лабі і Громадського фонду міста Усті-на-Лабі.

У даний час одним із основних видів діяльності APPCEL є адміністрування програми PHARE CBC "Загальний фонд малих проектів", щодо якої у липні 2002 року була оголошена програма PHARE CBC "Загальний фонд малих проектів 2000".

Іншим видом діяльності, яка тісно пов'язана з отриманням коштів ЄС є процес стратегічного планування на території транскордонного регіону, одна з цілей якого є підвищення проектної готовності предметної території з можливістю майбутнього більш ефективного використання коштів з фондів ЄС.

APP Єврорегіону "Ельба / Лаба" розвиває свою діяльність, головним чином, на рівні міст і мікро регіонів, або ж комплексу населених пунктів. Учасниками є представники органів самоуправління, приватного сектору та безприбуткової сфери. В цьому випадку APP виступає як посередник або розробник і відповідає за обробку результатів окремих послідовних кроків, а значить, за фінальний стратегічний документ. Результатом цієї діяльності є стратегії розвитку території (міста, мікрорегіону), у яких на основі аналітичних досліджень і оцінки проблем пропонуються пріоритети розвитку і заходи. Реалізаційними частинами документу є саме окремі проекти, відповідно яким, в залежності від їх різної направленості, подаються заявки щодо надання фінансової підтримки із перед структурних фондів ЄС.

В даний час актуальною програмою, яка дозволяє фінансування окремих проектів розвитку, є програма SAPARD, що направлена на розвиток багатофункціонального сільського господарства та розвитку сільських теренів, а також діюча протягом багатьох років програма PHARE. У зв'язку з цим, APP надає окремим заявникам технічну допомогу у процесі ідентифікації, формулюванні і підготовці окремих проектів як у рамках реалізації стратегії розвитку, так і самостійних проектів відповідно до можливостей фінансування.

У зв'язку з бажанням підвищити перед проектну готовність території APPCEL є органом, що управляє Сервісною інформаційною системою Єврорегіону Лаба, мета якої головним чином полягає у ефективному наданні структурованої інформації про максимальну кількість потенційних фінансових джерел для проектів заявників і охоплює національні програми та програми ЄС.

Єврорегіон "Нестос-Места" (GR / BG)

Грецько-болгарський єврорегіон "Нестос-Места" заснований 03.11.97 двома асоціаціями прикордонних регіонів Нестос Греції (АПРН) та Места Болгарії (АПРМ)⁴¹.

Офіційно угоду підписали мери міст Драма (GR) і Гоце Делчев (BG) і президенти Асоціацій Нестос та Места.

Створенню єврорегіону передувала транскордонна співпраця на основі підписаної угоди у 1992 році та організаційна робота зі створення асоціацій прикордонних регіонів.

Асоціація прикордонних регіонів Нестос Греції створена влітку 1997 року представниками 24 органів місцевого самоврядування та державної влади, мерії міста Драма та Спільки жінок.

Аналогічно, асоціація прикордонних регіонів Места Болгарії створена влітку 1997 року представниками 15 органів місцевого самоврядування та державної влади, мерії міста Гоце Делчев, Асоціації Медіа "Пірін", Бізнес-центру, Агенцій регіонального розвитку та Спільки жінок.

Організаційна структура єврорегіону базується на двосторонніх адміністративних органах, що мають спільні підрозділи (рис. 4.8):

- Генеральні асамблеї членів асоціацій (найвищий орган);
- Моніторингові комітети сторін;
- Адміністративні ради сторін та Спільна адміністративна рада;
- Виконавчі секретаріати сторін;
- Робочі групи сторін та спільні робочі групи.

Функції представництва сторін у єврорегіоні виконують відповідні асоціації прикордонних регіонів.

З 1998 році єврорегіон "Нестос-Места" став членом Асамблеї європейських регіонів та Асоціації європейських прикордонних регіонів.

Процес формування єврорегіонів проходить не лише у Західній чи Центральній та Східній Європі, а і на їх межі, у крайній північній частині на норвезько-фінсько-російському прикордонні. На початку 1993 року, внаслідок укладання в норвезькому місті Кіркенес відповідної угоди, розвивається Баренцова ініціатива. Фактично, іде створення нового Баренцового єврорегіону, до складу якого увійшли дві норвезькі провінції (Нінмарк, Нурланд), по одній провінції Фінляндії (Лапландія) та Швеції (Норботтен), а також три адміністративно-територіальні утворення Російської Федерації (Архангельська та Мурманська області, Карельська Республіка). Всі ці територіальні утворення мають спільну рису, яка об'єднує їх, всі вони лежать за Північним полярним колом, у значній віддаленості від місця розташування центральних урядів своїх країн. Ключовими, під час утворення цього єврорегіону, були проблеми

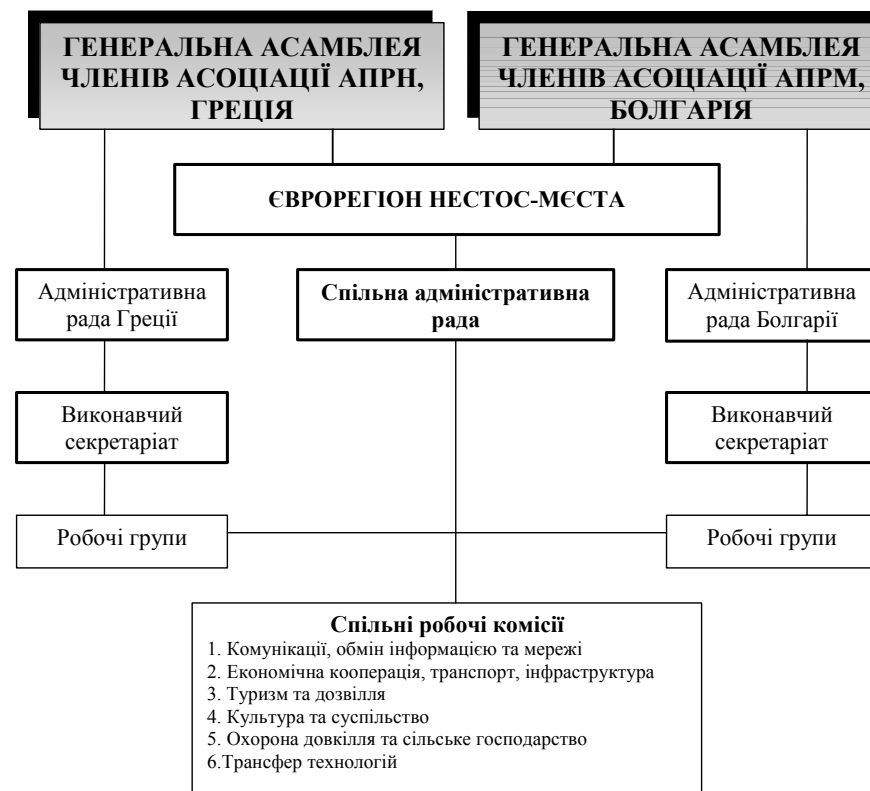

Рис. 4.8. Організаційна структура єврорегіону "Нестос-Места"

екологічної безпеки (зменшення радіоактивного забруднення територій російськими військовими об'єктами) та економічної підтримки на регіональному рівні, демілітаризації прикордонних територій (ліквідація бази російських підводних човнів в Ліінгамарі). Переорієнтація видів діяльності в незамерзаючому фіорді Ліінгамара передбачає спорудження тут нафтового терміналу для забезпечення транспортування нафти з північних регіонів Росії до країн Західної Європи. Також, через ініціювання економічного життя на цих територіях планується зменшення відтоку населення через виїзд його на південь країн (зокрема у Норвегії). Як важливий політичний наслідок утворення єврорегіону виступає знаходження порозуміння Росії (принаймні на регіональному рівні) із Північноатлантичним альянсом, адже Норвегія є членом НАТО.

⁴¹ <http://www.dramanet.gr>

Єврорегіон "Карелія" (F / RU)

У лютому 2000 року були підписані установчі документи – Угода між карельським урядом та трьома прикордонними союзами комун Фінляндії, та Статут, що передбачали створення єврорегіону "Карелія" і визначали принципи та порядок взаємодії.

Територіально єврорегіон охоплює три фінські регіональні союзи – Північну Карелію, Кайнуу, Північну Остерботнію та Республіку Карелія з російської сторони.

Проект спрямований на розвиток системи спільного просторового планування транскордонного регіону, орієнтований на розв'язання питань координації різних фінансових інструментів (INTERREG / TACIS), які сприяють розвитку транскордонного співробітництва у сферах економіки, охорони довкілля, туризму та культури.

Організаційна структура єврорегіону включає:

Виконавчий комітет – вищий орган, який приймає рішення на території єврорегіону. До його складу входять по шість представників від Карелії та прикордонних союзів комун Фінляндії й експерти від міністерств закордонних справ Росії та Фінляндії. Голова уряду Республіки Карелія та керівники регіональних союзів Фінляндії, що входять до єврорегіону, призначають членів Виконавчого комітету.

Секретаріат – робочий орган, готує засідання Виконавчого комітету і виконує поставлені комітетом завдання.

Основною функцією єврорегіону є розгляд конкретних проектів, зазначених у Програмі прикордонного співробітництва Республіка Карелія та програмі INTERREG-Карелія. Фінансується діяльність із загального фонду, до якого надходять кошти з програм сприяння ЄС, банків, комерційних структур, юридичних та фізичних осіб.

Як вже згадувалось, однією з основних проблем діяльності єврорегіону є координація фінансових механізмів програм ЄС INTERREG та TACIS. У 1996 році, багато в чому завдяки сприянню фінської регіональної влади, була прийнята поправка до програми TACIS, яка дозволяла витрачати до 10% засобів на прями інвестиції у прикордонні регіони. В цілому у рамках усіх підпрограм TACIS було схвалено близько 40 як тільки карельських, так і спільних з іншими регіонами Росії проектних пропозицій з обсягом фінансування від 100 тис. до 3,5 млн. євро кожний. Крім того, щорічно фінансувалися проекти від 10 до 100 тис. євро за програмами Бістро, TACIS-CBC –мікро, споріднені міста, Темпус, Інтас тощо. У той же час ЄС здійснюється програма INTERREG-II, III призначена для підтримки прикордонних регіонів країн-членів ЄС. У 1995 році Європейська Комісія схвалила програму INTERREG-IIA-Карелія терміном до 1999 року, спрямовану на розвиток прикордонних регіонів Фінляндії та Росії – майбутніх учасників єврорегіону "Карелія". Програма мала за мету

розвиток транскордонного співробітництва суміжних регіонів Росії та Фінляндії за наступними пріоритетами: підтримка підприємництва, навчання та перепідготовка фахівців, охорона навколишнього середовища.

За період з 1996-1999 рр. профінансовано проектів на загальну суму 216,15 млн. фінських марок, у тому числі: фінансування ЄС –80,88 млн., Фінляндії – 84,81 млн., приватний капітал – 50,46 млн. фінських марок.

Протягом 2000 р. здійснювалася розробка концепції нового етапу Програми INTERREG-IIIА-Карелія на 2000-2006 роки з початком фінансування у 2001 році та обсягом 300-400 млн. фінських марок. Основною метою Програми є підвищення добробуту населення прикордонних територій з допомогою транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону "Карелія".

Слід зазначити, що розробка Програми INTERREG-IIIА-Карелія у Фінляндії здійснювалася паралельно з підготовкою Програми прикордонного співробітництва Республіки Карелія. Результатом стало вироблення **концепції спільних цілей та пріоритетів прикордонного співробітництва обох територій**.

Основними напрямками діяльності єврорегіону є наступні:

- розвиток прикордонної інфраструктури, включаючи транспорт і телекомунікації;
- соціально-економічний розвиток;
- сприяння розвитку промисловості та підприємництва;
- охорона довкілля та радіаційна безпека;
- сільське та лісове господарства;
- охорона здоров'я та соціальне забезпечення;
- регіональне управління та місцеве самоврядування;
- науково-технічне співробітництво.

Основним проектом у транспортній сфері є розбудова міжнародного транспортного коридору № 9 Хельсінки-Москва-Київ-Одеса-Александропулос.

Велика увага в єврорегіоні приділяється розвитку спільного фінсько-російського підприємництва, зокрема, створенню прикордонних індустріальних комплексів у м. Костомукша та м. Сортавала, подібного комплексу в Іматре-Светогорську, своєрідних технологічних парків і бізнес-інкубаторів у Петрозаводську та місцевостях, що прилягають до міжнародних пунктів пропуску. До перспективних проектів можуть бути віднесені проекти створення центрів технічного обслуговування та прокату сільгоспмашин та цікавий проект створення Карельського Митно-Банківського комплексу ("Карнет"), що ставить завдання значно скоротити час на митні та банківські процедури для учасників зовнішньоекономічної діяльності, і таким чином, стимулювати зростання обсягів зовнішньої торгівлі.

Висновки

1. У процесі формування єврорегіонів можна виділити наступні етапи розвитку співпраці:

- створення інформаційних центрів та правничих консультацій;
- розвиток співпраці у сфері культури;
- розвиток економічної співпраці.

2. Перехід до вищої організаційної форми транскордонного співробітництва відбувається при необхідності більш тісної координації під час реалізації спільних проектів та полегшення доступу до фінансових програм ЄС.

3. Фактично, "правила гри" для єврорегіонів розробляються в рамках Програм ЄС, що базуються на реалізації загальноєвропейських пріоритетів.

4. В єврорегіонах відпрацьовуються схеми передачі навиків демократичного суспільства, громадянської ініціативи, створюються умови для активізації мешканців у діяльності, направлених на вирівнювання рівня життя населення по обидві сторони кордону. Це особливо характерно для єврорегіонів на зовнішніх кордонах ЄС – з країнами ЦСЄ, кандидатами до вступу до ЄС.

5. Організаційні структури містять чітко виражені національні секретаріати, переважно як юридичні особи, одним із основних завдань яких є сприяння підготовці пропозицій щодо реалізації транскордонних проектів з фінансовою допомогою за програмами ЄС. Моніторинговий комітет в цій групі єврорегіонів створюється у вигляді спільних комісій, робочих груп або спеціальної робочої групи, які координують фінансові механізми INTERREG / PHARE ("Ніса", "Про Європа Віадрина", "Балтика") та INTERREG / TACIS ("Карелія").

6. Для країн Східної Європи характерно одночасне створення Агенцій регіонального розвитку, які беруть на себе значну частину роботи з підготовки та реалізації транскордонних проектів, координаторів програми PHARE. Через Агенції здійснюється фінансування за національними та регіональними програмами.

7. Пріоритетними напрямками діяльності єврорегіонів є розбудова інфраструктури, створення інтегрованого транскордонного регіону, розвиток сільських територій, захист довкілля, співпраця у сфері підготовки кадрів тощо.

РОЗДІЛ 5 ЄВРОРЕГІОНИ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ, БАЛТІЇ ТА СНД

Єврорегіони цієї групи мають ряд спільних особливостей, зумовлених спільним історичним минулим. Більшість країн Східної Європи, чий прикордонні території формують єврорегіони, на початку 80-х років почали проводити політичні та економічні реформи і визначили своєю стратегічною метою інтеграцію до ЄС. Це обумовило необхідність ознайомлення з досвідом країн-членів ЄС з усіх питань соціально-економічного розвитку і зумовило їх намагання здійснити трансплантацію інститутів з розвинутого економічного середовища у інше, менш розвинуте. Так, країни Східної Європи трансплантують інститути міжрегіонального та транскордонного співробітництва з Західної Європи, намагаючись уникнути можливого їх відторгнення та розробляючи відповідні заходи, що полегшують їх адаптацію.

Процес трансплантації інститутів єврорегіонів країнами східної Європи відбувається у два етапи.

Спочатку формуються єврорегіони на кордонах з країнами-членами ЄС (Польща-Німеччина, Чехія-Німеччина, Австрія-Угорщина, Болгарія-Греція тощо), а потім починається процес формування єврорегіонів на інших кордонах (Польща-Чехія / Словаччина / Україна / Білорусія / Росія; Чехія-Словаччина / Польща, Угорщина-Румунія / Югославія / Україна / Словаччина тощо). Таким чином, досвід, набутий на кордонах з країнами-членами ЄС переноситься на інші прикордонні території. Подібний процес спостерігається і в Україні – досвід формування єврорегіонів на західному кордоні ("Карпатський єврорегіон", єврорегіони "Буг", "Нижній Дунай", "Верхній Прут") переноситься на північний, східний і південний кордони, де планується створення єврорегіону "Дніпро", "Слобожанщина" тощо⁴².

Основними цілями транскордонного співробітництва є нівелювання наявності кордонів між державами, усунення різниці між центральними та периферійними регіонами, ліквідація обмежень для переміщення людей, товарів та капіталу. Це все потребує скоординованих дій територіальних органів влади сусідніх держав, розробки спільних концепцій розвитку транскордонних регіонів і відповідного правового забезпечення цих процесів.

Розглянемо процес формування єврорегіонів у країнах Східної Європи на їх інших кордонах, у тому числі з країнами Балтії та СНД.

⁴² Можна зауважити, що зміст книжки відображає процеси трансплантації єврорегіонів з заходу на схід.

Єврорегіон "Дунай-Марош-Тиса" (HU / RO / YU)

У 1997 р. був заснований Єврорегіон "Дунай-Марош-Тиса" (ДМТ), його площа складає 77 тис. кв. км. із населенням більш 7 млн. чол.

До складу єврорегіону входять 4 угорські області: Чонград, Бач-Кишкун, Бекеш, Яс-Надькун-Солнок; 4 румунські області: Арадея, Тимиш, Хунедоара, Караш-Северин та один югославський край – Воєводина⁴³.

Основною функцією єврорегіону є розширення можливостей залучення фінансових ресурсів, сприяння розробці та реалізації програм транскордонного співробітництва, сприяння зміцненню економічних, соціальних та політичних взаємозв'язків прикордонних територій, їх інтеграції.

Єврорегіон відіграє значну роль у підготовці та відборі проектів, що мають регіональне значення, з метою отримання фінансової підтримки, є інформаційним та консультативним центром, який спрямовує місцеві органи влади країн-партнерів розвивати та підвищувати рівень транскордонної співпраці відповідно стратегії розвитку транскордонного регіону, приймає активну участь у ініціативі INTEREG.

Організаційну структуру єврорегіону формують (рис.5.1.):

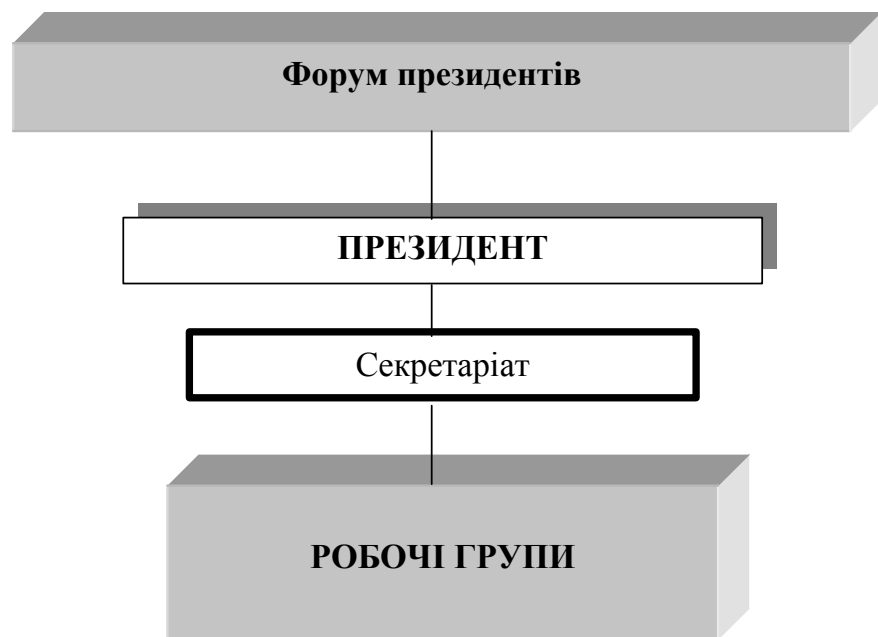

Рис. 5.1. Організаційна структура Єврорегіону "Дунай-Марош-Тиса"

⁴³ www.euroregion-dkmt.freehosting.net

Форум президентів: складається з дев'яти делегатів, які репрезентують партнерів територій – учасників єврорегіону.

Президент: обирається терміном на один рік від трьох країн, які входять у єврорегіон.

Секретаріат: забезпечує діяльність форуму президентів (орган, що приймає рішення), готує для цього матеріали, виконує адміністративну роботу щодо діяльності єврорегіону, обслуговує президента та координує діяльність робочих груп.

Робочі групи: професійно вирішують проблеми єврорегіональної співпраці і працюють над підготовкою пропозицій та рекомендацій для форуму та президента.

Програма діяльності єврорегіону комплексна, але головна увага в ній приділяється економіці. Її основна мета полягає в тому, щоб поряд з залученням іноземного капіталу направляти діяльність суб'єктів господарювання на створення спільних підприємств. Так, у румунській області Тимиш уже діє 100, а в області Чонград (Угорщина) – 170 СП. Румунські, югославські й угорські міста разом беруть участь у тендерах на одержання фінансової допомоги по лінії програми ЄС PHARE, причому Євросоюзом уже прийняте рішення про виділення 33 тис. євро на детальну розробку проектів розвитку цього єврорегіону.

Єврорегіон "Бескиди" (PL / CZ / SK)

Єврорегіон "Бескиди" лежить в прикордонній північно-східній частині Чехії з центром у м. Фрідек-Містек, у північно-західній частині Словаччини з центром у м. Жиліна та південній частині Польщі з центром у м. Бієльсько-Біяла, утворений у 2000 році. Єврорегіон "Бескиди" лежить у прикордонній області північно-східної частини Чеської Республіки, в північно-західній частині Словачької Республіки та у південній частині Польської Республіки (табл. 5.1).

9 червня 2000 року представники прикордонних регіонів підписали Угоду про приєднання чеського прикордоння до вже існуючого єврорегіону

Таблиця 5.1

Загальна характеристика єврорегіону

Показник	Чеська частина	Польська частина	Словацька частина	Разом
Площа, км ²	605	1 300	2 023	3 928
Населення, тис. осіб	161	353	264	779
Кількість населених пунктів-членів єврорегіону Бескиди	61	24	49	134

Джерело: Чеське статистичне управління (дані на кінець 2001 року)

"Бескиди". Таким чином виник єврорегіон, який об'єднує прикордоння трьох посткомуністичних країн. Центром єврорегіону є нижче перераховані міста: на чеській стороні – Фрідек-Містек, на польській стороні – Біельсько-Біяла, а на словацькій – Жиліна.

У чеській частині співпрацюють 7 об'єднань: Об'єднання міст та населених пунктів басейну річки Онджейніце, Об'єднання міст та населених пунктів басейну річки Моравки, Сілезькі ворота, Об'єднання міст та населених пунктів басейну річки Стонавки, Об'єднання міст та населених пунктів околиць м.Фрідландт-Бескиди, Мікрорегіон Жерманицька та Терлицька греблі та Об'єднання міст та населених пунктів в околицях м. Фрідек-Містек.⁴⁴

Єврорегіон буде розширяти свою діяльність в напрямку регіону Бескиди-Валашко.

Цілі єврорегіону "Бескиди" – розвиток спільного співробітництва з метою рівномірного та врівноваженого розвитку регіону, зближення його населення і установ в прикордонних районах.

Співпраця ведеться у наступних сферах: обмін досвідом та інформацією щодо ринку праці, територіального планування та будівництва і вирішення спільних проблем у:

- транспорті, зв'язку, телекомунікацій, екології і охорони довкілля;
- економіці, торгівлі, малому та середньому підприємстві;
- галузі сільського і лісового господарства та харчової промисловості,
- галузі туризму, в т.ч. іноземного;
- освіті та охороні спільного культурного надбання,
- сфері запобігання та ліквідації наслідків стихійних лих,
- сфері забезпечення безпеки населення і взаємного співробітництва служб спасіння на території єврорегіону Бескиди.

До числа пріоритетних цілей діяльності єврорегіону належить підтримка всіх видів діяльності, що сприяють вступу Чехії, Польщі та Словаччини до Європейського Союзу.

Організаційна структура єврорегіону (рис. 5.2) формується Товариством "Регіон Бескиди" (PL), Асоціацією "Регіон Бескиди" (CZ), Асоціацією "Регіон Бескиди" (SK) та органами єврорегіону, що включають:

- Президію єврорегіону.
- Ревізійну комісію.
- Робочі групи.
- Секретаріат.

Президія Єврорегіону складається з 5-ти представників від кожного товариства, які входять у єврорегіон.

З членів Президії обирається **Голова** терміном на 1 рік, по черзі від

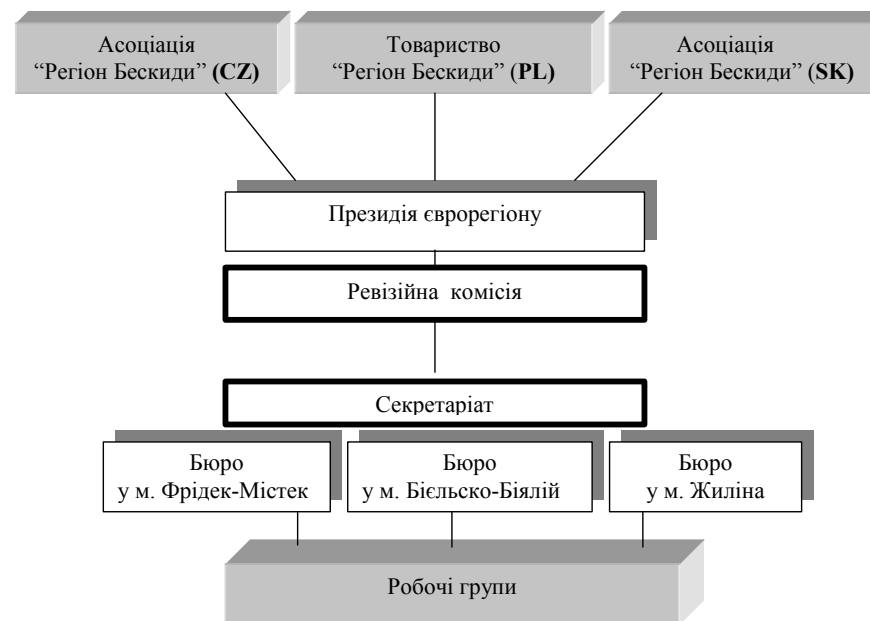

Рис. 5.2. Організаційна структура Єврорегіону "Бескиди"

кожної сторони, а також 2-ох заступників (від останніх сторін). Каденція представництва у Президії відповідає каденції у відповідних товариствах сторін.

До основних завдань президії відносяться:

- презентація єврорегіону за його межами;
- окреслення напрямків діяльності;
- затвердження фінансових планів щодо спільних заходів;
- затвердження статуту єврорегіону;
- опрацювання інформації щодо діяльності президії;
- скликання спільних засідань;
- ознайомлення з проектами заходів у планах діяльності президії;
- скликання робочих груп;
- встановлення розмірів членських внесків.

Президія працює згідно ухваленого Положення.

Ревізійна комісія є контрольним органом єврорегіону; складається з 3-ох представників від кожної сторони (від ревізійних комісій асоціацій). Голова обирається серед членів Комісії по черзі від кожної сторони; обираються також 2-ва заступника (від останніх сторін). Каденція представництва у комісії відповідає каденції у відповідних комісіях

⁴⁴ Чешская торговля и предпринимательство 2002-7-8. – С.20-23.
<http://www.euroregion-beskydy.cz>

Товариств сторін. Комісія працює згідно ухваленого Положення.

Робочі групи займаються опрацюванням концепцій спільних проєктів та реалізацією завдань, прийнятих президією. Робочі групи працюють відповідно до прийнятих Президією положень.

Секретаріат єврорегіону складають його три бюро у Бієльсько-Біялій, Жиліні та Фрідек-Містек.

Завдання секретаріату:

- адміністративно-офісне забезпечення діяльності єврорегіону;
- презентація єврорегіону за його межами;
- скликання засідань президії;
- подання та підготовка проєктів ухвал для Президії;
- виконання ухвал Президії.

Єврорегіон "Прадєд" (CZ / PL)

Єврорегіон є добровільне об'єднання чеських та польських товариств та спілок міст та населених пунктів, що знаходяться у Чехії на території районів Брунтал та Єсенін, а у Польщі – на території південної частини Опольської Сілезії (воєводство Опольє). Єврорегіон виник у результаті укладеної у липні 1997 року Генеральної угоди про створення чесько-польського єврорегіону "Прадєд" (за назвою найвищої гори Єсеніков)⁴⁵.

Перші контакти прикордонних територій Польщі та Чехії були встановлені у 1990 році, які були розвинуті на конференції представників міст та населених пунктів прикордоння. Було визначено, що основним стримуючим фактором розвитку транскордонного співробітництва є недостатня кількість пунктів переходу через кордон. Таким чином, першими спільними проблемами були: необхідність відкриття нових пунктів перепуску через кордон; проблеми охорони довкілля; спільні проєкти у сфері туризму, спорту, культури та освіти. Сторони погодились з тим, що гарантією розвитку взаємного співробітництва є встановлення контактів між підприємствами господарської сфери, які необхідно підтримувати, використовуючи з цією метою організацію спільних виставок та інформаційних бізнес-центрів.

Чергові регіональні проєкти були присвячені обговоренню питань щодо відкриття нових контрольно-пропускних пунктів і розбудови прикордонної та транспортної інфраструктури. В той же час на польській стороні почалося формування Об'єднання польських населених пунктів, яке б могло стати партнером вже створеному Об'єднанню міст та населених пунктів Єсеніцького регіону. В подальшому були прийняті такі документи: Угода про прикордонне співробітництво та Декларація про утворення прикордонної спілки міст та населених пунктів Чехії та Польщі. Була

створена Польсько-чеська комісія самоврядування з розвитку прикордонного співробітництва у регіоні Єсенін – Ніса. Поступово до партнерського співробітництва приєднуються інші міста, і у липні 1997 була підписана Генеральна угода про створення чесько-польського єврорегіону "Прадєд" (табл.5.2).

Таблиця 5.2

Характеристика єврорегіону "Прадєд"

Показники	Чеська частина	Польська частина	Разом
Площа, км ²	1 819	2 066	3 885
Чисельність населення, тис. осіб	132	391	523
Кількість населених пунктів єврорегіону	68	18	86

Організаційна структура єврорегіону включає спільні органи та національні частини (Рис. 5.3).

Спільними органами є **парламент та президія** єврорегіону. Парламент, у якому засідають 30 членів, є вищим органом. Президія складається з 6 членів, по 3 від кожної із сторін.

Кожна національна частина має наступні органи: загальні збори, раду єврорегіону, ревізійну комісію, секретаря та робочі групи.

Загальні збори є вищим органом національної частини єврорегіону. Вони визначають цілі та задачі кожної національної частини, виносить рішення щодо членства та фінансових питань. **Рада єврорегіону** складається по 15 членів від кожної національної частини. Зі свого складу вона обирає голову та двох заступників голови, які стають членами президії єврорегіону, який у поточному порядку керує роботою єврорегіону та представляє його перед суспільством. Для виконання спільних завдань створюються **робочі групи**. Адміністративну роботу апарату забезпечує секретар. Польська та чеська частина акумулюють кошти на окремих рахунках.

Перші збори єврорегіону відбулись у травні 1998 року, де були прийняті його статут та правила процедури, був обраний голова.

Робочі групи створені для вирішення питань розвитку іноземного туризму; економічного співробітництва, відновлення сільської місцевості, охорони довкілля і запобігання стихійним лихам, у громадянських справах та у сфері освіти, культури та спорту.

Сторони домовились про те, що ці робочі групи будуть приймати участь у спільному виконанні наступних завдань та цілей:

- планування територіального розвитку;
- охорона довкілля;
- розвиток економіки, торгівлі, сфери послуг, туризму, спорту та відпочинку, транспорту та зв'язку;

45 Джерела: Чешская торговля и предпринимательство 2002-7-8. – С.23-26

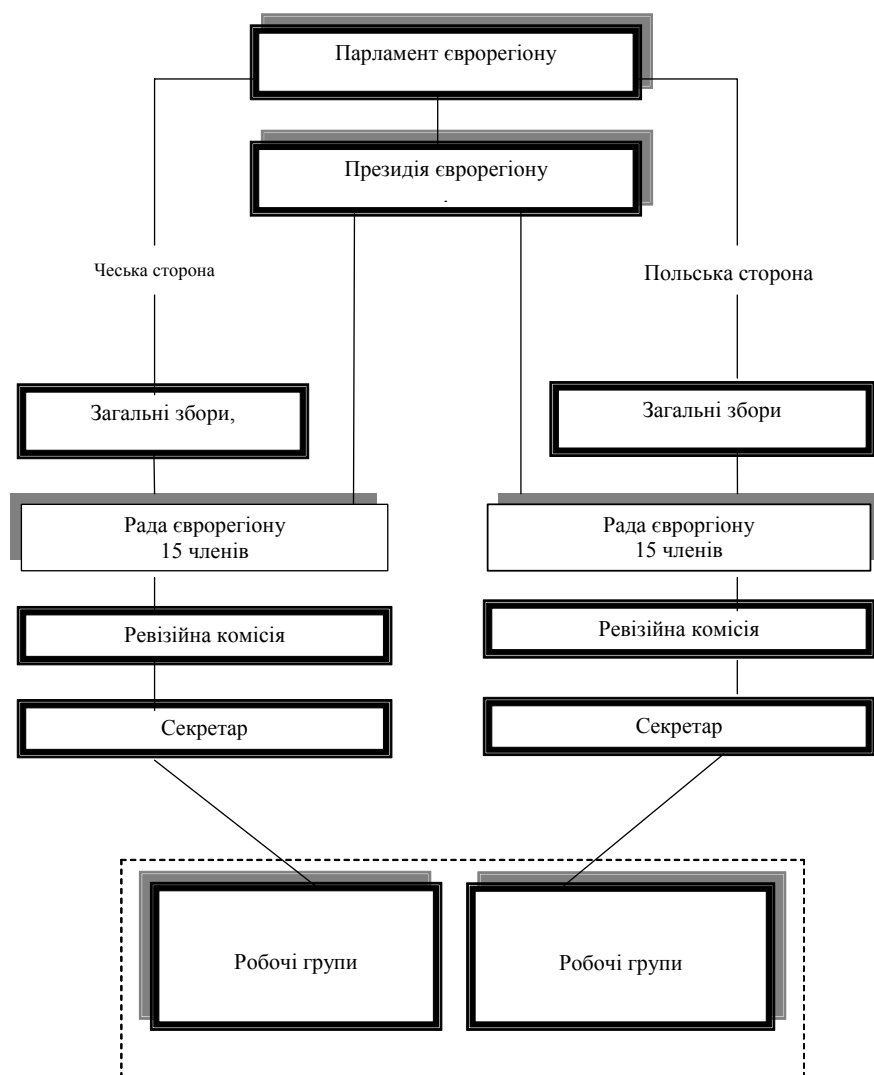

Рис. 5.3. Організаційна структура єврорегіону "Прадєд"

- відкриття контрольно-пропускних пунктів;
- розвиток освіти, науки, культури та мистецтва;
- охорона здоров'я;
- вирішення задач щодо покращення відносин між людьми;
- вирішення питань, пов'язаних з обмінними поїздками молоді;

- профілактика злочинності;
- надання взаємодопомоги у випадку настання катастроф та стихійних лих.

У своїй діяльності Єврорегіон керується принципами рівноправності сторін, збереження національної, державної, місцевої та регіональної ідентичності, добровільного членства та участі у заходах, які проводяться, а також принципами паритету, тобто однакового числа представників в статутних органах об'єднання і рівності їх голосів і однакової частки фінансової участі у проведенні організаційних заходів, консенсусу сторін при вирішенні питання щодо прийняття постанов та рішень, обранні керівництва ради, президії, ревізійної комісії та робочих груп.

Програма прикордонного співробітництва PHARE, особливо фонду малих проектів, відкриває шанси на поживлення діяльності Єврорегіону "Прадєд" і зміцнення співробітництва між чеськими та польськими партнерами.

Так, наприклад, з чеської сторони на Фонд малих проектів PHARE CBC у 1999 було призначено 400 тис. євро. З них єврорегіон "Прадєд" отримав 65 тис. євро. Всього було представлено 35 проектів, 20 з яких за рішенням журі були схвалені. Польська сторона отримала фінансову допомогу на реалізацію 38 проектів на суму 140 тис. євро.

Мова йде, передусім, про малі проекти співробітництва в сфері культури та спорту між населеними пунктами та школами (наприклад, спільні прикордонні заходи "Дні Єсеніна та Глухолазова", "Ми живемо поруч", День дітей, "В ногу з польськими друзями" тощо).

Основна діяльність єврорегіону полягає у співпраці в наступних сферах:

- промоція єврорегіону та територій-членів;
- розвиток туризму та прикордонних переходів;
- розвиток технічної інфраструктури на прикордонних територіях, передусім, доріг та територіального планування;
- охорона довкілля; запобігання та боротьба з наслідками стихійного лиха;
- обміни у культурній, спортивній та освітній сферах, передусім, молоді та дітей;
- розвиток економіки прикордонних територій;
- обмін туристичною інформацією.

Отримані ефекти від функціонування єврорегіону для прикордонних територій:

- видавництво чергових рекламних матеріалів (фолдери, карти, поштові картки, календарі);
- створення веб-сторінки єврорегіону та її підтримка;
- участь у виставках у Празі, Оставі, Ополі, Прудніку, доведення, за підтримки органів влади Прудніку та Лібжи, при значному сприянні чеської сторони, до вирішення питання щодо будівництва і відкриття у

Таблиця 5.3

Характеристика єврорегіону "Сілезія"

Показники	Чеська частина	Польська частина	Разом
Площа, км ²	1220	1500	2720
Чисельність населення, тис. осіб	222	287	509
Кількість населених пунктів єврорегіону	58	19	77

Польська частина єврорегіону "Сілезія" включає повіти Рацібуж, Глубчіце, Водзіслав та Рибнік. Асоційованими членами цього єврорегіону є також Сілезький університет в Опаві, районна економічна палата в Опаві і "Сілезька матица". Єврорегіон має два секретаріати, що знаходяться в Опаві та Рацібуже.

Єврорегіон "Сілезія" є об'єднанням, яке діє по обидві сторони кордону, основне значення якого полягає у вирішенні спільних проблем та у досягненні нових цілей, незалежно від державного кордону. Це об'єднання представляє собою організацію, у яку можуть звертатися громадяни, об'єднання громадян, установи, уряди та органи Європейського Союзу. З цією метою були створені наступні робочі групи: Комісія чесько-польського прикордонного співробітництва; Історична комісія; Комісія з туризму та іноземного туризму, Комісія з інфраструктури та із стратегічного розвитку єврорегіону "Сілезія", Комісія з економічного розвитку.

Метою співробітництва у єврорегіоні "Сілезія" є забезпечення виконання завдань, пов'язаних із рівномірним та рівноцінним розвитком, зі зближенням його населення та організацій по обидві сторони кордону. До числа спільних цілей відносяться:

- підвищення життєвого рівня населення, яке проживає на цій території шляхом підтримки інвестицій в економіку, а також діяльності, направленої на ліквідацію безробіття;
- надання підтримки ідеям об'єднання Європи;
- співробітництво об'єднань вчених та спеціалістів, суспільних груп, які цікавляться взаємним пізнанням культури населення, яке проживає у прикордонних районах;
- поліпшення стану довкілля;
- надання взаємодопомоги у випадках стихійного лиха;
- розвиток територіального планування без врахування кордону;
- створення інфраструктури;
- розробка комплексної інформаційної системи з метою обміну даними у єврорегіоні;
- видавнича діяльність.

У даний час робочі групи займаються питаннями розширення чесько-

- 2001 році першого на Ополлі повно-товарного дорожнього пункту перепуску через кордон Тржебіна-Бартултовіце, допомога та сприяння ініціативі щодо будівництва переходу, північної об'їзної дороги Прудніка. Ці заходи підтримані генеральним інвестором – дирекцією загальнодержавних доріг та стараннями гміни, виявилися вдалимими і отримали фінансову підтримку в сумі 2 млн. євро з PHARE CBC 2000.
- розроблена концепція очищення стоків та будівництва каналізації у долині Золотого Потoku з використанням обладнання для очищення стоків у Прудніку. (Проект охоплює територію чеської сторони – златі гори);
 - допомога в пошуку партнерів для гмін та сільських рад, діяльність, спрямована на створення спільної бази даних щодо фірм, бажаючих співпрацювати, доступних на сторінках мережі Інтернет та CD-R
 - організація тренінгів для підприємців;
 - опрацювання спільного календаря імпрез культурних та спортивних, які розміщуються у Інтернеті;
 - діяльність, спрямована на відкриття дорожніх та залізничних пунктів перепуску;
 - навчання чеської (польської) мов у гмінах членів єврорегіону;
 - започаткування та патронат над організацією чергових імпрез – вистав народної творчості та артистичних колективів польсько-чеського прикордоння та міжнародних торгів товаровиробників та промислів "Інтеррегіон"
- З найважливіших планів на майбутнє є опрацювання спільної стратегії розвитку і програми діяльності.

Єврорегіон "Сілезія" (PL / CZ)

Єврорегіон "Сілезія" охоплює північно-східні райони Чехії (Отавську Сілезію) і південну частину Польщі.

Єврорегіон був заснований у вересні 1998 році у м. Опаві, де був підписаний Договір про співробітництво між представниками міст Опава, Крнов, Рацібуж та Глубчіце. Створення єврорегіону з більш ніж півмільйонним населенням, стало кульмінацією багаторічного чесько-польського співробітництва (табл. 5.3). Це міжнародне співробітництво носить офіційний характер, типовий для усієї Європи. У чеській частині Єврорегіону "Сілезія" працює Регіональне об'єднання з польсько-чеського співробітництва "Опавська "Сілезія"", у польській частині – Об'єднання населених пунктів басейну Верхньої Одри.

У територіальному відношенні чеська частина єврорегіону "Сілезія" включає район Опава і меншу частину району Брунтал. Членами цього єврорегіону є також три міста району Нові-Йічин, хоча він і не є прикордонним.

польського співробітництва, надають допомогу у розробці великих проектів у рамках PHARE CBC, беруть участь у реалізації Фонду малих проектів PHARE CBC, піклуються про підвищення рівня поінформованості широкого загалу про євро регіон "Сілезія" (випускають інформаційний бюлетень, регіональні видання, розміщують інформацію у мережі Інтернет, публікують рекламні матеріали тощо). Невід'ємною складовою частиною діяльності є розширення складу учасників і взаємного співробітництва з іншими євро регіонами, у тому числі на чесько-польському кордоні.

Євро регіон "Тешинська Сілезія" (PL / CZ)

Євро регіон "Тешинська Сілезія" лежить у прикордонній області північно-східної частини Чеської Республіки та південної Польщі, по сусідству зі Словаччиною. Він створений у квітні 1998 року підписанням угоди про регіональне співробітництво між Регіональним об'єднанням з розвитку чесько-польського співробітництва Тешинська "Сілезія", що знаходиться у м. Чеськи Тешин, та Товариством з регіонального розвитку та співробітництва "Олза" у м. Цешин⁴⁶.

Природну вісь євро регіону утворює річка Ольше, але центрами є прикордонні міста Чеськи Тешин та Цешин. З адміністративно-територіального погляду у євро регіон входять район Карвіна та прикордонна частина району Фрідек-Містек (Моравсько-Сілезька область), а у Польщі – прикордонна частина Сілезького воєводства (табл. 5.4).

Таблиця 5.4

Характеристика євро регіону "Тешинська Сілезія"

Показники	Чеська частина	Польська частина	Разом
Площа, км ²	600	800	1 400
Населення, тис. осіб	360	270	630
Кількість населених пунктів-членів євро регіону Тешинська "Сілезія"	44	16	60

По території євро регіону пролягає основна магістраль, що з'єднує північну та південну Європу. Тут знаходиться найбільший пункт перепуску через кордон між Чехією та Польщею – Чеськи Тешин-Цешин.

Через свої регіональні секретаріати євро регіон сприяє розвитку та співробітництву на прикордонних територіях. Насамперед, це відноситься до наступних видів діяльності:

- обмін досвідом та інформацією з питань розвитку регіону, особливо в сфері ринку праці та територіального планування;
- вирішення транспортних проблем, питань комунікацій, зв'язку та

- безпеки населення;
- вирішення спільних проблем в екології та довкіллі;
- співпраця у сфері профілактики та у випадку ліквідації наслідків стихійних лих;
- співпраця у сфері економіки та торгівлі;
- розвиток туризму, у тому числі, іноземного;
- подальше поліпшення контактів, проведення спільних заходів на підтримку розвитку культури, освіти та спорту;
- взаємна співпраця у випадку проведення рятувальних робіт, зокрема, у горах;
- співпраця між школами та молоддю на території євро регіону.

В рамках програми "Загальний фонд малих проектів" PHARE CBC євро регіон "Тешинська Сілезія" виступив ініціатором майже 60 спільних проектів.

З метою сприяння розвитку регіону шляхом розробки та реалізації регіональних проектів і планів розвитку в процесі кооперації з регіональними агентами у 1995 році була заснована **Агенція з економічного розвитку регіону (HRAT)**. Агенція активно бере участь в роботі програми PHARE CBC. У останні роки їй вдалося у значній мірі сприяти залученню коштів для реалізації 4 пріоритетних регіональних проектів:

Проекту перетину комунікації II / 468 с залізницею у Тршинці (грант у розмірі 2.6 млн. євро, "PHARE CBC 1999");

Проекту реконструкції під'їзної комунікації до прикордонного пункту перепуску Горні-Ліштна / Лешна Гурна (грант у розмірі 2.0 млн. євро, "PHARE CBC 2000");

Проекту "Регіотур": прокладка велосипедних доріжок у євро регіоні "Тешинська Сілезія" (грант у розмірі 271 тис. євро, "PHARE CREDO");

Проекту "Інфореґ 2000" (активізація роботи агенцій, збір, обробка і розповсюдження інформації про прикордонну територію в регіоні "Тешинська Сілезія" (грант у розмірі 44 тис. євро, "PHARE CREDO").

Кошти, отримані Агенцією для розвитку регіону складають майже 5 млн. євро. Крім перерахованих проектів, HRAT у значній мірі приймав участь у підтримці фінансування будівництва швидкісних трас, а саме: об'їзд населеного пункту Мости-у-Яблункова на міжнародній автомагістралі I / 11 (грант у розмірі 6.8 млн. євро і позика з Європейського інвестиційного банку) і в будівництві швидкісної комунікації R48 на ділянці Добра-Чешські Тешин (грант ЄС з фонду ISPA та позика з Європейського інвестиційного банку у розмірі 2 млрд. 200 млн. крон).

Агенція з економічного розвитку HRAT займається також діяльністю непроєктного характеру. Вона є виконавчий секретаріат Регіональної ради у Тршинці, Регіонального об'єднання з чеського співробітництва "Тешинська Сілезія", веде роботу у інформаційному центрі реалізації програми

⁴⁶ Чешская торговля и предпринимательство. – 2002-7-8. – С.26.

SAPARD, у інформаційному центрі системи INFOREG 2000, проводить семінари і презентації євро регіону, веде іншу роботу.

Євро регіон "Глаценсіс" (PL / CZ)

Рамкова угода про створення першого польсько-чеського євро регіону "Глаценсіс" була підписана 5.12.1996 року у Градец Кральове представниками Асоціації гмін землі Клодзької та Регіональної асоціації міст та районів прикордоння Чех, Морав і землі Клодзької⁴⁷.

За час існування євро регіону у його структурі пройшли суттєві зміни. У даний час членами євро регіону з польської сторони є 23 гміни, що об'єднані у асоціацію польських гмін євро регіону "Глаценсіс", в той же час з чеської сторони 69 міст та районів: Градец Кральове, Трутнов, Рихнов на Кнеже, Наход, Усті на Орліце, Пардубіце, Світави, Шумперк і Єсенік, які представляють Регіональну асоціацію євро регіону прикордоння Чех, Моравії а Кладська – євро регіон "Глаценсіс". Штаб-квартири євро регіону розміщені у Клодзько (PL) і Рихнов на Княже (CZ) (табл. 5.5).

Таблиця 5.5

Загальна характеристика євро регіону "Глаценсіс"

Показники	Польська частина	Чеська частина	Разом
Площа, км ²	2501,3	1726	4207,3
Населення, тис. мешканців	327	528	793,7

Територія євро регіону.

З польської сторони у євро регіоні приймають участь гміни трьох повітів: Клодзького, Жабковецького та Дзієрновського і повіт Клодський (табл. 5.6).

Таблиця 5.6

Характеристика польської частини євро регіону "Глаценсіс"

Повіти	Площа, км ²	Населення, тис. мешканців	Щільність населення, ос. / км ²	Кількість гмін
Клодзький	1643,5	181	110	14
Жабковецький	801,6	73,5	91,7	7
Дзієрновський	56,2	72	1281	2

47 Kocwin I. Koncepcja rozwoju i działania pierwszego polsko-czeskiego euroregionu "Glacensis" (1990-1998) // Euroregiony mosty do Europy bez granic / pod red. W. Malendowskiego, M. Szczepaniaka. – Warszawa, ELIPSA, 2000, 225 l. – с 179-192.

Чешская торговля и предпринимательство август / 2001 – с.26-33.

Чешская торговля и предпринимательство декабрь / 2001 – с.23-27.

<http://www.euroregion-glacensis.ng.pl/>

З чеської сторони у євро регіон входять міста Крало-Градської, Оломоуцької та Пардубицької областей, які відповідають NUTS 3⁴⁸. Хоча угоду про участь у євро регіоні "Глаценсіс" підписали старости міст, однак фактично співпрацюють території 11 районів Чехії (табл. 5.7).

Перший польсько-чеський євро регіон створили одні з найбільш відсталіх районів Чехії, і за час співпраці рівень життя населення став порівняльним з країною.

Таблиця 5.7

Характеристика районів, міста яких є членами євро регіону

Області / райони	Площа, км ²	Населення, тис. мешканців	Щільність населення, ос. / км ²	Населені пункти
Кралоградецька область				
Градец Кральове,	875	160709	184	101
Трутнов	1147	121290	106	75
Рихнов на Кнеже,	998	78886	79	83
Наход,	851	112857	132	78
Ичин	887	77038	87	111
Пардубицька область				
Усті на Орліце,	1265	139338	110,1	112
Пардубіце,	889	161537	181,7	115
Хрудім	1030	105356	102,3	113
Світави,	1334	102335	76,7	113
Оломоуцька область				
Шумперк	1316	126877	96	78
Єсенік,	719	42616	59	23
Разом	2035	169493		

Засади функціонування євро регіону "Глаценсіс" і всіх його органів, а також допоміжних структур полягають у наступному:

- засади партнерства, рівноправності, рівнозначності сторін, що створили євро регіон. Принцип партнерства включає два елементи: партнерство по вертикалі, тобто з відповідною участю рівня міжнародного, центрального, регіонального та локального з кожної сторони кордону доповнюючи існуючі структури, але без елементів конкуренції, а також партнерство по горизонталі, тобто між партнерами регіону, по обидві сторони кордону. Цей вид партнерства базується на паритеті сторін, незалежно від величини території, в сенсі просторовому, економічному

48 Територія Чехії з 1 січня 2000 року розділена на 14 областей і 77 районів. За статистично територіальним поділом 14 областей відповідають NUTS 3. Сім територій, утворених шляхом об'єднання областей, відповідають NUTS 2. 77 районів відповідають NUTS 4.

- принцип допомоги (субсидіальності), який розуміється дуже широко як допомога міжнародних, державних та регіональних інституцій та організацій у досягненні цілей транскордонної співпраці, що реалізуються регіонами та місцевими спільнотами; допомога означає також зміцнення регіонального та місцевого рівнів через делегування повноважень на найнижчий рівень адміністрації;
- принцип солідарності прикордонних територій, що ввійшов до останньої версії Європейської хартії прикордонних та транскордонних регіонів – документ Асоціації європейських прикордонних регіонів.
- принцип існування концепції стратегії транскордонного розвитку; виконання цього принципу є обов'язковим для створення стратегічних меж та для перспективи довготривалої співпраці; ця стратегія повинна відповідати програмі розвитку краю та окреслювати потреби та майбутні цілі транскордонної співпраці для подолання ізольованого розвитку лише з одної сторони кордону і розробка відповідної спільної перспективи регіонального транскордонного розвитку.

- принцип добросусідства мешканців прикордоння;
- принцип збереження самобутності (національної, державної, регіональної та локальної) через співпрацю між собою територіальних одиниць і громадських спілок;
- принцип добровільної участі у євро регіоні у різних формах співпраці;
- принцип паритетності у голосуванні та доведення до симетрії; цей принцип полягає у тому, що у всіх органах кожна із сторін представляє така сама кількість;
- місць (голосів) з таким самим правом відстоювання інтересів євро регіону;
- принцип прагматичності;
- принцип керування засадами приязні та довіри в справі погодження спільних намірів перетину кордону;
- принцип консенсусу під час вироблення спільних рішень шляхом перемовин, неоголошених тощо.
- принцип ротації, тобто зміни місця організації та проведення різних ініціатив, зустрічей тощо;
- засади аполітичності внутрішніх структур євро регіону.

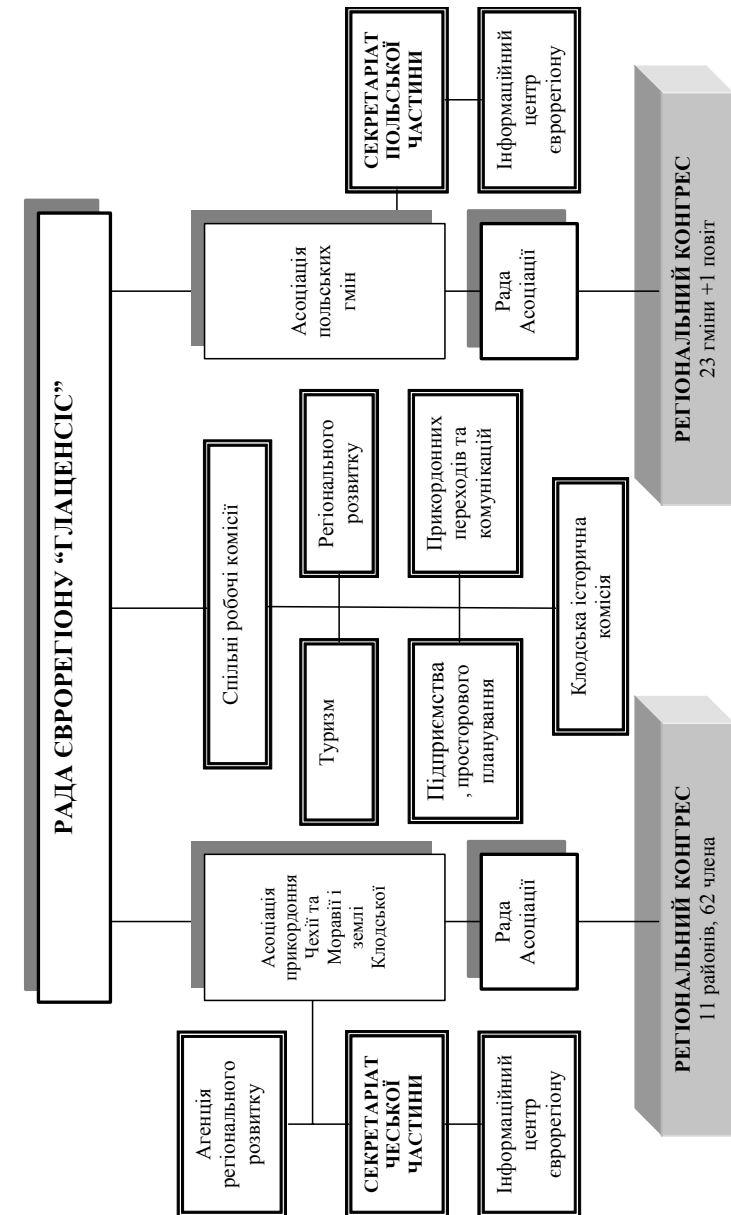

Рис. 5.4. Організаційна структура єврорегіону "Глаценсіс"

Фінансування діяльності єврорегіону "Глаценсіс" здійснюється незалежно по обидві сторони кордону. Обидва єврорегіональні партнери акумулюють кошти на незалежних рахунках національних асоціацій.

Кошти на діяльність надходять з наступних джерел:

- з членських внесків;
- дотації;
- дарів; інших фінансових джерел;
- обидві сторони мають доступ до інформації щодо користування фондами євро регіону;

З членських внесків кошти йдуть на утримання структур єврорегіону, національних секретаріатів а також частково на оплату робочих груп. Для розвитку підприємництва на прикордонні суттєва роль відводиться програмам допомоги (табл. 5.8).

Таблиця 5.8

Фінансування польської частини єврорегіону за програмами ЄС протягом 1996-2003 р.

Програма ЄС	Кількість проектів	Кількість бенефіціантів	Сума коштів, євро
PHARE CREDO	6	6	170 505,93
PHARE CBC, великі інфраструктурні проекти	4	5	8 154 000,00
PHARE CBC, малі проекти	53	31	341 461,56
Разом	63	42	8 665 967,49

У лютому 2003 року у Вроцлаві було прийнято рішення Спільного Комітету Співпраці PHARE CBC Польща-Чехія щодо проекту "Будівництво пасів вільного руху на дорозі №8 Левін Клодзькі – Дужнікі" про надання фінансової допомоги ЄС в сумі 2,3 млн. євро. Інвестиція буде реалізована Генеральною дирекцією державних доріг Польщі.

Єврорегіон "Немунас-Німен-Неман" (LT / PL / BY)

Єврорегіон "Немунас-Німен-Неман" ("Неман") створений у червні 1997 року прикордонними територіями Польщі (воєводство Сувальське), Литви (райони Маріямполь та Алітус) та Білорусії (Гродненська область) з метою підвищення життєвого рівня та економічного розвитку периферійних, у своїх країнах, регіонів на основі використання їх прикордонного розміщення. У 1998 році з польської сторони у єврорегіон ввійшло Білостокське воєводство (з 1999 польську сторону репрезентує воєводство

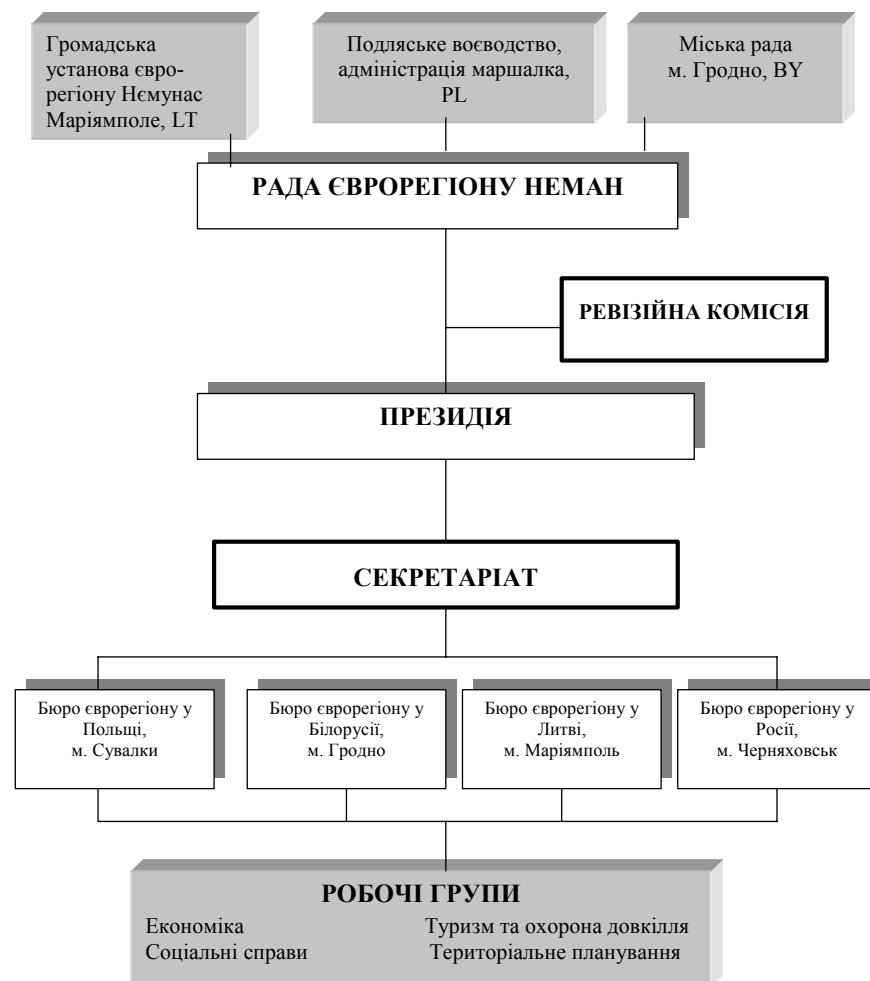

Рис. 5.5. Організаційна структура єврорегіону "Неман"

Подільське), а у 1999 році – Вільнюський район⁴⁹ (табл. 5.9).

Організаційна структура єврорегіону (Рис.5.5) включає:

Раду єврорегіону – найвищий керівний орган (по 4 представника від кожного партнера);

⁴⁹ <http://www.niemen.suwalki.com>
<http://www.sspen.htm>
<http://www1.omnitel.net/euroreg-nemunas>

Таблиця 5.9

Загальна характеристика єврорегіону "Неман"

Показники	Площа, км ²	Населення, тис. ос.	К-сть міст	Міське населення	Територіальний поділ
Польща					
Воєводство Подляське	20180	1224	36	58%	17 повітів, 118 гмін,
Литва					
Алітус	5425	202	2		3 райони
Маріямполь	4470	200	1	54	3 райони
Вільнюське	9560	900	1	9	7 районів
Білорусія					
Гродненська область	25 000				17 районів
Разом					

Президію – формується 2-ма представниками від кожного регіону-учасника. Президія виконує координаційні функції та представляє Раду єврорегіону між засіданнями.

Секретаріат єврорегіону – виконавчий та адміністративний орган з функціями координації між учасниками єврорегіону. Він також виконує всю поточну роботу, розповсюдження інформації, підвищення інформованості населення та забезпечення координації роботи Ради, президії та робочих груп.

Секретаріат формується з керівників національних бюро. Керівником секретаріату є той керівник національного бюро, представник країни якого головує в Раді єврорегіону (Президії). Бюро єврорегіону створене також у Росії, у м. Черняхівську Калінінградської області.

Ревізійну комісію – в компетенцію якої входить перевірка ведення документації та використання коштів єврорегіону. Формується по одному представнику від сторін. Голова ревізійної комісії обирається терміном на один рік.

Чотири робочі групи єврорегіону, що працюють у наступних сферах: економіка; туризм та охорона довкілля, просторове планування та громадські справи. Групи створюються Радою єврорегіону.

Фінансування діяльності єврорегіону для реалізації його цілей забезпечує кожна сторона у межах своїх можливостей і за взаємною згодою сторін.

Затверджені радою спільні проекти фінансуються сторонами на засадах рівності, якщо інше не прийняте Радою.

Пріоритетні напрями діяльності єврорегіону "Неман":

Розвиток економіки:

- поліпшення економічної місцевої ситуації шляхом створення Товариства торгових домів, інтегрованої бізнесової бази даних, безмитних вільних зон або економічних територій;
- організація торгів, виставок, ярмарок, бізнес-зустрічей, постійних експозицій;
- розвиток підприємництва;
- створення консультаційних пунктів та розробка стратегії розвитку єврорегіону.

Туризм:

- відбудова та облаштування Аугустовського Каналу (проект отримав підтримку програми PHARE 2000, вартість проекту – 3.5 млн. євро);
- розбудова туристичної інфраструктури на теренах Великих Мазурських озер та побудова водного шляху від Вігієр до Балтійського моря (Мазурський Канал);
- створення міжнародного рекреаційного комплексу на прикордонні Польщі, Литви та Росії;
- побудова транскордонних туристичних стежок (велосипедних, піших та для байдарок);
- створення Інформаційного туристичного Центру Єврорегіону та інформаційних пунктів на пунктах перепуску через кордон;

Наука, освіта і ринок праці:

- створення міжнародного центру європейської інтеграції (вивчення мов, навчання, зустрічі молоді);
- допомога у налагодженні контактів між партнерами (органами самоврядування, організаціями, інституціями);
- створення Інституту місцевої демократії єврорегіону;
- створення міжнародного міждисциплінарного наукового центру єврорегіону "Неман" та групи інноваційних досліджень;
- створення Територіального Координаційного Центру Неман.

Охорона довкілля:

- охорона басейну річки Неман,
- будівництво очисних споруд,
- ліквідація відходів,
- створення транскордонних природоохоронних територій,
- використання відновлюваних джерел енергії,
- створення Осередку сталого розвитку єврорегіону "Неман",
- створення Центру відновлюваної енергії.

Культура і соціальні справи:

- презентація та розповсюдження мистецької діяльності у різних творчих сферах;
- організація фестивалів культури у прикордонні;
- опрацювання спільних видавництв (карти, альбоми меморіальних

пам'ятників, пам'ятників архітектури та культурних досягнень тощо) – проект SPF на 5 000 євро на видавництво рекламних фолдерів Августовського Каналу;

- створення радіотелевізійного осередку євро регіону;

Транспорт та інфраструктура:

- ремонт інфраструктури мережі автодоріг та залізниці;
- будівництво пунктів перепуску через кордон;
- розбудова мережі транскордонних енергомереж.

Ефектом співпраці євро регіональних партнерів стало отримання коштів Гродненською адміністрацією PHARE / TACIS для двох проектів представлених білоруською стороною: "Регіональний розвиток та охорона довкілля у євро регіоні "Неман", а також "Створення національного білоруського бюро євро регіону "Неман" у м. Гродно" (загальна вартість проектів – 2 млн. євро).

Євро регіон "Татри" (PL / SK)

Транскордонна асоціація Євро регіон "Татри" заснований на польсько-словацькому кордоні у 1996 році⁵⁰ за ініціативою місцевих органів влади, об'єднаних у Польську спілку "Євро регіон Татри" (м. Нови Тарг) та Словацьку спілку "Регіон Татри" (м. Кезмарок).

Євро регіон "Татри" у своїй діяльності опирається на наступні основні принципи:

- партнерство;
- паритетність представництва національних сторін у органах євро регіону;
- регіональна та місцева ідентифікація;
- добровільна кооперація;
- паритет і консенсус під час прийняття рішень.

Основною метою діяльності євро регіону є розвиток польсько-словацького транскордонного регіону та підвищення рівня життя населення.

Організаційна структура євро регіону включає (рис. 5.6):

Конгрес транскордонної спілки "Євро регіон Татри", у якому представлені 70 делегатів по 35 від кожної сторін. Розробляє стратегічну політику транскордонної спілки, вносить зміни в установчі документи.

Рада євро регіону обирається на 2 роки і представлена 14 членами по 7 від кожної сторони.

У **ревізійній комісії** працює 6 членів по 3 від кожної із сторін.

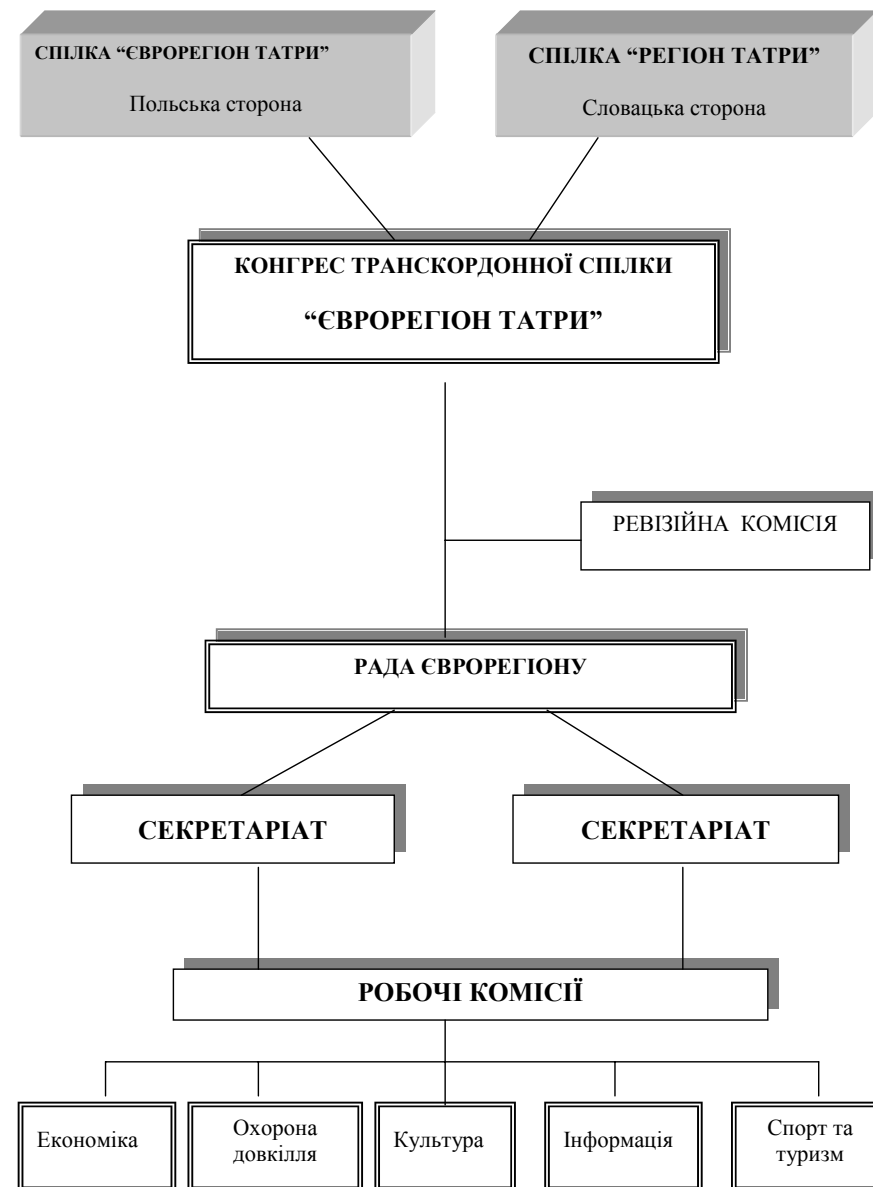

Рис. 5.6. Організаційна структура євро регіону "Татри"

⁵⁰ Practical Guide to Cross-border Cooperation / Third Edition 2000 / Phare / AEBR / EC. – P. 73

<http://www.euroregion-tatry.sk>

<http://www.euroregion-tatry.pl>

Поточну роботу та координацію виконують **секретаріати**, які відкриті у обох країнах окремо.

Спільні проблеми та шляхи їх вирішення є предметом діяльності п'яти **робочих комісій** у наступних сферах: економіка; охорона довкілля; культура; інформація; спорт та туризм.

У 1999 р. єврорегіон Татри отримав кошти від фонду PHARE-CBC (мали проекти) в сумі 120 тис. євро. Було реалізовано 25 малих проектів, 26-м проектом була публікація, яка інформувала про ці 25 проектів під назвою "Нас об'єднують Татри". До реалізованих проектів можна зарахувати: "Єврорегіон без кордонів", "Дні польської культури в Словаччині", "Дні словацької культури в Польщі", Фестиваль прикордонної культури та багато ін. У галузі економіки це були Польсько-словацький форум та Форум єврорегіону "Татри".

У лютому 2003 р. вийшов перший номер щорічника під назвою "Польсько-словацьке прикордоння", була встановлена також інтернетна система "Інфотатри"⁵¹.

На території єврорегіону "Татри" знаходиться шість кордонних переходів міжнародного характеру й понад 20 кордонних переходів для місцевого прикордонного руху та багато туристичних стежок, які розташовані вздовж усього кордону. Ці переходи значно сприяли збільшенню потенціалу та привабливості туристичних місць по обидві сторони кордону, зросла інтенсивність туризму.

Висновки

1. Єврорегіони цієї групи переважно створювалися в останнє десятиріччя. Країни, чий прикордонні території розвивали транскордонне співробітництво, стратегічною метою визначили вступ до ЄС. Це, в свою чергу, визначило пріоритети співпраці, використання однакових фінансових механізмів за програмами допомоги.

2. Організаційні структури переважно містили спільні підрозділи і національні бюро ("Дунай-Марош-Тиса", "Бескиди", "Неман"), або паралельні структури з кожної сторони – учасника єврорегіону ("Прадед", "Гласенціс"). В цьому випадку, паралельно, в рамках єврорегіону, створювалися інформаційні центри, агенції регіонального розвитку, які, передусім, сприяли отриманню фінансової допомоги для транскордонних проектів.

3. Єврорегіони Східної Європи та Балтії створювалися з чіткою метою вирішення спільних проблем в процесі вступу до ЄС. Передусім, це

проблеми підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій, розбудови комунікаційної інфраструктури, охорони довкілля, взаємодопомоги у випадках катастроф та ліквідації наслідків стихійного лиха, співробітництва у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

4. У діяльності єврорегіонів задіяні широкі верстви населення, інформація про них представлена у пресі, на веб-сторінках. Особливий акцент зроблений на процедурах отримання фінансової допомоги за ініціативами ЄС, національними та регіональними програмами.

5. Більшість єврорегіонів має спільну Концепцію розвитку транскордонного регіону з врахуванням європейських, національних та регіональних інтересів.

⁵¹ Тей Ю. Можливості розвитку єврорегіонів на прикладі єврорегіону Татри // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Регіональна політика: досвід ЄС та його адаптація до умов України (Зб. наук. праць) Вип.5. В 3-х ч. / НАН України. ІРД. –Ч.ІІ. – Львів, 2003. – С. 195-204.

РОЗДІЛ 6

ЄВРОРЕГІОНИ ЗА УЧАСТЮ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ

Україна включилася у процес створення єврорегіонів на початку 1993 року і на даний час приймає участь у чотирьох: "Карпатський єврорегіон", "Буг", "Нижній Дунай" та "Верхній Прут".

Асоціація "Карпатський єврорегіон"

Міжнародну Асоціацію "Карпатський Єврорегіон" (КЄ) створено 14 лютого 1993р., підписанням у м. Дебрецені (Угорщина) міністрами закордонних справ України, Польщі та Угорщини Декларації про співробітництво населення, яке проживає в Карпатському регіоні. Декларація зафіксувала підтримку урядами цих країн бажання органів самоврядування і місцевої адміністрації в регіоні Карпатських гір і річки Тиси створити "Карпатський Єврорегіон" як структуру для підтримання відносин довгострокового співробітництва між різними його учасниками.

До складу "Карпатського Єврорегіону"⁵² увійшли прикордонні адміністративні одиниці п'яти держав – Польщі, Словаччини, Угорщини, України та Румунії. У лютому 1993 р., коли було засновано Асоціацію, "Карпатський Єврорегіон" охоплював територію 53 200 км². з населенням у 5 млн. осіб. Протягом часу існування ці показники збільшилися відповідно до 161 279 км² і 16 млн. осіб. (табл. 6.1).

Територія КЄ (рис. 6.1 та 6.2):

Територія Карпатського єврорегіону становить 161279 км², з них на Польщу припадає 11,5%, на Словаччину – 6,4%, на Румунію – 27,2%, Угорщину – 18,4% і на Україну – 36,4% усієї площі.

Україна

Площа – 56 660 км² з населенням 6 429 900 осіб. Територія складається з чотирьох областей, розташованих у західній частині України: Львівської; Закарпатської; Івано-Франківської; Чернівецької. У містах проживає 49,8% населення. Найбільші міста – Львів, Чернівці, Івано-Франківськ, Ужгород.

Угорщина

Площа – 28 639 км² з населенням – 2 616 000 осіб. Територія складається з п'яти областей, розташованих у північно-східній частині Угорщини: Боршод-Абауй-Земплен; Гайду-Бігар; Гевеш; Яс-Надькун-Солнок; Саболч-Сатмар-Берег; а також міст з обласним статусом: Мішкольц; Дебрецен; Егер; Ніредьгаза. У містах проживає 56,5% населення.

⁵² Карпатський єврорегіон 2001 / Міжнародний секретаріат Карпатського єврорегіону. – Ніредьгаза, 2001.

Карпатський єврорегіон. Туристична карта. Варшава, 2002.; Ludnosc w Euroregionie Karpatskim w latach 1998-2000. – Rzeszow, 2002
<http://www.carpathian.euroregion.org.pl>

EUROREGION KARPACKI THE CARPATHIAN EUROREGION

Рис. 6.1. "Карпатський Єврорегіон"

Словаччина

Площа – 10 459 км² з населенням 1 554 740 осіб. Територія складається з двох країв – Прешовського та Кошицького. У цій частині єврорегіону у містах проживає 57,3% населення, а до найбільших міст відносяться: Бардейов, Гуменне, Кошице, Міхаловце, Прешов.

Польща

Площа – 18 683 км² з населенням 2 127 860 осіб. Територія охоплює Підкарпатське воєводство, що складається з 20 повітів і чотирьох міст на правах повітів. Міське населення складає 41%, а до найбільших міст відносяться Кросно, Перемишль, Жешув, Тарнобжег.

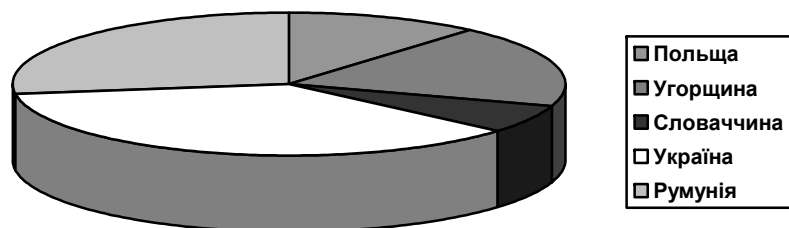

Рис. 6.2. Структура території "Карпатського Єврорегіону"

Румунія (з 1997 р.)

Площа – 42 308 км² з населенням 3 333 050 осіб. Територія складається з 7 округів: Сату-Маре, Марамореш, Бігор, Зілаг, Ботошані, Сучава, Харгіта. Міське населення складає 44%, а до найбільших міст відносяться Орадеа, Вайя Маре, Сату-Маре, Ботошані, Зілаг, Сучава.

14 лютого 1993 р. у Дебрецені (Угорщина) були схвалені Угода і Статут, які є основними правовими актами, які регулюють функціонування КЄ.

Цілями "Карпатського Єврорегіону" визначені наступні:

- сприяння співробітництву в економічній, соціальній, науковій, екологічній, освітній, культурній галузях та в спорті;
- лоббіювання та втілення транскордонних проектів, співробітництво з національними інституціями та організаціями.

Місія Карпатського єврорегіону полягає у покращенні рівня життя населення даного регіону, збереженні миру, сприянні добросусідським відносинам по обидві сторони кордонів, зменшенні ефекту ізоляції на кордонах, забезпечення прозорості кордонів.

КЄ має власний бюджет, який включає кошти регіональних та місцевих органів влади, а також закордонних спонсорів, зокрема Фонду братів Рокфелерів, Інституту досліджень "Схід-Захід".

Організаційна структура Асоціації "Карпатський Єврорегіон" (рис. 6.3) включає: Раду; виконавчого директора; Секретаріат; національні представництва; робочі комісії.

До складу **Ради** входять 15 чоловік (по 3 представники від кожної країни-учасниці).

25 січня 1996 р. на XIV засіданні Ради Карпатського Єврорегіону (Егер, Угорщина) було затверджено Положення про Секретаріат Асоціації "Карпатський Єврорегіон". Згідно з цим положенням виконавчі та

Таблиця 6.1

Зведені дані по адміністративно-територіальних одиницях, що входять у "Карпатський Єврорегіон"

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис км ²	Населення, тис. осіб	Щільність населення, осіб / км ²
Україна	56,6	6 429,9	113
Закарпатська область	12,8	1289	101
Львівська область	21,8	2751	125
Івано-Франківська область	13,9	1466	105
Чернівецька область	8,1	935,4	115
Румунія	42,3	3333,0	78
Округ Ботошань	4,98	471	95,6
Округ Бігор	7,5	628	83,7
Округ Марамуреш	6,3	535	84,9
Округ Сату-Маре	4,4	394	89,5
Округ Сучава	3,86	260	67,3
Округ Зілаг			
Округ Харгіта			
Польща	17,9	2 127,8	119
Підкарпатське воєводство	17,9	2 127,8	119
Угорщина	28,6	2 616,0	90
Саболч-Сатмар-Берег	5,9	572	96,9
Яс-Надькун-Солнок	5,6	419	74,8
Боршод-Абауй-Земплен	7,2	742	103,0
Гайду-Бігар	6,2	549	88,5
Гевеш	3,6	327	90,8
Словаччина	15,7	1 554,3	107
Край Прешов	8,9	773,1	85,9
Край Кошіце	6,8	758,4	111,5

адміністративні функції здійснює **виконавчий директор**, який призначається Радою КЄ на два роки на підставі конкурсного відбору, який проводиться в регіонах-членах КЄ. До повноважень виконавчого директора входить організація виконання рішень Ради КЄ, керівництво Секретаріатом, координація діяльності робочих комісій та національних представників, підготовка проектів угод, проектів засідань Ради, підтримка контактів з місцевими та міжнародними інституціями.

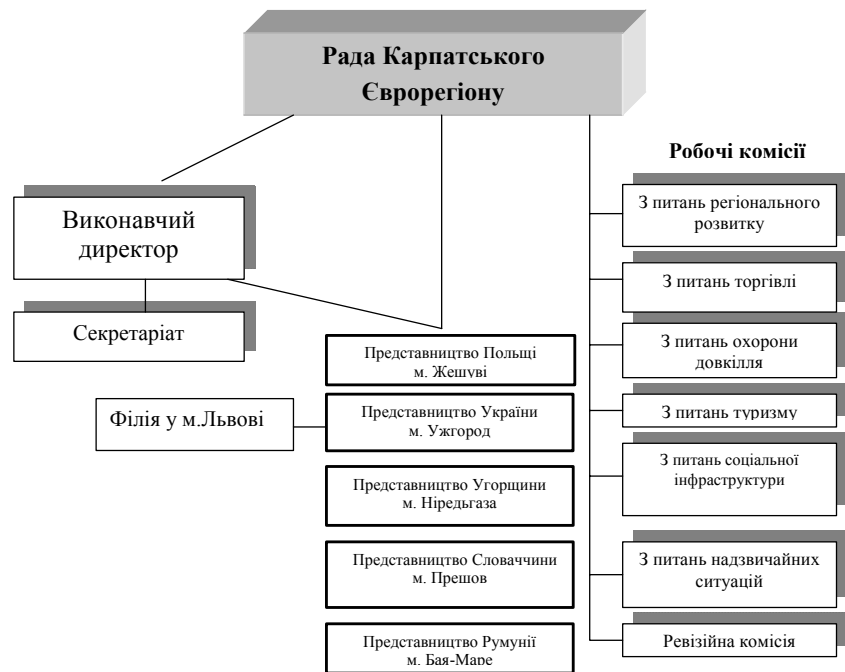

Рис. 6.3. Організаційна структура "Карпатського Єврорегіону"

В структурі єврорегіону діють 7 робочих комісій:

1. Комісія з питань туризму (координується польською стороною).
2. Комісія з регіонального розвитку (координується угорською стороною).
3. Комісія з питань розвитку соціальної інфраструктури (координується українською стороною).
4. Комісія з питань торгівлі (координується румунською стороною).
5. Комісія з питань надзвичайних ситуацій (координується Словачкою стороною).
6. Комісія з питань охорони довкілля (координується угорською стороною).
7. Ревізійна комісія.

До активу КЄ слід віднести певні досягнення в політичній, економічній, екологічній, освітньо-культурній та гуманітарній сферах.

Політична сфера. Регулярні зустрічі-консультації представників місцевих органів влади з іншими інституціями регіонального

співробітництва, в т.ч. й міжнародними (єврорегіони "Буг", "Нижній Дунай", "Верхній Прут", "Маас-Рейн, Комітет Регіонів ЄС, Комітет Економіки Європи ООН); вступ до Асоціації Європейських Прикордонних Регіонів; підтримка проектів із захисту прав національних меншин.

Економічна сфера. Розширення мережі прикордонних переходів із сусідніми державами (зокрема будівництво транспортного моста через р.Тису на україно-угорському кордоні); налагодження безпосередніх зовнішньоекономічних контактів між територіями КЄ (заснування Асоціації карпатських торгово-промислових палат, створення та розвиток СП, підтримка СЕЗ, зокрема "Яворів", "Закарпаття", "Загонь", "Курортполіс Трускавець", ефективна діяльність українсько-польської та словацько-української торгово-промислових палат (остання фінансується програмою ЄС PHARE CREDO); підвищення транзитної ролі прикордоння; залучення іноземних інвестицій (гірськопереробна, хімічна, деревообробна, нафтопереробна промисловість); організація семінарів, конференцій з проблем ведення промислової, фінансової та біржової діяльності в КЄ, проведення Економічних форумів з питань транскордонного співробітництва.

Екологічна сфера. Впровадження проектів із запобігання забруднення довкілля та захисту природних ресурсів (українсько-австрійсько-румунський проект ECOPROFIT); здійснення заходів із зміцнення берегової лінії річок для зменшення негативних наслідків повеней (спільний проект України, Словаччини, Угорщини та Румунії із створення системи гідроспоруд у прикордонних регіонах з метою запобігання загрозі повеней); профілактика зсуву ґрунтів; спільні заходи із забезпечення населення якісною питною водою.

Освітньо-культурна й гуманітарна сфера. Стимулювання та підтримка спільних науково-культурних досліджень, проведення наукових конференцій, семінарів, літніх шкіл; відкриття культурних центрів, організація та проведення виставок, кінофорумів, днів культури, спортивних змагань, музичних фестивалів (проект "Туцулка"); сприяння співпраці NGO, окремих експертів.

В рамках "Карпатського Єврорегіону" діє Асоціація університетів, у яку входять: Кошіцький технічний університет, Кошіцький університет ім. Й.Шафарика, Кошіцький університет ветеринарної медицини, Кошіцька Академія повітряних сил – Словаччина; Мішкольцький університет, Гьодольський університет сільськогосподарських наук, Дебреценський сільськогосподарський університет, Дебреценський університет ім. Л.Кошута – Угорщина; Жешувський технологічний університет, Краківський металургійний та гірничо-добувний університет, Люблінський технологічний університет, Жешувський педагогічний університет – Польща; Ужгородський державний університет, Коломийська колегія права і бізнесу, Львівська комерційна академія, Національний університет

"Львівська політехніка", Львівський лісотехнічний університет, Івано-Франківський університет нафти і газу, Івано-Франківська медична академія, Львівський національний медичний університет – Україна, "Бабеш-Болія" університет – Румунія);

За період діяльності **"Карпатського Єврорегіону"** було впроваджено ряд проектів транскордонного співробітництва.

Найбільш ефективно співробітництво щодо вирішення проблем захисту Закарпаття від паводкових вод здійснюється в рамках Міждержавних Угод між Урядом України та урядами Угорської Республіки, Словачької Республіки та Румунії.

З часу дії Угод здійснено заходи по узгодженню проектів на будівництво і реконструкцію гідротехнічних споруд, критеріїв оцінки аналізів відборів проб води і її якості на прикордонних ріках, по здійсненню протипаводкових заходів та ліквідації аварійного забруднення водотоків.

З метою реалізації Програми комплексного протипаводкового захисту в басейні р. Тиса у Закарпатській області на 2002-2006 роки та прогноз до 2015 року, яку затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2001 року № 1388, в Закарпатській області здійснюється проект "Протипаводковий менеджмент в Словаччині та Україні" (фінасується Датським агенством DANCEE), яким передбачається встановлення на українській території 6-ти автоматизованих вимірювальних станцій на річках Уж і Латориця з інтеграцією їх в існуючу систему.

За рахунок бюджету Програми малих проектів з прикордонного співробітництва 2001 р. реалізуються 2 проекти, бенефіціантом яких є Агентство регіонального розвитку та транскордонного співробітництва "Закарпаття":

"Ініціатива розвитку транскордонного співробітництва в Карпатському регіоні". Бюджет проекту складає 226, 7 тис. євро (181 351 – грант Тасіс, 45 338 – внесок партнерів), термін виконання: листопад 2002 –червень 2004 року. Головним завданням проекту є створення сприятливого середовища для налагодження та розвитку взаємно корисних відносин між підприємствами Карпатського регіону.

"Карпати 2003 – 2011 – запровадження стратегічного підходу до розвитку транскордонного співробітництва у Карпатському регіоні". Бюджет проекту складає 237 022 євро (188 422 – грант Тасіс, 48 600 – внесок партнерів), термін виконання: листопад 2002 –червень 2004 року. Головним завданням проекту є підвищення ефективності та передбачуваності транскордонного співробітництва шляхом запровадження стратегічного підходу та формування спільної інституційної бази.

Українською стороною в рамках Карпатського єврорегіону проводиться співробітництво з відповідними структурами Словачької Республіки з питань надзвичайних ситуацій, інформування про виникнення

надзвичайних ситуацій, які б мали наслідки для обох сторін, з урахуванням питань, які виникали при ліквідації наслідків паводків 1998 та 2001року, забруднень річок Уж та Латориця та організації роботи при складних погодних умовах.

Інші проекти, які затверджені та реалізуються в рамках ТКС, в т.ч. проекти, які реалізуються в рамках програм та з використанням фінансових ресурсів ЄС:

- У 2000 р. за поданням Карпатської Регіональної Митниці та Закарпатської ОДА отримано грант за програмою "TACIS" в сумі 3,5 млн. євро на реконструкцію п / п "Тиса", а також 1,5 млн. євро на розвиток малого та середнього бізнесу;
- "Угорщина на шляху до Шенгену: виклики для України". Проект здійснений Закарпатською філією національного інституту стратегічних досліджень за підтримки Фонду Фрідріха Еберта. Метою проекту був аналіз можливих наслідків введення візового режиму для двосторонніх відносин, досвіду обох країн до європейського інтеграції;
- "Карпатський єврорегіон: перспективи і виклики", здійснений Фондом Стратегічних Досліджень (м.Ужгород, Україна) та Відділенням Асоціації Зовнішньої Політики (Прешов, Словачина) за підтримки Freedom House, Карпатського Фонду, Національного Інституту Стратегічних Досліджень, Закарпатської ОДА та Закарпатської обласної ради. Наслідок проекту – видання чотирьох наукових праць: "Роль Карпатського єврорегіону у зміцненні безпеки та стабільності у Центральній і Східній Європі", "Карпатський єврорегіон: проблеми національних меншин", "Карпатський єврорегіон: перспективи економічного транскордонного співробітництва", Карпатський єврорегіон і проблеми Шенгену";
- "Кордони єднання". Проект здійснений Будинком творчості національних меншин (м.Ужгород) за підтримки Карпатського Фонду, Закарпатської обласної ради та Закарпатської обласної державної адміністрації.
- "Панорама Фольклору Карпат". Проект здійснений Представництвом Польщі в КС, Маршальським Урядом Підкарпатського воєводства (Польща);
- Участь у проекті із збереження пам'яток дерев'яної архітектури, який ініційований Представництвом Словаччини в Карпатському єврорегіоні.
- "Сприяння культурному розвитку Коломийщини та Надвірнянщини", проект реалізований у Івано-Франківській області, завданням якого було дослідити, зібрати та впорядкувати відомості про німецьких поселенців, які проживали на території згаданих районів.
- "Підтримка місцевого розвитку та туризму в Карпатському регіоні" – проект, фінансований в рамках програми TACIS (1,5 млн. євро), який протягом 2-х років реалізувався на території Закарпатської, Івано-

Франківської, Львівської і Тернопільської областей України, і був, передусім, спрямований на підтримку розвитку сільського та зеленого туризму в Карпатському регіоні України.

- "Вдосконалення транскордонної системи охорони природи у Верховині, Україна". Основними завданнями проекту було вдосконалення системи охорони природи у Карпатах, приведення її у відповідність із принципами Конвенції про біологічну різноманітність, Пан-Європейської стратегії про біологічну та ландшафтну різноманітність і Бернської конвенції та забезпечення підтримки стійкого розвитку туризму в поєднанні з місцевими культурними традиціями шляхом впровадження пілотних проектів, відкриття інформаційно-екологічних центрів в м. Івано-Франківську та м. Яремче, підтримки відродження традиційного конярства тощо.
- Проект "Створення українсько-німецького Центру тривалого регіонального розвитку в Карпатах", спрямований на використання німецького досвіду щодо захисту навколишнього середовища та вирішення екологічних проблем. Партнерами в даному проекті виступили уряд землі Бранденбург Федеративної Республіки Німеччини, німецька компанія "Оствінд" та її філія у м. Львові. Від української сторони в проекті взяв також участь "Карпатський національний природний парк". У рамках мікропроекту (вартість 10 тис. євро) було проведено установчу конференцію в українських Карпатах.

У рамках програми Фонду розвитку "Карпатського єврорегіону" було реалізовано ряд проектів за участю обласних установ і організацій: за участю облдержадміністрації було випущено туристичний путівник "Трансдордонні туристичні маршрути "Карпатського єврорегіону", що сприяє збільшенню кількості іноземних туристів, які відвідують область; були одержані гранти на реалізацію наступних проектів: "Спрямування уваги місцевих жителів на проблеми менеджменту, екологічної освіти та розвитку бізнесу" ("Еко-плей", м. Івано-Франківськ), "Збір та розповсюдження інформації і досвіду у сфері зеленого туризму" ("Спілка сприяння зеленому туризму", м. Івано-Франківськ), "Проведення конкурсу "Місто квітів" для місцевих жителів" ("Студентське братство", м. Надвірна), "Маркування туристичних маршрутів, публікація буклетів та проведення семінарів" ("Еко-плей", м. Яремче) тощо.

Радою з туризму Карпатського регіону у 2002 році було отримано грант від Карпатського фонду на реалізацію проекту "Налагодження співпраці між туристичними підприємствами та представниками громадських організацій в розвитку туризму", в рамках якого було започатковано видання щоквартального вісника "Туристичні вісті" українською та англійською мовами.

За підтримки Карпатського фонду було видано путівник "Народне мистецтво Гуцульщини", що започаткував серію "Івано-Франківщина

туристична". Метою цієї серії є ознайомлення українських та іноземних туристів, туристичних компаній, представників бізнесових кіл з однією з найбільш мальовничих областей України – Івано-Франківською областю.

Важливим напрямком діяльності Карпатського єврорегіону є проведення ярмарок, фестивалів, регулярні обміни творчими колективами, групами спортсменів, науковцями, делегаціями спеціалістів в області охорони здоров'я, екології, фахівців соціальних служб, зустрічі представників митних і прикордонних служб, правоохоронних органів.

Проблемні питання у діяльності "Карпатського Єврорегіону"

Політичне рішення щодо створення Карпатського єврорегіону, надалі показує не спроможність повноцінного функціонування структури, у діяльності якої в однаковій мірі не зацікавлені всі її учасники. При всіх позитивних моментах, участь Львівської та Чернівецької областей у Карпатському єврорегіоні не є достатньо активною.

Таблиця 6.2

Динаміка кількості засідань ради КЄ за роками

1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
6	3	4	4	4	3	3	2	1	1

Як видно з наведеної таблиці 6.2, пік активності діяльності єврорегіону припав на 1995-1997 роки. За останні роки він пішов на спад. Цьому є декілька пояснень.

1. Відсутність системотворчих факторів для такої структури як Карпатський Єврорегіон, спільних проблем для п'яти країн одразу. Так, Львівська область не має спільних проблем з прикордонними територіями Угорщини, Словаччини і, тим паче, Румунії. Фактично, такі проблеми має лише Закарпатська область, яка і є найбільш активним українським учасником у КЄ. Львівська ж область має спільні проблеми з Підкарпатським воєводством Польщі. Чернівецька область створила єврорегіон "Верхній Прут" і намагається більш ефективно працювати в ньому. Для Івано-Франківської області, у якої не має пунктів перепуску через кордон, важко працювати в рамках об'єднання КЄ. Для цієї області повинна бути своя стратегія трансдордонної та міжрегіональної співпраці, відмінна від інших українських областей.

Для всіх областей України залишилися спільні інтереси лише у політичних взаємних консультаціях регіональних органів влади та у обміні досвідом, які, однак, можна здійснювати, наприклад, у рамках щорічних Економічних форумів прикордонних областей, які проводяться у м. Львові.

2. У засіданнях Ради КЄ приймає участь вище обласне керівництво, а на рівень громад діяльність майже не опускається. За аналогією з європейською практикою, в діяльності КЄ повинні приймати участь громадські асоціації прикордонних територій, агенції регіонального

розвитку тощо, які могли б вести поточну діяльність, сприяти підготовці заявок на отримання фінансової допомоги та вести моніторинг реалізації проектів.

3. Не достатня фахова підготовка управлінських кадрів, часта зміна керівництва, значний суб'єктивний фактор у прийнятті рішень щодо діяльності КЄ, відсутність наступництва. Українське Представництво в КЄ, розміщене у м. Ужгороді, має не достатні контакти з іншими областями. Це пов'язано з тим, що справами поточної діяльності КЄ займаються службовці структурних підрозділів обласних державних адміністрацій або обласних рад і ведення цієї роботи, в значній мірі, залежить від бажання та фахової підготовки конкретного службовця. Лише у жовтні 2003 року була відкрита філія Українського Представництва у КЄ у Львівській області. Очікується, що це підвищить ефективність участі Львівської області у Карпатському єврорегіоні.

4. Не достатнє висвітлення діяльності КЄ у засобах масової інформації, на веб-сторінках обласних державних адміністрацій або обласних рад. З 5-ти країн-учасників КЄ веб сторінка підтримується лише польською стороною. Майже не доступна інформація щодо фінансової діяльності КЄ, що також є стримуючим фактором.

5. Необхідність сплати членських внесків (порядку 6 000 дол. США) з обласного бюджету, де відсутня така стаття. Лише з прийняттям Закону України "Про транскордонне співробітництво" стане можливою фінансова підтримка транскордонного співробітництва на державному та регіональному рівнях. Існуючий на даний час механізм фінансування діяльності КЄ вимагає конкретного обґрунтування необхідності цих витрат для області. Хоча це і не велика сума для обласного бюджету, однак всі хочуть бачити реальний ефект від участі в єврорегіоні і, не в далекому майбутньому, а одразу.

Зрозуміло, що спільні проекти, які плануються у КЄ, також вимагають відповідного фінансування і важко знайти проблему, у вирішенні якої одночасно були б зацікавлені всі сторони-учасники. На сучасному етапі проблеми, які необхідно вирішувати спільними зусиллями, в більшості випадків виникають на суміжних територіях і, здебільшого, реалізуються у рамках двосторонніх відносин. Тому, надалі доцільно переглянути **концепцію діяльності української сторони у "Карпатському Єврорегіоні"**.

Польська сторона вже це зробила. Передусім, концепція участі польської сторони була переглянута відповідно до **Стратегії розвитку Підкарпатського воєводства і пріоритетів міжнародної співпраці цього воєводства**.

Основним висновком, зробленим на підставі всебічного аналізу було твердження необхідності проведення реорганізації засад функціонування польської сторони у КЄ з метою доведення їх до вимог та стандартів, що

ставляться сучасним і справно керованим транскордонним та єврорегіональним структурам.

Реорганізація засад функціонування польської сторони у КЄ полягає у:

1. Створенні юридичної особи від польської сторони. Від 1.03.2001 – Представництво Республіки Польща у "Карпатському Єврорегіоні" "Євро-Карпати".

2. Зміцненні структури польської сторони через безпосередню участь у діяльності "Карпатського Єврорегіону" на засадах членства у Представництві "Євро-Карпати" органів самоврядування підкарпатського воєводства. Скликання Конвенту самоврядних органів влади польської сторони КЄ – створення "самоврядного єврорегіону"

3. Зміні статусу Польського бюро – створення багатофункціонального Єврорегіонального Центру, а також мережі партнерських інституцій, які співпрацюють з Центром

4. Впровадженні єврорегіональної системи співпраці як шлях активізації участі підприємств державного, приватного та громадського секторів в ній.

Крім того передбачено перенесення місця розташування Бюро до Жешува, а також організація мережі локальних центрів єврорегіональної співпраці. Зазначимо, що з польської сторони у КЄ працює лише одне воєводство.

За результатами проведеного аналізу щодо діяльності єврорегіонів за участю областей Карпатського регіону і порівняння функціонування єврорегіонів у Центральній і Східній Європі, аналізу статутних документів, організаційних структур та фінансового забезпечення стверджується, що основними перешкодами для ефективного функціонування української сторони в рамках єврорегіонів є:

- відсутність **системного та перспективного** підходів до організації єврорегіональної співпраці;
- низький рівень залучення організацій української сторони в діяльності та реалізації цілей єврорегіонів;
- низький рівень підготовки кадрового потенціалу в регіональних органах управління;
- відсутність фінансового забезпечення;
- впроваджуються недостатньо опрацьовані **відповідні організаційні методи, інструменти, принципи, процедури, структури і правове регулювання** співпраці, що не дає можливості більш ефективної участі сторін у єврорегіональній співпраці;
- існує потреба формування **Системи Транскордонної Співпраці**, котра забезпечить:
 - доступ до інформації щодо коштів, призначених на розвиток транскордонного співробітництва;
 - допомогу організаціям, інституціям і зацікавленим особам у реалізації проектів транскордонної співпраці;

- підготовку в рамках програм кадрів, які займаються транскордонною співпрацею;
- постійний моніторинг проблем (потреб) щодо транскордонної співпраці;
- обмін досвідом з питань транскордонної співпраці, представлення позитивних прикладів практичної співпраці у рамках євро регіонів;
- пошук та зв'язок партнерів до транскордонної співпраці в рамках програм ЄС
- ефективну презентацію інтересів місцевих органів самоврядування у форумах європейських інституцій та організацій, які займаються транскордонною співпрацею.

Діяльність Карпатського євро регіону не доцільно розглядати відокремлено від діяльності Карпатського фонду.

Карпатський фонд

Карпатський фонд⁵³ був сформований з ініціативи Інституту "Схід-Захід" (попередня назва – Інститут досліджень "Схід-Захід"). У 1992 р. Інститут організував зустріч місцевих та регіональних лідерів з метою визначення перспектив розвитку транскордонного співробітництва у регіоні Карпат та Тиси. Під час зустрічі її учасники вказали на відсутність осіб та організацій, здатних ефективно координувати використання місцевих ресурсів і унікальних можливостей транскордонного регіону. У 1993 р. лідери п'яти країн, за сприяння Інституту "Схід-Захід", зібралися в Угорщині і підписали декларацію про створення Карпатського Євро регіону як механізму співробітництва між органами державної влади. Це була перша подібна асоціація такого типу у Центральній і Східній Європі.

Оскільки Карпатський Євро регіон займався виключно розвитком співробітництва між органами влади, то виникла потреба у створенні координаційної структури, яка б сприяла налагодженню зв'язків між пересічними громадянами, неурядовим сектором. Лідери регіону вирішили використати для цієї потреби модель громадської фундації, поширеної в США, вважаючи, що вона є придатною для створення міжнародного регіонального фонду. Фонд Чарльза Стюарта Мотта, оцінивши добрі перспективи утворення ефективної філантропічної організації в регіоні, надав на період 5 років грант розміром більше \$ 4 000 000.

У 1994 р. Інститутом досліджень "Схід-Захід" за підтримки Фонду Чарльза Стюарта Мотта було створено Фонд розвитку Карпатського Євро регіону. Основною метою Фонду як динамічної міжрегіональної організації була підтримка громадських ініціатив у регіоні Карпат, проектів органів місцевого самоврядування і незалежних неурядових організацій (НУО). Поштовхом для розвитку у Центрально-Східній Європі саме такого типу фундації було переконання, що підтримка місцевої демократії,

транскордонної і міжетнічної співпраці на локальному та регіональному рівні є важливим елементом будівництва стабільної та демократичної Європи.

Карпатський фонд є унікальною транскордонною регіональною фундацією, яка надає гранти та технічну допомогу громадським організаціям та органам місцевого самоврядування, зокрема, у сфері міжрегіональної та транскордонної співпраці та економічного розвитку. Фонд підтримує створення партнерств між державними, приватними та неурядовими організаціями, включно співпраці у питаннях транскордонного та міжетнічного співробітництва.

Метою Карпатського фонду є формування добросусідських відносин, соціальної стабільності і сприяння економічному прогресу на прикордонних територіях України, Угорщини, Румунії, Польщі, Словаччини. Для цього Карпатський фонд надає фінансову та технічну підтримку проектам, результатами яких є покращення якості життя людей у містах та сільських громадах Карпатського регіону (табл. 6.3).

- Розвиток місцевої демократії і громадянського суспільства шляхом налагодження партнерств між громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування для задоволення потреб громад
 - Інституційне зміцнення органів місцевого самоврядування і громадських організацій
 - Розвиток транскордонного і міжетнічного співробітництва, поширення інформації і впровадження інноваційного досвіду
 - Заохочення участі громадян у місцевому та регіональному розвитку
 - Сприяння налагодженню співпраці між громадськими організаціями, органами місцевого самоврядування та підприємницькими структурами.
- Карпатський фонд виконує у регіоні наступні **функції**:
- **Об'єднання** громадян, державного, громадського та приватного секторів
 - **Заохочення** розвитку транскордонного співробітництва та гармонізації відносин між різними етнічними групами
 - Визначення та поширення **інноваційних** підходів до місцевого та регіонального економічного розвитку
 - **Надання** технічної допомоги органам місцевого самоврядування та громадським організаціям
 - Здійснення **фінансової підтримки** місцевих та регіональних ініціатив громадських організацій та органів місцевого самоврядування
 - Неупередженого **посередника** між місцевими-регіональними, регіональними-місцевими, регіональними-національними, регіональними-Європейськими сторонами діалогу
 - **Попередження конфліктів** шляхом налагодження міжетнічного співробітництва у багатонаціональному та поліконфесійному регіоні
- Багатонаціональне та поліетнічне середовище визначає основні цінності

⁵³ <http://www.CFoundation.org>

Карпатського фонду. **Основні принципи** діяльності організації відповідають вимогам ефективності та відповідності місцевим потребам. Серед них: повага до етнічного та релігійного різноманіття регіону; толерантне ставлення до цінностей інших суспільних груп; багатоетнічність і полікультурність; увага до соціальних та екологічних питань; гармонізація принципів місцевого розвитку з вимогами глобалізації. Окрім згаданих базових цінностей, іншими пріоритетами Фонду є наступні: діяльність відповідно до локальних потреб громад; поєднання у регіональному розвитку елементів міжетнічної співпраці та транскордонного співробітництва; започаткування ініціатив; відкритість до інноваційних та альтернативних рішень проблем.

Структура Карпатського фонду відображає полікультурний і поліетнічний аспект його діяльності. Для забезпечення організаційної єдності Фонду, окрім центрального офісу в м. Кошице, Словаччина, партнерські організації діють в кожній з країн Карпатського Євросередині. Карпатський фонд функціонує як нейтральна, неупереджена, неполітична організація. Оскільки Фонд діє на місцевому рівні, то серед основних засад діяльності є принцип економічної ефективності і доцільності, гнучкості у роботі, відповідності функціонування до місцевих потреб. Багатонаціональний склад Ради директорів і персоналу Карпатського фонду сприяє досягненню визначених завдань.

Таблиця 6.3

Програми та проекти, фінансовані Карпатським Фондом
протягом 1998-2001 рр.

Бенефіціар	Проект	Кошти дол.
Розвиток сільських громад та територій Карпатського регіону		
Жовківська районна рада, Львівська область, Україна	Підтримка розвитку малого бізнесу, відродження громад, зокрема створення кредитної спілки, надання технічної допомоги початкуючим підприємцям, розвиток еко-туризму.	73 951 (на три роки)
Рахівська районна рада, Закарпатська область, Україна	Створення передумов для сталого розвитку на території Рахівського району, зокрема підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ), можливостей для працевлаштування, зростання ролі громадян та НУО у розвитку регіону	86 050 (на три роки)

Продовження табл. 6.3

Бенефіціар	Проект	Кошти, дол.
Програма транскордонного співробітництва в Карпатському євросередині		
Центр підтримки бізнесу "НьюБізнес", Львів, Україна	Створення українсько-польської інформаційної та консультативної мережі, завданням якої є поширення інформації бізнесового характеру.	25 000
Програма гармонізації міжнародних відносин в Карпатському Євросередині		
Агентство регіонального розвитку, Старий Самбір, Україна	Організація Міжнародного молодіжного центру "Карпати", проведення культурних фестивалів	7 000
Центр розвитку національних меншин, Ужгород, Україна	Розвиток шкільної освіти, національно-культурних товариств угорської меншини за допомогою налагодження обмінів між угорськими та українськими вчителями та школярами.	8 000
Центр міського розвитку, Жовква, Україна	Проведення експертизи і дослідження можливості збереження і реставрації історичних монументів, які є українською та польською культурною спадщиною	8000
Програма інституційного зміцнення громадських організацій та органів місцевого самоврядування		
Європейський Діалог, Львів, Україна	Підтримка ромського населення шляхом встановлення зв'язків між органами місцевого самоврядування, ромськими неурядовими організаціями, міжнародними інституціями	\$4 000
Інформаційно-методичний центр "Дебати", Львів, Україна	Розвиток транскордонних зв'язків між Україною та Польщею, спільне вирішення проблем молоді.	4 750
Студентське братство", Надвірна, Україна	Озеленення міста, проведення конкурсу "Місто квітів"	1 162

Продовження табл. 6.3

Бенефіціар	Проект	Кошти, дол.
Громадська екологічна організація "Еко-плай", Яремча, Україна	Маркування туристичних маршрутів, благоустрій та впорядкування гірських маршрутів, виготовлення рекламної продукції, організація семінарів	1 831
Громадська організація "Товариство музичної культури циган Закарпаття "Лаутарі", Ужгород, Україна	Підтримка та розвиток джазового мистецтва м. Ужгорода шляхом проведення II Міжнародного та III Всеукраїнського фестивалю джазової музики "Пап-джаз-фест-2000".	1 000
Громадська екологічна організація "Едельвейс", Косів, Україна	Привернення уваги до можливостей використання місцевого досвіду для досягнення економічного прогресу	5 000
Фонд "Каунтерпарт", Київ, Україна	Проведення тренінгів для НУО, які діють на території Західної України.	5 000
Львівський центр підтримки бізнесу "НюБізнет", м. Львів, Україна	Зміцнення інституційного потенціалу міських рад	5 000
Національний природний парк, с. Синевир, Україна	Підтримка екологічних НУО, які діють на території парку, створення екологічного клубу для дітей	2 400
Регіональний фонд розвитку туризму та рекреації, Ужгород, Україна	Проведення міжнародного туристичного ярмарку	2 500
Закарпатський обласний осередок Червоного Хреста, Ужгород, Україна	Надання гуманітарної допомоги громадам, які постраждали від повені.	2 000
Буковинська філія Національного Еко-центру "Крона", Чернівці, Україна	Зміцнення ролі НУО у громадах шляхом підвищення їх професійних навичок	4 890
Закарпатський фонд підтримки підприємництва, Ужгород, Україна	Проведення дослідження щодо розвитку МСБ, розвиток співробітництва між інституціями, які займаються регіональним розвитком	4 900

Продовження табл. 6.3

Бенефіціар	Проект	Кошти, дол.
Сільська рада с. Кібляри, Україна	Налагодження партнерства між сільською радою, школою та підприємцями у розвитку еко-туризму.	2 000
Національно-культурне товариство ромів "Ром Сом", Ужгород, Україна	Організація джазового фестивалю	500
Фонд муніципальних ініціатив, Ужгород, Україна	Формування органів самоорганізації громадян як механізму захисту їх прав.	2 500
Центр громадських ініціатив, Перечин, Україна	Залучення громадян у процес вирішення місцевих проблем.	2 000
Асоціація розвитку сільського зеленого туризму, Івано-Франківськ, Україна	Збір та поширення інформації про можливості розвитку сільського туризму в регіоні Карпат	1 153
Ромська культурна організація "Амаро Дром", Ужгород, Україна	Підтримка організації ромського центру соціальної роботи серед населення	2 460
"Еко-плай", Яремча, Україна	Залучення громадян до вирішення проблем екологічної освіти та розвитку бізнесу.	2 000
Приз за кращий інноваційний досвід діяльності органів місцевого самоврядування сіл і малих міст Карпатського єврорегіону		
Перечинська сільська рада, Україна	За залучення громадян до вирішення місцевих проблем	5 000
Чернівецька міська рада, Україна	За створення партнерства між міською радою, екологічними неурядовими організаціями, місцевим населенням з метою вирішення екологічних проблем громади	10 000

Єврорегіон "Буг"

Транскордонне об'єднання єврорегіон "Буг" було створено як результат угоди, підписаної в Луцьку (в Україні) у вересні 1995 року воєводами: хелмським, люблінським, тарнобжезьким і замостьським, а також головою Волинської обласної Ради.

В травні 1998 року територія єврорегіону збільшилася на воєводство

Білопідляське та Брестську область Білорусії. Два роки пізніше, в травні 2000 року в склад єврорегіону були прийняті Сокальський і Жовківський райони Львівської області. На даний момент територія єврорегіону становить 80916 км², а чисельність населення 4997,4 тис. осіб, у тому числі польська частина складає 31,1%, – білоруська – 40,5% і українська – 28,4% (рис. 6.4, табл. 6.4).

Територія єврорегіону "Буг" охоплює три регіональні частини: це – Брестська область Білорусії (з осередком в Бресті), Люблінське воєводство (з осередком в Любліні), Волинська область в Україні (з осередком в Луцьку), а також 64 субрегіональні одиниці, котрі складаються з 54 районів / земських повітів (16 – в Брестській області, 20 – в Люблінському воєводстві і 16 – у Волинській області, 2-у Львівській області), а також 12 міст на правах районів / повітів (по 4 в кожній регіональній одиниці). Найбільші міста у цьому регіоні: Люблін – 356 тисяч осіб, Брест – коло 300 тис., Луцьк – 219 тис., Барановичі – 168,9 тис., Пінськ – 131 тис. осіб.

Через територію єврорегіону "Буг" проходять важливі комунікаційні шляхи, які з'єднують країни Західної Європи з Росією, Україною, Білоруссю. На його території знаходяться пасажирські та товарні прикордонні пункти перепуску європейського значення. Про природні ресурси єврорегіону "Буг" свідчать чотири національні парки, створені на його території:

- Біловезький (на білоруській території), площею у 87,6 тис. гектарів, який включає в себе єдину у Європі первісну пушу з декількома тисячами видів унікальних тварин та рослин
- Поліський (на польській);
- Розточанський (на польській), з рідкісними пейзажами, що містять плоскі вершини, обривисті схили та глибоко врізані долини;
- Шацький (на українській), який включає 22 озера карстового и після карстового походження.

Від червня 1996 року Єврорегіон "Буг" є членом Товариства Європейських Прикордонних Регіонів. З 1998 р. єврорегіон "Буг" має свого представника в органах управління Товариства.

Статутними органами Єврорегіону є (рис. 6.5):

- **Рада Єврорегіону**, яка складається з 30 осіб, по 10 з білоруської, польської та української сторін;
- **Президія Ради** єврорегіону – триособовий (по 1 представнику з кожної сторони), котрим керує вибраний на 1 рік Голова Президіуму, який одночасно є Головою Ради;
- **Секретаріат**, який складається з Національних бюро в Бресті, Хелмі та Луцьку;
- **Ревізійна комісія**, яка складається з 6 осіб (по 2 з кожної сторони) та обирається на 2 роки.

АДМІНІСТРАТИВНИЙ ПОДІЛ

Рис. 6.4. Єврорегіон "Буг"

В результаті адміністративної реформи в Польщі, яка відбулася в 1999 році і створення нових органів самоврядування, на рівні повіту та воєводства, польську сторону в Єврорегіоні Буг репрезентують представники органів самоврядування Люблінського воєводства, а також повітів та гмін з територій колишніх воєводств: Білопідляського, Тарнобжеського та Замостьського, об'єднаних в Товаристві Самоврядування Єврорегіону Буг, а також люблінський воєвода. Товариство об'єднує всі рівні самоврядування у єврорегіоні і на основі Статуту прийняло функцію юридичної особи єврорегіону "Буг", а також механізм фінансування його діяльності з польської сторони. Фінансові

Таблиця 6.4

Загальні дані євро регіону "Буг" (на 2001 рік)

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис км ²	Населення, тис. осіб	Щільність населення, осіб / км ²
Українська частина	23,1	1273,8	55,1
Волинська область	20,2	1063,9	52
Львівська область (2 райони)	2,9	209,9	72,3
Сокальський район	1,6	99,6	62,3
Жовківський район	1,3	110,3	84,8
Польська частина	25,1	2239,5	89
Люблінське воєводство		1008,76	
Товариство самоврядування Євро регіону Буг, утвореного на базі повітів та гмін колишніх воєводств:			
Замоського		493,99	
Білопідляського		303,5	
Тарнобжеського (Хелмське)		250,084	
Білоруська частина	32,79	1484,1	46,3
Брестська область	32,79	1484,1	45
Разом	80,99	4997,4	

засоби на діяльність євро регіону формуються з членських внесків.

Статутна діяльність Євро регіону виявилася в скликаних Радою семи білорусько польсько-українських робочих групах з питань:

1. територіального облаштування, комунікації, транспорту та зв'язку;
2. охорони та поліпшення стану навколишнього середовища;
3. атестації, інформації та бази даних;
4. співробітництва між установами та суб'єктами господарської діяльності;
5. освіти, охорони здоров'я, культури, спорту та молоді;
6. контактів між органами самоврядування та мешканцями;
7. безпеки та ліквідації надзвичайних ситуацій.

Основною метою діяльності Євро регіону Буг є розвиток співпраці прикордонних територій у таких напрямках:

- територіальне планування;
- комунікація, транспорт та зв'язок;
- освіта, охорона здоров'я, культура, спорт та туризм;
- охорона і поліпшення стану навколишнього середовища;

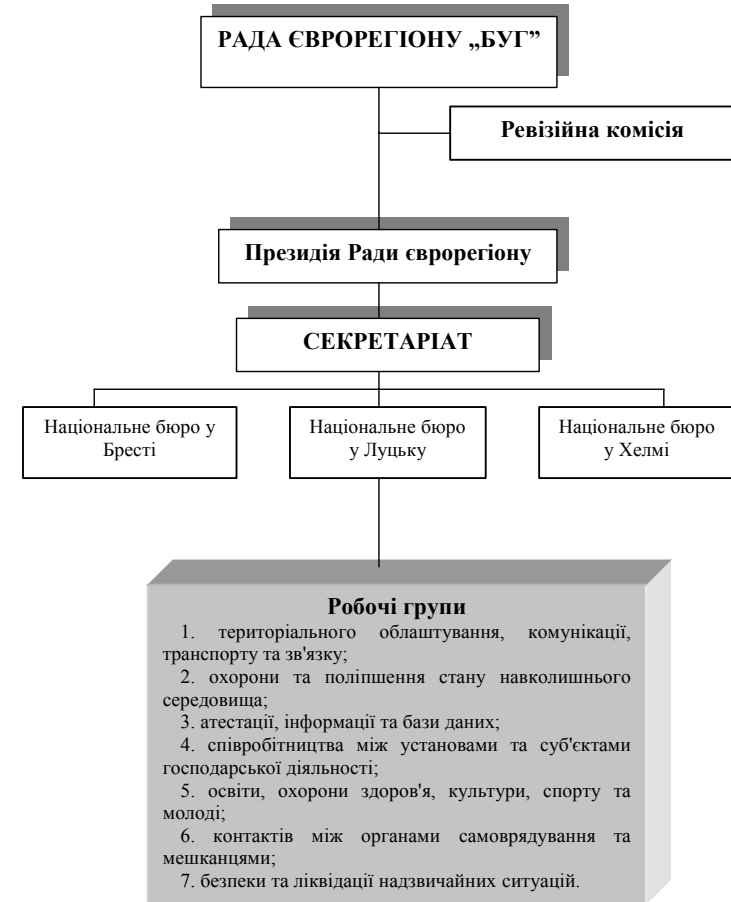

Рис. 6.5. Організаційна структура євро регіону "Буг"

- ліквідація надзвичайних ситуацій та стихійних лих;
- сприяння розширенню контактів між мешканцями прикордонних територій, розвитку співробітництва між організаціями та установами, а також суб'єктами господарської діяльності.

Конкретні заходи для спільної реалізації визначаються на засіданнях членів Ради Євро регіону, які проводяться двічі на рік. Їх фінансування

здійснюється за рахунок власних коштів сторін, що беруть участь в акціях.

Заходи та проекти, реалізовані в рамках Єврорегіону "Буг"⁵⁴

- IV Міжнародна багатогалузева виставка-ярмарок "Брест. Співдружність – 2002" (м. Брест, РБ)
- Круглий стіл з питань агро бізнесу і підприємництва під патронатом воєводи Люблінського воєводства РП (м. Грубешов, РП). Мета – обмін досвідом, пов'язаним з тваринництвом на прикордонних територіях, та зміцнення українсько-польського співробітництва.
- Перебування в області делегації Хелмського повіту РП. Обговорення питань співробітництва між представниками ЗМІ, впровадження проекту громадських дискусій між журналістами.
- II Конференція Люблінського воєводства "Безпека дорожнього руху в прикордонних регіонах Східної Польщі та стандарти Європейського Союзу" (м. Біла Подляска, РП). Мета – популяризація проблематики, пов'язаної з широким розумінням безпеки дорожнього руху.
- Навчальний семінар "Сфера безпеки у програмі розвитку Люблінщини – Єврорегіон "Буг" (м. Сарни біля Рик, РП).
- Робоча зустріч спеціалістів у сфері реформування служби охорони здоров'я, а також її фінансового забезпечення за участю делегації Волинської області (м. Люблін, РП).
- Польська Національна Виставка та Польсько-Українська Інвестиційна Біржа під патронатом Президента РП та Президента України (м. Дніпропетровськ).
- I Міжнародні Надбужанські дебати журналістів Хелм – Ковель 2002 (м. Хелм, РП).
- Тристороння зустріч представників ділових кіл Волині, Люблінського воєводства та Брестської області (м. Луцьк).
- Зустріч представників органів самоврядування Волинської області та Люблінського воєводства РП з метою обміну досвідом роботи та налагодження співробітництва в рамках Єврорегіону "Буг" (м. Хелм).
- Зональна нарада з питань облаштування державного українсько-польського кордону та місцевих пунктів пропуску, надання допомоги прикордонним підрозділам у проведенні роботи по утриманню лінії державного кордону (м. Устилуг).
- Міжнародний семінар "Українсько-польське економічне співробітництво – пошук і перспективи" (м. Луцьк).
- Бізнес-форум Люблінського клубу бізнесу (м. Люблін).
- Семінар "Міжнародне співробітництво адміністрації і органів самоврядування – теорія і практика", що проходив в рамках проекту "Міст – Люблінський регіон як місце співробітництва органів самоуправління зі Сходу і Заходу" (м. Люблін).

- Урочистості з нагоди закладання наріжного каменя під будівництво Регіонального торгово-виставкового центру в Любліні та відкриття XIV Люблінської будівельної ярмарки ЛЮБДОМ – весна 2003" (м. Люблін).
- Міжнародна багатогалузева виставка-ярмарок "Брест. Співдружність – 2003" (м. Брест).
- Урочистості з нагоди закладання українсько-польського фруктового саду в с. Великий Порськ
- Ковельського району Волинської області.
- VIII Надбужанські мистецькі зустрічі "Грубешов 2003" та Форум культурного виховання прикордоння під патронатом бургомістра м. Грубешова (м. Грубешов).

Розвиток прикордонної інфраструктури

Загальна довжина українсько-польського у Волинській області приходить складає 135 км. На цій ділянці розташовано два залізничні (Ягодин, Ізов) та два автомобільні пункти перепуску через кордон (Ягодин, Устилуг).

За посередництвом Програми TACIS СВС Європейського Союзу в рамках проекту "Облаштування міжнародного автомобільного пункту попуску "Ягодин-Дорогуськ" завершено будівництво нового мосту через р. Західний Буг та під'їзної дороги в районі українсько-польського державного кордону, а також виділено кошти у сумі 2,75 млн. євро для розбудови та модернізації об'єктів режимної зони кордонного переходу в Ягодині. В проекті Державного бюджету України на 2003 рік на розбудову КПП "Ягодин" планується виділити 1,0 млн. грн.

Незважаючи на значну роботу, проведену з перебудови міжнародного автомобільного пункту пропуску "Ягодин-Дорогуськ", та заходи, що вживаються для модернізації його технічного стану, потреба у подальшому продовженні реконструкції об'єктів режимної зони залишається гострою.

Інший автомобільний кордонний перехід "Устилуг-Зосін" з 2001 року також має статус міжнародного. Це – єдиний перехід на українсько-польському державному кордоні, де з 2 квітня 1997 року запроваджено організацію спільного паспортного та митного контролю осіб, транспортних засобів і вантажів, що дало можливість значно прискорити і спростити проходження цих процедур.

У зв'язку із зміною статусу пункту пропуску "Устилуг" з міждержавного на міжнародний актуальними завданнями є розробка техніко-економічного обґрунтування щодо розширення і реконструкції режимної зони цього пункту пропуску з пристосуванням її під пропуск, у першу чергу, автобусів, а в другу чергу, вантажного транспорту, а також будівництво об'їзної автомобільної дороги поза центральною частиною м. Устилуга.

Подальший ріст товаропотоків виглядає проблематичним без розширення мережі пунктів пропуску через кордон за рахунок відкриття малих переходів, функціонування яких поряд зі стимулюванням

⁵⁴ Інформація надана Волинською обласною державною адміністрацією

прикордонної торгівлі, ширшим використанням туристично-рекреаційних можливостей територій, реалізацією контактів між містами, районами, сільськими громадами сусідніх держав дасть змогу зменшити навантаження на існуючі кордонні пункти пропуску, що дозволить поліпшити рівень обслуговування вантажних і пасажирських перевезень, і, крім того, значно ефективніше використовувати можливості України і Польщі як транзитних держав.

У цьому контексті заслуговує уваги практичне втілення ідеї стосовно відкриття кордонних переходів на ділянці Морозовичі-Крилув (біля Нововолинська) та в районі Шацького Національного природного парку (Адамчуки – Збереже). Ці питання обговорювалися на останньому засіданні Ради Єврорегіону "Буг", яке відбулося 27 травня 2003 року у місті Луцьку.

Зовнішньоекономічна діяльність єврорегіону

Основний акцент учасниками Єврорегіону робиться на розвиток торгово-економічних відносин. За 2002 рік обсяги товарообігу волинських підприємств з Республікою Польща склали 42,8 млн. дол. США або майже 10% від загальних обсягів міжнародної торгівлі області. Двосторонній оборот з Республікою Білорусь за цей період дорівнював 11,3 млн. дол. США та супроводжувався ростом експортних поставок до сусідньої держави на 12,3%.

Станом на 01.01.03 у Волинській області зареєстровано 253 спільних підприємств, з яких 111 створено за участю польського капіталу, і 13 – за участю бізнесменів з Білорусі. Прикладом успішної роботи у сфері підприємництва за участю ділових кіл РП може слугувати діяльність українсько-польського спільного підприємства ТзОВ "БРВ-Україна", у яке лише в цьому році інвесторами з Польщі було вкладено 1,6 млн. дол. США для організації виробництва меблів.

Результатом вищезгаданих заходів стало налагодження безпосередніх зв'язків для реалізації не лише суто комерційних угод, а й залучення інвестиційних ресурсів. Це підтверджується даними вкладання в економіку Волині польського капіталу: з 3,12 млн. дол. США, інвестованих та офіційно зареєстрованих протягом 6 місяців 2003 року, понад 50% припадає на компанії Люблінського регіону. На користь цього промовляє ряд чинників, зокрема невелика географічна віддаленість, обізнаність з умовами ведення підприємницької діяльності на вітчизняному ринку, наявність серед польських бізнесменів достатньої інформації про податкові й митні преференції на території пріоритетного розвитку у Волинській області (м. Нововолинськ, с. Жовтневе).

Для вирішення питань інтенсифікації транскордонного співробітництва між Україною та Республікою Польща в області триває реалізація проекту за фінансової й технічної підтримки Департаменту міжнародного розвитку уряду Великої Британії "Сприяння заснуванню українсько-польської транскордонної агенції регіонального розвитку". Його основними цілями є

зменшення негативного впливу, зумовленого розширенням числа країн-членів Європейського Союзу, а також вдосконалення інституційної основи транскордонного співробітництва через створення мережі місцевих агенцій в чотирьох регіонах – Волинській та Львівській областях, Люблінському й Підкарпатському воєводствах. Складовою цього проекту є створення Фонду сприяння малим проектам, зокрема, у сфері підтримки малого та середнього підприємництва та підсиленні структур, чия діяльність спрямована на регіональний / місцевий розвиток. В рамках проекту за допомогою вітчизняних та зарубіжних експертів вже підготовлено дослідження "Наслідки вступу ЄС на Західну Україну", створено у міжнародній комп'ютерній мережі Інтернет веб-сторінку, користувачі якої зможуть отримати практичну інформацію щодо двосторонньої взаємодії на прикордонному рівні, зокрема, про міжнародні донорські інституції, що надають фінансову і технічну допомогу при впровадженні в двох країнах проектів транскордонного характеру, а також матеріали стосовно діяльності Єврорегіону "Буг".

Через Фонд підтримки малих проектів, який складає 25 тис. фунтів стерлінгів, у першому півріччі 2003 року Волинь братиме участь у реалізації чотирьох мікро проектів, спрямованих на встановлення партнерських прикордонних зв'язків, між одним з населених пунктів Шацького району та повітом Воля Ухруська Люблінського воєводства, зменшення рівня безробіття на прикордонних територіях України й Польщі, започаткування галузі агротуризму, ресоціалізації наркозалежної молоді. Їх сумарна вартість складає близько 8 тис. фунтів стерлінгів.

В економічному секторі міжнародним консорціумом, який очолює компанія ECORYS Reserch and Consulting з Нідерландів, здійснювалися заходи проекту TACIS "Покращання середовища для розвитку малого та середнього підприємництва". Його діяльність зосереджена на таких чотирьох основних напрямках, як проведення регуляторної реформи, розвиток місцевого ринку послуг з надання консультацій у сфері бізнесу, налагодження співпраці з банківськими та іншими фінансовими інституціями для кредитування малих та середніх підприємств, підготовка та розповсюдження інформації.

Іншою ключовою сферою співробітництва в рамках Єврорегіону "Буг" залишаються питання, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища на прикордонних територіях. Прикладом цього є реалізація екологічної програми "Чистий Буг", що покликана вирішити актуальні проблеми охорони і відновлення цієї річки, яка протікає по територіях трьох сусідніх держав – Польщі, України та Білорусі. В її рамках передбачається проведення екологічного моніторингу, будівництво та реконструкція очисних споруд стічних вод, які є основними джерелами забруднення Бугу, інші природоохоронні заходи, що допоможе оздоровити екологічний стан прикордонних регіонів.

В галузі охорони довкілля за фінансової підтримки Європейського Союзу через програму прикордонного співробітництва TACIS в області здійснюється проект "Сприяння політиці постійного розвитку та захисту навколишнього середовища в контексті транскордонної співпраці між Україною та Польщею, CBC ENACT". Його учасники – Волинська обласна рада, адміністрація Люблінського воєводства, провінція Лотарингія (Франція) та міжнародний водний центр "НАНСІ" (Франція), будуть вживати спільних заходів для вирішення таких завдань:

- розробка узгодженої політики регіонального захисту довкілля;
- вироблення плану спільних дій для здійснення контролю за екологічним станом басейну р. Буг;
- покращення якості питної води, що поставляється споживачам;
- створення карти навколишнього середовища;
- заснування обсерваторії навколишнього середовища.

В рамках цього проекту у березні 2003 року делегація Волинської області брала участь у тижневому навчальному візиті до Лотарингії (Франція) з метою вивчення європейського досвіду впровадження регіональних політик охорони довкілля в країнах – членах Європейського Союзу.

У відповідності з планом дій іншого проекту TACIS "Спільне управління річковими басейнами – управління басейном р. Прип'ять" на базі відділу аналітичного контролю, моніторингу та геодезичного нагляду Державного управління екології та природних ресурсів у Волинській області відбувся тренінг з відбору проб поверхневих вод.

В області завершилася реалізація проекту "Транскордонний моніторинг та оцінка якості води річок Уж, Латориця та Західний Буг". Підставою для його виконання на території Єврорегіону "Буг" стало підписання у 1997 році Меморандуму між Україною, Польщею та Білоруссю, які взяли на себе зобов'язання співпрацювати у справі охорони ріки Буг. Проект було здійснено як елемент втілення Конвенції "Про охорону та раціональне використання транскордонних водостоків і міжнародних озер" за рахунок фінансування програми TACIS. До його виконання було залучено провідних експертів з країн Європейського Союзу та України було досягнуто таких результатів:

- створено базу даних про комунальні очисні споруди, об'єми води, що скидаються у водні об'єкти, технічні характеристики, а також інформацію про промислові, сільськогосподарські та адміністративні об'єкти водокористування;
- розроблено і підписано Регламент і Програму на основі моніторингу якості води. Ці документи є ключовими для узгодження дій різних відомств та установ;
- встановлено устаткування – польове і лабораторне обладнання, придбано транспорт;

- місцеві спеціалісти пройшли курс навчання для роботи на сучасному обладнанні;
- проведено спільні польові дослідження та навчання разом з колегами з держав-сусідів.

Реалізація цього проекту спонукала до створення Міжнародного Комітету з басейного управління водними ресурсами р. Західний Буг.

В даний час Європейська Комісія готує ще один природоохоронний проект "Менеджмент басейнами річок Буг, Латориця та Уж". Його конкретними завданнями є надання технічної допомоги для забезпечення ефективного управління згаданими ріками з врахуванням транскордонних аспектів.

Польським учасником Єврорегіону "Буг" розроблено проект, який ставить за мету розвиток цього транскордонного об'єднання через підтримання більш тісних контактів між Волинською і Брестською областями й Люблінським воєводством. Його фінансування буде здійснюватися за рахунок коштів Програми прикордонного співробітництва PHARE. Метою проекту є налагодження тісних зв'язків між представниками органів місцевого самоврядування районного рівня Люблінського воєводства, Волинської і Брестської областей, яким належить ключова роль в реалізації завдань транскордонного співробітництва.

У березні 2003 року на розгляд Європейського співтовариства подано ще один проект "Налагодження співпраці між Єврорегіоном "Буг" та іспано / португальською транскордонною асоціацією Айхо Атлантико".

Продовжується робота щодо підготовки іншого проекту TACIS із застосування польського та європейського досвіду у соціальній реабілітації дітей-інвалідів, що проживають в області, до розробки якого залучено консалтингову компанію "EPOS" (м. Бад Хомбург, Німеччина).

Членами Єврорегіону напрацьовано ряд інших цікавих і перспективних ідей, які можуть бути використані за основу для розробки спільних проектів в галузі охорони навколишнього середовища, місцевого економічного розвитку та соціальній сфері. Практичні аспекти цього питання розглядалися під час засідання Ради транскордонного об'єднання, яке відбулося 27 травня 2003 року в Луцьку.

Важливою сферою діяльності Єврорегіону "Буг" є питання, пов'язані з охороною навколишнього природного середовища на прикордонних територіях. Непроста екологічна ситуація, актуальність проблем раціонального природокористування і їх очевидний транскордонний характер вимагають об'єднання зусиль всіх учасників Єврорегіону "Буг". Опрацьовано та парафоровано Угоду з Брестським обласним виконавчим комітетом про умови експлуатації Білозерської системи Дніпро-Бузького каналу.

Єврорегіон "Нижній Дунай"

Документи про формування та діяльність єврорегіону "Нижній Дунай" були підписані 14 серпня 1998 року в м. Галаці (Румунія) на зустрічі керівників прикордонних регіонів України (Одеська область). Республіки Молдова (райони Вулканешти, Кагул, Кантемир) і Румунії (повіти Бреїла, Галац, Тульча) відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного у м. Ізмаїлі 4 липня 1997 року, з врахуванням положень "Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або владами", прийнятої у м. Мадриді 21 травня 1980 року.

На даний час, на базі колишніх молдовських районів Вулканешти, Кантемир і Кагула було сформовано повіт Кагул, який є членом єврорегіону "Нижній Дунай" від молдовської сторони (табл. 6.5).

Таблиця 6.5

Загальні дані

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис. км ²	Населення, тис. осіб	У тому числі		Міське, %	Щільність населення, осіб / км ²
			міське	сільське		
Україна, Одеська область	33,3	2 528,6	1665,0	863,6	65,8	76
Молдова, Повіт Кагул	2,4	199,3	57,4	141,9	28,8	83,0
Румунія, Повіт Бреїла	17,6	1 297,3	764,1	533,2	58,9	85,8
Повіт Галац	4,7	388,9	259,4	129,5	66,7	82
Повіт Галац	4,5	641,0	389,7	251,3	60,8	144
Повіт Тульча	8,4	265,8	131,0	134,8	49,3	31,5

Організаційна структура єврорегіону включає (рис. 6.7):

- Раду єврорегіону – вищий орган управління;
- голову єврорегіону;
- віце-голів (2)
- комісії за сферами діяльності;
- координаційний центр.

Рада, голова та віце-голови єврорегіону презентують єврорегіон "Нижній Дунай" за його межами з метою просування міжрегіонального співробітництва між його членами. Координаційний центр є адміністративним органом. Комісії за сферами діяльності формуються на основі рішень Ради єврорегіону шляхом номіналізації конкретних осіб та визначення їх компетенції.

У рамках єврорегіону "Нижній Дунай" сформовано дев'ять комісій за

Рис. 6.6. Єврорегіон "Нижній Дунай"

сферами діяльності:

- комісія з регіонального розвитку;
- комісія із економіки, торгівлі та туризму;
- комісія з гармонізації нормативних документів, які відносяться до

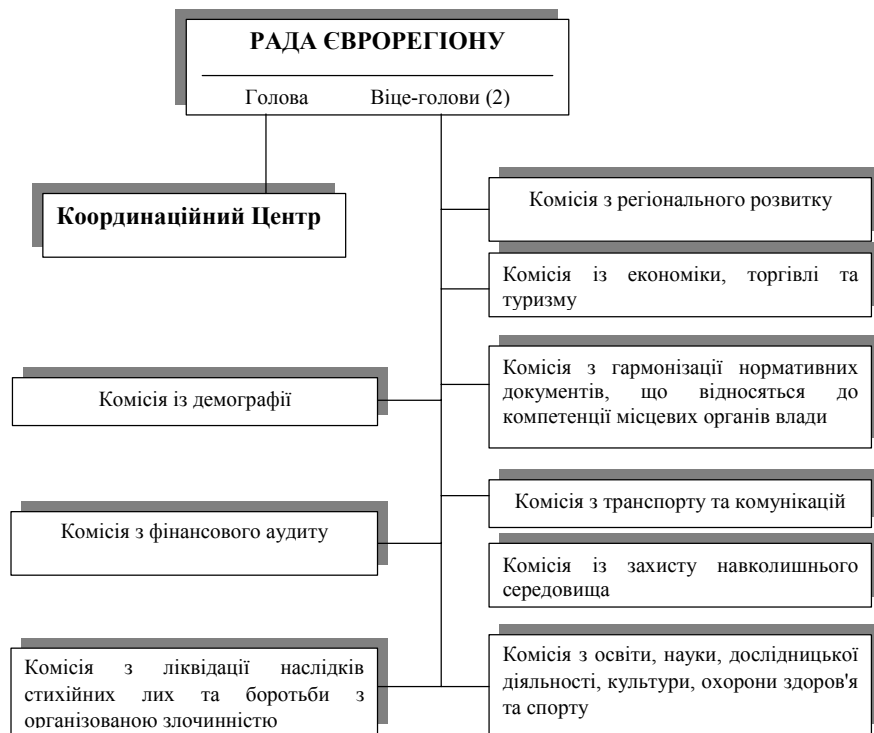

Рис. 6.7. Організаційна структура євро регіону "Нижній Дунай"

- місцевої компетенції;
- комісія з транспорту та комунікацій;
- комісія з демографії;
- комісія з навколишнього середовища;
- комісія з освіти, науки, досліджень, культури, охорони здоров'я та спорту;
- комісія з фінансового аудиту;
- комісія з ліквідації наслідків стихійного лиха та боротьби з організованою злочинністю.

Були проведені засідання комісій за сферами діяльності, де були визначені основні напрямки діяльності євро регіону.

Регіональний розвиток:

- узгодження планів регіонального розвитку країн учасників євро регіону та у тримісячний термін представити пропозиції до Ради євро регіону стосовно розробки єдиної концепції подальшого розвитку євро регіону "Нижній Дунай";

- проведення стажування в Агенції регіонального розвитку Регіону Розвитку Схід-Південь (м. Брєїла, Румунія) 2-3 представників від кожної сторони.
- організація зустрічей спільної групи експертів для підготовки єдиної програми щодо створення міжнародної вільної економічної зони Рені (Одеська область) – Джурджулешти (Республіка Молдова) – Галац (Румунія).

Економіка, торгівля і туризм:

- проведення виставок, ярмарок, інвестиційних форумів, що сприяють зближенню підприємств – членів євро регіону
- сприяння у налагодженні контактів між туристичними агенціями євро регіону для створення єдиної туристичної мережі;

Транспорт і комунікації:

- відкриття міжнародного поромного вантажопасажирського сполучення Рені (Одеська область, Україна) – Галац (Румунія);
- відкриття міжнародного поромного вантажопасажирського сполучення Ізмаїл (Одеська область, Україна) – Тульча (Румунія);
- відкриття міжнародного залізничного пасажирського сполучення Рені (Одеська область, Україна) Джурджулешти (повіт Кагул, Республіка Молдова) – Галац (Румунія);
- вивчення спільною групою експертів доцільності та перспектив відкриття повітряного пасажирського сполучення Одеса (Україна) – Ізмаїл (Одеська область, Україна) – Тульча (Румунія);
- вивчення спільною групою експертів можливості розширення зони дії мережі мобільного зв'язку у прикордонних районах Одеської області України.

Демографія:

- створення інформаційного банку даних про неурядові установи та організації, трудові ресурси, а також статистичні дані про стан справ у сфері захисту прав матері та дитини, людей похилого віку та тих, які потребують допомоги;
- підготовка пропозицій щодо розробки деяких проектів та програм у таких сферах:
- надання послуг людям похилого віку та тим, які потребують допомоги на місцях.

Освіта, наука, дослідження, культура, охорона здоров'я і спорт:

- створення телевізійних та радіопрограм у містах Одеса та Галац на Одеську область (Україна), повіті Галац, Брєїла, Тульча (Румунія), повіт Кагул (Республіка Молдова);
- організація випуску тримовної (українська, румунська та мова міжнародного спілкування) щоквартальної газети, тиражем 4000 екземплярів, на сторінках якої будуть висвітлюватися економічні, культурні та соціальні проблеми євро регіону;

- сприяння встановленню контактів між Одеською академією холоду і Галацьким університетом "Нижній Дунай" для розробки програми співробітництва при фінансуванні у рамках TEMPUS– TACIS та іншими партнерами;
- сприяння підготовці спільною групою дослідників монографії під назвою "Із історії цивілізацій єврорегіону "Нижній Дунай", в якій висвітлити елементи з історії дунайсько-понтійного простору, представити соціальні структури у дельті Дунаю, а також історію створення єврорегіону "Нижній Дунай";

У рамках єврорегіону "Нижній Дунай" за участю Одеської області та повітів Кагул (Республіка Молдова) і Галац (Румунія) вже отримана фінансова допомога від ЄС у сумі 2,126.000 єкю відповідно до проекту TACIS (відновлення, захист та стійке поліпшення екологічного стану озер Нижнього Дунаю).

У 2002 році обласною державною адміністрацією та обласною радою затверджене технічне завдання проекту TACIS Європейського Союзу "Бізнес-інфраструктура в Одеській області, єврорегіон "Нижній Дунай". Бюджет проекту становить 2 млн. євро, термін діяльності – 30 місяців. Реалізація проекту розпочалася у лютому поточного року. Передбачається активізація транскордонного співробітництва в рамках єврорегіону "Нижній Дунай" через сприяння становленню малого та середнього бізнесу у сфері сільського господарства та переробки сільгоспсировини, розвитку туризму та прикордонної торгівлі. Проект сприятиме поглибленню співробітництва між партнерами та донорськими організаціями Європейського Союзу

Єврорегіон "Нижній Дунай" є членом Асоціації Європейських прикордонних регіонів. За досягнення у розвитку транскордонного співробітництва єврорегіон "Нижній Дунай" у жовтні 2002 року під час чергової Асамблеї цієї організації був нагороджений призом "Вітрило Папенбургу" як єврорегіон, що найбільш динамічно розвивається. Крім того, Одеська область є членом Асамблеї Європейських регіонів, робочої співдружності Придунайських країн. З цих організацій регулярно надходить інформація щодо європейського досвіду та пріоритетів транскордонного і міжрегіонального співробітництва, перспективних напрямків його розвитку

У рамках комісії єврорегіону "Нижній Дунай" з економіки і фінансового аудиту та комісії з регіонального розвитку, програм і регіонального співробітництва триває робота по створенню бази даних підприємств, установ, організацій, які зацікавлені у встановленні та розвитку транскордонного співробітництва. Також проводиться робота по встановленню найбільш сприятливих програм надання міжнародної технічної допомоги, розроблений механізм отримання підтримки з кожного регіону-члену єврорегіону на випадок необхідності подання відповідних

документів до європейських структур

У рамках комісії єврорегіону "Нижній Дунай" з регіонального розвитку, програм і регіонального співробітництва триває робота по створенню нормативної та документальної баз досвіду діяльності єврорегіонів. Регулярно надходить інформація з цих питань від Асоціації Європейських прикордонних регіонів. На основі аналізу накопиченої інформації будуть підготовлені пропозиції щодо застосування досвіду ЄС, позитивних і негативних наслідків діяльності єврорегіонів На WEB-сторінці Головного управління зовнішньоекономічної діяльності, європейської інтеграції та туризму облдержадміністрації www.ved.odessa.gov.ua відкрито посилання "Єврорегіон "Нижній Дунай", на якому висвітлюється інформація щодо діяльності у сфері транскордонного співробітництва. У подальшому в рамках проекту TACIS "Бізнес-інфраструктура Одеської області, єврорегіон "Нижній Дунай" у 2004 році буде створено окрему сторінку, присвячену діяльності єврорегіону.

Діяльність єврорегіону "Нижній Дунай" була презентована під час Глобального Бізнес Форуму у Ганновері (квітень 2003 року). Питання транскордонного співробітництва були обговорені під час проведення в Одесі зустрічі керівників регіонів України та Російської Федерації (травень 2003 року), VI Економічного форуму "Україна-Польща" та II Конференції керівників регіонів України та Республіки Польща (червень 2003 року).

У грудні 2002 року розпочато реалізацію проекту TACIS щодо розробки менеджмент-плану на природоохоронних територіях єврорегіону "Нижній Дунай", бюджет проекту становить 267 тис. євро.

Одеською облдержадміністрацією розроблений проект Концепції розвитку єврорегіону "Нижній Дунай" та поданий Міністерству економіки та з питань європейської інтеграції України для розгляду Міжвідомчою комісією з питань розвитку транскордонного співробітництва та єврорегіонів.

Єврорегіон "Верхній Прут"

Єврорегіон "Верхній Прут" створений 22.09.2000 року за Угодою між:

- **Чернівецькою** областю України;
 - **Ботошанським та Сучавським** повітами Румунії;
 - **Бельцьким та Єдинецьким** повітами Республіки Молдова,
- відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного у м. Ізмаїлі 4 липня 1997 року. Загальні дані учасників єврорегіону наведені у таблиці 6.6.

Таблиця 6.6

Загальні дані єврорегіону "Верхній Прут"

Адміністративно-територіальна одиниця	Територія, тис км ²	Населення, тис. осіб	У тому числі		Міське населення, %	Щільність населення, осіб / км ²
			міське	сільське		
Україна						
Чернівецька область	8,1	935,4	399,3	536,1	42,7	115
Румунія						
Повіт Ботошанський	4,98	461,4	178,9	282,4	38,7	92,5
Повіт Сучавський	8,55	716,3	254,4	461,9	35,5	83,7
Молдова						
Повіт Бельцький	4,15	504,9	231,2	273,7	45,8	121,6
Повіт Єдинецький	3,14	300,7	89,9	210,8	29,9	96

У жовтні 2003 року до єврорегіону приєдналися Івано-Франківська область України, а замість вказаних двох молдовських повітів, після проведення нової адміністративно-територіальної реформи, до складу єврорегіону входять шість новоутворених районів: Глоданы, Брічен, Єдінець, Окніца, Ришкань, Фелешть.

Метою створення Єврорегіону "Верхній Прут", згідно статутних документів (Додаток 4), є розширення існуючих субрегіональних зв'язків та сприяння подальшому розвитку транскордонного співробітництва адміністративно-територіальних одиниць держав-засновників, окремих міст, інших населених пунктів, органів місцевого самоврядування, державного управління, окремих установ, підприємств, неурядових і громадських організацій, національних меншин та окремих громадян у сферах економіки, освіти, науки, культури і спорту, а також розбудова нових механізмів міждержавного співробітництва та безпечний сталий (самовідтворюючий) розвиток регіону в рамках інтеграції до сучасного загальноєвропейського процесу.

Серед основних завдань майбутнього єврорегіону можна виділити такі:

- розвиток і вдосконалення торговельних і економічних відносин;
- розробка нових проектів співробітництва;
- розвиток і спільне впровадження передових технологій;
- практична реалізація сучасних механізмів заходів загальноєвропейської безпеки;
- пошук нових моделей розвитку національних інфраструктур, в які були би включені енергетичні системи, транспортні та комунікаційні мережі;
- розробка спільної політики в галузі техногенно-екологічної безпеки;
- запобігання забрудненню басейнів Дунаю, Дністра та Чорного моря;
- попередження та ліквідація наслідків промислових аварій та стихійних

лих;

- збільшення екологічно чистих виробництв;
- активізація та гармонізація діяльності у сферах науки, культури, освіти, спорту, розвитку національних меншин, молодіжної політики;
- модернізація системи охорони здоров'я населення; розвиток рекреаційної діяльності та туризму⁵⁵.

Як зауважують розробники, єврорегіон "Верхній Прут" є особливо цікавим і досить нетрадиційним. У його складі створений **екологічний єврорегіон**, який будучи своєрідним ноу-хау у теорії і практиці єврорегіонального руху. Основною метою створення Екоєврорегіону є визначення державними та місцевими органами влади, а також підприємцями трьох країн їх взаємної зацікавленості у впровадженні сучасних механізмів управління техногенно-екологічної безпеки на всіх стадіях життєвого циклу виробництва та споживання для покращення конкурентоспроможності продукції, успішної приватизації, інвестування та реконструкції з одночасним забезпеченням сталого соціально-економічного розвитку регіону в цілому. Планується вироблення необхідних передумов для відпрацювання, демонстраційної реалізації та подальшого розповсюдження нових уніфікованих рішень, які органічно будуть об'єднувати соціально-економічний розвиток регіонів з принципами сталого розвитку техногенно-екологічної безпеки, подальші антропогенні перетворення з новими стандартами управління станом довкілля, формуванням масової свідомості на національному та міжнародних рівнях з правилами самодостатнього та екологічно обумовленого виживання нашої цивілізації⁵⁶. Передбачається, що екоєврорегіон відіграє роль моделі для подальшого розповсюдження на весь Карпатсько-Чорноморський регіон.

Ще однією особливістю утворення Єврорегіону "Верхній Прут" є те, що він утворився на ґрунті багаторічної традиції міжрегіонального співробітництва адміністративно-територіальних одиниць, які формують транскордонну конструкцію. Партнерські зв'язки Чернівецької області з Сучавським повітом були започатковані в середині 60-х років, з Ботошанським повітом з 1992 р. і здійснювалися на основі двосторонніх протоколів про співробітництво.

Надзвичайно цікавим є те, що Статут Єврорегіону "Верхній Прут", припускає крім членства і нову категорію – **партнера єврорегіону**. Згідно

55 Гакман С. Єврорегіон "Верхній Прут" у контексті транскордонного співробітництва України, Республіки Молдова та Румунії // Вісник держкомнаціміграції України. Щоквартальний інформаційний журнал – 2002. – № 2. – С. 122-131

56 Розробка основних елементів концепції та першочергових заходів зі створення Екоєврорегіону з координаційним центром у м. Чернівці. Звіт про НДР (остаточний). Державний НТЦ "Екоресурс" / Керівник теми: Бройде З. – Тема 01.13-97. – № держреєстрації 0197V018569. -Чернівці. – 1997. – 81 с.; Статут Єврорегіону "Верхній Прут" // ПАЄРЄВП.

положення Статуту "партнером Єврорегіону може стати адміністративно-територіальна одиниця країни Європейського Союзу або іншої країни, що має угоду про партнерство або протоколи про співробітництво чи побратимство з подібними адміністративно-територіальними одиницями зі складу Єврорегіону "Верхній Прут". Для цього її керівництву необхідно зробити офіційну заяву Раді Єврорегіону про свій намір співпрацювати в рамках Єврорегіону, дотримуючись положення Угоди про створення Єврорегіону і його Статуту. Партнери Єврорегіону одержують право брати участь у роботі керівних і робочих органів, що правда лише з правом дорадчого голосу. При цьому партнер одного з членів Єврорегіону стає, при бажанні, партнером усіх його членів.

Вже в грудні 2000 р. Виконавчим Головою Ради Єврорегіону були надіслані пропозиції про встановлення партнерства керівництву землі Карінтія (Австрія), баварського округу Швабія (ФРН) і департаменту Майєнн (Франція), з якими Чернівецька область співпрацює вже кілька років. Ведуться переговори про партнерство в рамках Єврорегіону з воєводством Сілезія (Польща) і Рязанською областю (Російська Федерація). Попередні переговори про таке партнерство з питань Екоєврорегіону (екологічний єврорегіон є складовою частиною Єврорегіону "Верхній Прут") були проведені з представниками нової структури сталого розвитку "Зелена Мережа", що поєднує 5 міст на півдні Данії, з керівництвом зони економічного розвитку Ципоріт на півночі Ізраїлю, зокрема з містом Назарет-Ілліт, що є побратимом Чернівців. На наш погляд, ці заходи сприятимуть пошукові партнерів для здійснення конкретних проектів у тій чи іншій області діяльності, можливо навіть уплине на їхнє лобіювання.

Досить нетрадиційною була мотивація ініціювання румунською стороною включення у текст українсько-румунського базового політичного договору пункту про створення двох єврорегіонів "Верхній Прут" та "Нижній Дунай". Виходячи з факту існування в Україні значної румунської етнічної групи, румунські дипломати вирішили використати інститут єврорегіонів як інструмент захисту прав представників румунської діаспори. У Західній Європі спільні програми, ініційовані в рамках єврорегіонів, передбачають, головним чином, стимулювання росту і розвитку економіки та життєвого рівня спільнот, які мешкають у периферійних регіонах держав, що є учасниками цієї форми співробітництва. У даному випадку, вирішено використати доведені практикою переваги цієї форми транскордонного співробітництва, які б дозволили створювати програми співробітництва не стільки економічного характеру, скільки програми розвитку зв'язків з діаспорою, націлені на збереження їх етнічної, культурної, історичної та мовної самобутності.

Організаційна структура єврорегіону представлена на рис. 6. 8⁵⁷.

Вищим органом управління єврорегіону є його **Рада**, до якої входять керівники повітових рад та голова Чернівецької облдержадміністрації. Конкретне представництво у Раді Єврорегіону визначається законодавством кожної з держав – засновників. Рада Єврорегіону отримує повноваження з моменту підписання Угоди про утворення Єврорегіону "Верхній Прут" уповноваженими керівниками адміністративно-територіальних одиниць, що стають-членами Єврорегіону "Верхній Прут". Чергові засідання Ради Єврорегіону "Верхній Прут" відбуваються один раз у півріччя. У засіданнях Ради Єврорегіону беруть участь керівники адміністративно-територіальних одиниць – членів Єврорегіону, які, відповідно до національного законодавства, уповноважені підписувати рішення та документи Ради, або їх повноважні представники, керівники Робочих Комісій, які не є членами Ради, а також відповідальні секретарі Робочих Комісій. У засіданнях Ради можуть брати участь як спостерігачі також постійні представники та радники від адміністративно-територіальних одиниць країн ЄС, які є постійними партнерами за програмами та проектами Єврорегіону.

Організовує діяльність Ради Єврорегіону та реалізацію завдань, пов'язаних з функціонуванням Єврорегіону Виконавчий Голова, котрий обирається членами Ради Єврорегіону під час підписання Угоди про утворення Єврорегіону "Верхній Прут" та на останньому засіданні звітного періоду (1 рік) на основі консенсусу, з врахуванням принципу ротації держав-засновників.

Для організації діяльності Ради Єврорегіону та ведення діловодства Виконавчий Голова створює Секретаріат Ради Єврорегіону і формує **його з числа спеціалістів апарату місцевого органу влади**. З метою забезпечення належної координації субрегіональних відносин члени Єврорегіону створюють відповідні Секретаріати або призначають відповідальних осіб в кожній адміністративно-територіальній одиниці (в апараті кожного з членів Ради Єврорегіону).

До складу організаційної структури входить Редакційна рада при Раді Єврорегіону.

Основними виконавчими органами єврорегіону є **4 робочі комісії**, які складаються з 9 осіб по 3 від кожної країни.

- Робоча Комісія з економіки, інфраструктури та туризму;
- Робоча Комісія з питань екологічної безпеки, охорони довкілля, сталого розвитку регіону та діяльності Екоєврорегіону.
- Робоча Комісія з питань науки, освіти, культури, охорони здоров'я,

57 Гакман С. Єврорегіон "Верхній Прут": від ідеї до конституювання // Транскордонне співробітництво у поліетнічних регіонах Східної та Південно-Східної Європи: Матеріали наукового симпозіуму 16-17 червня 1999 р. – Чернівці: Золоті літвари, 1999. – С. 105-112.

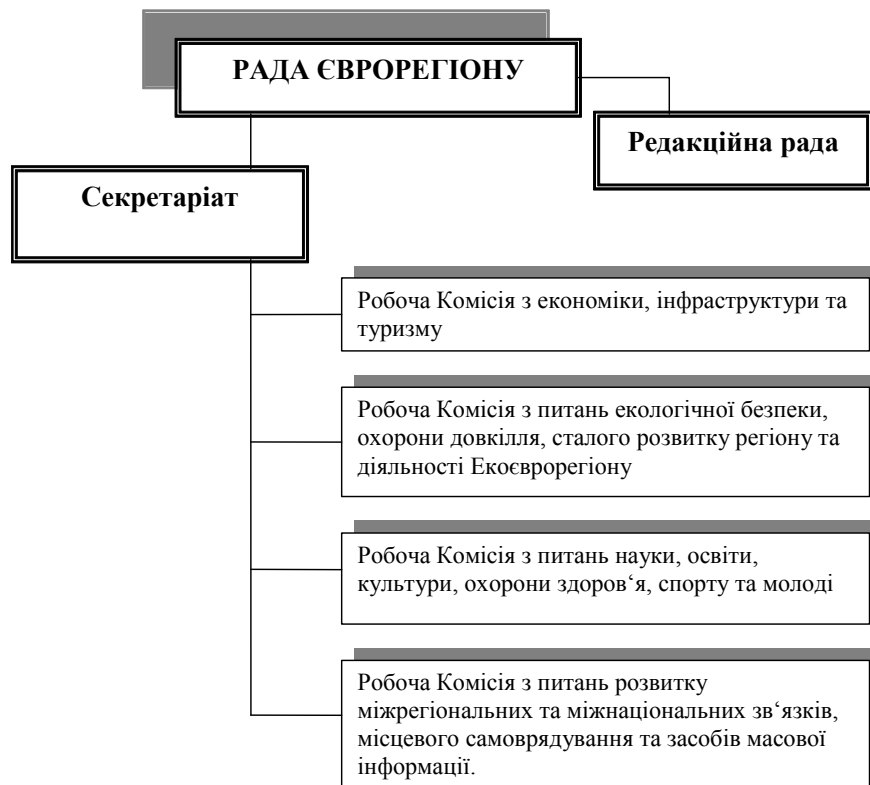

Рис. 6.8. Організаційна структура євро регіону "Верхній Прут"

- спорту та молоді;
- Робоча Комісія з питань розвитку міжрегіональних та міжнаціональних зв'язків, місцевого самоврядування та засобів масової інформації.

Для виконання конкретних проектів, програм чи окремих завдань за рішеннями Ради Євро регіону чи відповідних Робочих Комісій створюються Експертні (робочі) групи, які діють до завершення конкретної роботи (програми, проекту).

У кожному з цих органів представлені не тільки всі країни, чії адміністративно-територіальні одиниці утворюють євро регіон, а й всі суб'єкти євро регіону. При цьому, згадані структури у своїй діяльності мають відносну оперативну автономію.

Ця багатоступенева структура Євро регіону дає більш високий рівень інституціалізації транскордонного співробітництва і виступає, на думку

розробників, своєрідним гарантом сталості цього співробітництва навіть за умови охолодження у взаєминах на одному з структурних рівнів Євро регіону "Верхній Прут"⁵⁸.

За рішеннями Ради Євро регіону "Верхній Прут" на розгляд Урядів 3-х країн та партнерів Євро регіону, зокрема під час візитів Прем'єр-міністра України до Румунії та Республіки Молдова, а також його участі у Економічному Форумі ЦЄІ в Триєсті, були внесені наступні пропозиції щодо пріоритетних напрямків здійснення пілотних проектів транскордонного співробітництва⁵⁹.

1. Розбудова інфраструктури кордону: пунктів пропуску, митних постів, паркінгів, консигнаційних складів (будівництво, облаштування, інформаційні технології та обладнання).

2. Використання додаткових можливостей співробітництва та інтеграції до ЄС шляхом подальшого розвитку субрегіонального партнерства Євро регіону "Верхній Прут" з адміністративно-територіальними одиницями країн ЄС.

3. Розвиток прикордонної торгівлі, кооперації та спрощення процедур взаємного визнання та сертифікації відповідно до норм та стандартів ЄС.

4. Надання членам Ради Євро регіону на паритетній основі права спільного підписання транскордонних проектів з визначенням на рівні центральних органів виконавчої влади механізмів попереднього узгодження та наступного затвердження таких проектів.

5. Відновлення транспортних сполучень, розбудованих за часів Австро-Угорської імперії через Буковину, як найкоротшого транзитного шляху зі Сходу до Центральної та Південно-Східної Європи, Середземномор'я і Західного Причорномор'я, а також – вздовж майбутніх кордонів ЄС з Півдня на Північ.

6. Розвиток інфраструктури транскордонного туризму (зокрема фольклорного, культурно-етнічного, релігійного, сільського, екологічного...) як одного з найбільш ефективних шляхів використання унікального ландшафтно-рекреаційного потенціалу регіону, підвищення рівня зайнятості та швидкого залучення європейського досвіду та кредитів, а також – найбільш сприятливого бізнесу для розвитку системи транскордонних транспортних сполучень.

7. Спільний розвиток регіональної енергетики, транскордонних енергетичних мереж та транзиту енергоносіїв.

58 Гакман С. Євро регіон "Верхній Прут": від ідеї до конституювання // Транскордонне співробітництво у поліетнічних регіонах Східної та Південно-Східної Європи: Матеріали наукового симпозіуму 16-17 червня 1999 р. – Чернівці: Золоті літаври, 1999. – С. 105-112.

59 Бройде З. Свідокименко В. Організаційно-економічний механізм транскордонного співробітництва в межах євро регіонів // 36.наук.праць Транскордонне співробітництво в період трансформації економіки. – Jaroslaw: Studia Regionalne Jaroslaviensis. – nr 2 / 2002. st. 39-43.

8. Використання моделі Екоєврорегіону для одночасного забезпечення сталого розвитку, покращання конкурентоспроможності продукції та послуг і підвищення рівня безпеки, зокрема за рахунок зниження питомої ресурсоенергоємності виробництв, оптимізації поводження з відходами та розробки спільних планів запобігання надзвичайним ситуаціям та сумісної діяльності у випадку їх виникнення.

За рішеннями V Екологічної Конференції Європейських Регіонів "ENCORE 2001" та Декларації міністрів країн Дунайсько-Чорноморського басейну від 26.11.2001 р. найбільш перспективними визнано такі проекти Екоєврорегіону:

8.1 Впровадження сучасних систем водокористування та покращання стану техногенно-екологічної безпеки у басейнах прикордонних річок: Сірету і, надалі, Прута. Ця система проектів розвиває результати першого спільного проекту з Карінтією "Концепція водозабезпечення Чернівців" і стане прикладом для системи аналогічних проектів у інших регіонах Дунайсько-Чорноморського басейну.

8.2. Створення Регіонального транскордонного Центру Чистого Виробництва, що ефективно сприятиме покращанню конкурентоспроможності підприємств за рахунок істотного зниження ресурсоенергоємності продукції та покращання еко-ефективності виробництва, стимулювання притоку в регіон сучасних технологій, зокрема, щодо оптимізації поводження з відходами.

8.3. Утворення транскордонної системи національних парків, резервацій тощо, які діятимуть у тісній співпраці з аналогічними структурами у ЄС.

9. На довготривалу перспективу транскордонного співробітництва та регіонального розвитку передбачено здійснення двох основних систем проектів:

9.1. Створення на базі Чернівецького національного університету міжнародного факультету з підготовки фахівців за спеціальностями, котрі забезпечуватимуть вище означені напрями транскордонної співпраці в регіоні.

9.2. Узгоджене вдосконалення та гармонізація з європейськими директивами та стандартами нормативно-правової бази транскордонного співробітництва в Єврорегіоні на основі порівняльного аналізу та вироблення спільних рекомендацій з партнерами Єврорегіону в країнах ЄС.

Однією з основних цілей запровадження пілотного статусу для Єврорегіону "Верхній Прут" є розповсюдження на українську територію принаймні деяких правил підтримки регіональних проектів, які діють у депресивних регіонах країн ЄС та на території країн-кандидатів. Допомога таким регіонам від європейського фонду регіонального розвитку та програми ISPA (до 85 % загальних витрат) надається як доповнення до національних асигнувань, а не замість них.

З українського боку функції базових організацій для забезпечення

діяльності кожної з 4 Робочих Комісій Єврорегіону, Чернівецька облдержадміністрація поклала на Державний науково-технічний центр "Екоресурс", Державний центр стандартизації, метрології та сертифікації в Чернівецькій області, Інститут медико-екологічних проблем МОЗ та Буковинський політологічний центр при Чернівецькому національному університеті. Загальну науково-методичну координацію цієї діяльності покладено на ДНТЦ "Екоресурс".

Висновки

1. Єврорегіони, участь у яких беруть області України, мають загальні особливості:

- всі вони сприяють розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому, органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи організації транскордонного співробітництва. Доцільно було б використати схему єврорегіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо;
- крім єврорегіону "Буг", всі створені центральними органами влади при відповідній ініціативі знизу;
- організаційні структури всіх єврорегіонів подібні, сформовані за однією схемою. У них відсутні підрозділи, метою яких є робота з населенням та сприяння залученню коштів для реалізації транскордонних проектів окремими організаціями, підприємствами; відсутні моніторингові комісії; поточну діяльність **ведуть підрозділи органів влади**, а не відокремлені структури.

2. В той же час, єврорегіони за участю України застосували ряд особливих підходів – Екоєврорегіон як модуль єврорегіону "Верхній Прут"; ввели поняття "партнера" єврорегіону; створили окремий фонд (Карпатський) підтримки транскордонного співробітництва зі своїми цілями та завданнями, які доповнюють закладені у "Карпатському єврорегіоні" тощо.

3. На даний час почалася розробка Концепцій стратегічного розвитку транскордонних регіонів, однак за відсутності обласних стратегій соціально-економічного розвитку та Державної стратегії соціально-економічного розвитку, спільна Концепція не може включати загальноєвропейські, національні та регіональні пріоритети.

4. Не дивлячись на те, що інформація про єврорегіони України вже є на веб-сторінках окремих підрозділів обласних адміністрацій, повністю самостійних ще немає. Відсутня інформація про єврорегіональну співпрацю, програми допомоги, транскордонна статистика, матеріали про транскордонні проекти.

РОЗДІЛ 7

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЄВРОРЕГІОНІВ В УКРАЇНІ

Бажаання України, як і більшості держав Центрально-Східної Європи з перехідною економікою, прискорити входження у світову господарську систему, зумовило намагання здійснити трансплантацію інститутів з розвинутого економічного середовища у інше, менш розвинуте. Таким чином держава намагається прискорити інституціональний розвиток, але виникає небезпека відторгнення або дисфункції трансплантованих інститутів⁶⁰. Щоб уникнути негативних наслідків прискореного розвитку суспільства, доцільно звернутися до основних положень теорії інституціоналізму.

Будь-який процес трансплантації включає три основні стадії: 1) вибір трансплантата та стратегії трансплантації; 2) створення інфраструктури трансплантації; допоміжних та проміжних інститутів; 3) здійснення заходів, що полегшують адаптацію економічних агентів до нового інституту.

Так, Україна як і Польща намагається трансплантувати інститут міжрегіонального та транскордонного співробітництва з Західної Європи. Цей процес в обох країнах почався майже одночасно, однак можна зауважити, що Польща з цього питання йде на досить великий крок попереду. При цьому, західні області Польщі (на кордоні з Німеччиною) ідуть на такий самий крок попереду свого східного прикордоння. Польські єврорегіони на заході держави ефективно функціонують, залучаючи до транскордонної співпраці широкі верстви населення (про це більш детально у розділі 4). В той же час, участь у Карпатському єврорегіоні не давала очікуваних результатів, що призвело до зміни концепції участі польської сторони у цьому єврорегіоні (розд.6). Необхідно було створити представництво польської сторони як юридичну особу, що призвело до значного підвищення ефективності системи транскордонного співробітництва у своїй найвищій організаційній формі – єврорегіонах. Подібні зміни почали відбуватися і у інших єврорегіонах на сході країни (наприклад, єврорегіон "Неман"). На даний час ситуація різко виправляється – можна сказати, що у Польщі в цілому сформована система єврорегіональної співпраці: створені інституції (єврорегіони, відповідні підрозділи у центральних та регіональних органах влади як основні структури, агенції регіонального розвитку, інформаційні центри та інші організації сприяння транскордонному співробітництву як допоміжні).

Прикордонні території України активно включилися у транскордонне співробітництво спочатку у найпростіших формах – прямі контакти та на

основі транскордонних угод, а у формі єврорегіонів – спочатку лише на західному кордоні держави. На початку століття цей процес активізувався і на інших кордонах, про що буде описано нижче.

Основними перешкодами для ефективного функціонування української сторони в рамках єврорегіонів є:

- відсутність **системного та перспективного** підходу до організації єврорегіональної співпраці;
- низький рівень залучення організацій української сторони в діяльності та реалізації цілей єврорегіонів; (немає єдності у розумінні змісту та характеру транскордонного співробітництва. До цієї сфери нерідко відносять здебільшого співробітництво між транспортними, прикордонними, митними та іншими центральними відомствами сусідніх держав (у т.ч. відкриття міждержавних пунктів пропуску, модернізацію матеріально-технічної бази прикордонного контролю, будівництво таборів для затримання нелегальних мігрантів тощо) або реалізацію певних господарських проектів міждержавного рівня у прикордонні (наприклад, реконструкція автомобільного мосту через р. Тиса та будівництво мосту через р. З. Буг). Тим часом, Європейська конвенція трактує транскордонне співробітництво дещо інакше, а саме як **спільні дії в контексті розвитку добросусідських відносин між територіальними общинами або органами влади**, які здійснюють свої функції в межах місцевості або регіону і визначаються як такі внутрішнім законодавством відповідної держави. Таким чином, йдеться про взаємні контакти між органами місцевого самоврядування або місцевими органами державної влади. Ця обставина є *принциповою при оцінці стану та визначення шляхів подальшого розвитку транскордонного співробітництва*;
- низький рівень підготовки кадрового потенціалу в регіональних органах управління (крім того, у багатьох керівників спрацьовує підхід очікування вказівок з "Центру", а транскордонне співробітництво – це, в основі, власна ініціатива регіонального керівництва);
- відсутність фінансового забезпечення (кошти на цю діяльність виділяються з різноманітних джерел та перекидаються з інших статей бюджету, але в жодному бюджеті (місцевому, регіональному, центральному) такі витрати не передбачаються. Все це також в значній мірі впливає на ефективність транскордонної співпраці, знижує можливості отримання фінансової допомоги міжнародних організацій, які, як правило, приймають участь у фінансуванні проектів, що на 25-30 відсотків фінансуються приймаючою стороною);
- недостатньо опрацьовані та **впроваджуються відповідні організаційні методи, інструменти, принципи, процедури, структури і правове регулювання** співпраці, що дало б можливість більш ефективної участі української сторони у єврорегіональній співпраці;

60 Полтерович В.М. Трансплантация экономических институтов // Экономическая наука современной России. – 2001. – № 3 – С.25.

- існує потреба формування Системи транскордонної співпраці⁶¹, що забезпечить:
 - допомогу організаціям, інституціям та зацікавленим особам у реалізації проєктів транскордонної співпраці;
 - доступ до інформації щодо коштів, призначених на розвиток транскордонного співробітництва;
 - підготовку в рамках програм кадрів, що займаються транскордонною співпрацею;
 - постійний моніторинг проблем (потреб) щодо транскордонної співпраці;
 - обмін досвідом з питань транскордонної співпраці, представлення позитивних прикладів практичної співпраці у рамках єврорегіонів;
 - пошук та зв'язок партнерів до транскордонної співпраці в рамках програм ЄС;
 - ефективну презентацію інтересів місцевих органів самоврядування у форумах європейських інституцій та організацій, які займаються транскордонною співпрацею.

Повернемося до проблеми створення єврорегіонів на інших ділянках кордону України⁶². Відомо, що проробляються питання створення єврорегіону на базі Харківської та Белгородської областей, які об'єднані давніми економічними та культурними зв'язками. Вони входять до єдиної історичної області – Слобідської України (Слобожанщини). Таким чином, досить реальною є перспектива створення єврорегіону "Слобожанщина"⁶³. На даний час є інформація про підготовку пакету документів і формування концепції **єврорегіону "Харків-Белгород" ("Слобожанщина")**⁶⁴, що створюється у межах ядра Слобожанщини, вздовж осі між обласними центрами Белгородської та Харківської областей. На цій території концентрується основний економічний та технологічний потенціал суміжних регіонів. Загальна площа, що входить в транскордонну асоціацію складає 55% всієї площі обох областей.

Мета створення першого українсько-російського єврорегіону – формування системи спільного просторового планування розвитку суміжних територій для забезпечення підвищення рівня розвитку економіки, інфраструктури і соціальної програмної підтримки розвитку територій.

Основними напрямками діяльності єврорегіону є створення функціональних ареалів всередині єврорегіону за ключовими проблемами: транспортної, екологічної та зайнятості. Інноваційна модель єврорегіону "Слобожанщина" включає формування прикордонного індустріального комплексу; прикордонного виставкового комплексу; митно-банківського терміналу; автозаправних станцій та станцій техобслуговування тощо.

У травні 2003 року голови Гомельської (Білорусія)⁶⁵, Чернігівської (Україна) та Брянської (Росія) областей підписали угоду про створення у прикордонні **єврорегіону "Дніпро"** зі штаб-квартирою у Гомелі⁶⁶. Назва вибрана не випадково – території областей об'єднуються річкою Дніпро. Основною метою об'єднання є створення сприятливих умов для соціально-економічного розвитку і співпраці прикордонних територій, а також залучення сюди інвестицій.

Новий єврорегіон буде сприяти розвитку транскордонних контактів і реалізації спільних проєктів в сфері екології, раціонального природокористування, наукових досліджень та культури. Робота єврорегіону буде також направлена на розвиток торгових зв'язків та спільну інвестиційну діяльність.

Окремі проєкти будуть фінансуватися спеціальними фондами та програмами TACIS, "Єврофакультет" тощо.

Проводиться робота щодо створення єврорегіону "Дністер" (Вінницька, Одеська області та прикордонні області Республіки Молдова), зустрічаються пропозиції і щодо єврорегіонів "Полісся" та "Донбас"⁶⁷. Однак, для ефективної діяльності єврорегіонів до співпраці повинні залучатися, передусім, органи державної влади та місцевого самоврядування районів та сільських громад, що в умовах України потребує відповідної фахової підготовки управлінців.

Переосмислення польською стороною концепції участі у Карпатському єврорегіоні дало імпульс Львівській області переглянути свою діяльність у "Карпатському єврорегіоні" та єврорегіоні "Буг".

Аналіз досвіду діяльності єврорегіонів Західної та Центрально-Східної Європи дозволив виділити декілька аспектів, на які слід звернути увагу в Україні⁶⁸.

Організаційний аспект: за умови утворення єврорегіонів в Європі ініціатива щодо їх створення виходила знизу, від органів місцевого

61 Белський П.Ю., Мікула Н.А. Формування та розвиток системи міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні // Регіональна економіка. – 2001. -т.3. – С.61-74

62 Мікула Н. Перспективи участі областей України у єврорегіонах. // Економіка промисловості – 1-2003-С.34-39.

63 Пирожков С.І. Актуальні питання міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Росії // Стратегічна панорама –2001 – № 3-4. – С. 55-65.

64 Кирюхин А. Приграничное сотрудничество стимулирует инновации // Приграничное сотрудничество. Спец. вып. – № 12. – 27 сентября 2003. – С.12.

65 Прим. Для Білорусії це 5-й єврорегіон: відповідно у 1995, 1997, 1998, 2002 рр. були створені єврорегіони "Буг", "Неман", "Озерний край" та "Біловежська пуша".

66 "Брянский рабочий" от 6 мая 2003 года (г. Брянск)

67 Пирожков С.І. Актуальні питання міжрегіонального і прикордонного співробітництва України і Росії // Стратегічна панорама –2001 – № 3-4. – С. 55-65.

68 Долішній М., Демченко В., Мікула Н. Концептуальні підходи до створення польсько-українського єврорегіону "Сян" на основі узагальнення досвіду єврорегіонів на західному кордоні Польщі // Регіональна економіка. – 2003. – №1. – С. 69-82.

самоврядування. Це добровільні об'єднання, створенні для вирішення спільних проблем. Саме ініціатива знизу дозволяє створити систему транскордонного партнерства та реалізації спільних проектів.

Території єврорегіонів набагато менші, ніж ті, учасником яких є українські області, їх органи управління невеликі, мобільні і не забюрократизовані. В структурі єврорегіонів обов'язково присутня робоча група з менеджменту проектів, яка відповідає за підготовку та експертизу проектів і здійснює їх моніторинг.

Інституційний аспект: єврорегіони успішно діють за умов наявності та розбудови мережі транскордонних інституцій як основних, так і допоміжних, що забезпечують співробітництво в різних сферах: економіці, науці, культурі, освіті.

Фінансовий аспект: визначальне значення для розбудови ТКС в Європі має цільове фінансування проектів та підтримка з боку відповідних програм ЄС. Необхідно створити систему фінансування для реалізації програм транскордонного співробітництва із залученням коштів із державних та місцевих джерел, а також недержавних коштів та коштів міжнародних програм.

Для Львівської області участь у "Карпатському єврорегіоні" є мало ефективною через ряд причин:

- передусім, це відсутність спільних проблем одночасно для всіх п'яти країн – учасників; співпраця тяжє до відокремлення між Закарпатською областю та суміжними територіями Словаччини, Угорщини, Румунії; **Львівської області та Підкарпатського воєводства Польщі;** Чернівецької області та суміжних румунських територій.
- значні мовні відмінності (романська, угро-фінська та слов'янська мовні групи);
- значні віддалі (до Жешува – 163 і до Ужгорода 278 км, ще більше до всіх останніх учасників єврорегіону);
- недосконала адміністративна структура та система фінансування єврорегіону, відсутність постійного представництва єврорегіону у області⁶⁹, недостатня координація діяльності в українській частині;
- часта зміна керівництва області, що призводить то до активізації участі у діяльності єврорегіону, то до повного її спаду, не однакове розуміння можливостей, які відкриваються через єврорегіональну співпрацю, відсутність досвіду та брак бажання самостійно приймати рішення, не достатнє залучення до ТКС державних управлінців районного рівня та органів самоврядування, селищних громад;
- немає прикладів ефективної діяльності, не створено сталих інституцій транскордонного співробітництва, повна залежність участі у діяльності

69 Прим. Лише в жовтні 2003 року відкрилася Філія у Львівській області представництва України у "Карпатському єврорегіоні".

єврорегіону від волі керівництва, не достатнє висвітлення проблем ТКС у засобах масової інформації.

У єврорегіоні "Буг" від Львівщини на асоціативних засадах приймають участь два прикордонні райони – Жовківський та Сокальський – лише у природоохоронних проектах. І в цьому випадку слід переглянути концепцію участі Львівщини у єврорегіоні "Буг".

В той же час ідея єврорегіональної співпраці залишається актуальною, особливо з огляду на вступ Польщі, Словаччини, Угорщини до ЄС і прагнення України брати активну участь в процесах європейської інтеграції. Крім залучення до євроінтеграційних процесів, єврорегіони є засобом вирівнювання економічних потенціалів держав, подолання стереотипів, культурного збагачення. Співпраця в рамках єврорегіонів може сприяти подоланню виникнення нової залізної завіси на майбутньому східному кордоні ЄС.

Майбутні геоекономічні трансформації в східноєвропейському регіоні потребують тісніших взаємозв'язків України та Польщі, спрямованих на якісне вдосконалення системи транскордонного співробітництва в умовах розширення ЄС. Кроком до інтенсифікації цих процесів і надання їм більшого динамізму може стати ініціювання створення нового єврорегіону, який територіально об'єднуватиме Львівську область України та Підкарпатське воєводство Республіки Польщі⁷⁰. Ці регіони є достатньо близькими з огляду на їх економічний, соціальний та культурний розвиток (табл. 7.1-7.4).

Обґрунтування доцільності створення єврорегіону "Сян"

Необхідність та доцільність створення нового єврорегіону (робоча назва "Сян") зумовлена наступними факторами:

- наявністю спільних транскордонних проблем, які необхідно вирішувати шляхом об'єднання зусиль;
- інтеграцією Польщі в ЄС і проблемами розвитку співпраці прикордонних територій Польщі та України в нових умовах;
- необхідністю гармонізованого регіонального розвитку та економічної кооперації, підвищення конкурентноздатності регіонів та рівня життя населення в умовах глобалізаційних та інтеграційних впливів;
- проблемами розвитку транспортної, інформаційної, підприємницької інфраструктури;
- потребами розвитку туристичної сфери;
- спільними потребами в сфері екології та охорони довкілля;

70 Долішній М., Демченко В., Мікула Н. Концептуальні підходи до створення польсько-українського єврорегіону "Сян" на основі узагальнення досвіду єврорегіонів на західному кордоні Польщі // Регіональна економіка. – 2003. – № 1. – С. 69-82

- необхідністю активізації людського капіталу регіонів, розвитку науки, освіти та культури;
- поглибленням добросусідських відносин та необхідністю впровадження ідей євроінтеграції.

Таблиця 7.1

Територія і населення суміжних областей

Регіон	Територія, тис. км ²	% у державі	Населення, тис. осіб	% у державі	Частка міського населення, %	Частка сільського населення, %	Щільність населення осіб / км ²
Україна	603,7	100	48 988,5	100	68,0	32,0	80
Львівська область	21,8	3,6	2693,7	5,5	60,8	39,2	124
Польща	312,7	100	38667,0	100	61,9	38,1	123,7
Підкарпатське воєводство	18,6	5,7	2 126,0	5,5	41,1	58,9	127,5

Джерело: Статистичний щорічник Львівської області за 2001 / за ред С. Матковського. – Львів: Обласне управління статистики, 2002. – 363 С.
Щорічний статистичний довідник Підкарпатського воєводства 2000, статистичне управління в Жешуві.

Територіально, за чисельністю населення, за системою розселення прикордонні території обох країн подібні (табл. 7.2) і, в цьому випадку, новий євро регіон буде порівняльним з іншими євро регіонами Європи.

Таблиця 7.2

Кількість населених пунктів

Регіони	Населені пункти					
	Райони	міста	Райони в містах	Селища міського типу	Сільські ради	Сільські населені пункти
Україна	490	454	118	889	10272	28619
Львівська область	20	43	6	35	631	1852
Польща	308	870	-	-		56785
Підкарпатське воєводство	24	45	-	-	161	2166

Джерела: Статистичний щорічник Львівської області за 2001 / за ред С. Матковського. – Львів: Обласне управління статистики, 2002. – 363 С.
Щорічний статистичний довідник Підкарпатського воєводства 2000, статистичне управління в Жешуві.

Таблиця 7.3

Використання землі

Регіон	Територія, тис. км ²	Площа с / г угідь, % до всієї території	Ліси, % до всієї території	Території що охороняються, % до всієї території
Україна	603,7	69,3	17,2	3,8
Львівська область	21,8	52,7	31,2	2,0
Польща	312,7	59,5	28,9	30,0
Підкарпатське воєводство	17,9	52,6	36,3	47,6

Джерело: Статистичний щорічник Львівської області за 2001 / за ред С. Матковського. – Львів: Обласне управління статистики, 2002. – 363 С.
Щорічний статистичний довідник Підкарпатського воєводства 2000, статистичне управління в Жешуві.

Із розширенням ЄС до кордонів України загостряться проблеми, які існують вже зараз:

- зростання кількості осіб, які прибувають для нелегального перетину кордону з метою еміграції чи пошуку праці;
- недостатня кількість пунктів перетину кордону, відсутність належно обладнаних автострад, різниця стандартів розміру залізничної колії, незадовільний технічний стан аеропортів тощо;
- екологічні проблеми прикордонних областей стануть в майбутньому загрозою для нової території ЄС.

У зв'язку з цим по-новому постають проблеми розвитку прикордонної комунікаційної інфраструктури.

Довжина польсько-українського кордону в межах євро регіону – 278 км. В даний час існують 7 пунктів перетину кордону, для яких характерна типова інфраструктура.

Систематично зростаючий транскордонний рух, необхідність обслуговування потоків людей та товарів, потребує побудови нових та модернізації існуючих кордонних терміналів, модернізації міжнародних залізничних колій, побудови автострад та шляхів швидкого руху. Частково ці проблеми вирішуються у рамках двосторонніх польсько-українських відносин. Однак, ця робота може бути продовжена більш ефективно в рамках постійно діючих спільних робочих груп євро регіону, з врахуванням можливостей міжнародної технічної допомоги.

У цьому відношенні по-новому також постає проблема розвитку міжнародних транспортних коридорів, від успішного її розв'язання залежить швидкість залучення України до європейського економічного

простору. Взагалі, територією України проходять п'ять транспортних коридорів, три з яких перетинають Львівську область⁷¹. Розвиток мережі транспортних коридорів визнано національним пріоритетом в Україні, прийнято відповідну програму. Реалізація даної програми є неможливою без інтенсивного міжнародного співробітництва на регіональному рівні. Тут також можна говорити про необхідність спільних досліджень та реалізацію спільних проектів між українською та польською сторонами (зокрема, мало дослідженими є проблеми впливу транспортних коридорів на розселення, просторового облаштування, екологію; зайнятість тощо).

Внаслідок свого географічного положення, єврорегіон "Сян" – це європейський транскордонний вузол транспортних коридорів в напрямі Схід-Захід та Північ-Південь. Важливим фактором спільної економічної зацікавленості є розвиток транспортної та логістичної мережі для забезпечення транскордонного руху товарів та послуг. Для належного обслуговування товарних потоків в прикордонній зоні України потрібно мати розвинену сервісну інфраструктуру – склади, транспортні підприємства, експедиторські, страхові та дистрибуційні компанії

Все це призведе до створення розгалуженої транспортної мережі з відповідним інфраструктурним наповненням, а це, в свою чергу, – до економічного зростання.

Економічна доцільність

Існують особливо сприятливі умови для економічної кооперації внаслідок просторової близькості регіонів. Цей специфічний потенціал повинен працювати в інтересах розвитку економічного потенціалу регіонів, на збереження та створення робочих місць. Коопераційні можливості є, передусім, в таких галузях, як переробна та харчова промисловість, сфера послуг, сільське господарство, банківська сфера, індустрія будівельних матеріалів, туристична сфера, комунальне господарство тощо.

Важливим фактором кооперації є транскордонна співпраця між торговими палатами, іншими економічними об'єднаннями та виставковими організаціями.

Перспектива вбачається у розробці привабливих пропозицій та спільному використанні промислових площ (т.зв. кореспондентські виробничі території), зокрема на базі СЕЗ ("Яворів" та "Мелець").

Екологія та охорона довкілля

Існує взаємна потреба спільного вирішення природоохоронних проблем. Це, зокрема, екологічні проблеми Яворівського гірничого комбінату "Сірка", питання створення системи очисних споруд, каналізації згідно європейських норм тощо.

Важливою є також співпраця із запобігання екологічним та техногенним

катастрофам.

Місцевий та регіональний розвиток

Він має вплив на економічний розвиток та ринок праці. За рахунок ТКС можна забезпечити зростання економічного потенціалу через обмін інформацією та спільну розробку проектів у сферах:

- покращення туристичної інфраструктури, розробка та впровадження спільних проектів;
- розвиток сільського простору: розвиток сільського та лісового господарства, охорона довкілля, відновлення сіл, розвиток ремесел, послуг, туризму, збут товарів.
- розвиток професійного місцевого та регіонального маркетингу;
- розвиток транскордонного регіонального планування як основи для вирішення завдань розбудови транскордонної інфраструктури та оптимального застосування громадських коштів;
- підтримка високого кваліфікаційного рівня через професійну підготовку та перепідготовку кадрів, пристосовану до структурних змін.

Особливе значення має кваліфікація для роботи в транскордонному інтеграційному просторі. Тому науково-дослідні інститути регіону повинні розвивати та інтенсифікувати кооперацію.

В цьому плані важливим фактором ефективного ТКС буде діяльність Спільного польсько-українського **Інституту транскордонного співробітництва**, який повинен виконувати функції наукового, методичного забезпечення діяльності єврорегіону, моніторингу та підвищення кваліфікації фахівців у сфері ТКС. Цей інститут створюється на базі Ярославської вищої школи фахової освіти (Польща) та Інституту регіональних досліджень НАН України (Львів).

Підвищення рівня регіональної самоідентичності

На відміну від багатьох прикордонних територій інших держав, внаслідок близькості мов, проблема мовних бар'єрів не така гостра.

Для реалізації пріоритету – гармонізованого (сталого) соціально-економічного розвитку регіону, слід розбудовувати добросусідські контакти, зокрема, через створення спільних інституцій, розбудову єврорегіональних структур.

Найкраще бар'єри нівелюються через участь в спільних заходах та налагодження нових зв'язків та контактів. В цьому плані важливим є поглиблення та розвиток контактів в сфері освіти, науки, культури та спорту.

Впровадження євроінтеграційної ідеї

Єврорегіон вже розуміється як частина єдиної Європи. Співпраця в єврорегіоні служить не тільки для взаєморозуміння, а і для підготовки до євроінтеграції. Повинні поширюватися знання про європейську політику, історію та інституції ЄС. Це дасть можливість для більш активної участі в процесах європейської інтеграції, співпраці з іншими єврорегіонами, використання європейських коштів підтримки.

71 Мікула Н. Регіональні інтереси у формуванні міжнародної мережі транспортних коридорів територією України / Зовнішньоекономічний кур'єр – 2001. – № 5-6 – С. 32-36.

Таблиця 7.4

Аналіз сильних та слабких сторін єврорегіону

Сильні сторони	Слабкі сторони	Шанси	Небезпеки
Геополітичне / географічне положення і транспортна прив'язка			
Спільні історичні, культурні, етнографічні корені та системи розселення	Є потенційним джерелом міжнаціональних, міжетнічних, міжконфесійних конфліктів	Транскордонна співпраця – це вікно в світ та додатковий шанс пропаганди регіону.	Культурні та історичні відмінності, транскордонна злочинність
Історична приналежність до спільного політико – економічного простору	Периферійне розташування прикордонних територій	Відродження історичних, економічних зв'язків та значення локальних історичних центрів інтегрованого регіону	
Вступ Польщі до ЄС	Проблеми візового режиму	Підтримка ТКС з боку ЄС як об'єкту регіональної політики ЄС.	Несумірність у фінансових можливостях, що може призвести до зростання диспропорцій
Близькість культурних центрів (Львів, Жешув, Краків)	Міграція населення до агломерацій	Використання можливостей агломерацій (наука, культура, виставки, форуми, ярмарки)	Розвиток віддалених від центрів територій збіднюється. Розвиток субурбанізованих територій.
Добре розвинута комунікаційна мережа	Низька якість транспортних сполучень	Достатнє взаємо доповнення всіх видів транспорту. Розбудова європейської залізничної колії до Львова.	Зволікання із розбудовою автострад призводить до втрат транзитного ресурсу
Наявність інфраструктури транскордонних переходів достатнього технічного рівня	Недостатня кількість пунктів перетину кордону різного статусу	Розбудова нових та вдосконалення існуючих пунктів перетину кордону. Розвиток регіонального руху товарів.	Низький рівень обслуговування та зловживання приводять до значних втрат

Продовження табл. 7.4

Сильні сторони	Слабкі сторони	Шанси	Небезпеки
Проходження через територію єврорегіону транс європейських транспортних коридорів (№№ 3, 5 та Гданськ-Одеса)	Відсутність автомобільних доріг першої категорії	Залучення приватного капіталу до розбудови автострад на умовах концесії	Недостатність державної підтримки у розбудові автострад в Україні
Сільський простір характеризується добрими умовами для розвитку сільського господарства, лісівництва, рибальства	Недостатньо розвинута інфраструктура "зеленого" туризму	Розвиток туристичної та технічної інфраструктури	Слабкість у розвитку інфраструктури призведе до ізоляції та спустошення сільського простору
Кліматичні умови сприятливі для розбудови вітрових та малих гідроелектростанцій	Забруднення річок	Очистка водостоків та санація берегів річок приведе до розвитку туризму	
Львів, Жешув – найважливіші центри регіонального розвитку. Перемишль, Ярослав, Яворів, Дрогобич, Стрий – інші важливі локальні центри.	Небезпеки урбанізаційних процесів та економічних трансформацій	Великі міста – як стимулятори розвитку єврорегіону	Фінансові проблеми міст відбиваються на процесах розвитку єврорегіону
Економіка та інфраструктура			
Розвинута транспортна мережа, яка сприяє економічному розвитку	Погана технічна та комунальна інфраструктура (водозабезпечення, очистка води і т.п.)	Розвиток технічної та комунальної інфраструктури, пошук спільних рішень.	Недостача коштів на технічне забезпечення
Задовільна пропозиція виробничих площ (напр., СЕЗ Яворів, Мелець)	Труднощі із реалізацією цих площ	Кореспондентські виробничі області (СЕЗ), технопарк	Бюрократичні перешкоди, недостатній інвестиційний імідж
Наявність корисних копалин (вугілля, сірка, торф, озокерит, кухонна та калійна сіль, сланці, глина, мінеральні води)		Використання корисних копалин	Екологічна шкода (напр. Яворів, "Сірка")

Продовження табл. 7.4

Сильні сторони	Слабкі сторони	Шанси	Небезпеки
Добре розвинуті переробна, харчова, будівельна, деревообробна промисловість, машинобудування тощо.	Недостатньо розвинуті високотехнологічні галузі	Розвиток наукоємних галузей, малого та середнього бізнесу	Світова конкуренція у всіх галузях
Наявність інституцій та об'єднань із підтримки економіки (ТПП, консалтингові фірми тощо.)	Недостатня їх активність та інформаційне забезпечення	Використання потенціалу цих інституцій	
Розвиток малого та середнього бізнесу	Високий рівень безробіття, низькі пропозиції нових робочих місць	Пропозиції кваліфікованої робочої сили	Міграція за кордон внаслідок кращих пропозицій оплати праці
Хороший потенціал для розвитку сільського господарства	Слабка інфраструктура сільського простору	Посилення економічної ролі сільської місцевості та покращення ТКС за рахунок с / г потенціалу	
Виставкові центри Львів та Жешув	Недостатня кооперація у виставковій діяльності	Розширення кола учасників, розвиток нових видів та тематики виставок	Конкуренція у виставковому бізнесі зі сторони інших міст
Розвинута мережа телекомунікацій	Недостатність інформації про міста та села регіону	Використання хороших прикладів співпраці для подальшого розвитку	Економічні диспропорції в регіоні
Наука та освіта			
Наявність науково-дослідних центрів (у Львові – 10 інститутів НАН України та ряд галузевих науково-дослідних інститутів).	Недостатня координація наукових досліджень	Транскордонний розвиток науково-дослідних центрів	
Розвинута система вищої освіти (тільки у Львові -12 вузів та 47 коледжів)			

Продовження табл. 7.4

Сильні сторони	Слабкі сторони	Шанси	Небезпеки
Створення спільного інституту ТКС		Спільні регіональні дослідження та моніторинг діяльності євро регіону	Труднощі у паритетному фінансуванні спільних робіт
Культура, відпочинок, спорт			
Розвинута система освіти в галузі туризму, спорту та культури.	Обмежені фінансові ресурси	Розвиток транскордонних контактів в гуманітарній сфері	
Великі туристичні та краєзнавчі центри	Мала кількість спільних культурних та спортивних заходів, недостатня інформація та реклама	Відновлення спільних історичних пам'яток	
Хороші можливості для розвитку туристичної інфраструктури	Недостатньо розвинута туристична інфраструктура	Підвищення рівня розвитку туристичної інфраструктури та рівня обслуговування туристів	
Людські ресурси			
Високий рівень освіти та кваліфікації населення	Високий рівень безробіття	Співпраця між центрами зайнятості	Значна міграція населення за кордон внаслідок безробіття

Організаційні аспекти

Створенню євро регіону повинна передувати значна інформаційна робота серед населення, органах місцевої влади та самоврядування, громадських організацій тощо.

Доцільно об'єднати місцеві громади Львівської області та Підкарпатського воєводства у асоціації, які стануть учасниками євро регіону. Можливо, в процесі створення євро регіону виникне доцільність залучення до участі у ньому суміжних з Львівською областю повітів Люблінського воєводства Польщі та громади міст – Львова, Трускавця, Кракова тощо.

Крім загальних органів управління, кожна сторона повинна створити бюро (представництво) для біжучої роботи. В структурі робочих груп передбачити групу з менеджменту проектів, основним завданням якої буде допомога місцевим структурам в підготовці проектів для отримання

фінансової допомоги та подальший моніторинг за їх реалізацією. У фінансуванні діяльності євро регіону передбачити кошти місцевих бюджетів, в т.ч. як необхідну частку для спів фінансування з міжнародними структурами та приватний капітал.

Розповсюдження моделі євро регіональної співпраці свідчить про її ефективність щодо вирішення спільних проблем, що потребують об'єднання ресурсів територіальних органів влади по обидві сторони кордону.

РОЗДІЛ 8

ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОРЕГІОНІВ

Під час пропагування ідеї створення євро регіонів на інших кордонах України постає питання ефективності функціонування вже існуючих. На даний час в Україні відсутня методична база оцінки діяльності транскордонного співробітництва в будь-якій його формі. Тому, в даному розділі спробуємо викласти деякі основні підходи до розробки методики оцінки діяльності євро регіонів.

Специфіка оцінки діяльності євро регіонів полягає у тому, що об'єктом дослідження є **транскордонний регіон**, тобто суміжні території двох або декількох країн, кожен з учасників якого підпорядковується національному законодавству, податковій, фінансовій та іншим системам, забезпечується національною статистичною інформацією.

Програмою інтеграції України до Європейського Союзу передбачені заходи щодо адаптації законодавства України до законодавства ЄС, серед яких є наступні: узгодити з Євростатом методологію розрахунку показників, призначених для обміну статистичними даними.... та продовжити роботу з впровадження уніфікованої статистичної методології та стандартів ЄС за окремими галузями статистики. Тому, для розробки методики збору та обробки транскордонної статистичної інформації розглянемо, яку статистику застосовує Євростат щодо прикордонних та транскордонних регіонів.

Що передбачається транскордонною статистикою?

Перед офіційними статистичними органами в територіально-адміністративних одиницях різного рівня постали нові специфічні потреби щодо статистичної інформації. Все більш швидко розгортання транскордонного співробітництва в прикордонних територіях суміжних держав викликають суспільну і приватну зацікавленість з обох сторін кордону. Представлення змісту та результатів такого співробітництва повинні базуватися на точних та інформативних спільних даних, так, щоб:

- достовірна та порівняльна транскордонна статистична інформація була доступна структурам в прикордонних та транскордонних регіонах (євро регіонах), регіональним та місцевим органам влади, органам самоврядування та бізнес-структурам;
- дослідники та плановики, які займаються розвитком прикордонних та транскордонних регіонів повинні володіти базою порівняльних статистичних даних для регіонального аналізу, прогнозу, і розробки програм соціально-економічного розвитку.

Державні адміністрації різних рівнів, муніципалітети, райони, єпархії, провінції в прикордонних регіонах потребують придатної до застосування

трансграничної статистики.

Порівняльні дані цього виду необхідні регіональним органам влади для забезпечення управління в прикордонних та трансграничних регіонах, а саме:

- для аналізу, який проводиться муніципалітетами, районами та областями з обох сторін кордону;
- для облаштування території і планування розвитку регіону у всіх сферах, включаючи потреби первинних соціо-економічних утворень;
- для забезпечення регіональної науки.

Основний акцент відводиться **базовій** інформації трансграничного співробітництва, такої як площа, населення та зайнятість, разом з іншими специфічними даними щодо транспорту, інфраструктури, довкілля, туризму та сільського господарства.

Ця базова статистична інформація є абсолютно необхідною для будь-якої трансграничної діяльності, і, особливо, в програмах розвитку трансграничних регіонів відповідно положень Хартії просторового облаштування (CSF) або за умови реалізації ініціатив суспільного розвитку, таких як INTERREG, PHARE-CBC, TACIS-CBC. Для внутрішніх кордонів ЄС, і більш гостро, для зовнішніх кордонів є проблема відсутності реальних порівняльних даних, особливо для соціокультурної сфери.

Євростат, національні та регіональні статистичні офіси прикладають власні зусилля для усунення цього недоліку.

Джерела статистичної інформації для прикордонних та трансграничних регіонів

Найбільш важливе джерело статистичної інформації для Європи – Евростат – Статистичний Офіс Європейських співтовариств, що забезпечує висококваліфіковане інформаційне обслуговування. Евростат знаходиться під юрисдикцією Комісії ЄС в Брюсселі, але штаб-квартира розміщена в Люксембурзі.

Євростат охоплює чотири основні області:

- створення статистичної інформації відповідно потреб Комісії ЄС;
- розробка стандартизованої Європейської статистичної системи з метою покращання порівнянь;
- обробка статистичних результатів;
- підтримка національних статистичних систем.

На сучасному етапі Евростат зосереджується на гармонізації статистичних обчислень, особливо щодо наскрізної стандартизації методів збору даних, цифрових та словесних позначень на ілюстраціях, а також на електронних носіях.

Євростат публікує бази даних, які структуровані згідно Практичному міні-керівництву 1999 – Евростат за новими розділами і кольорами:

- загальні статистичні обрахунки (темно синій),
- економіка та фінанси (бузковий)
- населення та соціальний стан (жовтий)
- енергія та промисловість (синій)
- сільське господарство та лісництво (зелене)
- зовнішня торгівля та платіжний баланс (червоний)
- послуги та транспорт (цитрусовий)
- довкілля (бірюза)
- різне (коричневе)

В такому оформленні випущені різні публікації, тобто щорічники, інформаційні відомості та інше, які адресовані або для публіки, або виключно спеціалістам.

Євростат має ряд баз даних, з яких тільки деякі доступні для публіки. Для дослідників та практиків в прикордонних районах, єврорегіонах база даних особливо важлива. Вона складається з ряду таблиць, які складені згідно наступних категорій:

- DEMO – Демографія
- ECOM – Економічні рахунки
- CHOM – Безробіття
- EFDT – Вибіркові дослідження робочої сили
- INDU – Промисловість
- AGRI – Сільське господарство та лісництво
- TRAN – Транспорт
- FINA – Фінансові внески Співтовариства для інвестицій.

Ці регіональні статистичні дані структуровані згідно трьох географічних рівнів, відомих як NUTS (номенклатура територіальних статистичних одиниць)

Рівень 1 – NUTS1: регіони ЄС, 71 в Співтоваристві (наприклад, 3 області Бельгії, 16 земель Німеччини);

Рівень 2 – NUTS2: базові адміністративно-територіальні одиниці, 183 в ЄС (наприклад, Бельгія – 9 провінцій, Німеччина – 40 районів)

Рівень 3 – NUTS3: субрівні базових територіально-адміністративних одиниць, 1044 райони в ЄС, (наприклад, Бельгія – 43 райони, Німеччина – 543 муніципалітети)

Система базується на *принципі компліментарності*, враховує чисельність населення (табл. 8.1), є ієрархічною структурою і не завжди може співпадати з адміністративно територіальним поділом.

Країни – кандидати до вступу до ЄС застосували на своїх територіях номенклатуру територіальних статистичних одиниць. Так, наприклад, Чехія з 1 січня 2000 р. поділена на 14 областей (NUTS3) та 77 районів (NUTS4). Крім того, засновано 8 статистичних територіальних одиниць (NUTS2), що

складаються з двох-трьох областей⁷².

Таблиця 8.1

Кількісні параметри системи NUTS

Рівень	Мінімум	Максимум
NUTS 1	3 000 000	7 000 000
NUTS 2	800 000	3 000 000
NUTS 3	150 000	800 000

Для більшості єврорегіонів за статистичну одиницю території визнано NUTS3, на основі рівних умов розташування відносно центру (прикордонні) і соціокультурних та економічних аспектів, які при потребі можна об'єднати у великі просторові модулі.

Регіональна інформація Євростату охоплює 5 сфер:

- демографія,
- економічні рахунки,
- зайнятість та безробіття,
- сільське господарство,
- промисловість та транспорт.

Однак для транскордонної статистики виявилось, що недостатнім є представлення інформації відповідно рівнів NUTS. Це виявилось під час збору та обробки транскордонної статистики у багатьох єврорегіонах: "Єврегио", "Про Європа Віадріна", "Ніса". Для єврорегіонів передусім необхідна інформація щодо:

- географії і метеорології,
- ринку праці,
- рівня життя населення,
- освіти і культури,
- охорони здоров'я,
- торгівлі та туризму.

В рамках проекту LACE була зібрана та оброблена статистична інформація для 20 єврорегіонів. Це дозволило виявити неточності у порівняльній статистиці, визначити необхідні статистичні дані для повної характеристики єврорегіонів, зробити окремі висновки щодо інформації в цілому. Так, представлена транскордонна статистика містить більш-менш задовільний опис фундаментальних географічних факторів, таких як демографічне та економічне положення, ринок праці в транскордонному регіоні. Тут також міститься інформація щодо населення, частки різних секторів економіки в регіональній економіці, транспортна статистика тощо. Однак, ще відсутня така необхідна для транскордонного співробітництва інформація як протяжність спільних кордонів та їх географічні бар'єри (озера, гори, річки), кількість пунктів перепуску через кордон та їх види,

місце розташування транспортної та сервісної інфраструктури, або така фундаментальна інформація щодо землекористувачів (сільське господарство, ліса, зони забудови тощо)

Спроба підготовки транскордонної статистики для 20 об'єктів показала, яку базову інформацію ще потрібно зібрати і як її обробляти; для 10 єврорегіонів була зроблена спроба агрегувати деякі статистичні дані; для всіх єврорегіонів характерна повна відсутність інформації щодо військових формувань в прикордонні тощо.

Це перші спроби зібрати і обробити транскордонну статистику і, зрозуміло, що для повної оцінки транскордонного співробітництва цієї інформації ще недостатньо.

Не дивлячись на деякі недоліки першої спроби отримання транскордонної статистики, є цікавою спроба представлення агрегованої інформації щодо ЄС:

Загальна довжина внутрішніх та зовнішніх кордонів ЄС становить понад 15000 км. За виключенням Іспано-Португальських, Шведсько – Норвезьких кордонів та Бельгійсько – Нідерландських – Німецько – Люксембурзьких прикордонних регіонів, найбільші прикордонні області ЄС (довжина кордону понад 1000 км) створюють зовнішні кордони ЄС з країнами Східної Європи (зовнішні кордони Фінляндії, Німеччини і Австрії).

Представлені 20 транскордонних регіонів складають 36% всієї території Співтовариства. За виключенням іспано-португальського прикордоння самою великою областю (понад 75 000 км²) є області на півночі Європи (Швеція / Фінляндія / Норвегія та Фінляндія / Росія / Естонія).

27% населення ЄС живе в прикордонних регіонах. Найбільш густонаселений регіон в центральній області Західної Європи (Нідерланди / Бельгія / Німеччина / Люксембург).

Через внутрішні кордони ЄС понад 350 000 людей їздять на роботу у сусідні держави, трохи більше 2% працюючих в ЄС.

Прикордонні території України охоплюють 76,4% території та на них проживає 71,4% населення.

Протяжність сухопутного кордону України 5624 км, морського – 1050 км. Найдовші ділянки спільного кордону з Росією – 1955, Молдовою – 1202 км, Білорусією – 1084 км, найкоротші – з Словаччиною – 98 км, Угорщиною – 135 км.

Таким чином, для реалізації стратегічних завдань регіональної політики держави, активізації транскордонного співробітництва необхідно володіти транскордонною статистикою, яка дасть підстави для розробки спільних міжнародних проектів, стратегій соціально-економічного розвитку та просторового облаштування прикордонних територій. Тому важливо впровадити в національні статистичні органи збір та обробку транскордонної статистики відповідно рекомендацій Євростату.

⁷² Чеська торгівля і підприємництво. – 2001. – № 1 – С. 22.

Загальні статистичні дані

Як було зазначено, основною є базова інформація транскордонного співробітництва, така як площа, населення та зайнятість, разом з іншими специфічними даними щодо демографічних процесів, транспорту, прикордонної комунікаційної інфраструктури, довкілля, туризму та сільського господарства тощо. Такі загальні статистичні дані **подаються в розрізі учасників єврорегіону та в порівнянні території-учасника по кожній країні і між собою** (табл. 8.2-8.4).

Таблиця 8.2

Територія і населення єврорегіону

Регіон	Територія, тис. км ²	% у державі	Населення, тис. осіб	% у державі	Частка міського населення, %	Частка сільського населення, %	Щільність населення, осіб / км ²

Таблиця 8.3

Кількість населених пунктів

Регіони	Населені пункти					
	Райони / повіті	міста	Райони в містах	Селища міського типу	Сільські ради / гміни	Сільські населені пункти

Таблиця 8.4

Використання землі

Регіон	Територія, тис. км ²	Площа с / г угідь, % до всієї території	Ліси, % до всієї території	Території, що охороняються, % до всієї території

2. Другу групу показників оцінки діяльності єврорегіонів можна отримати на базі статистичної інформації, яка стосується **соціально-економічного та екологічного розвитку транскордонного регіону** (табл. 8.5-8.12).

Таблиця 8.5

Валова додана вартість за рік

Регіони	Всього ВДВ, млн. грн	Питома вага регіону	Місце регіону за обсягами ВДВ	На душу населення	Місце регіону на душу нас.

Таблиця 8.6

Рівень безробіття та середня заробітна плата у році

Регіони	Рівень безробіття	Місце регіону	Середня заробітна плата, грн. / зл.	Місце регіону

Таблиця 8.7

Кількість суб'єктів підприємництва за галузями (на 1 січня року)

Галузі	Кількість суб'єктів			
	Учасник 1		Учасник 2	
	Од.	%	Од.	%
Всього		100		100
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство				
Рибне господарство				
Промисловість				
Виробництво та розподілення електроенергії, газу та води				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля				
Готелі та ресторани				
Транспорт та зв'язок				
Фінансова діяльність				
Операції з нерухомістю				
Державне управління				
Освіта				
Охорона здоров'я та соціальна допомога				
Колективні, громадські та інші послуги				
інші				

- Рівень доходу на душу населення (у євро), по території, середня у країні.
- Рівень безробіття (%), по території, середній по країні.
- Номінальна заробітна плата (у євро), по території, середня у країні.
- Кількість суб'єктів підприємництва (за галузями).
- Інвестиції на територію в т.ч. від учасників єврорегіону, динаміка їх до утворення єврорегіону та після утворення, а також інвестиції з території за кордон, в т.ч. на території учасників єврорегіону.
- Зовнішньоторговельний оборот території з суміжними країнами (товарами та послугами) та динаміка його до утворення єврорегіону і після.
- Прикордонна торгівля, витрати іноземців в країні, і витрати населення за кордоном, в т.ч. у суміжних державах (див. для прикладу таблицю 8.11).
- Рівень забруднення території.
- Природоохоронні заходи тощо.

Таблиця 8.8

Зовнішня торгівля, в млн. дол. США, _____ рік

Регіон	експорт		імпорт	
	товари	послуги	товари	послуги

Таблиця 8.9

Прямі іноземні інвестиції з регіонів в економіку інших держав

Регіон	На 01.01. _____		На 01.01. _____	
	всього	У т.ч. у СП	всього	У т.ч. у СП

Таблиця 8.10

Іноземні інвестиції

Регіон	(на кінець року, млн. дол. США)					
	1996	1997	1998	1999	2000	2001

Таблиця 8.11

Приватні витрати іноземців у Польщі і поляків за кордоном
у 1999 р., в млн. дол. США

	Всього	товари		послуги	% серед прикордонних країн
		продукти	промислові		
Витрати іноземців у Польщі	2682,3	621,2	1567,9	493,2	100
В т.ч. з прикордонних країн	2128,0	529,2	1245,6	353,1	79,3
Росії	29,0	5,5	21,2	2,3	1,4
Литви	27,1	4,6	20,0	2,5	1,3
Білорусії	189,3	33,2	151,1	5,0	8,9
України	294,1	98,9	181,3	13,9	13,8
Словаччини	61,9	5,8	54,2	2,0	2,9
Чехії	199,3	39,7	157,3	2,3	9,4
Німеччини	1327,3	341,5	660,7	325,2	62,4
Витрати поляків за кордоном	1147,4	467,3	403,5	276,6	100
В т.ч. у прикордонних країнах	871,1	420,7	356,7	93,5	75,9
Росії	17,2	11,7	4,9	0,6	2,0
Литви	2,95	0,96	0,6	1,4	0,3
Білорусії	5,8	2,7	1,4	1,7	0,7
України	3,7	2,6	0,5	0,7	0,4
Словаччині	69,0	37,3	3,5	28,2	7,9
Чехії	168,9	130,0	19,0	19,9	19,4
Німеччині	603,5	235,7	326,7	41,1	69,3

Опрацьовано за даними: Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej. – Warszawa: Gowny Urzadz Statystyczny. Rok LX Warszawa. 2000. – s.722

3. Група "прикордонна інфраструктура" охоплює наступні показники: довжина спільного кордону, кількість пунктів перепуску через кордон (існуючі та запроєктовані): залізничні, автомобільні, пішохідні, водні, повітряні, туристичні стежки тощо та їх статус (міжнародний, міждержавний, місцевий, спрощений); потужність переходу (з обох сторін); рівень технічного забезпечення (високий, середній, низький) з обох сторін; рівень розвитку під'їзних шляхів (табл. 8.12-8.14).

Таблиця 8.12

Транскордонна інфраструктура

Ділянки кордону з: (країною)	Протяжність кордону, км	Кількість автошляхів, що утворюють перетин кордону	Кількість автомобільних пунктів перетину кордону	Ділянка кордону на 1 пункт перетину кордону, км	Кількість залізничних шляхів, що перетинають кордон	Кількість залізничних пунктів перепуску	Ділянка кордону на 1 залізничний пункт, км

Таблиця 8.13

Пункти перепуску через державний кордон України у євро регіоні

Кордон з:	Види пунктів перепуску					Разом
	залізничні	автомобільні	поромні	човникові	окремі ПМП	

Таблиця 8.14

Статус пункту перепуску через кордон і його проектна потужність у євро регіоні

Пункт перепуску	Статус п / п	Проектована потужність	Рівень технічного забезпечення

Для оцінки діяльності пунктів перепуску через кордон потрібно знати інтенсивність руху через кордон пасажирів та транспорту (кількість автобусів: рейсових та туристичних), кількість вантажних та легкових автомобілів, кількість потягів (пасажирських та вантажних, електропоїздів тощо); прикордонний рух пасажирів та вантажів за визначений період часу через усі існуючі пункти перепуску (табл.8.15-8.16).

Таблиця 8.15

Динаміка пасажиро-транспортного потоку через державний кордон України у євро регіоні

Кордон з країною, пункт перепуску	Пасажиро потік, осіб		Ріст обсягів	Транспортний потік, один.		Ріст обсягів
	2001	2002	%	2001	2002	%

Таблиця 8.16

Перетин українсько-_____ кордону автотранспортними засобами

Пункт перепуску (п / п)		Легкові	Вантажні	Автобуси	Всього	Всього за добу
П / п 1						
	1992					
	1996					
	2000					
	2001					
	2002					
П / п 2						
	1992					
	1996					
	2000					
	2001					
	2002					

4. Група "Заходи (проекти) у різних сферах співробітництва" в рамках євро регіону включає інформацію щодо заходів у сфері *політичній*: взаємні консультації органів влади та органів державного самоуправління, співпраця з іншими євро регіонами, європейськими міжнародними міжрегіональними організаціями тощо; *в екологічній, економічній, туристичній, культурно-освітницькій сферах, в розбудові транспортної інфраструктури* тощо. Ця інформація подається за кожний рік, і надаються також орієнтовні фінансові потреби та джерела їх фінансування. Для оцінки діяльності євро регіону подається інформація щодо загальної кількості реалізованих заходів (проектів) за рік, за сферами співробітництва, співвідношеннями у різних сферах (за кількістю та за витратами); соціальні наслідки реалізації заходів; використання фінансової допомоги ЄС та інших міжнародних організацій (табл. 8.17-8.18).

Таблиця 8.17

Заплановані проекти в сфері _____ на _____ прикордонні

Заплановані заходи	Їх оцінка з точки зору територіального господарського комплексу

Реалізовані проекти в сфері _____
на _____ прикордонні за 200 р

Реалізовані заходи за період	Їх оцінка з точки зору територіального господарського комплексу	Витрати на проведення заходу кожною стороною			
		З державного бюджету	З місцевого бюджету	З міжнародних фондів	Інші джерела
Разом					

Необхідно організувати збір транскордонної інформації територіальними статистичними управліннями та відповідними підрозділами територіальних органів влади, зокрема, представництвами учасників єврорегіонів.

Порівняння діяльності єврорегіонів на базі вище наведеної транскордонної інформації дасть можливість оцінювати її ефективність, обирати основні напрямки подальшої співпраці і приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Оцінка фінансування заходів (проектів) у різних єврорегіонах Європи дасть можливість оцінити потенційні можливості отримання міжнародної допомоги єврорегіонами України та намітити необхідні для цього кроки (заходи) з української сторони на державному та територіальному рівнях.

У 50-х роках минулого сторіччя почало активно розгортатися транскордонне співробітництво, передусім на німецько-французькому кордоні, для згладжування наслідків II Світової війни. Починаючи з культурних обмінів, створення інформаційних центрів та правничих консультацій, співпраця активізувалася у економічній сфері, у розбудові комунікаційної інфраструктури.

Прийняття Рамкової Конвенції загальних принципів транскордонного співробітництва у 1980 році поклало початок законодавчого та нормативно-методичного забезпечення транскордонної співпраці для європейських країн.

Водночас удосконалювалися механізми фінансової допомоги ЄС щодо регіонів взагалі та транскордонної співпраці, зокрема. Сприяння отримували проекти, які, у тому числі, реалізували **стратегічні напрямки** розвитку транскордонного регіону. Це зумовило необхідність мати спільну концепцію розвитку суміжних територій – транскордонного регіону, яка б базувалась на відповідних регіональних стратегіях розвитку, враховувала загальноєвропейські та національні пріоритети.

Це в свою чергу зумовило активізацію процесів формування організаційних структур для транскордонної співпраці, найбільше поширення серед яких отримали євро регіони.

Минулий період виявив позитивні та негативні сторони функціонування єврорегіонів та надав можливість зробити висновки щодо подальшого їх розвитку. Ефективна діяльність єврорегіонів спостерігалася лише у випадках наявності **спільних проблем**, для вирішення яких доцільно було об'єднувати зусилля. Це, в подальшому, визначило коло питань, які лягли в основу формування та діяльності єврорегіонів.

Для більшості країн східної Європи співпраця між територіальними органами влади – новий вид міжнародних відносин. Перші роки, можна сказати, проходив етап становлення цього виду діяльності, формувалася і відпрацьовувався організаційно-фінансовий та інформаційний механізм забезпечення транскордонної співпраці, проходила її інституціалізація, кадрове забезпечення. Єврорегіони відігравали також важливу роль своєрідних полігонів для відпрацювання механізмів та інструментів інтеграційних процесів. Досвід створення внутрішніх єврорегіонів між країнами-членами ЄС був перенесений на зовнішні кордони ЄС, далі на кордони країн Центральної та Східної Європи, з країнами – майбутніми членами ЄС та західними кордонами країн СНД. Можна очікувати розповсюдження цього досвіду далі на Схід – в країни СНД, на їх інші кордони.

Аналіз організаційних структур єврорегіонів I-ої групи виявив, що вони можуть досить суттєво відрізнятися – від звичної схеми: рада – правління –

секретаріат – робочі групи ("Єврегіо", "Паміна") до повністю паралельних структур в прикордонних регіонах по обидві сторони кордону з окремими спільними підрозділами ("Кент-Норд-Пас-де-Кале"). Але всім єврорегіонам властива наявність *спільного моніторингового комітету* до складу якого входять представники центральних, регіональних та муніципальних органів влади від усіх сторін та представники ЄС.

Асоціації транскордонної співпраці, єврорегіони, єврегіо формувалися представниками місцевих органів влади територій та міст, громадськими організаціями і охоплювали невеликі прикордонні території суміжних держав.

Серед основних напрямків співпраці перевага надавалася економіці, територіальному плануванню, розбудові інфраструктури, туризму, охороні довкілля, розвитку соціальної сфери, збереженню національної спадщини.

Процедура відбору проектів для отримання фінансової допомоги вимагала наявності спільної стратегії розвитку транскордонного регіону з врахуванням загальноєвропейських, національних та регіональних пріоритетів.

Аналіз організаційних структур єврорегіонів II-ої групи виявив, що у єврорегіонах відпрацьовуються схеми передачі навиків демократичного суспільства, громадянської ініціативи, створюються умови для активізації мешканців у діяльності, направлених на вирівнювання рівня життя населення по обидві сторони кордону. Організаційні структури містять чітко виражені національні секретаріати, переважно як юридичні особи, одним із основних завдань яких є сприяння підготовці пропозицій щодо реалізації транскордонних проектів з фінансовою допомогою за програмами ЄС. Моніторинговий комітет в цій групі єврорегіонів створюється у вигляді спільних комісій, робочих груп або спеціальної робочої групи, які координують фінансові механізми INTERREG / PHARE ("Ніса", "Про Європа Віадрина", "Балтика") та INTERREG / TACIS ("Карелія").

Для країн Східної Європи характерно одночасне створення Агенцій регіонального розвитку, які беруть на себе значну частину роботи з підготовки та реалізації транскордонних проектів, координаторів програми PHARE. Через Агенції здійснюється фінансування за національними та регіональними програмами.

Пріоритетними напрямками діяльності єврорегіонів цієї групи є розбудова інфраструктури, створення інтегрованого транскордонного регіону, розвиток сільських територій, захист довкілля, співпраця у сфері підготовки кадрів тощо.

Єврорегіони III-ї групи переважно створювалися в останнє десятиріччя. Країни, чії прикордонні території розвивали транскордонне співробітництво, стратегічною метою визначили вступ до ЄС. Це, в свою чергу, визначило пріоритети співпраці, використання однакових

фінансових механізмів за програмами допомоги. Організаційні структури переважно містили спільні підрозділи і національні бюро ("Дунай-Марош-Тиса", "Бескиди", "Неман"), або паралельні структури з кожної сторони – учасника єврорегіону ("Прадєд", "Гласенціс"). У цьому випадку, паралельно, в рамках єврорегіону, створювалися інформаційні центри, агенції регіонального розвитку, які, передусім, сприяли отриманню фінансової допомоги для транскордонних проектів.

Єврорегіони Східної Європи та Балтії створювалися з чіткою метою вирішення спільних проблем в процесі вступу до ЄС. Передусім, це проблеми підвищення життєвого рівня населення прикордонних територій, розбудови комунікаційної інфраструктури, охорони довкілля, взаємодопомоги у випадках катастроф та ліквідації наслідків стихійного лиха, співробітництва у сфері економіки, освіти, охорони здоров'я, культури тощо.

У діяльності єврорегіонів задіяні широкі верстви населення, інформація про них представлена у пресі, на веб-сторінках. Особливий акцент зроблений на процедурах отримання фінансової допомоги за ініціативами ЄС, національними та регіональними програмами. Більшість єврорегіонів має спільну Концепцію розвитку транскордонного регіону з врахуванням європейських, національних та регіональних інтересів ("Неман", "Балтика", "Прадєд" тощо).

Єврорегіони, участь у яких беруть області України, мають загальні особливості:

- всі вони сприяють розвитку транскордонної співпраці між обласними органами влади (державною адміністрацією або радами). При цьому, органи управління нижчих ланок – район, селищна рада – фактично вилучені з системи організації транскордонного співробітництва. Доцільно було б використати схему єврорегіонів, яка базується на діяльності громадських організацій територіальних органів влади, асоціацій міст тощо;
- крім єврорегіону "Буг", всі створені центральними органами влади при відповідній ініціативі низу;
- організаційні структури всіх єврорегіонів подібні, сформовані за однією схемою. У них відсутні підрозділи, метою яких є робота з населенням та сприяння залученню коштів для реалізації транскордонних проектів окремими організаціями, підприємствами; відсутні моніторингові комісії; поточну діяльність **ведуть підрозділи органів влади**, а не відокремлені структури.

В той же час, єврорегіони за участю України застосували ряд особливих підходів – Єкоєврорегіон як модуль єврорегіону "Верхній Прут"; ввели поняття "партнера" єврорегіону; створили окремий фонд (Карпатський) підтримки транскордонного співробітництва зі своїми цілями та завданнями, які доповнюють закладені у "Карпатському єврорегіоні" тощо.

На даний час почалася розробка Концепцій стратегічного розвитку транскордонних регіонів, однак за відсутності обласних стратегій соціально-економічного розвитку та Державної стратегії соціально-економічного розвитку, спільна Концепція не може включати загальноєвропейські, національні та регіональні пріоритети.

Не дивлячись на те, що інформація про єврорегіони України вже є на веб-сторінках окремих підрозділів обласних адміністрацій, повністю самостійних ще немає. Відсутня інформація про єврорегіональну співпрацю, програми допомоги, транскордонна статистика, матеріали про транскордонні проекти.

Для реалізації стратегічних завдань регіональної політики держави, активізації транскордонного співробітництва необхідно володіти транскордонною статистикою, яка дасть підстави для розробки спільних міжнародних проектів, стратегій соціально-економічного розвитку та просторового облаштування прикордонних територій. Тому важливо впровадити в національні статистичні органи збір та обробку транскордонної статистики відповідно рекомендацій Євростату. Необхідно організувати збір транскордонної інформації територіальними статистичними управліннями та відповідними підрозділами територіальних органів влади, зокрема, представництвами учасників єврорегіонів. Аналіз транскордонної статистики дасть можливість виявити спільні проблеми єврорегіонів, визначити шляхи їх вирішення.

Порівняння діяльності єврорегіонів на базі транскордонної інформації дозволить оцінювати їх ефективність, обирати основні напрямки подальшої співпраці та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Оцінка фінансування заходів (проектів) у різних єврорегіонах Європи дасть можливість оцінити потенційні можливості отримання міжнародної допомоги єврорегіонами України та намітити необхідні для цього кроки (заходи) з української сторони на державному та територіальному рівнях.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Статут Міжрегіональної Організації "Карпатський єврорегіон"

Преамбула

Прикордонні регіони Угорщини, Польщі, Словаччини, Румунії і України, географічно розташовані в районі Карпатських гір, басейну ріки Тиса та на прилеглих територіях, згідно з принципами рівності та взаємного сприяння, представлені органами, які підписали Угоду про співробітництво в міжрегіональній Асоціації – "Карпатський єврорегіон" як спільний консультативний і координаційний орган, з метою сприяння прикордонному співробітництву між прикордонними регіонами--членами Асоціації, як це визначено в положеннях Європейської Конвенції по Прикордонному Співробітництву між Територіальними Общинами та Урядами № 106 Ради Європи згідно субсидіарних, партнерських та представницьких правил та правил співучасті.

1. Загальні положення

1. Даний Статут не впливає на будь-які вже існуючі форми і типи прикордонного співробітництва між даними Державами і Сторонами.

2. Даний Статут не впливає на обсяг і зміст повноважень, які на даний момент здійснюються Сторонами згідно внутрішніх законів відповідних держав.

3. Сторони в рамках взаємних угод і компетенції будуть забезпечувати фінансові витрати, необхідні для функціонування Асоціації та її органів, створених даним Статутом. Всі витрати Карпатського єврорегіону будуть сплачуватись коштами з місцевих бюджетів та інших джерел, доступних для підтримки його діяльності.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи, метою яких є сприяння прикордонному співробітництву в межах Карпатського єврорегіону.

5. Органи Асоціації будуть виконувати дорадчі, консультативні, та координаційні функції, які не будуть накладати на Сторони ніяких обов'язків юридичного характеру.

6. Асоціація та її органи, під час виконання своїх обов'язків і реалізації завдань, можуть співпрацювати з міжнародними організаціями та установами, які прямо зацікавлені у міжрегіональному співробітництві.

7. Відповідні уряди країн, регіональні та місцеві представники яких є членами Асоціації, мають право отримати будь-яку інформацію про діяльність та рішення, що приймаються Асоціацією. Вони можуть також

безпосередньо зв'язатися з органами Асоціації, щоб проінформувати про позиції урядів, а також проконсультуватись по питаннях, які їх цікавлять або стосуються.

2. Регіональний масштаб

1. Асоціація буде включати наступні адміністративно-територіальні одиниці:

- в Угорщині – області Боршод-Абауй-Земплейн, Гевеш, Яс-Надькун-Солнок, Саболч-Сатмар-Берег, Гайду-Бігар та міста з обласним статусом Дебрецен, Егер, Мішкольц, Ніредьгаза.
- в Польщі – Підкарпатське воєводство, комуни (гміни), округи (пов'яти), які є членами Асоціації по підтримці Карпатського єврорегіону – Євро-Карпати;
- в Словаччині – територію Кошицького та Прешовського країв;
- в Україні – Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька області.
- в Румунії- округи Бігор, Ботошані, Марамуреш, Сучава, Сату Маре, Зілаг і Харгіта

2. Членство і регіональні масштаби діяльності Асоціації є відкритими і можуть бути змінені відповідно до положень даного Статуту.

3. У разі появи будь-яких поправок стосовно регіональних масштабів і адміністративного устрою в одній із країн, що впливатимуть на регіональний масштаб Асоціації, нові території встановлюватимуться за принципом правонаступництва відповідно до внутрішнього законодавства цієї країни.

4. Членство в Асоціації не виключає вступу її членів, так само як і сторонніх територіальних одиниць, у двосторонні і багатосторонні взаємовідносини та угоди.

5. Асоціація не являє собою наднаціональне чи наддержавне утворення, а скоріше структуру для сприяння міжрегіональному співробітництву між її членами.

6. Члени Асоціації матимуть статус Повноправних Членів або Асоційованих Членів, як визначено Радою. Всі Члени Асоціації будуть рівноправні, незалежно від розміру території і населення. Виняток може бути зроблено Радою для Асоційованих Членів.

7. Асоційований Член має ті ж права і обов'язки, що і Повноправний Член, включаючи фінансові права та обов'язки. Асоційований Член не має права представляти кандидатуру свого громадянина на посаду Голови Ради, а також розмішувати постійний Секретаріат на своїй території.

8. З початком діяльності Виконавчого Директора Карпатський єврорегіон відкриває свій власний банківський рахунок (депозит), відповідно до встановлених Радою правил.

9. Рішення про розширення регіонального масштабу Карпатського єврорегіону у зв'язку з прийняттям нової області, приймається Радою

Карпатського єврорегіону на підставі письмової заяви, підписаної уповноваженими представниками органів влади з даної області, і представленої в Секретаріат Карпатського єврорегіону не пізніше, ніж за два місяці до Засідання Ради.

10. Член Карпатського єврорегіону (область) може припинити членство в Асоціації. Для цього органи влади з даної області зобов'язані повідомити голову Ради КЄ у письмовій формі. Рада на наступному засіданні приймає резолюцію, що дана область припиняє своє членство в Карпатському єврорегіоні.

11. Член Карпатського єврорегіону (область) може тимчасово припинити своє членство в Асоціації при наявності поважної причини, не довше, ніж на один рік. Дана область повинна повідомити про намір продовжити своє членство до кінця цього терміну. Якщо протягом року після представлення Раді заяви про намір тимчасово припинити своє членство область не повідомить про своє повернення і повноправну участь у роботі Асоціації, Рада приймає резолюцію про повне припинення членства цієї області в Асоціації.

12. У випадку невиконання членом Карпатського єврорегіону своїх обов'язків в рамках та перед Асоціацією, в тому числі фінансових зобов'язань, Рада КЄ за поданням Національної Сторони приймає рішення про припинення членства в Асоціації.

13. Рада може встановлювати вимоги до області, яка подає заяву на членство в Асоціації, якщо вона пізніше звертається з заявою про членство. Рада може вимагати фінансових внесків до бюджету Карпатського єврорегіону.

14. Вихід з Асоціації, або тимчасове припинення членства не впливає на фінансові зобов'язання даного члена протягом фінансового року при умові, якщо воно відбулося не пізніше, ніж через 2 місяці після затвердження бюджету. Якщо вихід, або тимчасове припинення членства сталося до зазначеного строку, член не повинен сплачувати свій внесок у бюджет, разом з тим, йому не перераховуються кошти, які вже надійшли у бюджет.

3. Цілі й завдання Асоціації

- організовувати і координувати діяльність, що сприятиме економічному, науковому, екологічному, культурному та освітньому співробітництву між її членами
- надавати допомогу у розробці конкретних проектів з питань прикордонного співробітництва між членами Асоціації у сфері взаємних інтересів
- сприяти розвитку контактів серед населення територій, які входять в Асоціацію, зокрема серед спеціалістів в різних галузях
- сприяти добросусідським відносинам між членами Асоціації
- визначити потенційні сфери для багатостороннього прикордонного співробітництва серед членів Асоціації

- виступати посередником та забезпечувати співробітництво членів Асоціації з міжнародними організаціями та установами.

4. Організаційна структура Асоціації

1. Організаційна структура Асоціації складатиметься з таких органів:

- Рада євро регіону;
- Президія Ради євро регіону;
- Голова Ради євро регіону;
- Міжнародний Секретаріат;
- Національні Делегації;
- Постійні Національні Представники держав-членів;
- Робочі Комісії.

2. Органи працюватимуть як дорадчі, консультативні та координаційні структури з метою сприяння міжрегіональному співробітництву між членами Асоціації, а також представлятимуть Асоціацію. Рішення, прийняті органами Асоціації, можуть мати тільки дорадчу силу для регіонів-членів Асоціації.

3. Структура організації та її повноваження можуть бути змінені відповідно до Статуту.

4. Існуюча структура Асоціації включає Секретаріат і Національні Представництва Карпатського євро регіону для всіх членів Карпатського євро регіону.

5. Карпатський євро регіон як "парасолькова" організація

В рамках та під керівництвом євро регіону пріоритетним є наступне:

1. Окрім мережі стосунків на всій території Карпатського євро регіону важливим є сприяння діяльності та спільним проектам щодо дво- та тристороннього співробітництва.

2. Промоція прямого співробітництва між індивідуальними членами (регіонами, районами, містами, мікрорегіонами).

3. У відповідності з принципами та цілями Карпатського євро регіону, розширення галузей співробітництва у відповідності з реалістичними та соціальними потребами (національні меншини, недержавний сектор, молодь) та розширення економічно-фінансових секторів.

4. Управління недержавними організаціями (асоціаціями, фондами), реалізуючи цілі та завдання Карпатського євро регіону, встановлення між ними регулярного зв'язку з приверненням особливої уваги на розвиток спільних проектів та подання їх на розгляд.

6. Рада євро регіону

1. Рада є найвищим органом Асоціації держав-членів Карпатського євро регіону.

2. Відповідальністю Ради є ідентифікація та визначення разом з Міжнародним Секретаріатом стратегічних цілей Карпатського євро регіону.

3. Рада КЄ складається з членів Ради, які представляють кожен з Національних Сторін Карпатського євро регіону.

4. Обрання членів Ради є виключною компетенцією відповідної Національної Сторони.

5. Всі члени Ради від однієї Національної Сторони утворюють Делегацію відповідної Національної Сторони.

6. Кількість членів Делегації не більша, ніж 10 чоловік.

7. Кожна з Делегацій Національних Сторін має по одному голосу.

8. Голова Делегації представляє інтереси Делегації на засіданнях Ради, приймає рішення від імені Делегації й приймає участь у голосуванні.

9. Крім Радників, участь у засіданнях Ради можуть брати наступні спостерігачі:

- представники МЗС
- представники інших центральних чи регіональних влад
- запрошені представники міжнародних організацій та інституцій

10. Засідання Ради проводитимуться не менше двох разів на рік у порядку ротації.

11. Позачергові засідання Ради можуть бути скликані Головою Ради за пропозицією Міжнародного Секретаріату, Президії Ради або однієї з Національних Сторін у будь-який час.

12. Повноваження Ради:

- внесення змін щодо членів Асоціації;
- внесення змін до Статуту Асоціації;
- утворення Робочих Комісій, що будуть складатися з членів Асоціації, що будуть діяти в окремих сферах прикордонного співробітництва, прийняття рішень щодо місця їх розташування;
- затвердження голів Робочих Комісій, які обираються членами відповідної Національної Сторони;
- прийняття рішень про членство Асоціації в міжнародних регіональних організаціях;
- прийняття рішень про місце проведення і склад учасників Міжрегіональних Конференцій;
- представництво Асоціації перед третіми сторонами у разі, якщо воно не виходить за межі компетенцій управління;
- затвердження на посаді Постійних Національних Представників осіб, рекомендованих відповідною Національною Стороною;
- здійснення контролю за діяльністю Міжнародного Секретаріату;
- вирішення інших питань, визначених Статутом, а також справ, не врегульованих Статутом, що не виходять за межі компетенції управління.

13. Всі рішення на засіданнях Ради Карпатського євро регіону приймаються одногосно.

14. Рада може запрошувати на засідання експертів

7. Голова Ради

1. Голова Ради обирається Радою з числа її членів на два роки за

принципом ротації, згідно англійського алфавіту.

2. Голова Ради є головою Президії Карпатського єврорегіону

3. Голова Ради обирається на першому засіданні Ради у календарному році.

4. Голова скликає і веде засідання Ради, підписує прийняті нею рішення.

5. Між засіданнями Ради Голова є представником Ради перед іншими органами Асоціації, так само як і перед третіми особами. У разі потреби, Голова допомагає у роботі Міжнародному Секретаріату та іншим органам Асоціації. Голова має право володіти інформацією про діяльність всіх органів Асоціації. Голова виконує інші функції, покладені на нього Радою.

6. Голова виконує свої обов'язки на добровільній основі.

8. Президія Ради Карпатського єврорегіону

1. Президія Ради Карпатського єврорегіону – це виконавчий орган Ради Карпатського єврорегіону, який втілює рішення, прийняті Радою.

2. Президія Ради Карпатського єврорегіону складається з Голів Делегацій кожної Національної Сторони.

3. Президія Ради Карпатського єврорегіону очолюється Головою Ради Карпатського єврорегіону.

4. Засідання Президії Ради Карпатського єврорегіону проводяться за пропозицією Голови Ради Карпатського єврорегіону, або будь-якого Голови Делегації, або Міжнародного Секретаріату.

5. Засідання Президії Ради Карпатського єврорегіону мають проводитись не менше чотирьох разів на рік за принципом ротації.

6. Завданням Президії є співробітництво з Міжнародним Секретаріатом у детальній розробці, прийнятті й реалізації стратегічної діяльності Карпатського єврорегіону.

9. Міжнародний Секретаріат

1. Виконавчим та адміністративним органом Асоціації є Міжнародний Секретаріат.

2. Міжнародний Секретаріат складається з Постійних Національних Представників кожної з Національних Сторін Карпатського єврорегіону.

3. Всі питання, віднесені до компетенції Міжнародного Секретаріату КЄ, вирішуються на його засіданнях.

4. Засідання Міжнародного Секретаріату відбуваються в міру потреби, але не менше чотирьох разів на рік.

5. Місце проведення наступного засідання Міжнародного Секретаріату визначається згідно з принципом ротації на його попередньому засіданні.

6. Головує на засіданнях Міжнародного Секретаріату один з Постійних Національних Представників.

7. Голова засідань Міжнародного Секретаріату обирається членами Міжнародного Секретаріату терміном на один рік.

8. Офіційна поштова адреса Міжнародного Секретаріату має бути визначена Національним Представництвом країни, голова якого є головою

засідань.

9. До компетенції Міжнародного Секретаріату належить:

- представляє Асоціацію перед третіми сторонами щодо питань регулярного управління;
- вносить проекти, плани для затвердження їх Радою;
- здійснює необхідні фінансові і адміністративні функції, та пошук джерел фінансування Асоціації в цілому;
- готує спільні пропозиції проектів стосовно міжрегіонального співробітництва;
- готує проекти угод для затвердження їх Радою та Президією;
- готує порядок денний засідання Ради і зміст робочих документів;
- готує протоколи засідань;
- виконує обов'язки від імені Асоціації в межах визначених повноважень;
- встановлює та забезпечує контакти з місцевими і міжнародними організаціями та установами;
- представляє щорічний звіт про власну діяльність за попередній календарний рік;
- здійснює постійні контакти, контроль і підтримку діяльності Робочих Комісій Карпатського єврорегіону;
- виконує інші обов'язки, визначені Радою.

10. Національні Представництва

1. Національні Представництва засновуються у кожній з країн-членів Асоціації. Структура, правове оформлення, кількість штатних працівників та інші подібні питання відносяться до компетенції відповідної Національної Сторони. Рада встановлює мінімальні вимоги для дотримання Національними Представництвами.

2. Очолює Національне Представництво Постійний Національний Представник відповідної Національної Сторони.

3. Постійні Національні Представники затверджуються на посаді Радою Карпатського єврорегіону, за поданням Делегації відповідної Національної Сторони.

4. Постійні Національні Представники є членами Ради Карпатського єврорегіону, а також членами Міжнародного Секретаріату Карпатського єврорегіону за посадою.

5. Необхідну фінансову та структурну основу для діяльності Представництва забезпечує Національна Сторона.

6. Витрати на діяльність Національного Представництва відшкодовуються з національного бюджету Національної Сторони Карпатського єврорегіону. Рада Карпатського єврорегіону може запропонувати мінімальне обмеження бюджету Національних Сторін з метою забезпечення їхньої належної й ефективної роботи.

7. До компетенції Постійних Національних Представників належить:

- управління і розвиток національних компонентів єврорегіональної

системи співробітництва;

- координація всієї транскордонної діяльності Національних Сторін, що пов'язана з членством у Карпатському єврорегіоні;
- регулярні контакти та обміни інформацією з Секретаріатом та ін. Національними Представництвами Карпатського єврорегіону;
- забезпечувати і сприяти у здійсненні двох багатосторонніх проєктів ініційованих, та взятих на себе даною Національною Стороною, її областями-членами, інституціями чи іншими організаціями;
- бути інформаційним центром для усіх інституцій і осіб, зацікавлених у транскордонній діяльності;
- подання ідей щодо проєктів транскордонної діяльності;
- підтримка діяльності, націленої на представлення й забезпечення розвитку Карпатського єврорегіону;
- здійснювати пошук фінансових джерел з метою забезпечення транскордонної діяльності у КЄ;
- забезпечення технічної допомоги Членам Ради, які у своїй роботі представляють Національну Сторону;
- тримати міцний контакт з Національними Представництвами шляхом забезпечення необхідних послуг щодо міжнародних багатосторонніх проєктів, взятих на себе Карпатським єврорегіоном;
- постійно представляти відповідну Національну Сторону Карпатського єврорегіону перед третіми особами з правом пошуку фондів і підпису відповідних документів, у відповідності з внутрішнім законодавством;
- підтримка діяльності Робочих Комісій, що управляються відповідною Національною Стороною;
- здійснювати інші доручення Ради.

8. Постійні Національні Представники щорічно звітують про свою діяльність перед Міжнародним Секретаріатом, який складає загальний щорічний звіт про діяльність Асоціації і передає його Раді.

11. Робочі Комісії

1. Робочі Комісії утворюються відповідно до рішень Ради для роботи по забезпеченню різноманітних аспектів міжрегіонального співробітництва між членами Асоціації.

2. Голови Робочих Комісій представлятимуть свої рекомендації на Засіданнях Ради та Міжнародного Секретаріату.

3. Робочі Комісії можуть запрошувати експертів для участі у їх роботі.

4. Відповідно до рішення Ради утворюється Ревізійна Комісія. Рада утворює також інші Робочі Комісії для опрацювання різноманітних аспектів прикордонного співробітництва, зокрема регіонального розвитку, соціальної інфраструктури, туризму та охорони навколишнього природного середовища.

5. Поточні витрати Робочих Комісій покриваються з бюджету координуючої діяльності Робочої Комісії Національної Сторони.

6. У відповідності з структурою членства відповідної Національної Сторони, бажано, щоб члени були здатні до прямої промоції інтересів відповідних органів місцевого самоврядування стосовно діяльності Робочої Комісії на території відповідної Національної Сторони.

7. У відповідності з вищенаведеним, Національні Сторони можуть створити відповідну виконавчу організацію (структурний фон), повноваженням якого було б забезпечення фінансування діяльності Робочої Комісії.

8. Члени Робочих Комісій працюють на добровільній основі. Разом з тим, в рамках, визначених Національними Сторонами, вони мають право на відшкодування витрат, а також на кошти, необхідні для підтримання її професійної діяльності.

9. Засідання Робочої Комісії проводить Голова Комісії, який обирається членами Комісії.

10. Діяльність Робочих Комісій координується, й, згідно звітів голови відповідної Робочої Комісії, оцінюється Міжнародним Секретаріатом та / або Національними Представництвами Карпатського єврорегіону.

11. Інші подробиці діяльності Робочих Комісій визначатимуться Положеннями організації, затвердженими Радою.

12. Фінансування діяльності Асоціації

1. Сторони робитимуть все можливе для забезпечення відповідних коштів для виконання цілей і завдань Асоціації.

2. Національні Сторони мають забезпечити Асоціацію необхідними коштами таким чином, щоб вони фінансово забезпечували діяльність Національних Представництв та відповідних Робочих Комісій, а також організацію засідань Ради.

3. У разі необхідності, з метою забезпечення фінансовими ресурсами спільні структури та проєкти, окрім вищенаведених зобов'язань Рада може приймати рішення про створення спільного бюджету Асоціації.

4. Рада прийматиме рішення щодо наслідків невиконання фінансових зобов'язань, або значних затримок щодо перерахування відповідних квот.

13. Назва й логотип Карпатського єврорегіону

1. Назва й логотип Асоціації є суб'єктом правового захисту згідно з відповідною міжнародними правовими нормами та правовими нормами країн-членів Карпатського єврорегіону.

2. Право використання назви й логотипу Асоціації належить кожному органу Асоціації.

3. Право на використання назви й логотипу Асоціації в рамках відповідної Національної Сторони й на надання такого права іншим суб'єктам на території відповідної Національної Сторони визначається самостійно кожною Національною Стороною.

4. Надання права використання назви й логотипу Асоціації іншим суб'єктам за межами території Карпатського єврорегіону належить Раді

Карпатського єврорегіону.

14. Заключні положення

1. Членство в Асоціації може бути припинено по закінченню 6-ти місячного строку від часу заяви про це, однак зобов'язання повинні бути виконаними.

2. У випадку припинення Асоціацією своєї діяльності, вся власність Асоціації та її зобов'язання порівну розподіляються між її Сторонами.

3. Асоціація припиняє своє існування у таких випадках:

- невиконання Асоціацією цілей і завдань, заради яких вона була створена, або відповідно до рішення Ради
- якщо тільки одна Сторона залишається в Асоціації.

4. Оригінали Угоди і Статуту перекладаються на Угорську, Польську, Румунську, Словацьку, Українську і Англійську мови. Всі оригінали мають однакову силу. Пропозиції щодо змін у Статуті повинні бути представлені в Секретаріат за 30 днів до початку чергового засідання Ради.

5. Дана Угода набирає чинності після підписання Статуту Представниками усіх Сторін.

6. Перше Засідання Ради скликається Підготовчим Комітетом протягом місяця після підписання даних Угоди та Статуту.

Вищезазначений Статут містить усі поправки, прийняті Сторонами на 12-му (19 червня 1995 р. Земплінська Шишава), 13-му (26-28 жовтня 1995р. Жешув), 15-му (25-26 квітня 1996р. Ужгород), 26-му (06 червня 1998р. Ніредьгаза), 28-му (14 квітня 2000р. Жешув) єврорегіону 29-му (3 листопада 2000р. Бая-Маре), 30-му (6 квітня 2001р. Ужгород) і 32-му (6 грудня 2002р.) Засіданні Ради Карпатського єврорегіону.

Додаток 2

Статут Транскордонного Об'єднання "Єврорегіон Буг"

§ 1. Загальні умови

1. Даний Статут не порушує існуючих форм і видів транскордонної співпраці даної держави чи сторони.

2. Даний Статут не порушує сфери діяльності кожної зі сторін, що стосується додаткових повноважень згідно власного внутрішнього права Держави.

3. Сторони в рамках взаємного погодження та в міру своїх можливостей фінансують діяльність Об'єднання і його органів, утворених згідно Статуту.

4. Сторони будуть підтримувати місцеві ініціативи щодо розвитку транскордонної співпраці на території Об'єднання.

5. Органи Об'єднання, які виконують координаційні і дорадчі функції, не можуть в своїй діяльності порушувати законодавство жодної зі Сторін.

6. При виконанні своїх функцій та реалізації завдань Об'єднання, його органи можуть співпрацювати з вітчизняними і міжнародними організаціями та агентствами.

7. Кожна зі Сторін, згідно з внутрішнім законодавством, може обговорювати з відповідними керівними органами зміст ухвал Ради Об'єднання. Незалежно від того, адміністративні органи обох Держав можуть, при бажанні, отримувати всю інформацію про діяльність Об'єднання та його ухвал.

§ 2. Цілі і завдання Об'єднання

Об'єднання Єврорегіон Буг утворюється з метою розвитку співпраці прикордонних територій в наступних сферах:

- просторовий благоустрій,
- комунікації, транспорт та зв'язок,
- освіта, охорона здоров'я, культура, спорт, туризм,
- охорона і покращання навколишнього природного середовища,
- ліквідація небезпек і стихійних лих,
- розвиток контактів між мешканцями прикордонних територій, співпраця суб'єктів господарювання,

§ 3. Членство в Об'єднанні

1. Об'єднання складається з дійсних та звичайних членів.

2. Члени-засновники Об'єднання мають статус дійсних членів, а статус звичайних членів надає Рада Об'єднання.

3. Членство в Об'єднанні не виключає права членів до налагодження двох чи багатосторонніх стосунків та укладання угод з іншими

структурами, які не належать до Єврорегіону Буг.

4. Кожен з членів Об'єднання має право вільного виходу з нього з попереднім повідомленням про це за 6 місяців. Членство в Об'єднанні настає з моменту прийняття рішення Радою Об'єднання.

5. У випадку територіальних чи адміністративних змін в межах однієї держави, які б стосувались сфери діяльності одного або більшості членів Об'єднання, структури, що створились внаслідок зміни суб'єктного мають право правонаступництва, згідно з внутрішнім законодавством даної держави.

6. Всі члени Об'єднання є рівноправними, не дивлячись на розміри території і кількість населення.

§ 4. Керівні органи Об'єднання

1. Керівними органами Об'єднання є:

- Рада Об'єднання,
- Президія Ради Об'єднання
- Секретаріат Об'єднання
- Ревізійна Комісія

2. Керівні органи Об'єднання виконують координаційні та дорадчі функції, які пов'язані з реалізацією цілей і завдань, описаних в § 2 Статуту, та представляють Об'єднання у зовнішніх відносинах.

3. Кількість органів Об'єднання, їх структура та компетенція можуть підлягати змінам згідно з одностайним рішенням Сторін.

§ 5. Рада Об'єднання

1. Рада Об'єднання, далі Рада, є його найвищим органом.

2. До складу Ради входять по 10 делегованих представників від кожної зі Сторін.

3. Представники кожної зі Сторін виконують функції члена Ради на термін каденції органів, які його до Ради Об'єднання делегували. Члени Ради виконують функції до моменту вибору нових представників.

4. Відкликання члена може наступити в будь-який час Стороною, яка його делегувала, з попереднім повідомленням Президії Ради. На місце відкликано члена Ради, сторона протягом 1 місяця делегує нового представника.

5. Засідання Ради відбувається не рідше ніж два рази на рік і є відкритим, якщо Рада не ухвалить іншого.

6. На вимогу однієї із сторін може бути скликане надзвичайне засідання Ради.

7. У засіданнях Ради та її роботі, з правом дорадчого голосу, можуть брати участь представники влади, кожної із Сторін. За згодою Ради у засіданнях можуть брати участь представники міжнародних організацій.

8. Головою Ради і, одночасно Президії, обирають по черзі кожного з членів Президії терміном на один рік. Голова керує роботою Президії між Засіданнями Ради.

9. До повноважень Ради належить:

- обговорення і затвердження спільних проектів транскордонної співпраці в рамках Об'єднання, а також їх фінансування і реалізація,
- внесення змін до Статуту,
- прийняття нових членів і позбавлення членства в Об'єднанні, а також надання почесного членства,
- прийняття рішень щодо бюджету Об'єднання,
- вибори Президії Ради та Ревізійної Комісії,
- скликання Секретаріату Об'єднання та затвердження його бюджету,
- схвалення регламентів Ради, Секретаріату та Ревізійної Комісії,
- скликання постійних та дорадчих Робочих Груп для реалізації визначених завдань в обраних сферах транскордонної співпраці, схвалення регламентів їх роботи,
- прийняття ухвал, які стосуються членства в міжнародних організаціях,
- прийняття ухвал в інших справах, визначених в Статуті.

10. Всі ухвали Ради приймаються на засадах одностайності.

11. Керівник Секретаріату Об'єднання або представники Сторін пропонують Раді проекти ухвал

12. Детальні засади організації і діяльності Ради визначає її регламент.

§ 6. Президія Об'єднання

1. Президія Об'єднання, далі Президія, складається з 2 членів і скликається Радою по одному члену від кожної зі Сторін.

2. Президія виконує координаційні і представницькі функції від імені Ради між її засіданнями.

§ 7. Секретаріат Об'єднання

1. Секретаріат Об'єднання, далі Секретаріат, є виконавчим та адміністративним органом, який скликається Радою у складі рівної кількості членів від кожної зі Сторін.

2. Кожна зі Сторін на своїй території створює національне бюро, до складу якого входять члени Секретаріату даної Держави.

3. Національні бюро Секретаріату не підпорядковуються один одному і виконують координаційні і адміністративні функції для кожної зі Сторін.

4. Керівники національних бюро Секретаріату беруть участь в засіданнях Ради та Президії.

5. До завдань Секретаріату відноситься:

- підготовка та пропонування Раді проектів ухвал та інших розробок, які стосуються спільних починань в рамках прикордонної співпраці, з тлумаченням на мовах Сторін,
 - підготовка засідань Ради,
 - обслуговування діяльності Робочих Груп,
 - виконання інших функцій, які пов'язані з адмініструванням та реалізацією фінансових завдань Об'єднання.
6. Функції Керівника Секретаріату Об'єднання виконує керівник

національного бюро Секретаріату тієї Сторони, член Президії якої не головує в Раді.

7. Секретаріат діє згідно Регламенту, затвердженого Радою.

§ 8. Ревізійна Комісія

1. Ревізійна Комісія складається з 6 осіб пропорційно від кожної із Сторін.

2. До компетенції Ревізійної Комісії належать контроль за діловодством та використанням засобів фінансування Об'єднання.

3. Голову Ревізійної Комісії призначає Рада на строк 2 роки по чергово з кандидатів кожної із Сторін.

4. Ревізійна Комісія веде діяльність згідно з регламентом, затвердженого Радою.

§ 9. Робочі групи

1. Для реалізації визначених спільних проблемних питань, Рада може скликати постійні або дорадчі робочі групи.

2. У виняткових випадках робочі групи можуть бути скликані Президією, але повинні бути затверджені Радою на найближчому її засіданні.

3. Підготовлені робочими групами пропозицій та матеріали передаються Раді через Керівника Секретаріату.

4. Для роботи в робочих групах, за згодою Президії, можуть запрошуватись експерти.

5. Рада визначає сферу діяльності кожної робочої групи та спосіб її фінансування.

6. Детальні засади організації і роботи робочих груп визначені регламентами, затвердженими Радою.

§ 10. Фінансування діяльності Об'єднання

1. Фінансування діяльності Об'єднання для реалізації його цілей і завдань забезпечує кожна зі сторін.

2. Сторони акумулюють кошти для реалізації статутних завдань Об'єднання на окремих рахунках.

3. Затверджені Радою спільні проекти, а також необхідні кошти для функціонування органів Об'єднання, надають Сторони на рівних умовах відповідно до валютних курсів, якщо Рада не ухвалить інше.

4. Кожна зі сторін може у межах власних фінансових коштів реалізувати визначену Радою роботу на користь Об'єднання з метою безоплатного їх використання Об'єднанням.

5. Бюджет Об'єднання може бути збільшений або поповнений з зовнішніх джерел. Ці кошти порівну діляться між Сторонами.

§ 11. Припинення діяльності Об'єднання

1. Об'єднання припиняє діяльність за одностайним рішенням Сторін, якщо цілі і завдання для яких він був створений не реалізуються.

2. У разі припинення діяльності Об'єднання його майно, основні і

оборотні кошти (актив і пасив), які становлять спільну власність Об'єднання, діляться між обома сторонами Об'єднання пропорційно їх внескам.

Доповнення до угоди про створення Транскордонного об'єднання "Єврорегіон Буг", підписаного у Луцьку 29 вересня 1995 р.

Ті, що нижче підписалися, члени-засновники Об'єднання, польська та українська сторони, виражають згоду на прийняття нових дійсних членів Транскордонного Об'єднання "Єврорегіон Буг":

– додатково від польської сторони – воєводство Бялоподляське;

– зі сторони білоруської – Брестську область.

Сторони погодили внесення до Угоди наступні зміни:

1. Частину преамбули подати у наступній редакції:

Нижче по іменовані члени – засновники Об'єднання, далі по іменовані Сторонами

– Сторона білоруська репрезентована через:

Голову Брестського обласного виконавчого комітету і Голову Брестської обласної ради депутатів від імені Брестської обласної ради депутатів;

– Сторона польська репрезентована через:

Воєводу Бялоподляського, Хелмського, Люблінського, Тарнобжеського та Замостського, які виступають в погодженні з органами самоврядування воєводств Бялоподляського, Хелмського, Люблінського, Тарнобжеського та Замостського;

– Сторона українська репрезентована через:

Голову Волинської обласної ради і Голову обласної державної адміністрації, виступаючих від імені державних адміністрацій та органів самоврядування.

Керуючись прагненням вільного волевиявлення та співпраці народів Європи на засадах традиційних демократичних цінностей, вільної торгівлі та економічної співпраці на прикордонних територіях, діючи згідно з внутрішнім законодавством власної держави і своїми повноваженнями та маючи на увазі Угоду між Урядом Республіки Польща та Урядом Республіки Білорусь про головні засади транскордонної співпраці від 24 квітня 1992 року, Угоду між Республікою Білорусь та Урядом України про співпрацю прикордонних областей Республіки Білорусь та України від 12 травня 1997 р. та Угоду між Урядом Республіки Польща і Урядом України про міжрегіональну від 24 травня 1993 р., а також Європейську Рамкову Конвенцію про транскордонну співпрацю між територіальними громадами та органами влади від 21 травня 1980 р. № 106 постановили наступне:

2. Пункт 2 в §1 подати у наступній редакції:

2. Представництво Об'єднання із білоруської сторони – місто Брест, з польської сторони – місто Хелм, з української сторони – місто Луцьк.

Це Доповнення здійснено на трьох примірниках на російській, українській, польській мовах.

Доповнення набирає сили з моменту його підписання. Основна частина доповнення є під № 1 змін до Статуту. Підписано у м. Брест 15 травня 1998 р.

Підписи Сторін.

Додаток 3

Статут Єврорегіону "Нижній Дунай"

Глава 1

1. Єврорегіон "Нижній Дунай", згідно з визначенням "Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами", є формою прикордонного співробітництва між територіальними громадами або місцевими органами влади України, Республіки Молдови і Румунії (далі Сторони), розташованими у прикордонній зоні, в якій Сторони беруть участь у загальних заходах, що проводяться у відповідності до національних законодавств і норм міжнародного права.

2. Єврорегіон "Нижній Дунай" створюється не для підміни місцевих адміністрацій або для створення нової адміністрації, не діє проти інтересів національної держави.

3. Єврорегіон "Нижній Дунай" включає прикордонні регіони України, Республіки Молдова та Румунії з метою просування прикордонного співробітництва між прикордонними регіонами відповідно до положень Договору про добросусідство і співробітництво між Україною та Румунією, Протоколу про тристороннє співробітництво між Урядами України, Республіки Молдова та Румунії, підписаного в м. Ізмаїлі 3-4 липня 1997 р., і "Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами", прийнятої в м. Мадриді 21 травня 1980 р.

4. Юридична форма організації і розвитку діяльності Єврорегіону "Нижній Дунай" забезпечується цим Статутом, прийнятим Сторонами з урахуванням інтересів усіх учасників.

5. Єврорегіон не створюється і не діє як особлива юридична особа. Кожна із Сторін має статус юридичної особи, будучи правовим суб'єктом в юридичних відношеннях.

Глава 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Статут відповідає принципам співробітництва, встановленим Договорами між країнами, і не заважає проведенню вже діючих нині або, які будуть діяти в майбутньому, будь-яким іншим формам чи видам співробітництва між нинішніми партнерами.

2. Статут не впливає на форму і зміст повноважень, що виконуються Сторонами у відповідності до національних законодавств кожного учасника.

3. Сторони, в рамках встановлених взаємними угодами, а також

національним законодавством і нормами міжнародного права, будуть підтримувати місцеві ініціативи стосовно прикордонного співробітництва в зоні Єврорегіону "Нижній Дунай".

4. Сторони, через угоду, забезпечують у рівних частинах необхідні для діяльності Єврорегіону фінансові кошти з місцевих бюджетів, а також з інших власних або залучених джерел.

5. Органи Єврорегіону можуть співробітничати з міжнародними організаціями і агентствами, зацікавленими в міжнародному співробітництві.

6. Уряди країн, регіони яких є членами Єврорегіону "Нижній Дунай", мають право на отримання інформації про його діяльність та прийняті ним рішення.

7. Сторони будуть співробітничати в реалізації запропонованих програм як із суспільним, так і з приватним секторами.

8. Сторони будуть контактувати з органами Єврорегіону для консультацій з питань, що мають загальний інтерес, а також для інформування їх відносно політики міжрегіонального співробітництва.

Глава 3. СКЛАД ЄВРОРЕГІОНУ

1. До складу Єврорегіону "Нижній Дунай" входять:

- від Української Сторони – Одеська область;
- від Сторони Республіки Молдова – повіт Кагул;
- від Румунської Сторони – повіти Бреїла, Галац і Тульча;

2. Склад Єврорегіону може бути розширений за рахунок входження до нього інших прикордонних регіонів, що визнають положення цього Статуту.

3. Членство в Єврорегіоні не виключає можливість того, щоб його член в якості територіальної одиниці або місцевого органу влади встановлював двосторонні або багатосторонні зв'язки з іншими територіальними співтовариствами.

4. Всі члени Єврорегіону рівні між собою, незалежно від площі адміністративно-територіальної одиниці чи кількості населення.

5. У випадку зміни регіональної або адміністративної структури в одній із країн, що в свою чергу вплине і на регіональні структури Єврорегіону, нові територіально-адміністративні одиниці будуть ідентифіковані по принципу наступності та з урахуванням внутрішнього законодавства даної країни.

6. Єврорегіон не являється наднаціональною або наддержавною структурою, а є формою, яка сприяє міжрегіональному співробітництву між його членами.

7. Рішення про розширення Єврорегіону шляхом прийняття нових територіально-адміністративних одиниць однієї із Сторін приймається Радою Єврорегіону на основі заяви про входження, підписаної відповідними органами регіональних державних адміністрацій і

направленої Координаційному Центру.

8. Будь-який член Єврорегіону може відмовитися від подальшої участі шляхом направлення в Раду Єврорегіону заяви про вихід.

Глава 4. МЕТА І ЗАВДАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЄВРОРЕГІОНУ

Для досягнення мети співробітництва Сторони мають намір співпрацювати в таких напрямках:

1. Організація та координація заходів по просуванню співробітництва в сферах економіки, науки, екології, культури, освіти і спорту між своїми членами.

2. Розробка спільних програм прикордонного співробітництва в сферах діяльності, встановлених загальними угодами.

3. Просування і сприяння прямим контактам між економічними агентами, інститутами, неурядовими організаціями та експертами, які діють у різноманітних областях.

4. Посередництво та сприяння співробітництву своїх членів з міжнародними організаціями, інститутами і агентствами.

Глава 5. СФЕРИ СПІВРОБІТНИЦТВА

Для вирішення завдань по співробітництву, члени мають намір співпрацювати в таких сферах:

1. У сфері екології, сільського господарства та територіального устрою:

- координація програм по захисту навколишнього середовища басейну нижнього Дунаю, Прута, Сирета та Дністра, дельти Дунаю, придунайських озер і плавнів;
- розробка спільних програм по збереженню рибних ресурсів Дунаю, Дністра і Прута;
- розробка та виконання спільних заходів по створенню нових і розширенню діючих природних ландшафтних заповідників;
- вирішення проблем раціонального використання ресурсів Дунаю, Дністра, Прута і Чорного моря, екологічного їх захисту;
- координація спільних зусиль по забезпеченню населення якісною питною водою;
- координація спільної діяльності по захисту ґрунтів та атмосфери;
- узгодження програм спільних дій у випадку пожеж, паводків та інших природних катаклізмів.

2. У сфері економічних відносин та трудових ресурсів:

- розробка спільних програм по регіональному економічному співробітництву для максимального використання регіональних природних та трудових ресурсів Сторін;
- розробка єдиної інформаційної системи з базами даних в екологічній, економічній та комерційній сферах;
- сприяння створенню спільних комерційних підприємств і банків із спільним капіталом;

- сприяння створенню вільних економічних зон (зон вільного підприємництва) з подальшою інтеграцією в єдину міжнародну вільну економічну зону;
- встановлення відносин по співробітництву в галузях промисловості та сільськогосподарського виробництва, переробки сільськогосподарської продукції, транспорту, а також в сфері торгівлі промисловими, сільськогосподарськими і продовольчими товарами;
- узгодження тарифів у галузі транзитних перевезень вантажів;
- сприяння укладенню договорів між економічними агентами;
- реалізація спільної економічної та фінансової діяльності на третіх ринках;
- співробітництво в галузі організації відпочинку та рекреації;
- розвиток і просування пропозицій в області туризму і туристичних перевезень;
- участь у різноманітних європейських економічних програмах;
- розробка спільних програм використання трудових ресурсів.

3. У сфері транспорту, безпеки і телекомунікацій:

- проведення робіт по розвитку автошляхових, річкових і морських інфраструктур;
- відкриття нових пунктів переходу державного кордону і модернізація вже існуючих;
- розвиток інфраструктури туризму та рекреації;
- узгодження дій правоохоронних органів Сторін по боротьбі з організованою міжнародною злочинністю в прикордонних регіонах.

4. У сфері прикордонного населення:

- розробка спільних програм зайнятості населення;
- обмін інформацією про стан ринків праці членів Єврорегіону;
- розробка спільних програм по захисту материнства і дітей, а також малозабезпечених осіб.

5. У сфері освіти, досліджень і культури:

- встановлення відношень та зв'язків в області науки, досліджень та освіти між однопрофільними університетами та інститутами;
- встановлення культурних зв'язків і розробка програм по співробітництву між місцевими спеціалізованими інститутами;
- встановлення і розвиток зв'язків в області охорони здоров'я та рекреації;
- проведення регіональних спортивних заходів;
- проведення виховних програм.

Глава 6. ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА

1. Єврорегіон має таку організаційну структуру:

- Рада Єврорегіону;
- Голова Єврорегіону;
- Віце-голови Єврорегіону;
- Комісії зі сфер діяльності;

- Координаційний центр.

2. Організаційна структура може бути змінена за згодою членів Єврорегіону.

3. Рада, Голова і віце-голови Єврорегіону представляють Єврорегіон у зовнішніх відношеннях з метою просування міжрегіонального співробітництва між його членами.

Рішення органів Єврорегіону не мають сили юридичних документів або норм і відносяться тільки до партнерських відносин між членами Єврорегіону.

Рішення органів Єврорегіону є рекомендуваними документами і набирають чинності після їхнього затвердження, реєстрації і повідомлення зацікавлених Сторін.

Глава 7. КЕРІВНІ ОРГАНИ

Рада Єврорегіону

1. Керівним органом Єврорегіону "Нижній Дунай" є Рада Єврорегіону.

2. До складу Ради Єврорегіону входять по три представники від регіональних властей кожної із Сторін, а саме: від Української, від Молдовської і Румунської.

3. Засідання Ради проводиться в разі необхідності, але не менше двох разів на рік у країні, представник якої є Головою. В роботі засідань можуть брати участь у якості запрошених і представники Урядів, неурядових національних або міжнародних організацій, експерти з різноманітних областей. За ініціативою Голови Ради або однієї із Сторін можуть бути скликані позачергові засідання. Усі витрати, пов'язані з проведенням зустрічі, несуть організатори.

4. Засідання Ради Єврорегіону є правочинним, якщо на ньому присутні не менше, як по два члени Ради від кожної із Сторін Єврорегіону.

5. Рада Єврорегіону має такі повноваження:

- затверджує, змінює і доповнює Статут;
- затверджує іменний склад Ради Єврорегіону, іменний склад Комісій з сфер діяльності та Координаційного центру;
- затверджує програми і пріоритети співробітництва та заходи по їх реалізації;
- затверджує входження до складу Єврорегіону або вихід із нього окремих членів;
- затверджує розміри внесків кожної із Сторін для забезпечення фінансовими засобами діяльності Єврорегіону;
- приймає фінансовий звіт, річний баланс і схвалює бюджет на наступний фінансовий рік;
- обирає Голову і віце-голів;
- уповноважує і встановлює рамки мандатів представництва Голови у відношеннях з третіми Сторонами, фізичними і юридичними особами;
- затверджує Регламент організації та діяльності Комісій і

Координаційного центру;

- виконує інші функції з метою реалізації діяльності у сферах співробітництва.

6. Рішення Ради приймаються шляхом консенсусу і підписуються Головою Єврорегіону та віце-головами.

7. Члени Ради не одержують винагороди і не користуються іншими фінансовими пільгами за проведену діяльність.

Голова і віце-голови Єврорегіону

1. Голова Єврорегіону обирається на першому засіданні Ради, терміном на два роки, з числа представників Сторін, за принципом ротації.

2. Голова Єврорегіону має наступні основні функції:

- представляє Єврорегіон у відношеннях з третіми Сторонами;
- забезпечує скликання засідань Ради;
- головує на засіданнях Ради;
- є посередником і сприяє участі членів у дискусіях;
- представляє Раді Єврорегіону підсумкові рішення та висновки по роботі засідань;
- підписує прийняті Радою Єврорегіону рішення;
- представляє щорічні звіти про етапи виконання програм по співробітництву;
- координує діяльність Координаційного центру;
- виконує інші встановлені Радою Єврорегіону функції;
- у певних випадках може делегувати віце-головам виконання деяких повноважень.

3. Рада Єврорегіону на першому засіданні обирає з числа своїх членів 2 віце-голови, які є представниками двох інших Сторін.

4. Віце-голови виконують такі функції:

- заміщають, шляхом ротації, Голову під час його відсутності;
- координують співробітництво членів Єврорегіону з напрямками спільної діяльності;
- координують діяльність відповідних Комісій зі сфер діяльності;
- підписують разом із Головою рішення Ради;
- пропонують, з урахуванням проведених Комісіями досліджень, теми, програми і проекти для наступного затвердження Радою Єврорегіону;
- виконують інші встановлені Радою Єврорегіону функції.

Комісії зі сфер діяльності

1. Комісії зі сфер діяльності формуються на основі рішень Ради Єврорегіону із встановленням поіменного складу і конкретних функцій кожної.

2. Комісії зі сфер діяльності обираються на першому засіданні Ради.

3. Діяльність кожної Комісії координується одним із віце-голів.

4. Комісії зі сфер діяльності розробляють програми, проекти, готують інформації та документи з визначених Радою Єврорегіону сфер

прикордонного співробітництва.

5. Проекти і програми передаються координаторам – віце-головам для їхнього наступного розгляду і затвердження на засіданнях Ради.

6. В рамках Єврорегіону будуть діяти такі комісії:

- комісія з регіонального розвитку, програм і міжрегіонального співробітництва;
- комісія з економіки і фінансового аудиту;
- комісія з навколишнього середовища і надзвичайних ситуацій;
- комісія з транспорту і комунікацій;
- комісія з демографії;
- комісія з гуманітарного розвитку і міжнаціональних відносин;
- комісія з безпеки особи і боротьби зі злочинністю.

Координаційний центр

1. Координаційний центр є адміністративним органом, до складу якого входять особи, що призначаються Радою Єврорегіону терміном на два роки.

2. До складу Координаційного центру входять:

- Керівник Координаційного центру та 2 координатори, які забезпечують діяльність Голови Єврорегіону;
- по 1 координатору, що забезпечують діяльність віце-голів Єврорегіону.

3. Діяльність Координаційного центру організована на основі затвердженого Радою Єврорегіону Регламенту і фінансується за рахунок членських внесків кожної зі Сторін.

4. Координаційний центр здійснює такі функції:

- скликає засідання Ради за рішенням Голови,
- готує аналітичні матеріали, представлені Комісіями зі сфер діяльності, і перекладає їх на мови Сторін;
- співробітничав з іншими міжнародними організаціями за проектами по співробітництву;
- координує діяльність прикордонного співробітництва згідно із затвердженими програмами;
- налагоджує контакти між Єврорегіоном і міжнародними організаціями;
- забезпечує спільно з місцевими органами влади створення необхідних умов для здійснюваних Радою Єврорегіону зустрічей, засідань і колоквиумів;
- готує підсумкові документи засідань;
- передає, на вимогу зацікавлених сторін, копії з документів, представлених для розгляду Раді Єврорегіону;
- реєструє і розповсюджує рішення Ради Єврорегіону;
- зберігає акти і документацію, що затверджені на засіданнях Ради Єврорегіону;
- сприяє Комісіям з сфер діяльності в питаннях підготовки щорічної підсумкової доповіді та інших документів у рамках Єврорегіону;
- виконує інші встановлені Головою і віце-головами Ради Єврорегіону

функції.

5. Сторона, яка головує, здійснює фінансове забезпечення Координаційного центру.

Глава 8. ФІНАНСОВА ДІЯЛЬНІСТЬ

1. Фінансові кошти, які необхідні для діяльності Єврорегіону і його органів, забезпечуються рівною участю кожної зі Сторін.

2. Суми, що виділяються, будуть зберігатися на спеціальному рахунку кожної Стороною, розрахунки будуть виконуватись у національній валюті відповідно до курсу Національного Банку відносно Євро.

3. Розміри участі Сторін, а також бюджет Єврорегіону, встановлюється Радою Єврорегіону.

4. Суми, що виділяються міжнародними організаціями для проведення програм, будуть зберігатися на спеціальному рахунку і будуть витратитись Сторонами, які беруть участь у зазначених програмах.

5. Бюджетна діяльність контролюється Комісією з економіки і фінансового аудиту, склад якої затверджується Радою Єврорегіону.

6. Видатки по розміщенню і харчуванню членів Ради Єврорегіону, експертних груп і запрошених на засідання Ради Єврорегіону несуть господарі, а транспортні видатки – учасники.

7. Форми і засоби фінансового внеску членами будуть встановлюватися кожної Стороною у відповідності до внутрішніх законодавств.

8. Вихід з Єврорегіону кого-небудь із членів не надає йому право на відшкодування фінансових видатків.

Глава 9. ПІДСУМКОВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. У випадку припинення діяльності або розпуску Єврорегіону його власність ділиться у відповідності до внесків кожної зі Сторін, а боргові зобов'язання діляться на рівні частини між його членами.

2. Єврорегіон припиняє свою діяльність шляхом згоди Сторін з прийняттям Радою Єврорегіону відповідного рішення.

3. Єврорегіон розформовується в наступних випадках:

- не досягнуті цілі його створення;
- не виконуються запропоновані програми та проекти,
- коли в складі Єврорегіону залишається тільки один член.

Рішення про розформування Єврорегіону приймається Радою Єврорегіону на основі представленої Головою доповіді з висновками, що склалися в ситуації, яка призвела до розформування.

4. Пропозиції по внесенню змін або доповнень у Статут аналізуються Комісіями зі сфер діяльності і представляються ініціатором, Стороною Єврорегіону, не менше, ніж за 30 днів до початку засідання Ради.

5. Після формування Єврорегіону всі документи будуть складатися українською, молдавською, румунською, а також, у разі необхідності, англійською мовами.

6. Символікою Єврорегіону є його емблема та прапор, опис яких

затверджується Радою Єврорегіону.

7. Цей Статут складено українською, молдавською, румунською та англійською мовами, причому всі тексти є рівно автентичними.

Додаток 4

Статут Єврорегіону "Верхній Прут"

Цей Статут Єврорегіону "Верхній Прут" (надалі Статут) укладено і затверджено Рішенням Ради Єврорегіону "Верхній Прут" (надалі Рада Єврорегіону) від 30 листопада 2000 р. № 7 / 2000 на підставі Угоди про утворення Єврорегіону "Верхній Прут" (надалі Угода), підписаної 22 вересня 2000 р. у м. Ботошани, Румунія.

Згідно Статей 2, 8, 9, 11, 12, 13 та 14 Угоди, Статут регламентує питання організації та діяльності Єврорегіону "Верхній Прут" (надалі Єврорегіон), а саме:

- участь членів Єврорегіону в його структурах і діяльності, порядок їх виходу з його складу, припинення діяльності Єврорегіону;
- організація діяльності Ради Єврорегіону;
- здійснення Виконавчим Головою Ради Єврорегіону своїх функцій;
- функції та відповідальність Секретаріату Ради Єврорегіону;
- функції та відповідальність Робочих Комісій Єврорегіону;
- фінансування діяльності Єврорегіону;
- символіка Єврорегіону;
- реалізація спільних програм і проєктів Єврорегіону.

Розділ 1. Участь членів Єврорегіону у його структурах та діяльності

1.1. Згідно із статтею 1 Угоди членами Єврорегіону "Верхній Прут" є:

- Белцький повіт Республіки Молдова;
- Ботошанський повіт Румунії;
- Чернівецька область України;
- Єдинецький повіт Республіки Молдова;
- Сучавський повіт Румунії.

1.1.1. В разі зміни адміністративно-територіального устрою держав, адміністративно-територіальні одиниці яких є членами Єврорегіону, рішенням Ради Єврорегіону до підрозділу 1.1. Статуту вносять зміни відповідно до статті 1 Угоди.

1.1.2. Перелік назв країн наводять у документації згідно з латинською абеткою, так само як і членів Єврорегіону у складі відповідних країн, а саме:

- від Республіки Молдова: Белцький повіт, Єдинецький повіт;
- від Румунії: Ботошанський повіт, Сучавський повіт;
- від України: Чернівецька область.

1.1.3. Всі члени Єврорегіону сприйматимуться за принципом рівноправності, без будь-яких відмін, незалежно від їх територіальних розмірів або чисельності населення. Єврорегіон не є наднаціональною або наддержавною структурою; він створений для сприяння міжрегіональному

співробітництву між його членами.

1.2. Члени Єврорегіону утворюють наступні керівні та робочі органи Єврорегіону:

- Раду Єврорегіону, роботу якої очолює її Виконавчий Голова.
- Секретаріат Ради Єврорегіону, який координує діяльність Ради та робочих органів Єврорегіону;
- Робочу Комісію Єврорегіону з питань економіки, інфраструктури і туризму;
- Робочу Комісію Єврорегіону з питань екологічної безпеки, охорони довкілля, сталого розвитку регіону та діяльності Екоєврорегіону;
- Робочу Комісію Єврорегіону з питань науки, освіти, культури, охорони здоров'я, спорту та молоді;
- Робочу Комісію Єврорегіону з питань розвитку міжрегіональних і міжнаціональних зв'язків, місцевого самоврядування та засобів масової інформації.

1.3. Вихід членів зі складу Єврорегіону здійснюється на підставі письмової заяви органу влади відповідної адміністративно-територіальної одиниці, яка подається до Секретаріату на ім'я Виконавчого Голови Ради Єврорегіону не менше, як за 90 днів до чергового засідання Ради Єврорегіону.

1.3.1. На підставі заяви про вихід з Єврорегіону всі члени Єврорегіону та Робочі Комісії представляють на засідання Ради Єврорегіону відповідні заключення щодо правових, фінансово-майнових та організаційних претензій стосовно проєктів або об'єктів, які існують в результаті спільної діяльності членів Єврорегіону.

Розділ 2. Організація діяльності Ради Єврорегіону

2.1. Раду Єврорегіону складають 5 членів, відповідно керівники Белцького повіту Республіки Молдова, Ботошанського повіту Румунії, Чернівецької області України, Єдинецького повіту Республіки Молдова та Сучавського повіту Румунії.

2.2. Рада Єврорегіону приймає рішення та виносить резолюції.

2.2.1. Рішення з основоположних питань діяльності Єврорегіону (внесення доповнень до Угоди, змін до Статуту, обрання Виконавчого Голови, призначення керівника Секретаріату, затвердження складу Робочих Комісій, прийняття бюджету і т. ін.) приймаються Радою. Рішення Ради Єврорегіону підписують Виконавчий Голова і всі члени Ради (або їх уповноважені представники), а також керівник Секретаріату Ради Єврорегіону.

2.2.2. Резолюції приймаються Радою тільки з питань протокольного характеру (затвердження символіки, надання окремих доручень, затвердження звітів Робочих Комісій, доповідей до порядку денного, тощо). Резолюції Ради Єврорегіону підписують Виконавчий Голова і керівник Секретаріату Ради Єврорегіону.

2.3. Рада Єврорегіону має необхідний кворум для прийняття рішень і резолюцій якщо в засіданні приймають участь не менше як три члени Ради або їх представники з відповідними письмовими повноваженнями від відсутніх членів Ради.

2.3.1. Рада Єврорегіону приймає рішення та резолюції шляхом відкритого голосування. Рішення та резолюції приймаються консенсусом учасників засідання з правом голосу. Будь-який з членів Ради Єврорегіону може утриматись від голосування або висловити свою незацікавленість у питанні, яке винесено на голосування.

2.3.2. Рішення або резолюції Ради, які прийнято у відсутності окремих членів Ради або їхніх уповноважених представників, не можуть покладати будь-якої відповідальності на відсутню сторону або втручатися в її інтереси, якщо інше не обумовлене письмовим зверненням відсутньої сторони на ім'я Виконавчого Голови.

2.3.3. Відсутні на засіданні члени Ради можуть заявити у письмовій формі про свою незгоду з прийнятим рішенням чи резолюцією впродовж місяця з дня її вручення. В такому випадку питання може бути повторно обговорене на наступному засіданні Ради.

2.4. Чергові засідання Ради Єврорегіону відбуваються раз у півріччя на території члена Єврорегіону, керівник якого є Виконавчим Головою Ради Єврорегіону.

2.4.1. За узгодженням членів Ради Єврорегіону між черговими засіданнями можуть відбуватися позачергові засідання Ради. За резолюціями Ради такі засідання можуть відбуватися на території будь-якого члена Єврорегіону.

2.5. Порядок денний засідань Ради готується її Секретаріатом на підставі попередніх рішень і резолюцій Ради, письмових доручень Виконавчого Голови і звернень членів Ради. Проект порядку денного розсилається поштою, факсом або електронною поштою всім членам Ради за підписом керівника Секретаріату Ради не менше як за 10 робочих днів до засідання Ради.

2.5.1. Порядок денний оголошує на початку засідання Ради її Виконавчий Голова або, за його дорученням, керівник Секретаріату з одночасним оголошенням пропозицій щодо змін та доповнень, які надійшли від членів Ради до початку її засідання, і приймається Радою за принципом консенсусу.

2.6. Доповнення до Угоди та зміни Статуту можуть бути внесеними на підставі одноголосного рішення Ради Єврорегіону.

2.6.1. Пропозиції щодо внесення доповнень до Угоди та змін до Статуту подаються у письмовому вигляді до Секретаріату на ім'я Виконавчого Голови Ради Єврорегіону не пізніше, ніж за 30 днів до призначеного засідання Ради Єврорегіону.

2.7. Не менше як за 10 днів до завершення повноважень Виконавчого

Голови, Рада Єврорегіону приймає спеціальне рішення про обрання нового Голови та призначення нового керівника Секретаріату на черговий річний термін. Цим же рішенням Рада визначає члена Єврорегіону, керівник якого має бути обраним Виконавчим Головою Ради через рік.

2.8. За узгодженням членів Ради Єврорегіону для підготовки її засідань можуть проводитись робочі наради уповноважених представників членів Єврорегіону. Протоколи таких нарад підписує керівник Секретаріату Ради Єврорегіону та розсилає членам Єврорегіону у тижневий термін.

Розділ 3. Здійснення Виконавчим Головою Ради Єврорегіону його функцій

3.1. Виконавчий Голова Ради Єврорегіону обирається з числа 5 членів Ради, терміном на один рік, за принципом ротації країн, до складу яких входять члени Єврорегіону. Обрання нового Виконавчого Голови відбувається на спеціальному засіданні Ради перед завершенням терміну повноважень попереднього Виконавчого Голови.

3.2. Виконавчий Голова Ради діє як генеральний представник Єврорегіону від імені Ради Єврорегіону в межах своїх повноважень, визначених Угодою, Статутом, а також рішеннями і резолюціями Ради з конкретних питань.

3.2.1. Від імені Ради Єврорегіону Виконавчий Голова має право звертатися до урядів країн, до складу яких входять члени Єврорегіону, до відповідних структур ЄС, інших міжнародних і регіональних організацій з інформацією про діяльність Єврорегіону, пропозиціями щодо співробітництва, виконання рішень і резолюцій Ради Єврорегіону, програм та проектів Єврорегіону.

3.3. Після обрання, Виконавчий Голова доручає Секретаріату Ради проаналізувати виконання:

- плану діяльності Ради Єврорегіону;
- попередньо прийнятих рішень і резолюцій;
- бюджету Єврорегіону;
- річних звітів попереднього Виконавчого Голови і Робочих Комісій.

На цій підставі Секретаріат готує проект річного плану роботи Ради Єврорегіону, який має бути затверджений на черговому засіданні Ради.

3.4. На підставі плану роботи Ради, а також пропозицій членів Ради, Робочих Комісій і Секретаріату Ради, враховуючи відповідні рішення урядів країн, до складу яких входять члени Єврорегіону, документи ЄС та інших міжнародних структур, Виконавчий Голова:

- доручає Секретаріату Ради підготовку питань для розгляду на засіданнях Ради;
- контролює виконання цих доручень;
- визначає список запрошених на засідання Ради;
- звертається до відповідних урядових та міжнародних структур.

3.5. З метою забезпечення безперервності роботи Ради Єврорегіону

Виконавчий Голова у 10-денний термін після завершення своїх повноважень передає наступному Виконавчому Голові управління справами, поточну документацію Єврорегіону, перелік його архівних матеріалів.

Розділ 4. Функції та відповідальність Секретаріату Ради Єврорегіону

4.1. Секретаріат Ради Єврорегіону створюється в адміністративно-територіальній одиниці, керівника якої обрано Виконавчим Головою Ради Єврорегіону.

4.1.1. Секретаріат Ради Єврорегіону забезпечує відповідність документації Єврорегіону національним і міжнародним нормам, а також основним положенням Угоди і Статуту.

4.1.2. Роботу Секретаріату Ради Єврорегіону очолює його керівник, якого призначено на цю посаду тим же рішенням Ради, яким обрано чергового Виконавчого Голову Ради, за його представленням.

4.1.3. До складу Секретаріату входять призначені Виконавчим Головою Ради співробітники органів виконавчої та представницької влад очолюваної ним адміністративно-територіальної одиниці. Також до складу Секретаріату входять по одному представнику кожного члена Єврорегіону, які призначаються, відповідно, членами Ради Єврорегіону.

4.2. Впродовж 10 днів з дня прийняття рішення Ради про обрання нового Виконавчого Голови і призначення керівника Секретаріату Ради новий Виконавчий Голова формує новий Секретаріат, який перебирає за протоколом від попереднього Секретаріату Ради всю документацію щодо Єврорегіону.

4.3. На підставі проведеного аналізу, вказівок Виконавчого Голови Ради, Секретаріат готує проект річного плану роботи Ради Єврорегіону, який має бути затверджений на черговому засіданні Ради.

4.3.1. Річний план роботи Ради Єврорегіону готує Секретаріат Ради спільно з керівниками та відповідальними секретарями Робочих Комісій Єврорегіону з врахуванням:

- головних напрямків і принципів діяльності Єврорегіону, визначених у статтях 4-6 Угоди, та пріоритетів і механізмів їх реалізації, визначених рішеннями Ради Єврорегіону;
- прийнятих раніше рішень і резолюцій, а також планів роботи Ради Єврорегіону;
- рішень керівництва держав, до складу яких входять члени Єврорегіону;
- рішень органів ЄС, а також інших міжнародних і регіональних структур, що стосуються діяльності єврорегіонів;
- пропозицій Робочих Комісій;
- рекомендацій Виконавчого Голови, а також пропозицій членів Ради Єврорегіону;
- організаційних питань Секретаріату Ради.

4.3.2. Проект плану роботи Ради Єврорегіону, після його схвалення Виконавчим Головою, підписує керівник Секретаріату Ради і направляє всім членам Єврорегіону.

4.3.3. Проект плану роботи Ради Єврорегіону укладається мовою країн, до складу яких входять члени Єврорегіону.

4.3.4. Після розгляду і затвердження плану роботи, його текст викладається у три колонки трьома мовами, з яких базовою є англійська. Після затвердження, план роботи Ради Єврорегіону, підписаний Виконавчим Головою і керівником Секретаріату, надсилається у 10 денний термін всім членам Єврорегіону.

4.4. Проекти порядку денного, рішень і резолюцій, списки запрошених осіб, запрошення та інші документи до засідання Ради готує Секретаріат під керівництвом Виконавчого Голови Ради і надсилає членам Ради, головам Робочих Комісій, а також запрошеним особам не менше як за 10 робочих днів до засідання Ради.

4.4.1. Документація, виконана мовою країн, чиї адміністративно-територіальні одиниці є членами Єврорегіону, надсилається поштою, факсом або електронною поштою.

4.5. Секретаріат Ради Єврорегіону спільно з територіальними органами влади забезпечує підготовку місця для проведення засідання Ради, а також оптимальні умови для розміщення і харчування учасників.

4.6. До початку засідання Ради Секретаріат узагальнює і подає Виконавчому Голові всі пропозиції, зауваження та доповнення до документів, означених у підрозділі 4.4., які надійшли від членів Ради, Робочих Комісій Єврорегіону, а також від урядових і міжнародних структур, для їхнього врахування ним при представленні Раді порядку денного засідання, запрошених учасників та проектів документів.

4.7. Під час проведення засідання Ради керівник та співробітники Секретаріату ведуть протокол засідання, вносять відповідні зміни до проектів документів.

4.7.1. У процесі засідання Секретаріат забезпечує остаточну підготовку тільки рішень Ради, які учасники підписують безпосередньо на засіданні.

4.8. Остаточні паралельні тексти протоколу засідання, прийнятих резолюцій та інших документів укладаються у тижневий термін двома або трьома мовами і за підписами Виконавчого Голови і керівника Секретаріату Ради направляються поштою, факсом або електронною поштою всім членам Єврорегіону та головам Робочих Комісій.

4.9. Секретаріат Ради веде реєстрацію та зберігання всіх рішень, резолюцій, нормативних актів та інших документів, що розглядаються та ухвалюються на засіданнях Ради Єврорегіону.

4.10. Керівники Робочих Комісій щоквартально надають Секретаріату Ради Єврорегіону інформацію про виконання та впровадження програм і проектів. Секретаріат надсилає узагальнені відомості членам Єврорегіону,

керівникам Робочих Комісій, засобам масової інформації.

Розділ 5. Функції та відповідальність Робочих Комісій Єврорегіону

5.1. Робочі Комісії Єврорегіону, визначені у підрозділі 1.2 Статуту, є основними виконавчими органами, що організують і координують роботи за головними напрямками діяльності Єврорегіону, визначеними у статтях 4-6 Угоди, та за пріоритетами і механізмами їх реалізації, встановленими рішеннями Ради Єврорегіону.

5.1.1. Діяльність кожної Робочої Комісії Єврорегіону здійснюється у відповідності з Угодою і Статутом та на підставі Положення про її діяльність, яке затверджується рішенням Ради Єврорегіону. До розробки Комісіями і затвердження Радою цих Положень для всіх Робочих Комісій діє Тимчасове положення, затверджене рішенням Ради Єврорегіону від 22.09.2000 р. № 4 / 2000, п. 5.

5.1.2. Кожна Робоча Комісія в межах своєї компетенції забезпечує координацію дій членів Єврорегіону, їх конкретних інституцій і підприємств, а також організацій з-за меж Єврорегіону, які за рішеннями Ради Єврорегіону або за програмами та проектами залучаються до діяльності Єврорегіону.

5.1.3. Головною функцією Робочої Комісії є організація та надання необхідної підтримки експертним і робочим групам для реалізації пріоритетних напрямків діяльності, конкретних завдань Ради, програм та проектів Єврорегіону. В межах своєї компетенції Робоча Комісія сприяє розвиткові безпосередніх зв'язків підприємств, організацій та фізичних осіб з партнерами в Єврорегіоні, країнах ЄС, а також з міжнародними структурами.

5.2. Кожна Робоча Комісія складається з 9 представників членів Єврорегіону (по три представника від кожної країни, до яких входять члени Єврорегіону).

5.2.1. До Робочих Комісій можуть входити або запрошуватися на їхні засідання уповноважені представники міністерств та інших державних інституцій цих країн, участь яких необхідна для реалізації транскордонних проектів та програм.

5.2.2. Рішеннями Ради Єврорегіону, за принципом щорічної ротації країн, призначаються голови і відповідальні секретарі Робочих Комісій, а також члени Єврорегіону, на території яких функціонуватимуть Комісії.

5.3. Діяльність Робочих Комісій розглядається щорічно на засіданнях Ради Єврорегіону. Результати розгляду на засіданнях Ради Єврорегіону, а також на засіданнях Робочих Комісій фіксуються у відповідних протоколах.

5.4. Для реалізації конкретних напрямків та механізмів діяльності Єврорегіону, які відносяться до компетенції Робочої Комісії, нею створюються експертні групи для аналізу проблем, підготовки, обґрунтування спільних проектів і програм, а також робочі групи з виконання програм і проектів.

Розділ 6. Фінансування діяльності Єврорегіону

6.1. Відповідно до статей 9–11 Угоди, Рада Єврорегіону щорічно приймає рішення, за яким кожний з членів Єврорегіону передбачає у місцевому бюджеті певні кошти на фінансування діяльності Єврорегіону в еквіваленті щодо курсу долара США або EURO.

6.2. До початку фінансового року Секретаріат Ради спільно з Робочими Комісіями Єврорегіону готує зведений кошторис витрат на здійснення діяльності Єврорегіону, передбаченої робочими планами Ради Єврорегіону, Робочих Комісій, що не можуть бути ефективно профінансовані за рахунок діючих у Єврорегіоні проектів.

6.3. В разі необхідності спільного фінансування конкретних заходів, програм та проектів Єврорегіону всіма або кількома його членами, розподіл фінансування цих заходів або передачу коштів від одного члена Єврорегіону до іншого здійснюють шляхом укладання двосторонніх угод між членами Єврорегіону.

6.4. Для фінансування конкретних проектів та програм з різних джерел, члени Єврорегіону можуть утворювати спеціальні фонди відповідно до національного законодавства своїх країн.

Розділ 7. Символіка Єврорегіону

7.1. Символіка Єврорегіону складається із емблеми, прапора і бланку для листування згідно з додатками до відповідних рішень та резолюцій Ради Єврорегіону.

7.2. Прапор та емблема Єврорегіону можуть бути використані:

- для позначення приміщень, які офіційно визначено такими, що постійно використовуються для діяльності Єврорегіону та його робочих органів;
- для позначення діяльності (нарад, конференцій, симпозіумів, рекламних матеріалів тощо), в якій приймають участь представники членів Єврорегіону не менше, як від двох країн, чиї адміністративно-територіальні одиниці входять до його складу;
- для позначення документів Робочих Комісій, програм та проектів, що здійснюються за рішеннями Робочих Комісій Єврорегіону.

7.3. Бланки з емблемою Єврорегіону можуть використовуватися при листуванні:

7.3.1. Виконавчим Головою Ради Єврорегіону для звернень від імені Ради Єврорегіону до керівних органів країн, адміністративно-територіальні одиниці яких є членами Єврорегіону, до міжнародних структур та інших регіональних утворень;

7.3.2. Членами Ради Єврорегіону та керівником її Секретаріату – для листування між собою та з урядами своїх країн з питань, що стосуються Єврорегіону;

7.3.3. Головами Робочих Комісій Єврорегіону – у випадках, що мають бути передбачені у Положеннях про Робочі Комісії Єврорегіону.

7.4. Символіка Єврорегіону може використовуватися для інших цілей за

спеціальними резолюціями Ради Єврорегіону.

Розділ 8. Реалізація спільних програм і проектів Єврорегіону

8.1. Двосторонні чи багатосторонні програми і проекти, що здійснюються в рамках Єврорегіону, мають відповідати головним напрямкам і принципам діяльності Єврорегіону, визначеним у статтях 4 – 6 Угоди, та пріоритетам і механізмам їх реалізації, встановленим рішеннями Ради Єврорегіону.

8.2. Означені програми та проекти розробляються однією з Робочих Комісій Єврорегіону або спільно кількома Робочими Комісіями.

8.3. Представлення спільних програм та проектів від імені Єврорегіону для отримання фінансування або інших видів підтримки від держав, до складу яких входять члени Єврорегіону, а також від міжнародних інституцій і програм може здійснюватись на підставі відповідних рішень Робочих Комісій Єврорегіону, затверджених керівниками адміністративно-територіальних одиниць, що входять до складу Єврорегіону, а для особливо важливих програм та проектів – на підставі рішень Ради Єврорегіону, підготовлених відповідними Робочими Комісіями.

8.4. Цілі і завдання проектів мають передбачати максимальне використання наявного інтелектуального і економічного потенціалу адміністративно-територіальних одиниць, які входять до Єврорегіону.

8.5. Результати спільних програм і проектів мають бути поширеними в країнах, до яких належать члени Єврорегіону.

Статут Єврорегіону "Верхній Прут" укладено в п'яти оригінальних екземплярах; всі тексти є рівно автентичними. У разі розбіжностей у тлумаченні, перевага надається англійському текстові.

Прийнятий Рішенням Ради Єврорегіону від 30 листопада 2000 р. № 6 / 2000.

Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. – Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.

Комп'ютерний макет: Є.Е. Матвеев.

ISBN 966-02-2880-5

© Мікула Н.А.

Підп. до друку 23.12.2003. Формат 60х90 / 16. Папір оф. № 1. Гарн. літ. Офс. друк. Ум.-друк. арк. 10,31. Тираж. 500.

Оригінал-макет виготовлено в Інституті регіональних досліджень НАН України 79026, Львів, вул. Козельницька, 4.

Видруковано в ПП "Арал"
79000, Львів, вул. Нижанківського, 4.